

Nieuwbouw

Handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen

2015

**POLITIE
KEURMERK
VEILIG
WONEN®**

Kijk voor de meest recente uitgave op www.politiekeurmerk.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
Verschil nieuwbouw en bestaande bouw	7
Effect	8
Keurmerkpartners	10
2. Procedure	12
Eisen en aanbevelingen	12
Overgangsregelingen	12
Certificaten	12
3. Informatievoorziening	16
PKVW-servicebureau	16
4. Meer dan inbraak	19
Woningbrand	20
Zorg- en woonfunctie	21
Woningovervallen	22
Speciale doelgroepen	24
5. Eisen en aanbevelingen	27
Stedenbouwkundige randvoorwaarden	29
Openbare ruimte	45
Kavels	59
Gebouw	71
Woning	95
6. Bijlagen	115
1. Bereikbaarheid	116
2. Leidraad beoordeling onoverzichtelijke gedeelten in openbare parkeergarages	119
3. Overzicht wijzigingen nieuwbouw 2015	120
4. Definities	122
5. Literatuurlijst	125

Dankwoord

Namens het CCV bedanken wij Tobias Woldendorp (DSP-groep), Manuel Lopez (RCM advies) en Ita Luten (Stichting Veilig Ontwerp en Beheer) voor hun inhoudelijk inbreng over ontwikkelingen ten aanzien van het ontwerp van de openbare ruimte in woongebieden. Onze dank gaat ook uit naar Josephine van Leeuwen (SAB PKVW adviesbureau), Karin Burhenne (BC communicatie & tekst) en Lynsey Dubbeld (CCV) die de eindredactie van onderdelen van de handboeken op zich genomen hebben.

Vanzelfsprekend bedanken wij de leden van de werkgroep Kwaliteitsbeheer PKVW - John van der Zalm (Politie Haaglanden), Wilbert de Wilde (woningbouwcorporatie De Sleutels), Arjen Koole (VHS), Marian Verkerk (Veiligheid Adviesbureau Verkerk), Dick Silvius (Inbraakproof), Victor Pollen (R2B Inspecties), Andre van Gestel (CB&V), Charles Wallert (SKG) en Mieke Noordanus (VEB) - voor hun commentaar en advies bij de totstandkoming van het nieuwe PKVW-concept en de aangepaste eisen en aanbevelingen.

En tot slot willen we de leden van de subwerkgroepen bedanken die ons geholpen hebben om tot het nieuwe PKVW-concept te komen en waarbij wij het draagvlak bij afnemers van het Politiekeurmerk Veilig Wonen hebben kunnen polsen: Marianne de Reus (gemeente Goes), Ap Jaspers (politie Den Haag), René Bouman (gemeente Utrecht), Willem-Jan van der Knaap (Staedion woningbouwcorporatie), Ingrid Stiphout (gemeente Almere), Daan van Heteren (PKVW-bedrijf DvH) en Koen Smits (Nederlandse stichting voor verlichtingskunde).

Woord vooraf

Na een flinke stijging begin deze eeuw, zien we de afgelopen jaren gelukkig weer een daling van het aantal inbraken in Nederland. Deze daling is te danken aan de gezamenlijke inspanning van de Rijksoverheid, gemeenten, politie, woningcorporaties, projectontwikkelaars, industrie en bewoners. Een moment om te vieren, maar zeker geen reden om tevreden achterover te leunen. Want iedere woninginbraak blijft er een te veel.

Een inbraak heeft een enorme impact op slachtoffers. Het is om te beginnen vervelend dat je spullen gestolen zijn. Maar daarnaast is er de emotionele schade, die vaak vele malen groter is. Iemand is in jouw domein geweest en dat tast je veiligheidsgevoel aan.

Als burgemeester van Almere zet ik mij in voor een veilige woonomgeving voor burgers. Het belang daarvan heeft mij er toe gebracht om de rol van bestuurlijk trekker van de aanpak woninginbraken te aanvaarden. In deze functie wil ik de gezamenlijke aanpak van woninginbraken scherper op de kaart zetten.

Door te wijzen op de noodzaak van een integrale aanpak, voor het zoeken naar nieuwe oplossingen en door het promoten van bestaande, effectieve instrumenten.

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen (PKVW) is zo'n instrument dat zich de afgelopen 20 jaar heeft bewezen als een goede methode om woninginbraken te voorkomen. Uit onderzoek blijkt dat het een duurzame manier is om het aantal inbraken te laten dalen. Huizen met het PKVW-certificaat, hebben tot wel 90 procent minder kans op een inbraak. Inbrekers weten dus maar al te goed bij welke woningen ze moeilijk binnenkomen. Ze herkennen een PKVW-woning direct aan de goede sloten, heldere verlichting en de PKVW-raamsticker.

Voor de bestrijding van woninginbraken op de lange termijn is het belangrijk dat alle betrokken partijen blijven investeren in het beveiligen van woningen. Voor een effectieve aanpak moeten gemeenten, woningcorporaties, de beveiligingsbranche, politie én burgers de handen ineen slaan. Ieder vanuit zijn eigen rol en vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid. Bij de samenstelling van dit handboek zijn zoveel mogelijk mensen uit het veld betrokken. Zo is een Politiekeurmerk Veilig Wonen ontstaan dat in deze tijd past en waar veel partijen achter staan.

Op verzoek van het brede werkveld is er een versoepeling in de eisen en de regeling ontstaan, die het goed beveiligen van de woning en de directe woonomgeving centraal stelt. Dit alles om te zorgen dat de dalende trend van het aantal woninginbraken ook de komende jaren doorzet. Ik ben ervan overtuigd dat het vernieuwde PKVW en dit praktijkgerichte handboek hieraan een structurele bijdrage kunnen leveren.

Annemarie Jorritsma

Burgemeester van Almere en bestuurlijk trekker van de aanpak woninginbraken

1. Inleiding

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen is veranderd. Na ruim 20 jaar zijn er nu meer en grotere wijzigingen doorgevoerd dan de jaren daarvoor. Het CCV heeft in samenwerking met de veiligheidspartners gezorgd voor een nieuw concept met nieuwe handboeken dat het vertrouwen geniet van al die partijen die het keurmerk inzetten of willen gaan inzetten.

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen is nog steeds een integraal veiligheidsinstrument. Dat maakt het keurmerk zo bijzonder. Het concept heeft zich door de jaren heen doorlopend bewezen. De resultaten reiken verder dan alleen een veel kleinere kans op een woninginbraak. Gezamenlijk is gewerkt aan beveiligingsmaatregelen die een antwoord geven op de meest voorkomende Modus Operandi in ons land. Is een inbraak helemaal uit te sluiten met dit beveiligingsconcept? Het antwoord is nee, maar de kans wordt aanzienlijk verminderd met de eisen die dit keurmerk stelt. Voor een nog hogere mate van woning-, gebouw- of wijkveiligheid verwijzen we naar de aanbevelingen. Meer dan voorheen geeft het keurmerk ruimte aan bewoners en professionele afnemers om af te wegen of zij de gegeven aanbevelingen wel of niet opvolgen. Het past in het huidige tijdsbeeld dat afnemers zelf moeten nadenken over risico's die ze lopen. Een lastige opgave, zo blijkt uit onderzoek. Toch werken we samen met onze veiligheidspartners aan de overdracht van tijdige informatie om de juiste veiligheidsmaatregelen te treffen in woningen, woongebouwen en woonwijken. Ook het inschakelen van ervaren PKVW adviseurs zal helpen bij het maken van tijdige en correcte risico-analyses en het treffen van de juiste veiligheidsmaatregelen.

High Impact Crime

Woninginbraak is een hardnekkige vorm van criminaliteit, waarvan de gevolgen nog wel eens worden onderschat. Voor veel mensen is een woninginbraak een traumatische ervaring. De gedachte dat vreemden in hun huis zijn geweest, leidt ertoe dat mensen zich soms jarenlang niet meer veilig voelen in hun woning en woonomgeving. De fysieke veiligheid hangt dus onlosmakelijk samen met de veiligheidsbeleving. Daarom is het zo belangrijk dat het Politiekeurmerk Veilig Wonen (PKVW) bestaat. Het stimuleert een brede aanpak en het heeft zich in twee decennia ontwikkeld tot een praktijkgericht veiligheidsinstrument dat het slachtofferschap van woninginbraken zeer serieus neemt en er alles aan doet om dit voor te zijn en blijven.

Verschil nieuwbouw en bestaande bouw

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen kent twee eisenpakketten: één voor de nieuwbouw en één voor bestaande bouw. Dit is ook in de nieuwe opzet niet veranderd. Wel zijn de verschillen kleiner geworden. Dit boek gaat over het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw. Voor de volledigheid lichten we hieronder ook kort het concept van de bestaande bouw toe.

Bestaande bouw

Bij bestaande bouw is de inrichting van wijken al langer geleden bepaald: de wijk bestaat al jaren, zodat ingrijpen kostbaarder wordt. Immers, een lantaarnpaal is op de tekentafel veel eenvoudiger te verplaatsen dan in een bestaande wijk. Daarnaast is de verantwoordelijkheid van het beheer van woning, complex en omgeving, versnipperd. Een bewoner heeft bijvoorbeeld wel iets te zeggen over zijn huis, maar lang niet altijd over zijn omgeving. Daar gaat de gemeente meestal over. Om ervoor te zorgen dat het keurmerk in de bestaande bouw toch haalbaar is voor de individuele bewoner, voor de eigenaar van het complex en voor de hele wijk, zijn er drie verschillende certificatie-niveaus:

- Certificaat Beveiligde Woning
- Certificaat Veilig Complex
- Certificaat Veilige Omgeving Bestaande Bouw

Als deze drie certificaten samen zijn afgegeven, kan het totale certificaat Veilige Wijk Bestaande Bouw worden afgegeven. Meer informatie over het PKVW bestaande bouw in het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Bestaande Bouw 2015.

Nieuwbouw

In nieuwbouwgebieden is gekozen voor een andere benadering, omdat hier nog alles mogelijk is. De wijk bestaat alleen op papier en ingrepen in de woning of omgeving zijn eenvoudig uit te voeren. De filosofie achter het keurmerk is nog steeds dat het totaalpakket het meest effectief is. Het PKVW Nieuwbouw bestaat nu voor het eerst uit deelcertificaten, zoals de bestaande bouw ook deelcertificaten kent. De inhoud van de deelcertificaten verschilt wel. Afnemers kunnen een deelcertificaat kiezen. De nieuwbouw kent vanaf nu de volgende deelcertificaten:

- Certificaat Veilige Omgeving Nieuwbouw
- Certificaat Veilig Wooncomplex
- Certificaat Veilige Woning (kavels)

Samen vormen de drie deelcertificaten het bekende certificaat PKVW Veilige Wijk Nieuwbouw. Het keurmerk nieuwbouw stelt veiligheids-eisen aan planologische en stedenbouwkundige elementen, de openbare ruimte, kavels, het woongebouw en aan de woning zelf. Het certificeren van alleen de woning is binnen het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw beperkt mogelijk. De individuele woning is altijd een onderdeel van het totaal aantal woningen binnen het project (blok, rij, buurt). Daarbij dienen ook de bergingen en/of garage(s), de achterpaden inclusief de verlichting geïnspecteerd te worden voordat een certificaat kan worden uitgereikt. Het deelcertificaat Veilig Wooncomplex gaat dus over het complex (woongebouw) en/of een rij woningen.

Integrale aanpak

Het gezamenlijk werken aan een beheerplan om de wijk ook in de toekomst schoon, heel en veilig te houden staat centraal in de lange termijn visie van het PKVW. Het keurmerk richt zich anno 2015 echter meer op de eisen die bij oplevering van het project zichtbaar zijn en vraagt de gebruikers om zorg te dragen voor de wijk in de toekomst. Binnen het keurmerk is oog voor actuele veiligheidsonderwerpen die een logische relatie met woninginbraken hebben. Maar het keurmerk

behelst niet alle vormen van criminaliteit en overlast. De focus is het voorkomen van woninginbraken en diefstal uit de woonomgeving, bijvoorbeeld uit fietsstallingen en bergingen, of autodiefstal van parkeerplaatsen nabij de woning. Het PKVW draagt nog steeds bij aan het terugdringen van de kans op een woningoverval en het tijdig signaleren van brand door het verplicht stellen van rookmelders in de bestaande bouw. Voor onderwerpen als bijvoorbeeld tunnels en onderdoorgangen aan de rand van de wijk of jongerenoverlast verwijzen we naar andere bronnen.

Gemeenten die kiezen voor een certificaat Veilige Wijk Nieuwbouw kiezen ervoor dat hun bewoners in een veilige woning, in een veilige straat en in een veilige en leefbare wijk wonen.

Woningbouwcorporaties of projectontwikkelaars die kiezen voor een veilig woongebouw (certificaat Veilig Wooncomplex) geven aan het belangrijk te vinden dat hun bewoners een beveiligde woning hebben en zij op een veilige manier het gebouw in en uit kunnen. Bovendien zorgen zij ervoor dat fietsen, motoren en auto's beschermd gestald kunnen worden.

Bewoners die kiezen voor een certificaat Veilige Woning omdat ze een kavel voor een nieuwbouwwoning gekocht hebben, kiezen voor een veilige woning. De inbreker met de meest gehanteerde inbraakgereedschappen heeft minimaal 3 minuten nodig om binnen te komen. De meeste inbrekers hebben het dan al opgegeven.

Effect

Veiligheidsbeleving

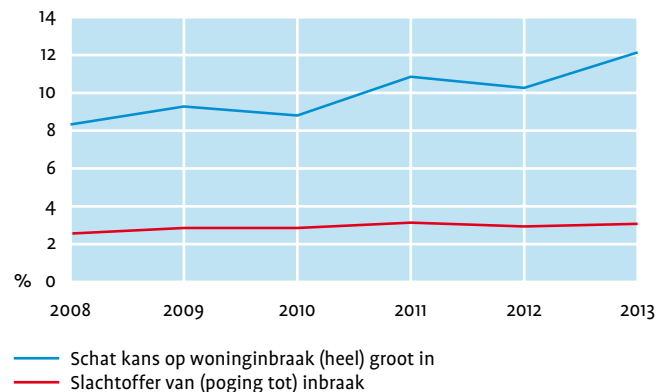
Een woninginbraak werkt door op de veiligheidsbeleving van mensen. Uiteraard op de slachtoffers van een woninginbraak, maar ook op personen die de kans hoog inschatten dat zij hier slachtoffer van worden. Uit de Veiligheidsmonitor 2013 komt naar voren dat 12 procent van de mensen denkt dat de kans op inbraak in de eigen woning 'groot' of 'heel groot' is. Over de periode 2008–2013 is de ingeschatte kans op woninginbraak met 44 procent toegenomen. Van de personen die in 2013 slachtoffer zijn geweest van een woninginbraak of een poging daartoe, achtte maar liefst 52 procent de kans (heel) groot om in de komende 12 maanden opnieuw slachtoffer te worden. Dergelijke percentages laten zien dat het delict woninginbraak een grote invloed heeft op de veiligheidsbeleving: het dringt de persoonlijke levenssfeer binnen. Ook kunnen mensen denken dat de openbare orde in hun omgeving onder druk staat.

Als de persoonlijke levenssfeer vergaand wordt aangetast of als mensen de indruk krijgen dat de openbare orde in hun omgeving onder druk staat, dan is het voor hun veiligheidsbeleving belangrijk om dit direct aan te pakken. Het devies is om dan vooral zichtbaar te zijn voor de mensen die worden geconfronteerd met een delict als woninginbraak. Mensen krijgen dan de boodschap dat hun zorgen gezien en serieus worden genomen. Alleen al daardoor nemen gevoelens van onveiligheid af. Meer informatie over veiligheidsbeleving: www.hetccv.nl/veiligheidsbeleving.

Sterke stijging ingeschatte kans op inbraak

In de periode 2008–2013 is het percentage inwoners dat de kans op woninginbraak (heel) groot acht sterk gestegen, van 8,4 naar 12,1 procent. Deze stijging kan niet verklaard worden doordat meer mensen naar eigen zeggen daadwerkelijk slachtoffer zijn geworden van (poging tot) inbraak. Dat aandeel lag in 2013 met 3,1 procent maar iets boven dat in

Woninginbraak: inschatting kans en slachtofferschap, 2008–2013

Bron: CBS

2008. Ook het aantal bij de politie geregistreerde woninginbraken is niet sterk toegenomen en in 2013 zelfs iets gedaald. Een mogelijke verklaring voor de gestegen ingeschatte kans op inbraak is dat er steeds meer aandacht is voor criminaliteit. Zo zijn er voorlichtingscampagnes over inbraakpreventie, maar komen inbraken ook vaker in het (lokale) nieuws.

Zelfredzaamheid

Als het aan de Nederlandse gemeenten ligt, krijgen burgers de komende jaren veel meer verantwoordelijkheden. Mensen moeten zich verantwoordelijker voelen voor hun stad en meer initiatief tonen. Gemeenten kijken voortaan niet alleen naar wat zij hun inwoners kunnen bieden, maar vooral naar wat die burger zelf wil en kan doen. Als tachtig procent van de burgers zelfredzaam is, biedt dat volgens de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) het grote voordeel dat gemeenten meer tijd en geld kunnen investeren in de twintig procent die echt hulp nodig heeft.

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen streeft al sinds de start van het concept naar meer zelfredzaamheid van wijkbewoners. Bewoners worden gestimuleerd om veilig en bewust te wonen. Een goed ontworpen woonwijk of woongebouw en het goede beheer helpt daarbij. Bewoners hebben zelf een taak om hun woning goed te beveiligen en zich vervolgens op de juiste wijze te gedragen. Het kopen en bevestigen van goed hangen slotwerk helpt immers niet als de deur niet op slot wordt gedaan, of sleutels aan de binnenkant in het slot blijven zitten. In sommige gevallen is het niet nodig om te investeren in nieuwe sloten. Een deel van de woningen in Nederland is prima beveiligd, daar gaat het mis in het gedrag van de bewoners. Het PKVW besteedt dan ook met grote regelmaat aandacht aan de checklist om veilig te wonen, of om de woning zo goed mogelijk achter te laten tijdens de vakantieperiode. Meer informatie hierover staat op www.politiekeurmerk.nl/preventietips.

Een veilige wijk, een veilig gevoel

Bewoners van PKVW-nieuwbouwwijken zijn meer tevreden over de verlichting in hun wijk, de schoonmaak van de openbare ruimte, de verlichting van hun achterpad en de snelle verwijdering van graffiti bij wooncomplexen. In de PKVW-nieuwbouwwijken melden meer bewoners altijd de achterdeur op slot te doen als zij de woning verlaten dan in niet-PKVW-nieuwbouwwijken. Bij het afsluiten van de voordeur halen zij ook vaker de sleutel uit het slot. Bewoners van PKVW-nieuwbouwwijken worden minder vaak slachtoffer van een poging tot woning-

inbraak en een geslaagde woninginbraak. De kans op een poging tot woninginbraak in een niet-PKVV-gecertificeerde wijk ligt daarbij 188% hoger dan in een PKVV-gecertificeerde wijk. Op het gebied van sociale cohesie wordt hier ook hoger gescoord en sociale overlast en verloederen komen minder vaak voor. Ook de waardering voor het functioneren van de politie en de gemeente scoort in PKVV-nieuwbouwwijken hoger. Kortom: wonen in een PKVV-nieuwbouwwijk geeft een betere veiligheidsbeleving dan wonen in een niet-PKVV-nieuwbouwwijk. De verwachting is dat dit ook geldt voor wijken in de bestaande bouw die op PKVV niveau worden gebracht.

Meer informatie over het onderzoek?

Voor dit onderzoek zijn 4000 respondenten ondervraagd waarvan er 2000 wonen in een PKVV-wijk en 2000 in een niet-PKVV-wijk. Download het rapport 'Een veilige wijk, een veilig gevoel' op de CCV website.

Voor relevante onderzoeken over deze en aanverwante onderwerpen, verwijzen wij naar pagina 125 waar een literatuuroverzicht gepresenteerd wordt.

Diefstal uit woonhuizen

(inclusief diefstal af/uit box/garage/schuur/tuinhuis)

jaar	geregistreerde woninginbraken	per 1000 inwoners	opgehelder
2005	69.625	4,3	8570
2006	71.735	4,4	8320
2007	68.080	4,2	7150
2008	70.770	4,3	6840
2009	74.135	4,5	6670
2010	82.500	5,0	7535
2011	88.945	5,3	7955
2012	91.745	5,5	6995

Bron: CBS, september 2014 (2005-2012)

Uit de cijfers is op te maken dat vooral in de periode tussen 1995 en 2005 het inbraakrisico sterk is gedaald. Vanaf 2006 is de kans op een woninginbraak in Nederland een aantal jaren redelijk stabiel gebleven. Daarna zien we een toename. Een nieuwe registratiemethode maakt dat er een trendbreuk ontstaat in de reeks. Daarom start deze tabel vanaf 2005.

Kosten

Er zijn kosten verbonden aan het controleren en keuren van woningen, complexen en/of woonomgevingen. Het vraagt financiële investeringen om het woongebouw en de woonomgeving op het vereiste beveiligingsniveau te brengen. Opdrachtgevers wordt daarom geadviseerd om altijd van tevoren meerdere offertes aan te vragen.

Acties voor kennisoverdracht aan bewoners achteraf zijn doorgaans niet kostbaar, maar vragen wel energie, geduld en herhaalde inzet. De effectiviteit van dit soort acties is wisselend. Een combinatie van fysieke beveiliging en gedragsbeïnvloeding blijkt de beste resultaten te boeken. De beste aanpak is alles van tevoren goed te regelen.

Meer informatie over de beïnvloeding van bewonersgedrag is te vinden in de literatuurlijst achterin het handboek en op de website van het CCV (www.hetccv.nl).

Schade bij een inbraak

Het Verbond van Verzekeraars komt voor 2010 op een gemiddeld schadebedrag per inbraak (inboedel en opstal) van € 3038. (Bron: Woningcriminaliteit, Nationaal dreigingsbeeld 2012, Politie) Dit bedrag neemt tot en met 2012 toe tot een bedrag net boven de € 3400 en is in 2013 weer licht gedaald. De maatschappelijke kosten zijn echter vele malen hoger, zo laat onderzoeker Ben Vollaard van Tilburg University zien.

Gemiddelde maatschappelijke kosten van een woninginbraak

Kosten 2009	
Kosten van verzekering en preventie	
Inbraakpreventie	€ 316
Verzekeringsadministratie	€ 253
Directe kosten van inbraken	
Lichamelijke en emotionele invloed	€ 923
Waarde van gestolen goederen	€ 1.209
Schade aan goederen	€ 267
Teruggelaten goederen -	€ 31
Slachtofferhulp	€ 16
Verloren productieve tijd	€ 91
Kosten van inzet van politie en justitie	
Inzet politie	€ 823
Inzet rest van strafrechtelijk systeem	€ 801
Totale maatschappelijke kosten	€ 4.667

Bron: Woningcriminaliteit, Nationaal dreigingsbeeld 2012, Politie.

Herhaald slachtofferschap

Herhaald slachtofferschap van een woninginbraak betekent dat er bij hetzelfde slachtoffer en/of object binnen een bepaalde tijd nog een keer ingebroken wordt. Diverse politieregio's voeren onderzoek uit naar herhaald slachtofferschap. Deze onderzoeken laten zien dat de kans op nog een woninginbraak zeker groter is bij een woning waar ingebroken is dan bij een woning waar niet is ingebroken. Het CBS concludeerde al jaren geleden dat bij degenen die tussen 2003 en 2007 slachtoffer werden van een inbraak, in 2008 viermaal zo vaak werd ingebroken als bij degenen bij wie voor 2008 niet was ingebroken. Daarnaast kennen we het begrip besmettelijkheid. Dit betekent dat de kans dat er in de buurt van het slachtoffer/object ingebroken wordt groter is dan wanneer er geen inbraak heeft plaatsgevonden. De kans op een "besmette woninginbraak" is het grootste binnen 30 dagen. Deze onderzoeksgegevens maken voorlichting aan de bewoners van woningen rondom de woning waar ingebroken is op korte termijn dus erg belangrijk.

Bron: CBS, 2011.

* Percentage diefstallen op het aantal woonhuizen (inclusief diefstal af/uit/box/garage/schuur/tuinhuis).

Percentage preventieve voorzieningen aanwezig in/rond woning, 2013

	Extra veiligheidsloten op buitendeuren	Rolluiken voor ramen en deuren	Buitenverlichting	Alarminstallatie	somscore (0-4)
Nederland	66,8	18,7	76,4	12,8	1,7
Noord-Nederland (LD)	63,9	8,7	79,9	10,2	1,6
Oost-Nederland (LD)	66,6	20,4	81,8	12,2	1,8
West-Nederland (LD)	66,7	12,7	70,7	12,6	1,6
Zuid-Nederland (LD)	68,7	34,6	81,7	15,1	2
Noord-Nederland (RE)	63,9	8,7	79,9	10,2	1,6
Oost-Nederland (RE)	66,3	21,5	81,8	11,8	1,8
Midden-Nederland (RE)	69	11,4	77,1	14	1,7
Noord-Holland (RE)	67,6	11,4	77	12,8	1,7
Amsterdam (RE)	56,8	7,8	49,7	9,9	1,2
Den Haag (RE)	68,8	10,7	71,4	13	1,6
Rotterdam (RE)	68,4	14,9	70,7	13,3	1,7
Zeeland - West-Brabant (RE)	68,1	31,6	80,3	14,5	1,9
Oost-Brabant (RE)	68,4	26,5	83,3	14	1,9
Limburg (RE)	68,1	48,5	80,4	15,7	2,1

Bron: CBS, 2014

Keurmerkpartners

Een veilige wijk ontstaat niet vanzelf. Een gedegen concept als het Politiekeurmerk Veilig Wonen kan hieraan bijdragen, maar daarvoor is samenwerking tussen alle betrokken partijen een vereiste. Immers, daar waar betrokkenen zoals gemeente, woningcorporaties, politie en bewoners het keurmerk daadwerkelijk samen toepassen, is sprake van een sterke daling van het aantal inbraken en pogingen daartoe. Bewoners waarderen hun wijk op het gebied van veiligheid ook hoger. Om het Politiekeurmerk Veilig Wonen voor een woning, complex of omgeving te behalen, moet een aantal stappen worden genomen. Voor een soepel verloop van dit hele proces is een team van keurmerkpartners geformeerd.

Eigenaar en beheerder van het PKVW

Vanaf 2005 is het beheer van het keurmerk van de politie overgegaan naar het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV). Daarmee is de regierol van het keurmerk op lokaal niveau bij de gemeenten komen te liggen. Het CCV bewaakt de toepassing van het keurmerk, bevordert de kwaliteit, ondersteunt afnemers en communiceert over behaalde resultaten in het land.

Opdrachtgever

Een gemeente, woningcorporatie of bewoner zijn de partijen die in de bestaande bouw opdracht geven voor de aanpassingen aan de bestaande wijk, het wooncomplex of de woning.

PKVW-bedrijven

Een PKVW-bedrijf – voluit Politiekeurmerk Veilig Wonen bedrijf – is een bedrijf dat voldoet aan de kwaliteitseisen om te mogen adviseren en monteren conform de regels van het Politiekeurmerk Veilig Wonen; woningniveau bestaande bouw. Het bedrijf voldoet aan de voorwaarden van het certificatieschema van het PKVW en heeft een overeenkomst

met een certificatie-instelling (CI) getekend. PKVW-bedrijven worden steekproefsgewijs gecontroleerd op het opgeleverde werk. Ook volgen de medewerkers nascholingscursussen. Sinds medio 2000 is niet de politie maar zijn de PKVW-bedrijven het aanspreekpunt voor bewoners als het gaat om beveiligingsmaatregelen in en rond de woning. Zowel voor het aanbrengen van het juiste hang- en sluitwerk, als voor advies, controle en tips over organisatorische maatregelen. Op meerdere plaatsen werken gemeenten, politie, corporaties en PKVW bedrijven samen. Alleen PKVW-bedrijven mogen een PKVW-certificaat Beveiligde Woning afgeven. Andere beveiligingsbedrijven mogen dit niet.

Certificatie-instelling (CI)

Een PKVW-bedrijf werkt onder toezicht van een certificatie-instelling. Een certificatie-instelling beoordeelt het bedrijf en houdt steekproeven om de kwaliteit van de werkzaamheden van het bedrijf te beoordelen. Onder verantwoordelijkheid van de certificatie-instellingen worden certificaten Beveiligde Woning in de bestaande bouw verstrekt.

Inspectie-instelling (II)

De inspectie-instelling is verantwoordelijk voor het verlenen van alle certificaatvormen met uitzondering van het certificaat Beveiligde Woning. De inspectie-instelling zal voor het betreffende certificaat een inspectie uitvoeren en een rapportage opmaken. Indien aan de eisen is voldaan, wordt vervolgens een certificaat verstrekt. Het zijn dus vooral de professionele afnemers die terecht kunnen bij een inspectie-instelling.

Voor een inspectie nieuwbouw zijn de volgende documenten nodig:

Certificaat Veilige Woning:

- Certificaten, attesten en/of gelijkwaardige documentatie om te kunnen aantonen dat is voldaan aan de gestelde eisen. Bijvoorbeeld betreffende de inbraakwerendheid van gevelelementen.

Certificaat Veilig Wooncomplex:

- Certificaten, attesten en/of gelijkwaardige documentatie om te kunnen aantonen dat is voldaan aan de gestelde eisen. Bijvoorbeeld betreffende de inbraakwerendheid van gevelelementen.
- Verlichtingsberekening woongebouw.
- Overzicht van de type woningen in het complex.
- Planningsgegevens bij gefaseerde oplevering.

Certificaat Veilige Omgeving Nieuwbouw:

- Plattegrond en aanvullende gegevens van de wijk.
- Verlichtingsplan, bestaande uit een inrichtingsplan en berekeningen waarop openbare verlichtingsarmaturen staan getekend.

Indien van toepassing:

- Het groenplan en het beheerplan van de wijk.
- Verlichtingsberekeningen openbare parkeergarage.

Algemeen

- Indien aanwezig, de schriftelijke verklaring van de Commissie van Compenserende Maatregelen.
- In dat geval ook de goedgekeurde tekening(en).

PKVW-adviesbureaus

In het traject naar het verkrijgen van een certificaat Veilige Omgeving Nieuwbouw of Veilig Wooncomplex kan de opdrachtgever gebruik maken van externe adviseurs. Bij complexe trajecten of als de opdrachtgever weinig ervaring heeft, kan het nuttig zijn om een ervaren (bouwplan)adviseur in te schakelen. Een ervaren adviseur brengt advies uit aan de opdrachtgever en helpt de opdrachtgever om tot een ontwerp te komen dat voldoet aan de eisen en aanbevelingen van het PKVW. In de bestaande bouw en nieuwbouw kan geadviseerd worden welke maatregelen genomen moeten worden om aan de PKVW-eisen en aanbevelingen te voldoen. Zo voorkomt de opdrachtgever verrassingen wanneer het project na oplevering gecontroleerd wordt. Informatie over deze adviesbureaus is te vinden op www.politiekeurmerk.nl/keurmerk/keurmerkpartners/adviseurs.

Opleidingsinstellingen

Om kwaliteit te kunnen leveren, is vakbekwaamheid van de mensen die bij de uitvoering van het Politiekeurmerk Veilig Wonen betrokken zijn, van groot belang. Enkele opleidingsinstellingen in Nederland verzorgen specifieke opleidingen op het gebied van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Voor de bestaande bouw zijn de volgende opleidingen relevant: preventieadviseur en bouwplanadviseur. Voor geïnteresseerden wordt incidenteel de opleiding monteur PKVW aangeboden. Voor de nieuwbouw is er de opleiding bouwplanadviseur.

Een optie voor bijvoorbeeld gemeentemedewerkers is de IBOR-opleiding (inrichting en beheer openbare ruimte) die voor de opdrachtgever op maat wordt gemaakt en incompany kan worden gegeven. Over al deze genoemde partijen is meer informatie beschikbaar op www.politiekeurmerk.nl/keurmerkpartners.

“Volop in ontwikkeling zijn de bouw- en renovatieprocessen rondom energieneutraal bouwen. Omdat bij renovatie in de meeste gevallen de complete gevelelementen vervangen worden, is het eenvoudig om duurzaamheid en woningbeveiliging samen te laten gaan. Het ministerie van Veiligheid en Justitie werkt samen met het project Stroomversnelling om ervoor te zorgen dat in de ontwerpfase ook nagedacht wordt over woningbeveiliging op PKVW-niveau. Meer informatie op www.stroomversnelling.net”.

Martin Donker, Ministerie van Veiligheid en Justitie

Alleen beveiligingsbedrijven die aangesloten zijn bij het Politiekeurmerk Veilig Wonen kunnen een PKVW-certificaat afgeven.

2. Procedure

Het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 bestaat uit eisen en aanbevelingen. Het keurmerk kent twee handboeken. Een voor de bestaande bouw en een voor de nieuwbouw. Beide handboeken in deze edities, die de handboeken uit 2011 vervangen, zijn zoveel mogelijk op elkaar afgestemd.

Toch blijven er verschillen. De kans om de eisen en aanbevelingen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen goed door te voeren, is bij nieuwbouw nu eenmaal groter dan bij bestaande bouw. Bij nieuwbouw kan iedere professional eraan bijdragen om te voorkomen dat de rekening later bij de individuele bewoners terecht komt. In de bestaande bouw telt de dagelijkse praktijk zwaarder. Bestaande wijken en buurten kunnen meestal niet meer rigoureus veranderd worden. In veel gevallen is de opgave dan om de woningen en woonomgeving met behulp van het Politiekeurmerk Veilig Wonen zo veilig mogelijk te maken.

Eisen en aanbevelingen

Eisen

Om het Politiekeurmerk Veilig Wonen te behalen, is het noodzakelijk om per certificaat aan alle van toepassing zijnde eisen te voldoen. De eisen in dit handboek zijn van toepassing op nieuwe aanvragen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw vanaf 1 januari 2015. In dit handboek wordt elke eis gespecificeerd ('wat'), en wordt omschreven welke mogelijkheden er zijn om aan de eis te voldoen ('hoe'). Daarna volgt een toelichting. De toelichting beschrijft de veiligheidsproblemen waarop een eis gericht is. Zo kan een eis bedoeld zijn om een veel voorkomende inbraakmethode te voorkomen, om een oplossing tegen woningovervalen te vinden, of om vroegtijdig een brand te signaleren.

De toelichting laat ook de uitgangspunten zien die aan een eis ten grondslag liggen. Een eis kan bedoeld zijn om de attractiviteit van een doelwit te verkleinen. Maar ook om de zichtbaarheid van een object te vergroten, of om de betrokkenheid van buurtbewoners te stimuleren. De handboeken zijn bruikbaar voor diverse doelgroepen en voor verschillende doeleinden. Bijvoorbeeld als lesmateriaal en als naslagwerk.

Aanbevelingen

Aanbevelingen mogen, op verzoek van de opdrachtgever, mee beoordeeld worden. Als zij niet worden gehaald, dan heeft dat geen invloed op het verkrijgen van het betreffende certificaat. Natuurlijk kunnen aanbevelingen die goed worden opgevolgd, bijdragen aan effectieve oplossingen in de wijk. Niet alleen voor de aanpak van woninginbraak, maar ook van woonoverlast en verloedering. Vanuit het Politiekeurmerk Veilig Wonen wordt dan ook sterk aangeraden om de aanbevelingen ter harte te nemen. Externe of interne adviseurs kunnen de aanbevelingen in gesprekken met opdrachtgevers ter sprake brengen. Er kan dan een weloverwogen keuze worden gemaakt over relevante aanbevelingen.

Deze afweging vraagt om kennis van de wijk of buurt, die kan worden verkregen via bijvoorbeeld een risicoanalyse. Door deze gegevens te gebruiken, kunnen kosten en beheerproblemen worden voorkomen.

Per foto wordt in dit handboek aangegeven of een foto goed of fout is door middel van een groen vinkje of een rood kruisje.

SKG

Een aantal eisen uit de handboeken van het Politiekeurmerk Veilig Wonen gaat over het toepassen van de juiste beveiligingsproducten, zoals hang- en sluitwerk. De Stichting Kwaliteit Gevelbouw (SKG) test deze producten en geeft er een, twee of drie sterren aan. Aanvullende beveiligingsproducten worden voorzien van een SKG-logo met een of twee vinkjes. Deze beoordelingen zijn terug te vinden in de PKVW Beveiligingsrichtlijn en Productenlijst. Deze richtlijn en lijst vormen een onderdeel van het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015, en worden regelmatig geactualiseerd. De meest actuele versies van de Beveiligingsrichtlijn en Productenlijst zijn gratis te downloaden in de CCV-webwinkel.

Stichting Kwaliteit Gevelbouw (SKG) beoogt bedrijven, producten, processen en kwaliteitssystemen deskundig en onafhankelijk te certificeren, keuren en testen. Meer informatie is te vinden op www.skg.nl.

Overgangsregelingen

Voor de nieuwbouw en bestaande bouw zijn er verschillende overgangsregelingen. Voor de zekerheid beschrijven we hier beide regelingen.

Overgangsregeling bestaande bouw

Het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Bestaande Bouw is gepubliceerd door het CCV op 1 december 2014 en geldt vanaf 1 januari 2015. De eisen in het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Bestaande Bouw 2011 mogen worden toegepast voor beveiligingsprojecten waarvan de uitvoering start, of is gestart, in de periode tot 1 april 2015. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen hanteert een overgangstermijn van drie maanden in de bestaande bouw.

Voor langdurige projecten waarvan de uitvoering voor 1 januari 2015 is gestart, kan tot 31 december 2015 een certificaat worden verstrekt op basis van het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Bestaande Bouw 2011. Wanneer de verwachting is, dat een project deze termijnen door vertraging zal gaan overschrijden, wordt geadviseerd om contact op te nemen met het PKVW Servicebureau van het CCV.

Let op: deze termijnen gelden niet meer voor de wijzigingen die al zijn doorgevoerd, zoals de verplichte cilindertrekbeveiliging in de bestaande bouw per 1 april 2014. Ook voor tussentijdse wijzigingen geldt een

overgangstermijn van drie maanden, ingaande op het moment van publicatiedatum of van de aanvangsdatum zoals die in de wijziging is gepubliceerd.

Overgangsregelingen nieuwbouw

Het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 is gepubliceerd door het CCV op 1 december 2014 en gaat vanaf 1 januari 2015 in. Ook voor projecten die ten tijde van de publicatie in de ontwerpfase of bouwfase zijn, is het mogelijk om over te stappen op de nieuwe eisen. Dit dient dan wel voor alle eisen te gelden.

Projecten met een bouwvergunning met een aanvraagdatum voor 1 juni 2015 kunnen volgens de eisen van het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2011 worden geïnspecteerd. Het project dient binnen achttien maanden gerealiseerd te zijn. Vanaf 1 januari 2017 is het verstrekken van certificaten niet meer mogelijk op basis van het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2011. Bij projecten die voor 1 juni 2015 gestart zijn, maar niet gereed zijn voor 1 januari 2017, kan het PKVW-servicebureau worden ingeschakeld.

Wijzigingen procedure nieuwbouw

Het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 bevat enkele belangrijke wijzigingen ten aanzien van het certificaat Veilige Wijk Nieuwbouw. Nog steeds is het streven om bij nieuwbouw de eisen en aanbevelingen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen goed door te voeren: in de buurt, het wooncomplex en de woning. Maar vanaf 1 januari 2015 is het meer dan voorheen mogelijk om als veiligheidspartner zelf verantwoordelijk te nemen voor het behalen van keurmerkeisen.

Bij de uitvoering van het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 horen keuringsprotocollen en geharmoniseerde werkafspraken met de uitvoerende partijen. Deze zijn te vinden op www.hetccv.nl/certificatie-en-inspectie.

Certificaten

Het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 bestaat uit eisen en aanbevelingen verdeeld over vijf categorieën:

- Stedenbouwkundige randvoorwaarden (S)
- Openbare ruimte (O)
- Kavels (K)
- Gebouw (G)
- Woning (W)

Deze categorieën zijn onderdeel van in totaal vier certificaten voor de nieuwbouw. Het gaat dan om de volgende certificaten:

Veilige Omgeving Nieuwbouw:

- Stedenbouwkundige randvoorwaarden (S)
- Openbare ruimte (O)
- Kavels (K)

Veilig Wooncomplex:

- Openbare ruimte: O2 en O3 (indien van toepassing)
- Kavels (K)
- Gebouw (G)
- Woning (W)

Veilige Woning (als het gaat om een vrije kavel):

- Woning

Veilige Wijk Nieuwbouw:

- Certificaat Veilige Omgeving Nieuwbouw
- Certificaat Veilig Wooncomplex
- Certificaat Veilige Woning (kavel)

De indeling in categorieën en certificaten is gemaakt, omdat per categorie verschillende partijen verantwoordelijk zijn. Zo is de gemeente verantwoordelijk voor de eisen in de categorie Stedenbouwkundige Randvoorwaarden (S) en Openbare ruimte (O). Bij de categorie Kavels (K) kunnen verantwoordelijkheden gesplitst zijn, afhankelijk van de eigendomssituatie. Bij een vrije kavel informeert de gemeente de particuliere eigenaren hoe belangrijk de gemeente het vindt dat er veilig gebouwd wordt, inclusief veiligheidsmaatregelen tegen woninginbraken. De particuliere opdrachtgever stuurt de projectontwikkelaar, bouwer of aannemer aan. De projectontwikkelaar of de woningcorporatie is meestal verantwoordelijk voor de categorie Gebouw (G) en Woning (W). Daarbij worden afspraken gemaakt met bijvoorbeeld de aannemer en architect over de verwerking van eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen in de bouw. Indien een binnenterrein valt onder de verantwoordelijkheid van de projectontwikkelaar of de woningcorporatie is de O-eis Binnenterreinen ook van toepassing op het certificaat Veilig Wooncomplex. Dit zelfde geldt voor de verlichting op een parkeerterrein behorend bij een wooncomplex (zie eis O2).

Geldigheid

Het Politiekeurmerk Veilige Wijk Nieuwbouw is tien jaar geldig. Een bord in de wijk geeft deze datum ook aan. De gemeente kan na tien jaar een nieuw certificaat Veilige Omgeving Bestaande Bouw bij een inspectie-instelling aanvragen. Een nieuw wijkbord is te bestellen in de CCV-webwinkel. Het is belangrijk om samen met buurtbewoners een moment te creëren om aandacht te vragen voor het behalen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Hierbij kan aandacht worden gevraagd voor het belang van veiligheid direct na oplevering van de wijk. En bewoners kunnen de vraag voorgelegd krijgen om echt onderdeel van de wijk te gaan uitmaken, en zich niet alleen te bekommeren om hun eigen veiligheid maar ook om die van buurtbewoners.

Bewoners kunnen het certificaat Veilige Woning opsturen aan de verzekeringsmaatschappij. Veel verzekeraars geven dan korting op de premie van de inboedelverzekering. Als de waarde van de inboedel hoger is dan 50.000 euro aan attractieve goederen, adviseert het Politiekeurmerk Veilig Wonen bewoners om te overleggen met hun verzekeringsmaatschappij over het juiste pakket aan veiligheidsmaatregelen. Het plaatsen van een alarminstallatie kan een aanvullende eis zijn van de verzekeringsmaatschappij.

Woning

Na het behalen van het Politiekeurmerk Veilig Wooncomplex, ontvangt de opdrachtgever het certificaat Veilig Wooncomplex en de bewoners van de geïnspecteerde woningen met de directe woonomgeving het certificaat Veilige Woning (behorende bij het wooncomplex). Dit wordt in de praktijk afgehandeld door de inspectie-instelling, die het certificaat verstrekt aan de projectontwikkelaar of woningcorporatie. Natuurlijk kan de gemeente ook van het moment gebruik maken door zelf de certificaten te verspreiden. Bijvoorbeeld met een begeleidende brief met tips over veiligheid; de oproep om de wijk schoon, heel en veilig te houden; en contactgegevens van punten voor het melden van bijvoorbeeld vernieling. Ter verduidelijking: het certificaat Veilige Omgeving Nieuwbouw voorziet niet in de afgifte van certificaten Veilig Wooncomplex. Dit zijn twee aparte certificaten.

Let op met het hanteren van verschillende versies van de handboeken Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw. Wanneer projecten in uitvoering zijn conform het handboek uit 2011 en de eisen uit de nieuwe handboeken lichter zijn dan in de handboeken van 2011, dan mag de uitvoerder of projectleider op dat moment uitgaan van de nieuwe eis. Het is niet toegestaan om naar eigen inzicht combinaties te maken tussen eisen en aanbevelingen uit de verschillende edities van de handboeken. Bijvoorbeeld: als binnen een meter van een vluchtvriendelijk slot glas in of naast de woning zit, hoort daarvoor P4A te worden gebruikt. In het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2011 en 2015 is

Een grote bouwlocatie

Bij de bouw van een omvangrijk nieuwbouwproject is het verstandig om de uitgangspunten voor de wijk(en) op basis van de eisen van het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 vast te stellen. Het gaat dan bijvoorbeeld over het stratenplan van de wijk en over routes voor langzaam verkeer.

‘Het PKVW helpt om kwaliteit te bereiken’

“Duurzaam en veilig wonen zijn goede speerpunten, en zijn onderdeel van de kwaliteit van onze woningen. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen kan ons helpen om deze kwaliteit te bereiken. Wij zorgen ervoor dat het Politiekeurmerk op niveau van het wooncomplex wordt gerealiseerd. Het keurmerk is de bezegeling. Om het Politiekeurmerk Veilig Wonen op wijkniveau te behalen, moeten ook maatregelen op stedenbouwkundig niveau worden genomen. Dit ligt niet altijd binnen onze invloedssfeer.”

Hans van Ancum, projectontwikkelaar bij Heijmans Vastgoed

de vluchtvriendelijke deur een aanbeveling (in plaats van een eis zoals in 2008). Dit betekent, dat een vluchtvriendelijke deur volledig correct uitgevoerd dient te worden, inclusief de bijbehorende glasspecificaties. Er kan ook worden gekozen voor een andere deur dan de vluchtvriendelijke. Maar het is niet toegestaan om het vluchtvriendelijke slot te plaatsen zonder het juiste glas, aangezien deze twee eisen bij elkaar horen.

Uitzonderingsclausule

Het uitgangspunt voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw is de veilige wijk. Het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 biedt de opdrachtgever ruimte om hiervoor in een later stadium te kiezen. Om certificaten te verkrijgen op woningniveau in combinatie met de directe woonomgeving, vraagt de opdrachtgever om het project op te leveren met het certificaat Veilig Wooncomplex. Voor afzonderlijke woningen bestaat binnen het Politiekeurmerk Veilig Wonen een regeling als een project, ondanks de afspraken tussen de opdrachtgever en uitvoerder, niet is opgeleverd conform de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw. Hiervan is sprake als kan worden aangetoond dat er afspraken zijn gemaakt dat de woningen onder het Politiekeurmerk zouden worden opgeleverd, en dat hierover in de verkoopfase van de woningen ook is gecommuniceerd met de toekomstige bewoners.

Als een woning aan de woningeisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen voldoet, kan de inspectie-instelling, bij wijze van uitzondering, toch een certificaat Veilige Woning (in plaats van Veilig Wooncomplex) afgeven. Dit kan in de volgende gevallen:

- als een nieuwbouwproject niet is opgeleverd conform de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw, ook al waren hierover wel afspraken gemaakt. Een bewoner kan dan toch een certificaat Veilige Woning wensen, bijvoorbeeld omdat dit in de koopvoorwaarden van de woning is opgenomen, of omdat hierover op andere manieren in de verkoopfase duidelijk is gecommuniceerd. Het initiatief om een certificaat aan te vragen ligt in deze situaties bij de betreffende bewoner(s). Het is nodig dat er bewijs is waarin staat vermeld dat de woningen onder keurmerk zouden worden uitgevoerd, bijvoorbeeld een brochure of een koopcontract. Wanneer de bewoner de opdracht verleent aan de inspectie-instelling dan zijn de kosten (in eerste instantie) voor rekening van de bewoner. De bewoner kan vervolgens de partij die het keurmerk heeft beloofd aansprakelijk stellen voor de kosten voor de eindinspectie van de woning. Maar er is geen garantie dat de bewoner de kosten terugkrijgt, en de inspectie-instelling kan deze garantie ook niet geven. De inspectie-instelling vraagt de bewoner om een brochure of een kopie van het koopcontract. Dit om zelf controle uit te voeren betreffende afspraken met de bewoners.

Net als bij een inspectie bij een vrije kavel, wordt in geval van deze uitzondering de woning (inclusief de eventuele bergingen en garages) door de inspectie-instelling geïnspecteerd aan de hand van de woningeisen uit het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Elke woningbezitter neemt hiervoor zelf het initiatief. Ook wanneer meerdere eigenaren zich aanmelden om in aanmerking te komen voor de regeling, wordt er niet steekproefsgewijs geïnspecteerd. De inspectie-instelling zal het inspectierapport van de individuele woning(en) moeten overleggen. Inclusief bijbehorende documenten zoals hiervoor beschreven.

Inbreidingslocatie

Een nieuwbouwblok in de bestaande bouw of op een kleine bouwlocatie aan de rand van de gemeente, wordt beschouwd als inbreidingslocatie. Hiervoor geldt dat niet alle eisen van toepassing zijn. Wanneer de opdrachtgever in dergelijke gevallen kiest voor het certificaat Veilige Wijk Nieuwbouw, dan kunnen de stedenbouwkundige randvoorwaarden buiten beschouwing gelaten worden, omdat er aan de infrastructuur meestal niets gewijzigd kan worden. De openbare verlichting (eis O1) voor de openbare weg is niet van toepassing als er slechts één gebouw of één rij woningen (bestaande uit maximaal twintig woningen) wordt

gebouwd en er vanuit de planvorming geen maatregelen aan de openbare verlichting worden genomen. De overige eisen uit het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw gelden, indien van toepassing, wel voor een inbreidingslocatie. Voor vragen kunnen betrokkenen terecht bij een PKVW-adviesbureau of bij het PKVW-servicebureau van het CCV.

Kennis en advies

Als de opdrachtgever kennis in eigen huis wil hebben, dan kunnen medewerkers opgeleid worden tot bouwplanadviseur om het gehele traject tot aan de eindinspectie zelf te begeleiden. Een andere mogelijkheid is om ervaren adviseurs in te huren, die het project voor de regiehouder al dan niet ter plaatse begeleiden. De opleidingsinstituten en de adviseurs staan vermeld op de website www.politiekeurmerk.nl.

Commissie van Compenserende Maatregelen

Het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 geeft concrete richtlijnen om aan de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw te voldoen. Toch zijn er situaties denkbaar waarin met een alternatieve oplossing dezelfde resultaten kunnen worden behaald als met de beschreven eisen in het handboek. Het CCV is van mening dat deze alternatieven onder de aandacht moeten kunnen worden gebracht. Dit kan bij de Commissie van Compenserende Maatregelen (voorheen Dispensatiecommissie). De kosten voor deze commissie zullen de komende jaren zo laag mogelijk gehouden worden. Verleende goedkeuringen voor planonderdelen, die in veel gevallen gebaseerd zijn op verklaringen van gelijkwaardigheid, worden voor individuele gevallen verleend. Op de website www.politiekeurmerk.nl is te vinden hoe verzoeken kunnen worden ingediend bij de Commissie van Compenserende Maatregelen en tegen welke tarieven.

De PKVW Beveiligingsrichtlijn en Productenlijst

De 'Richtlijn genormeerde samenstelling van componenten voor gevelementen en andere producten' bestaat sinds 2011 uit twee aparte uitgaven: de PKVW Beveiligingsrichtlijn en Productenlijst. De PKVW Beveiligingsrichtlijn is formeel onderdeel van het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen 2015 en wordt één keer per jaar herzien. In deze uitgave wordt bij ieder soort gevelement dat wordt beveiligd, verwezen naar het juiste type gecertificeerd hang- en sluitwerk. Hoewel de publicatie bedoeld is voor de bestaande bouw, wordt er bij vrijstaande schuren, bergingen in woongebouwen en collectieve fietsenstallingen in de nieuwbouw ook naar deze richtlijn verwezen. De Productenlijst wordt twee keer per jaar bijgewerkt. De meest actuele versies van de Beveiligingsrichtlijn en Productenlijst zijn gratis te downloaden in de CCV-webwinkel of www.politiekeurmerk.nl.

3. Informatievoorziening

Meer informatie over het Politiekeurmerk Veilig Wonen is te vinden op www.politiekeurmerk.nl. Bijna 200.000 bezoekers weten jaarlijks deze website te vinden. De site is zo ingericht dat verschillende doelgroepen snel de voor hen relevante informatie kunnen vinden: bewoners, PKVW-bedrijven, projectontwikkelaars, woningcorporaties en gemeenten.

Publieksvriendelijke informatievoorziening, via de website maar ook in de vorm van diverse brochures, flyers en filmpjes, speelt een belangrijke rol bij de voorlichting die de (toekomstige) gebruikers van het keurmerk krijgen over prettig en veilig wonen. Bewustwording is daarbij belangrijk. Als bewoners op de hoogte zijn van de risico's die ze lopen, zullen ze er eerder iets tegen doen. Veilig wonen is bewust wonen. En daar kunnen de professionele partners in het voortraject veel aan doen. Het opleveren van PKVW Veilige Omgeving Nieuwbouw en PKVW Veilig Wooncomplex betekent het ontzorgen van de toekomstige bewoners van de wijk.

Het betekent wellicht ook een andere manier van communicatie met deze nieuwe bewoners. Tijdens of vlak na de opleveringsfase kunnen de professionele partijen kenbaar maken wat hun inspanningen zijn geweest om de wijk zo prettig en veilig mogelijk te maken. Het is ook het moment waarop aan de nieuwe bewoners gevraagd kan worden een bijdrage te leveren, zodat de wijk ook in de toekomst schoon, heel en veilig blijft. Bij de eerste tekenen van bijvoorbeeld kapotte achterpadverlichting, verloederende door vernield straatmeubilair, of ongewenste graffiti, is het verstandig om actie te ondernemen en de bewoners bij de aanpak hiervan te betrekken.

PKVW-servicebureau

Om de professionele veiligheidspartners te ondersteunen, heeft het CCV in 2008 het PKVW-servicebureau opgericht. Wie ondersteuning nodig heeft, kan bij de ervaren medewerkers van het bureau terecht (pkvw@hetccv.nl). Dit bureau heeft een aantal vaste activiteiten, zoals:

- regelmatig bezoeken van gemeenten, woningcorporaties en andere veiligheidspartners om het keurmerk onder de aandacht te brengen en/of toelichting te geven;
- bijeenkomsten organiseren (onder andere congressen, workshops, lezingen, harmonisatieoverleg);
- bijdrage leveren aan de PKVW-regeling;
- beheren en actualiseren van de handboeken 'Nieuwbouw' en 'Bestaande Bouw';
- verzenden van nieuwsitems en informatie leveren voor media doeleinden;
- maken en verspreiden van promotie- en informatiemateriaal voor zowel professionele partners als consumenten;
- beheren van de website en de helpdesk;
- faciliteren Commissie van Compenserende maatregelen

Dat alles met de bedoeling het Politiekeurmerk Veilig Wonen zo toegankelijk mogelijk te maken voor iedereen die een bijdrage kan leveren aan een veiliger samenleving.

WOON VEILIGER

met het Politiekeurmerk Veilig Wonen

LICHT VERSTANDELIJK BEPERKT

Instructieboek tegen woninginbraak,
babbeltruc en woningoverval

Goed afsluiten? Sleutel omdraaien!

Maak het inbrekers niet te makkelijk.

- doe deuren en ramen op slot
- laat de sleutel niet in de deur zitten
- zorg voor goede sloten

“Voorlichting geven aan senioren geeft veel voldoening. Aangereikte informatie dringt écht door omdat we de interactie met mensen in de zaal stimuleren. Aan de hand van concrete tips en tricks bedenken we vervolgens samen met deze bewoners hoe zij de kans op een inbraak of woningoverval kunnen verkleinen. De mensen weten na afloop wat te doen en gaan met een veilig(er) gevoel naar huis toe.”

Dick Silvius (Inbraakproof) geeft samen met Marian Verkerk (Veiligheid adviesbureau Verkerk) presentaties aan bewoners tijdens voorlichtingsbijeenkomsten.

Op www.politiekeurmerk.nl/webshop en www.hetccv.nl/webwinkel zijn brochures, flyers en ander voorlichtingsmateriaal te bestellen.

4. Integrale aanpak

Meer dan inbraak

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen reikt verder dan alleen het tegengaan van inbraken in woningen. Zo werkt het keurmerk ook preventief tegen overlast, vandalisme en criminaliteit op straat. Hoe? Door eisen te stellen aan het ontwerp van de woonomgeving, het wooncomplex en de individuele woning. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen stelt ook andere eisen, gericht op voorzieningen (bijvoorbeeld begroeiing) en verlichting. In dit hoofdstuk worden de volgende thema's uitgelicht: woningbrand, combinatie van zorg- en woonfunctie, woningovervallen en speciale doelgroepen. Aan de hand van deze uiteenlopende thema's kunt u lezen hoe het Politiekeurmerk Veilig Wonen inspeelt op de praktijk en zodoende niet alleen een veilige woning maar ook een veilige wijk creëert. Voor uitgebreidere informatie over deze thema's verwijzen wij u naar de internetsite van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid: www.hetccv.nl.

Woningbrand

Brandveiligheid en het PKVW

Binnen het Politiekeurmerk Veilig Wonen krijgt ook brandveiligheid aandacht. Het gaat daarbij om rookmelders (eis), een vlucht vriendelijke deur (aanbeveling) en een beheerplan (aanbeveling). Aandacht voor brandveiligheid is hard nodig. Jaarlijks komen er tientallen mensen om bij woningbrand. De totale directe schade door brand komt de laatste jaren uit op rond de 800 miljoen euro.

Eis: Rookmelder in nieuwbouw én bestaande bouw

De rookmelder is wettelijk verplicht in nieuwbouw. Het Politiekeurmerk is de enige (crimi)regeling die rookmelders zowel in nieuwbouw als in bestaande bouw verplicht stelt. De meeste doden en gewonden vallen door rookvergiftiging, niet door vuur. Aangezien brand vaak ontstaat als mensen slapen, is het belangrijk dat zij op tijd gewekt worden. Een goedwerkende rookmelder is daarom essentieel. Een veelvoorkomend misverstand is dat mensen denken dat zij in hun slaap de rook zullen ruiken en wakker worden. Het tegendeel is het geval. Rook bevat vaak koolmonoxide (CO) en dat werkt als een slaapgas; als mensen dit inademen raken zij snel bewusteloos. Dankzij een rookmelder kunnen de aanwezigen tijdig de woning verlaten en de brandweer waarschuwen.

Een wijziging in de handboeken 2015 is dat de eis voor de montage van de rookmelder in bestaande bouw versoepeld is. Het keurmerk stelt dat de bevestiging van rookmelder(s) weliswaar verplicht is, maar de plaats waar rookmelders bevestigd worden, mag afwijken van de normen. De consument die ervoor kiest de rookmelder niet te verplaatsen naar de meest correcte plaats, hoeft dus niet te vrezen dat het certificaat Beveiligde Woning geweigerd wordt. Dit geldt ook voor rookmelders in de bestaande bouw die voorzien zijn van CE markering. Tot slot luidt het advies rookmelders elke 10 jaar te vervangen. Dit is geen verplichting, ook woningen met rookmelders ouder dan 10 jaar komen in aanmerking voor het certificaat Beveiligde Woning. In de nieuwbouw volgen de plaatsingsvoorschriften het Bouwbesluit.

Aanbeveling: Vlucht vriendelijke deur

Een vlucht vriendelijke deur zorgt ervoor dat een slachtoffer bij brand of bij een andere panieksituatie sneller kan vluchten. De deur is bestand tegen inbraken en is tegelijkertijd zonder sleutel van binnenuit te openen. Deze vlucht vriendelijke deur is een aanbeveling van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. De verwachting is dat zowel professionele partijen als bewoners hier serieus naar kijken.

Aanbeveling: Brandpreventie vastleggen in beheerplan

Het beheerplan is een onderdeel van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Op www.politiekeurmerk.nl/gemeente/actief-met-pkvw/stappenplan-pkvw staan voorbeelden van een beheerplan Veilig Complex. Brand

maakt hier deel van uit met de volgende onderwerpen:

1. Het hebben van een vluchtplan en het oefenen ermee.
2. Controleren of de rookmelders het doen.

1. Het hebben van een vluchtplan en het oefenen ermee

Het is belangrijk dat bewoners een vluchtplan hebben voor panieksituaties zoals brand. Het 'blind' oefenen van een vluchtroute en het vrijhouden ervan, kan vastgelegd worden in het beheerplan. Dit houdt in dat er geoefend wordt met de ogen dicht of blinddoeken voor. Bewoners realiseren zich vaak niet dat er bij brand veel rook vrijkomt. Dat belemmert het zicht, zodat het vinden van de uitgang van de woning meer op gevoel moet. Diverse woningcorporaties hebben ervaring met projecten als 'schone trappenhuizen'. Daarbij wordt een sticker geplakt op alle spullen die op de vluchtroute in de weg staan. De sticker waarschuwt dat deze spullen op een bepaalde datum verwijderd worden, zodat trapenhuis, entree of galerij weer schoon en veilig worden. Dat is belangrijk voor alle bewoners en bezoekers van het woongebouw.

2. Controleren of de rookmelders het doen

Leg in het beheerplan vast wie verantwoordelijk is voor het functioneren van de rookmelders die in corporatiewoningen geplaatst zijn. Dat kunnen de bewoners zelf zijn, maar als sprake is van minder zelfredzame bewoners, kan een complexbeheerder of wijkbeheerder hulp bieden. Of een actieve buurtvereniging die een keer per jaar een rondje door de wijk maakt om buurtbewoners te attenderen op brandpreventie en de rookmelders controleert.

“Dagelijks vinden er 240 woninginbraken plaats en claimen 315 huishoudens schade door brand, zo blijkt uit de Risicomonitoring Woninginbraak en Woningbrand. Veel van deze schades kunnen betrekkelijk eenvoudig worden voorkomen. Het Politiekeurmerk biedt hiervoor prima handvatten.”

Verbond van Verzekeraars. Dit onderzoek is te vinden op www.verzekeraars.nl/verzekeringsbranche.

Zorg- en woonfunctie

Zorg- en woonfunctie en het PKVW

Zorg gerelateerde gebouwen en woongebouwen met een zorgfunctie, zullen steeds vaker een onderdeel van de wijk worden. Ongeveer 80% van de ouderen blijft in de eigen woning wonen. Daarom is levensloopbestendigheid en flexibiliteit bij de ontwikkeling en realisatie van woningen en woonvoorzieningen gewenst.

De ervaring leert dat kleinschalige woonzorgvoorzieningen voor circa 25 bewoners goed ingepast worden in gewone woongebouwen. En buurtsteunpunten¹ en huiskamerprojecten² kunnen prima in leegstaande woningen gehuisvest worden. Dergelijke gebouwen zijn een onderdeel van de wijk, zonder dat zij een stempel van zorg opgedrukt krijgen. Voor de veiligheidspartners van het Politiekeurmerk Veilig Wonen reden om ook goed naar de veiligheid van deze gebouwen en woningen te kijken.

Woongebouwen met een zorgfunctie moeten voldoen aan voorwaarden op het gebied van:

- toegankelijkheid van het woongebouw;
- de inbraakwerendheid van ramen en deuren;
- de verlichting;
- de overzichtelijkheid van ruimten zoals bijvoorbeeld de entree;
- het zicht vanuit de woning op de persoon bij de voordeur.

Zo wordt in zorggebouwen en seniorencomplexen ruimte gemaakt voor het plaatsen van rollators en scootmobielen, zodat deze geen vluchtroutes blokkeren én de kans op diefstal kleiner wordt. Het PKVW beveelt aan om aandacht te besteden aan het beheerplan en vluchtroutes.

Het gecombineerde woongebouw

In gebouwen met zowel een woon- als zorgfunctie – zoals een praktijk voor fysiotherapie of een huisartsenpraktijk – richt het Politiekeurmerk Veilig Wonen zich vooral op welke mensen zich waar mogen bevinden. Zo mogen bezoekers van de zorginstelling niet het woongebouwgedeelte betreden. Zij komen bijvoorbeeld binnen via een aparte entree. Een woongebouw met een gezamenlijke hoofdentree wordt wel toegestaan, maar trappenhuis of lift naar de woonverdiepingen zijn dan niet toegankelijk voor bezoekers van de zorginstelling.

Als de bewoners de zorginstelling in hun gebouw zelf willen bezoeken, wordt deze op een efficiënte manier bereikbaar gemaakt. Daarbij wordt voldaan aan de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen.

Bergingen en collectieve fietsenstalling

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen hecht grote waarde aan het goed beveiligen van bergingen en collectieve fietsenstallingen. Het aantal diefstallen van dure elektrische fietsen neemt toe. Ook al gaat het

hier niet om diefstal uit de woning, toch heeft een dergelijke diefstal een impact op de veiligheidsbeleving van bewoners in hun directe woonomgeving. Het PKVW speelt hier op in door eisen te stellen aan de inbraakwerendheid, verlichting en toegang tot bergingen en collectieve stallingen.

“De participatiemaatschappij is een uitdaging voor onze cliënten. Want wat als participeren in de maatschappij nu juist een probleem voor je is? Je wilt misschien niet eens een probleem zijn, maar door je leeftijd, je gedrag, je ziektebeeld, je kwetsbaarheid of je beperking vindt de maatschappij dat je ‘een probleem’ bent. Als burens of omwonenden dienen we hier beter bewust van te zijn en te leren dat de kwetsbare medemens steeds vaker aanwezig zal zijn in onze samenleving en dus ook in onze woonomgeving. Een uitdaging voor ons allemaal!”

Anneliek van Maarseveen, veiligheidsadviseur Carante Groep-caresector

Organisatorische maatregelen; wat kun je zelf doen

Naast het treffen van fysieke en sociale maatregelen is het ook belangrijk dat professionele partners bewoners attenderen op de organisatorische maatregelen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het goed afsluiten van de voordeur, of het voorkomen van een overval door eerst goed te kijken wie er voor de deur staat. Het is belangrijk om bewoners hierbij te betrekken. Afhankelijk van de mate van zelfstandigheid van de bewoners, kunnen zij zelf de informatie van het Politiekeurmerk Veilig Wonen bestuderen of kan een begeleider worden gevraagd dit met de bewoners door te nemen. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen biedt informatie afgestemd op verschillende doelgroepen zoals senioren en mensen die minder zelfredzaam zijn.

Aanbeveling: vluchtvriendelijke deur

Een vluchtvriendelijke deur zorgt ervoor dat een slachtoffer bij brand of bij een andere panieksituatie sneller kan vluchten. De deur is bestand tegen inbraken en is tegelijkertijd zonder sleutel van binnenuit te openen. Deze vluchtvriendelijke deur is een aanbeveling van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. De verwachting is dat zowel professionele partijen als bewoners hier serieus naar kijken.

Meer info

Voor meer informatie over de inspectie van woon- en zorggebouwen, kunt u contact opnemen met een inspectie-instelling of het PKVW-servicebureau van het CCV, te vinden via www.politiekeurmerk.nl. Eveneens vindt u op deze internetsite meer informatie over senioren en veiligheid.

1) Het buurtsteunpunt is een steunpunt volgens het nieuwe ‘Bij Bosshardt’-concept van het Leger des Heils. Doel is het stimuleren van de sociale samenhang in de buurt. Iedereen uit de wijk is welkom ‘Bij Bosshardt’ en kan zijn of haar bijdrage leveren. Het steunpunt haalt mensen uit hun sociale isolement en probeert ze meer vertrouwen in zichzelf en in de ander te geven.

2) Het huiskamerproject is bestemd voor cliënten met psychogeriatrische en/of psychosociale problematiek die een indicatie hebben voor aanvullende verpleeghuiszorg. De medewerkers van het huiskamerproject begeleiden een groep cliënten van gemiddeld acht personen met problemen op deze gebieden.

Woningovervallen

Een woningoverval is niet de meest voorkomende, maar wel één van de meest ingrijpende vormen van criminaliteit en onveiligheid in de wijk. Het aantal woningovervallen is de laatste jaren gestabiliseerd rond 700 overvallen op woningen per jaar. Omdat het aantal overvallen op winkels en andere dienstverleners afneemt, is het relatieve aandeel van de overvallen op woningen toegenomen. In tegenstelling tot de overvallen op winkels en bedrijven, lijkt het moeilijker om woningovervallen terug te dringen.

Overvallen op woningen zijn de meest gewelddadige overvallen: de kans op gewonden en doden is groter dan bij overvallen op bedrijven. De meeste overvallers (55%) komen binnen door gewoonweg aan te bellen. De overvallers kunnen zich voordoen als bezorgers van post of bloemen, ze vragen of ze naar het toilet mogen, of ze stellen zich voor als de nieuwe burens. Overvallers gaan dus geraffineerd te werk. Daarnaast wordt er ingebroken of ingeslopen, bewoners worden overrompeld of overvallers zijn bekenden dan wel familieleden van het slachtoffer.

Een (woning)overval helemaal voorkomen, is helaas onmogelijk. Maar gemeenten, politie, woningcorporaties en bewoners kunnen wel wat doen om de kans op een overval te verkleinen, onder andere door de inzet van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Dit keurmerk bevat diverse eisen en aanbevelingen die bijdragen aan het verkleinen van het risico op een woningoverval.

Zicht van binnenuit op het bezoek bij de deur

Eén van de eisen van het keurmerk is dat bewoners altijd kunnen zien wie er voor de deur staat. Bijvoorbeeld door glas in of naast de deur of een deurspion. Wanneer dit niet aanwezig is, kan een bewoner ervoor kiezen een kierstandhouder te plaatsen. Dat geldt alleen voor bestaande bouw. Bij nieuwbouw kun je woningen zo ontwerpen dat ze vanuit de hal zicht op de bezoeker hebben. Bij een wooncomplex wordt gekeken naar het toegangsbeheer en het toezicht, bijvoorbeeld door de huismeester. Bewoners worden gewaarschuwd dat zij andere mensen niet mee naar binnen moeten laten lopen. Dat kan via informatiemateriaal, maar beter nog is een bordje met die waarschuwing bij de entree.

Zicht van buitenaf op de voordeur

Woningen binnen het Politiekeurmerk Veilig Wonen zijn zo ontworpen dat omwonenden of passanten zicht hebben op de voordeuren in de buurt. Door nismvorming of het “draaien” van woningen komt de voordeur uit het zicht te liggen. Vanwege de sociale veiligheid wordt dit daarom zoveel mogelijk afgeraden. Huurders en eigenaren kunnen er door een goed groenbeheer voor zorgen dat er vanaf andere woningen of de straat zicht is op de voordeur. Op deze manier kan sneller hulp worden ingeroepen. Ook voor een ernstig delict als woningoverval is het zicht op de voordeur van belang. De kans dat criminelen gezien worden neemt op deze wijze toe en dat kan helpen bij tijdige signalering van het delict en het geven van goede signalen.

Verlichting

Het is belangrijk om te weten wie er voor de deur staat, voordat je opendoet. Goede verlichting help daarbij. Het licht moet zo bevestigd worden dat het gezicht van de bezoeker goed zichtbaar is. Openbare verlichting vergroot de kans dat ook passanten de dader zien.

Goed hang- en sluitwerk

Overvallers proberen onder andere binnen te dringen via deuren en ramen, bijvoorbeeld als een bewoner niet opendoet. In het Politiekeurmerk wordt ervan uitgegaan dat bereikbare ramen en deuren minimaal drie minuten inbraakwerend zijn. De meest gehanteerde inbraaktechnieken gelden daarvoor als uitgangspunt. In die drie minuten kan de bewoner 112 bellen en de burens alarmeren.

Kierstandhouder

De kierstandhouder is per 1 augustus 2011 een eis in het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw. De kierstandhouder moet voldoen aan SKG KE 573. Hierbij hanteert het PKVW wel dat functionaliteit voorop staat. Een voorbeeld hiervan is een gang die nagenoeg even breed is als de voordeur. De bewoner is dan niet in staat om door de ontstane kier te communiceren of een document aan te pakken. In dat geval heeft een kierstandhouder geen meerwaarde. Als de kierstandhouder niet geplaatst kan worden zonder teveel schade aan de deurpost, besluiten projectontwikkelaar of bewoner samen met adviseur, inspectie-instelling of installateur deze wel of niet te plaatsen. In de bestaande bouw blijft de kierstandhouder een aanbeveling. Het beveiligingsinstrument is eenvoudig door bewoners te plaatsen, is aantrekkelijk geprijsd en in veel bouwmarkten te koop. Inmiddels zijn er meerdere merken gecertificeerd, zodat klanten een keus hebben. Ook met een kierstandhouder is het belangrijk om voor het opendoen, indien mogelijk, eerst door het glas of de deurspion te kijken wie er voor de deur staat.

“Na de overval heb ik een slot op mijn slaapkamerdeur laten zetten, omdat ik me toch nog steeds onveilig voelde in mijn eigen huis. Ik had wel een mobiel naast mijn bed liggen, maar ik bleef me maar onveilig voelen. Als er een geluidje was, dan zat ik recht overeind in bed. Nu met het slot erop heb ik, hoop ik, de tijd om te bellen, bijvoorbeeld als er een inbreker komt.”

Een slachtoffer van een woningoverval vertelt over de impact die de overval op haar leven heeft.

Bron: website politie Noord-Oost Gelderland, www.nog.nl.

Vluchtmogelijkheid van de bewoner

Door een vluchtvriendelijke deur heeft een slachtoffer van een woningoverval meer kans om sneller te vluchten. De deur is bestand tegen inbraken, maar is zonder sleutel van binnen uit te openen. Deze vluchtvriendelijke deur is een belangrijke aanbeveling in het handboek.

Flyers en brochures

Het Politiekeurmerk heeft een uitgebreid aantal brochures die professionele partners kunnen bestellen en alle bezoekers van de website gratis kunnen downloaden en printen. Een van de flyers gaat over het verkleinen van de kans op een woninginbraak, babbeltruc of woningoverval met daarin nuttige informatie en tips.

Samenwerken

Een integrale ketenaanpak waarbij gemeente, politie, OM, woningcorporaties en bewoners samenwerken, vormt de basis voor een goede aanpak van overvalcriminaliteit. Als het gaat om preventie hebben professionele partijen de wijkbewoners nodig. Bewoners betrekken kan door goede voorlichting en communicatie, bijvoorbeeld door partners als buurtpreventieteams, woningcorporaties, de brandweer en de wijkagent. Zij kunnen mensen bewust maken van onveiligheid in de wijk door te vertellen over onderwerpen als inbraak, babbeltrucs en woningovervallen, zonder mensen onnodig angstig te maken.

Mocht het tot een overval komen, dan zijn gemeente, politie en OM belangrijke partners bij de aanpak van (potentiële) daders. Veel overvallers hebben eerder een misdrijf gepleegd en zijn bekenden van de politie. Bovendien is door de shortlistmethodiek¹ duidelijk of en welke criminele groepen er zijn in een gemeente. Gebruik deze kennis om (potentiële) daders in de gaten te houden en aan te pakken. Zorg ervoor dat de motivatie voor een dader om een overval te plegen (zoals verslaving, vergelding in het criminele circuit, snel geld) wordt weggenomen. Het Veiligheidshuis² is daarbij een belangrijk instrument.

RAAK principe

Professionals als gemeenten en woningcorporaties moeten er voor zorgen dat bewoners op de hoogte zijn van het RAAK principe (Rustig blijven, Accepteren, Afgeven en - wanneer het geen gevaar oplevert - Kijken). Zo weten bewoners hoe ze bij een overval moeten handelen. Verder: verleen nazorg aan de slachtoffers en informeer de buurt over de overval en preventieve maatregelen. Investeer in het terughalen van de buit van de daders, mocht de overval succesvol zijn geweest. Ook is het belangrijk om naar (potentiële) daders toe te communiceren dat een overval niet loont; communiceer bijvoorbeeld wanneer een overval is mislukt, dat de buitopbrengst zeer gering is, dat de strafeisen zijn verhoogd en dat ze in de gaten worden gehouden, bijvoorbeeld door camera's.

R	Rustig blijven
A	Accepteren
A	Afgeven
K	Kijken

Meer info

Meer informatie over de lokale, regionale en landelijke aanpak van overvallen staat in het dossier 'overvalcriminaliteit' op de website van het CCV: www.hetccv.nl/instrumenten/overvallen en in de literatuurlijst van dit handboek.

Bij woningovervallen wordt bij de slachtoffers een onderscheid gemaakt tussen senioren, bewoners met een ondernemersbelang en een groep overige particulieren. Ongeveer 25% van de woningovervallen vindt plaats in het criminele circuit. De meeste overvallen komen voor bij de categorie 'overige particulieren'. De typen woningen die het meest worden overvallen zijn rijtjeshuizen en flats. Daarna volgen de vrijstaande huizen en appartementen. Deze gegevens zijn niet relatief; ze zijn niet afgezet tegen het aantal woningen dat Nederland per type kent.

Circa 63% van de woningen wordt overvallen tussen 17:00 en 02:00 uur. De piek (circa 26%) ligt tussen 20:00 en 23:00 uur. Een waarschijnlijke verklaring voor het 'populaire' tijdstip tussen 20:00 en 23:00 uur is het feit dat bewoners 's avonds vaker thuis zijn dan overdag. Per regio kunnen exacte cijfers verschillen. Om deze reden is een analyse per regio belangrijk voor een succesvolle aanpak van overvalcriminaliteit.

Verdachten zijn meestal mannen met een leeftijd tussen de 18 en 24 jaar. De meerderheid van de verdachten is meerpleger. De meeste verdachten plegen een overval in de plaats of (politie)eenheid waar ze wonen.

Bron: KLPD-IPOL 2011: analyse van circa 200 woningovervallen, en Politie, 2014, rapport Gewelddadige vermogenscriminaliteit, overvallen en straatroof 2013.

1) Alle regiokorpsen van politie en veel gemeenten in Nederland maken gebruik van de shortlistmethodiek of groepsaanpak. Voor deze methode wordt gebruikt gemaakt van de 'shortlist groepscriminaliteit' en worden problematische jeugdgroepen in beeld gebracht en onderverdeeld in hinderlijke, overlastgevende of criminele jeugdgroepen.
2) Het veiligheidshuis is een lokaal of regionaal samenwerkingsverband van verschillende veiligheidspartners, gericht op een integrale, probleemgeoriënteerde aanpak van criminaliteit en het bevorderen van sociale zekerheid. Drie kernthema's spelen een rol: veelplegers, huiselijk geweld en risicojeugd.

Speciale doelgroepen

Studenten en het PKVW

Studentenhuisvesting is in veel universiteits- en hogeschoolsteden een belangrijk onderwerp. Niet alleen omdat het aantal studenten per jaar toeneemt en dit om specifieke huisvesting vraagt, maar ook omdat deze groep kwetsbaar is als het gaat om woninginbraken.

Studenten hebben over het algemeen niet veel geld in huis, maar wel verhandelbare spullen zoals laptops, smartphones en andere gadgets. Door een grote inloop van mensen in een studentencomplex en een tekort aan preventieve maatregelen, is het vaak erg eenvoudig om een inbraak te plegen in een studentenwoning. Daarnaast komt insluiping veelvuldig voor. Toch kunnen studentenwoningen het Politiekeurmerk Veilig Wonen krijgen. Soms is sprake van kamerbewoning in een klein compartiment, met gezamenlijk gebruik van faciliteiten. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen stelt dat indien een unit maximaal vier kamers telt, certificaten Beveiligde Woning mogen worden afgegeven mits de unit voldoet aan de van toepassingen zijnde W-eisen.

“Voor een veilige leefomgeving staat een gecertificeerde woning alleen niet garant. Hiervoor zijn zowel SSH als de huurder verantwoordelijk. Door huurders te informeren over wat zij kunnen doen om diefstal en onveilige situaties tegen te gaan, creëer je bewustwording en begrip.”

Arnold Nieuwendijk, projectleider Vastgoed bij SSH te Utrecht

SSH-studentencomplexen Casa Confetti heeft het Politiekeurmerk Veilig Wonen.

Fysieke en organisatorische maatregelen

Het is zowel de taak van de verhuurder als de gemeente om een veilige woonomgeving voor studenten te creëren. Van de verhuurder mag verwacht worden dat de woning in ieder geval van goed hang- en sluitwerk is voorzien. De gemeente is verantwoordelijk voor het inrichten van de openbare ruimte. Verschillende verhuurders staan toe dat bewoners zelf voorzieningen aanbrengen om hun woning op PKVW-niveau te beveiligen. Dit is de zogenoemde ZAV-regeling (Zelf Aangebrachte Voorzieningen). De verhuurder is hierin ondersteunend en heeft hiervoor vaak een budget. Als studenten samen onderdelen van de woning op PKVW-niveau willen brengen, kan de verhuurder dit vaak tegen lagere kosten realiseren. De kosten die de verhuurder daarvoor maakt, kunnen dan eventueel verwerkt worden in een lichte huurstijging. Niet alleen fysieke beveiliging verbetert de veiligheid van studentenwoningen. Studenten bewust maken van de risico's van hun gedrag draagt daar ook aan bij. Zo is het bijvoorbeeld belangrijk dat zij er niet blind op vertrouwen dat anderen de voordeur altijd goed op slot doen. Ook moeten zij consequent waardevolle goederen uit het zicht opbergen en hun kamer goed afsluiten. Deze bewustwording vereist continu aandacht, want gedragsverandering onder studenten is moeilijker te bewerkstelligen dan onder bewoners van reguliere woningen, onder andere omdat studenten veel verhuizen.

Meer info

Organisatorische maatregelen:

www.politiekeurmerk.nl/bewoners/preventietips.

In de praktijk zie je dat panden waarvan de nieuwe bestemming nog niet duidelijk is (renovatie of sloop), beschikbaar worden gesteld voor tijdelijke studentenhuisvesting. Deze verouderde panden voldoen vaak niet aan de veiligheidseisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Als daardoor niet het volledige keurmerk kan worden afgegeven, blijven er nog voldoende maatregelen over die bijdragen aan een veiliger woonomgeving.

De afgelopen jaren heeft Stichting Studentenhuisvesting (SSH) diverse nieuwe studentencomplexen gerealiseerd in Utrecht, waar de woningnood onder studenten nog steeds erg hoog is. De woningen in een aantal van deze complexen zijn voorzien van een PKVW-certificaat Veilige Woning. In de praktijk is het soms lastig om een heel complex te certificeren, aangezien de grond rondom het complex vaak aan een derde partij toebehoort. In het ontwerp is rekening gehouden met de ontsluiting van woningen in het gebouw. Met minimale middelen zijn hele verdiepingen toegankelijk gemaakt voor uitsluitend de bewoners die daar wonen. Dergelijke middelen moeten zorgen voor meer sociale controle onder deze huurders. Naast de PKVW-eisen investeert SSH extra in veiligheid, zoals cameratoezicht in de grotere complexen.

Senioren en het PKVW

Ongeveer 80 procent van de ouderen blijft in de eigen woning wonen. Het overheidsbeleid is er ook steeds meer op gericht dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen en hun oude dag niet slijten in verzorgingstehuizen. Veiligheid is een absolute voorwaarde om ervoor te zorgen dat ouderen actief mee blijven doen in de samenleving. Helaas voelen veel senioren zich wel eens onveilig. Hierdoor gaan ouderen minder de straat op en worden zij in hun vrijheid van handelen beperkt.

Veel ouderen kunnen beter worden voorgelicht over de maatregelen die ze kunnen nemen om hun woning te beveiligen. De wijze waarop ouderen voorgelicht worden is ook van belang. Tips over het voorkomen van oplichting aan de deur, zijn eveneens belangrijk. Zo moeten zij vreemden niet zomaar binnen laten, hun pincode nooit afstaan en alert en bedachtzaam zijn op smoesjes. De gemeente, politie en woningbouwcorporaties moeten hierin samenwerken en deze boodschap waar nodig met gepaste regelmaat communiceren. De praktijk laat zien dat bewoners op bijeenkomsten zelf vaak bruikbare tips voor elkaar hebben. Wijkraden kunnen daarbij een rol spelen. En via welzijnsinstellingen en buurthuizen kunnen ouderen elkaar informeren en voorlichten over veilig wonen.

Langer zelfstandig blijven wonen

Gemeenten kunnen in samenwerking met politie, brandweer, woningcorporaties, verenigingen van eigenaren, ouderenbonden en vrijwilligersorganisaties samenwerken om senioren voor te lichten over onderwerpen als inbraken, babbeltrucs en woonoverlast. Deze professionele partijen kunnen senioren ervan doordringen dat ze zelf veel aan hun eigen veiligheid kunnen bijdragen, zonder angstig te hoeven zijn. In de brochure 'Senioren en Veiligheid, wat u zelf aan veiligheid kunt doen' krijgen lezers een toelichting op PKVW-maatregelen om inbraken te voorkomen en leren ze hoe om te gaan met onbekenden aan de deur. Ook biedt de brochure tips voor veiligheid op straat en handige telefoonnummers. De brochure 'Senioren en Veiligheid' kan in de CCV-webwinkel besteld worden voor verdere verspreiding.

Veiligheidsbeleving

Een woninginbraak werkt door op de veiligheidsbeleving van mensen. Uiteraard op slachtoffers van een woninginbraak, maar ook op personen die de kans hoog inschatten dat zij hier slachtoffer van worden. Uit de Veiligheidsmonitor 2013 komt naar voren dat 12 procent van de mensen denkt dat de kans op inbraak in de eigen woning 'groot' of 'heel groot' is. Over de periode 2008–2013 is de ingeschatte kans op woninginbraak met 44 procent toegenomen. Van de personen die in 2013 slachtoffer zijn geweest van een woninginbraak of een poging daartoe, achtte maar

"Ik ben na het overlijden van mijn man gaan samenwonen met een goede vriendin die eveneens weduwe geworden is. Behalve de gezelligheid, kunnen we op deze manier ook voor elkaar zorgen als dat in de toekomst nodig wordt en we voelen ons samen veiliger en prettiger".

Deelneemster bewonersbijeenkomst Heerhugowaard

liefst 52 procent de kans (heel) groot om in de komende 12 maanden opnieuw slachtoffer te worden. Dergelijke percentages laten zien dat het delict woninginbraak een grote invloed heeft op de veiligheidsbeleving: het dringt de persoonlijke levenssfeer binnen. Ook kunnen mensen denken dat de openbare orde in hun omgeving onder druk staat.

Als de persoonlijke levenssfeer vergaand wordt aangetast of als mensen de indruk krijgen dat de orde in hun omgeving onder druk staat, dan is het voor hun veiligheidsbeleving belangrijk om dit direct aan te pakken. Het devies is om dat dan vooral zichtbaar én geloofwaardig te doen voor de mensen die worden geconfronteerd met een delict als woninginbraak. Mensen krijgen dan de boodschap dat hun zorgen gezien en serieus worden genomen. Alleen al daardoor nemen gevoelens van onveiligheid af. Meer weten over de aanpak van onveiligheidsbeleving? www.hetccv.nl/veiligheidsbeleving.

“Wonen in een veilige woning en woonomgeving dat is ‘veilig zijn’ en ‘zich veilig voelen’. Nu steeds meer senioren langer in de eigen woning blijven wonen, hebben zij meer aandacht voor ‘handige’ tips en aanpassingen, maar zal ieder ook alert moeten blijven op wie zij toegang tot hun woning of het wooncomplex geven. Eigen verantwoordelijkheid en aandacht voor ‘veiligheid’ is noodzakelijk. Bouwkundige en -technische aanpassingen uit Woonkeur, het tijdig (laten) aanbrengen van noodzakelijke persoonsgebonden voorzieningen en tips uit het Politiekeurmerk Veilig Wonen kunnen door senioren ingezet worden om de veiligheid in en om de woning te vergroten. Maar vooral de eigen houding is van groot belang, daarom adviseren wij: controleer gegevens, vraag zo nodig aanvullende informatie, blijf kalm en wees alert. Bij twijfel houdt u uw deur gesloten.”

Juanita Bouman, adviseur belangenbehartiging, ANBO (onafhankelijke belangen- en emancipatieorganisatie voor senioren in Nederland)

Project Voorlichtingsestafette Senioren

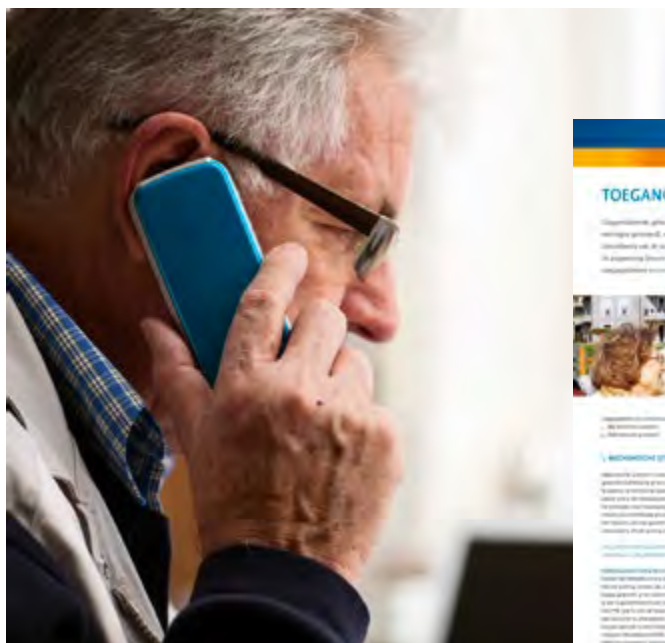
De Hein Roethofprijs is de tweejaarlijkse prijs voor het beste initiatief in Nederland om criminaliteit te voorkomen of sociale veiligheid te bevorderen. Tijdens de zesentwintigste uitreiking was het project Voorlichtingsestafette Senioren één van de genomineerde projecten. Meer informatie: www.hetccv.nl/instrumenten/overvallen.

Voorlichtingsestafette Senioren

Criminelen lichten jaarlijks veel mensen – vooral senioren – in hun eigen huis op door met veel verschillende en vaak zeer geloofwaardige verhalen het vertrouwen van de senior te winnen en zich naar binnen te praten. Vervolgens maken zij sierraden en/of bankpassen buit en vaak ook de pincode. Buiten de grote emotionele impact loopt de financiële schade vaak in de duizenden euro's. De voorlichtingsestafette senioren organiseert interactieve voorlichting aan senioren. In een kleine huiskamersetting worden verschillende toneelstukjes van dit soort babbeltrucs gespeeld. Het gaat om echte praktijksituaties waarin senioren aangifte deden. Na zo'n toneelstukje geeft het publiek tips om dergelijke situaties te voorkomen. Dan wordt het toneelstuk op basis van deze tips nogmaals gespeeld. Vervolgens krijgen deelnemers aanvullende tips van de professionele begeleiding, meestal de wijkagent. De nadruk ligt op wat senioren zelf kunnen doen om dergelijke situaties te voorkomen. Na afloop ontvangt elke bezoeker een tipkaart in de vorm van een deursticker. Hierop staan zes belangrijke tips bij “iemand aan de deur”. Tot nu toe waren er 76 voorlichtingsbijeenkomsten, waarbij in totaal 2.848 ouderen aanwezig waren. Bezoekers vinden de bijeenkomsten leerzaam en geven aan dat het hun ook had kunnen overkomen. Het aantal aangiften steeg in 2011 met ruim 30% ten opzichte van 2010. Het aantal meldingen van pogingen tot babbeltrucs steeg zelfs met 300 procent. Het belangrijkste resultaat is dat senioren door deze aanpak bewuster en alerter zijn.

Meer info

Senioren & veiligheid:
www.politiekeurmerk.nl/bewoners/senioren_en_veiligheid
www.anbo.nl

5. Eisen en aanbevelingen

Stedenbouwkundige randvoorwaarden

Eisen

S1	Routes langzaam verkeer	30
S2	Verkaveling en achterpaden	33

Aanbevelingen

S3	Schaalgrootte, woningdifferentiatie, bouwhoogte en contact met de buurt	35
S4	Aansluiting op omliggende bebouwing	37
S5	Wijkontsluiting	38
S6	Recreatie en ontspanning	39
S7	Wijkvoorzieningen gekoppeld aan de woonfunctie	41

Eisen en aanbevelingen

Om aan het Politiekeurmerk Veilig Wonen te voldoen, moeten alle eisen per categorie gehaald worden. Aanbevelingen mogen, op verzoek van de opdrachtgever, mee beoordeeld worden. Aanbevelingen die goed opgevolgd worden, kunnen bijdragen aan op maat gesneden oplossingen in de wijk. Vanuit het Politiekeurmerk Veilig Wonen wordt dan ook sterk aanbevolen om de aanbevelingen goed door te nemen en om een keuze te maken welke aanbevelingen relevant zijn voor de desbetreffende nieuwbouwwijk.

S1 Routes langzaam verkeer

Wat Routes voor langzaam verkeer zijn sociaal veilig.

- Hoe**
1. Voor sociaal veilige routes geldt de volgende voorwaarde. Er bestaat binnen een afstand van 75 meter van woningen zicht op minimaal een van de routes vanuit het woongebied naar essentiële functies en voorzieningen in de wijk (winkels, scholen, openbaar vervoer, parkeerfaciliteiten, wijkcentra enzovoort).
 2. Voor sociaal minder veilige routes geldt de volgende voorwaarde. Op alternatieve en/of recreatieve routes wordt geen openbare verlichting aangebracht. Want dit wekt slechts de schijn van veiligheid.
 3. Voor sociaal minder veilige routes die leiden naar functionaliteiten die niet (makkelijk) op een andere wijze kunnen worden bereikt, zoals een evenement in een bos of park, zijn een beleidsplan en een onderhoudsplan opgesteld. Daarin is onder andere vastgelegd dat verlichting aan de onderstaande voorwaarden voldoet.
 - Waar mogelijk is er aan iedere zijde van de route een overzichtelijke zone (berm) van vier meter breed, waarbij rekening wordt gehouden met een verlichte bermfactor over een breedte van drie meter. Hierbij kunnen de onderstaande luxwaarden met maximaal vijftig procent worden verlaagd.
 - Bij een combinatie van lage en hoge begroeiing is er een gegarandeerde overzichtelijke zone vereist tussen vijftig centimeter en twee meter hoogte. Dit kan bijvoorbeeld met laag groen of met bomen die groen zijn vanaf twee meter hoogte.
 - De gemiddelde horizontale verlichtingssterkte – gemeten op het wegdek van fiets- en voetpaden – is minimaal 2 lux (Em), met een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra). Een alternatieve manier om aan deze voorwaarde te voldoen is via verlichting met een gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van minimaal 3 lux (Em), met een gelijkmatigheid van minimaal 0,20 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra).
 - De verlichting wordt in- en uitgeschakeld op basis van het te verwachten gebruik.
- De eis is van toepassing op de leefomgeving rond afzonderlijke woningen.

Zie ook O1

Toepassing en interpretatie

Bij de aanleg van routes voor langzaam verkeer is het belangrijk om op de sociale veiligheid van deze routes te letten. Én om te bekijken wat de routes kunnen bijdragen aan de sociale veiligheid van de wijk. Het is daarom raadzaam om na te denken over de inrichting van de routes voor langzaam verkeer en over eventuele alternatieve paden. Sommige plekken in een wijk worden door de ligging minder frequent bezocht en kunnen door een slimme positionering van fietsroutes worden verlevendigd.

Een goed voorbeeld van een weloverwogen inpassing – en de manier waarop verschillende alternatieven met elkaar kunnen worden vergeleken en afgewogen – is te vinden in het rapport 'De ruimtelijke potenties van de Eindhovense buurten' (zie de literatuurlijst).

Als routes voor langzaam verkeer met het oog op sociale veiligheid worden ingericht naast routes voor snel verkeer, dan is de toegestane snelheid van het gemotoriseerde verkeer (auto's en motoren) van belang. Bij snelheden van dertig tot vijftig kilometer per uur is te verwachten dat er enige mate van informele controle kan worden uitgeoefend. Als het verkeer sneller kan rijden, dan is het onwaarschijnlijk(er) dat sociale controle kan plaatsvinden.

Veel verkeer in een wijk is langzaam verkeer. Denk aan voetgangers, fietsers, en gebruikers van rollators en rolstoelen. Eis S1 gaat over de vraag of voor dit type verkeer sociaal veilige routes beschikbaar zijn tussen de woningen en de wijkvoorzieningen. Het kan dan gaan om fiets- en wandelpaden, maar ook om straten. Sociale veiligheid kan worden gewaarborgd door zicht op routes te garanderen. Dit kan bijvoorbeeld als woningen op hetzelfde niveau liggen als de routes voor langzaam

verkeer; als er vanuit de woningen zicht is op deze routes; en als de routes goed worden verlicht.

Tunnels en onderdoorgangen verminderen de sociale veiligheid en kunnen in het stadium van planvorming beter vervangen worden door fietsbruggen. Eis S1 is ook van toepassing op de leefomgeving rond afzonderlijke woningen. Bijvoorbeeld op de looproute van de voordeur naar centrale parkeervoorzieningen. Sociaal veilige routes verkleinen het risico van openlijke geweldpleging en verbeteren veiligheidsgevoelens.

Sociaal veilige routes

Het is niet noodzakelijk dat alle routes door nieuwbouwwijken altijd sociaal veilig zijn. Overdag of op drukke momenten, kan een recreatieve route door het groen een aantrekkelijk alternatief zijn. 's Avonds en op stille momenten kunnen bewoners en bezoekers kiezen voor een route langs woningen. Eis S1 beschouwt een recreatieve route als een sociaal minder veilige route. Een route door een groenstrook is in principe bedoeld voor gebruik overdag, als het licht is en er mensen op straat zijn.

Tip: sociaal minder veilige routes naar een functionaliteit

Het is mogelijk dat routes naar scholen of andere voorzieningen, zoals sportaccommodaties, niet in het zicht liggen van woningen. Soms is het alternatief zo onaantrekkelijk dat het niet aannemelijk is dat fietsers omrijden om een sociaal veilige route te nemen. Het is dan verstandig de route toch te verlichten. Aan deze verlichting stelt het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 wel voorwaarden. Daarbij geldt het uitgangspunt van een vrije zone. Verder dient de verlichting in- en uitgeschakeld te worden op basis van het te verwachten gebruik. Zo kan de verlichting op schoolroutes bijvoorbeeld na zes uur 's ochtends worden ingeschakeld. Dit voorkomt schijnveiligheid in de avond- en nachturen.

Vervolg S1

Goed: langzaam verkeersroutes liggen in het zicht van de woningen.

Het gebruik van deze route is afhankelijk van de keuze van gebruikers. Om te voorkomen dat gebruikers ervan uitgaan dat een dergelijke route sociaal veilig is, is er geen verlichting. Verlichting zou namelijk schijnveiligheid creëren. Een uitzondering op dit uitgangspunt zijn routes die leiden naar functionaliteiten, zoals een buitenzwembad in het bos. In deze gevallen wordt de verlichting aangepast aan de (openings)tijden van de functionaliteiten.

Sociaal veilige routes (ook wel nachtroutes genoemd) zijn altijd sociaal veilig door toezicht, door een bundeling van verkeersstromen en door verlichting. Het is de bedoeling dat deze routes zowel overdag als 's avonds en op stille momenten te gebruiken zijn zonder veiligheidsrisico's. Hoofdfietsroutes langs doorgaande wegen zijn zichtbaar vanaf de weg. Een brede strook (hoge) beplanting tussen de weg en het fietspad verhindert de mogelijkheden voor sociale controle.

Tip: zichtroutes

Zicht op routes kan worden bereikt door routes langs de voorzijde van woningen te laten lopen. Aan de voorzijde van woningen is zicht beter gegarandeerd dan aan de achterzijde. Door routes voor langzaam verkeer in groengebieden en op fietspaden te voorzien van een open zone van minimaal vier meter aan beide zijden, ontstaat (toe)zicht op de route. Open zones kunnen worden gecreëerd door grasstroken of laagblijvende beplanting. Op deze manier ontstaan langs de paden en in de bochten langere zichtlijnen. Lage beplanting maakt overigens het beheer van het groen eenvoudiger.

Bij een combinatie van lage en hoge begroeiing is er een gegarandeerde overzichtelijke zone vereist tussen vijftig centimeter en twee meter hoogte. Dit kan worden gerealiseerd met behulp van bijvoorbeeld laag groen of met bomen die groen zijn vanaf twee meter hoogte. Het is belangrijk dat het verlichtingsplan is afgestemd op het plan voor groenvoorzieningen. Lantaarnpalen die omringd zijn door (snelgroeiende) bomen verliezen namelijk de functie.

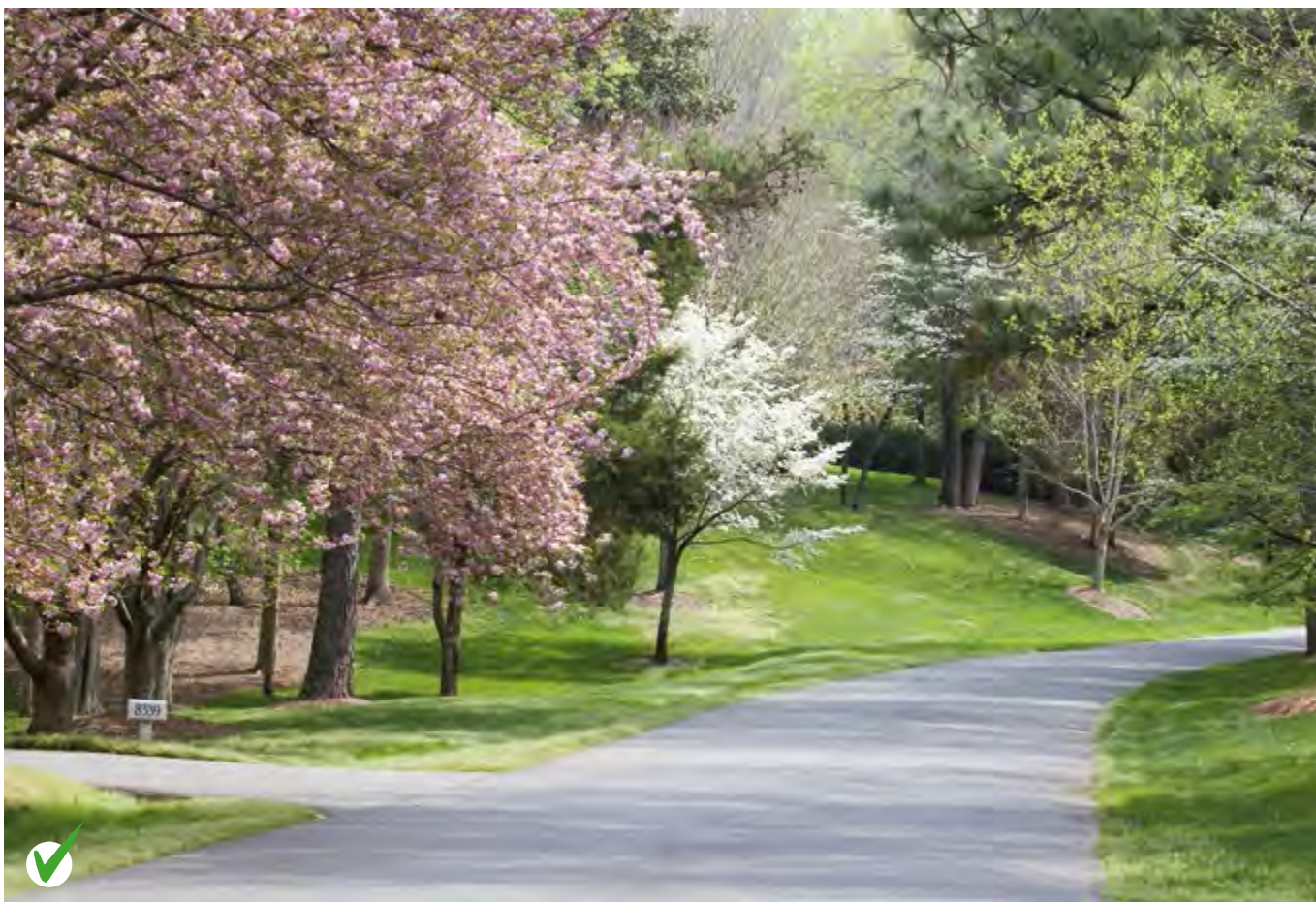

Goed: veilig fietspad door overzicht en verlichting.

S1 Vervolg

Goed: fietsroute in het zicht van woningen.

Goed: recreatieve fietsroute niet verlichten.

Verkaveling en achterpaden S2

Wat De stedenbouwkundige opzet draagt bij aan sociaal veilige verkaveling.

- Hoe**
1. Bij de verkaveling en inrichting van de openbare ruimte wordt rekening gehouden met zicht vanuit woningen. De voorzijden van woningen zijn gericht op de hoofd- en zijstraten, zodat sociale controle vanuit de woningen mogelijk wordt. Dit zorgt niet alleen voor meer toezicht op straat, maar ook voor meer betrokkenheid van bewoners bij de buurt (aangezien bewoners vanuit de woningen een directe zichtrelatie onderhouden met de woonomgeving).
 2. De voordeur ligt in het zicht van de (semi) openbare ruimte.
 3. Achterpaden ontbreken of voldoen aan K1.

Toepassing en interpretatie

Verkaveling is een belangrijk principe voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015. Het vormt in feite de basis voor een nieuwe wijk. Bij het wijkontwerp wordt waar mogelijk rekening gehouden met de woonwensen van bewoners, die doorgaans enige mate van privacy rondom de woning verwachten en die in veel gevallen achterpaden verkiezen boven tuinen die grenzen aan de tuinen van burens. Toch is het voor sociale veiligheid juist belangrijk dat woningen goed zicht hebben op de openbare ruimte en met de voorkant – inclusief de deur – naar de straat zijn gericht.

De meeste woninginbraken worden via de achterzijde van woningen gepleegd, in veel gevallen vanwege de aanwezigheid van achterpaden. Inbrekers ervaren daar de beste mogelijkheden om ongezien tuinen en achterdeuren te betreden. Onderzoek heeft laten zien dat het risico van

inbraak toeneemt naarmate de achterpaden dieper in de wijk liggen (dat wil zeggen: veraf van de hoofdwegenstructuur en van de bewegingen en levendigheid in de wijk). Dit is de reden voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen om grote waarde te hechten aan eis S2, met name in combinatie met K1 (achterpaden). K1 betreft een eis waarmee in een vroeg stadium rekening moet worden gehouden om het Politiekeurmerk Veilig Wonen te halen. Met het oog op sociale veiligheid adviseert het Politiekeurmerk Veilig Wonen om achterpaden zo veel mogelijk te vermijden. Als er toch achterpaden worden ingericht, beschrijft K1 hoe deze paden sociaal veilig kunnen worden uitgevoerd. Eis S2 heeft een procedureel karakter. De eis zorgt ervoor dat partijen tijdig in overleg treden om achterpaden sociaal veilig te ontwerpen. De noodzaak en het gebruiksgemak van achterpaden zijn afhankelijk van het type woning en van de toegankelijkheid van de achtertuin vanaf de voorzijde van de woning (via tuin, poort of eventueel garage). Om het Politiekeurmerk Veilig Wonen te behalen, is het noodzakelijk om aan de eisen van eisen S2 én K1 te voldoen.

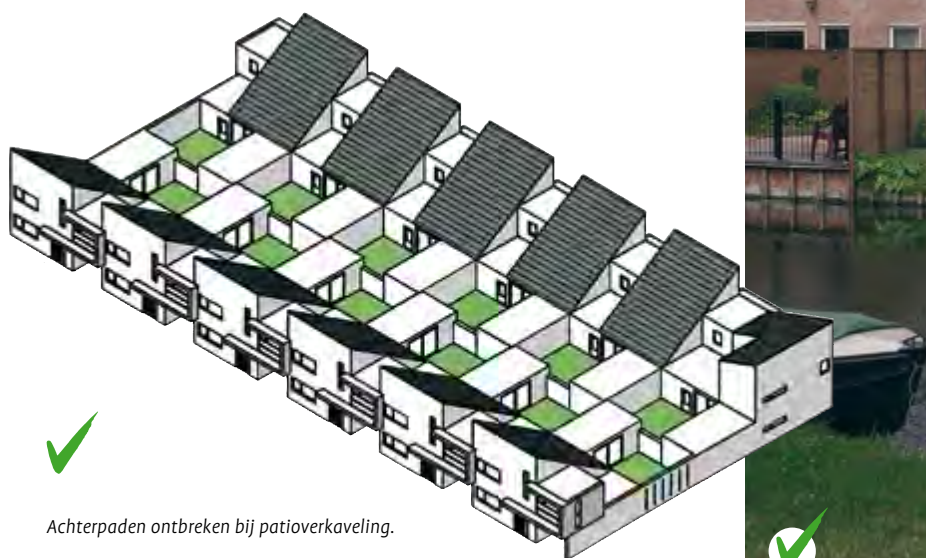

Bij strenge winters zijn kleine, ondiepe sloten snel bevroren waardoor deze woningen ook aan de achterzijde bereikbaar zijn.

S2 Vervolg

Tip: burgerbetrokkenheid

Het is een uitdaging bij het ontwerpen van nieuwe wijken om het gebruik van groen als kavelafdeling al vanaf het begin te stimuleren. Nieuwbouwwijken komen soms wat onvriendelijk over, omdat afscheidingen zijn uitgevoerd in bijvoorbeeld steen, hout of beton. Terwijl afscheidingen net zo goed met beplanting gerealiseerd kunnen worden. Hierbij kan ook een hek geplaatst worden in het groen om te voorkomen dat potentiële daders zich een weg banen door heggen of andere beplanting.

Achterpaden ontbreken bij patioverkaveling.

Goed: geen achterpad. Achtertuin grenst aan water.

Goed: de voordeuren zijn gericht op de straat.

Schaalgrootte, woningdifferentiatie, bouwhoogte en contact met de buurt S3

Wat Het woongebied is gevarieerd wat betreft bebouwing en functies, en opgezet op een manier die ook bezoekers van buiten de wijk aantrekt. Bewoners kunnen zich met het woongebied identificeren. Het aanbod van woningen maakt het mogelijk voor bewoners om wooncarrière in de eigen wijk te maken. De opzet van de wijk zorgt ervoor dat voldoende bewoners zich betrokken voelen met elkaar en met de woonomgeving.

- Hoe**
1. Er is variatie in woningen (qua woningtype, woninggrootte, prijsklasse, eigendomssituatie en bouwhoogte) zodat de wijk verschillende doelgroepen aanspreekt.
 2. De wijk heeft naast woningen ook voorzieningen voor werk, winkelen, recreatie enzovoort. Deze voorzieningen zijn aantrekkelijk voor bewoners en gedeeltelijk gericht op bezoekers uit andere delen van de gemeente. Haalbaarheidsstudies voor deze faciliteiten zijn belangrijk.
 3. Binnen de variatie in woningen is het goed om clusters van gelijkwaardige woningen te creëren. Een te grote variëteit in woningen en doelgroepen vergroot het risico op woonoverlast.
 4. De architectuur in en van de wijk is, samen met de schaal van de wijk, belangrijker dan de criteria voor de hoogte van woongebouwen. Een wijk wordt niet te grootschalig opgezet, omdat dit ongewenste anonimiteit kan creëren.
 5. Op galerijen of verdiepingen zijn maximaal twintig woningen aangesloten (zie G1).

Zie ook S2, K1, G1, G11

Toepassing en interpretatie

Grote wijken met een eenvormig karakter hebben nogal eens een slecht imago. Door homogene buurten te creëren in een heterogene wijk, kunnen alle voorzieningen aanwezig zijn zonder dat de wijk als geheel een (negatief) stempel krijgt. Het is prettiger leven in een buurt waarin bewoners qua leefstijl en expressie van status vergelijkbaar zijn. Daarbij zijn langzame, niet te abrupte overgangen van de ene buurt naar de andere aan te raden. Woningdifferentiatie helpt bij de aanpak van vandalisme, inbraken en woonoverlast. Woningdifferentiatie kan er ook voor zorgen dat bewoners zich meer betrokken voelen bij de buurt. Daardoor wordt de wijk minder aantrekkelijk voor inbrekers en voor daders van andere delicten.

Uit de praktijk van het Politiekeurmerk Veilig Wonen blijkt dat ontwerpers van wijken bij aanbeveling S3 vooral kijken naar woningtype en prijsklasse. Het profiel van de bewoners is immers nog niet bekend. De richtlijn is dat, afhankelijk van de grootte van een wijk, een homogene buurt bestaat uit twintig tot honderd woningen. Bij grotere nieuw-

bouwwijken is de richtlijn voor een homogene buurt tien procent van de totale omvang van een wijk. In grote wijken zijn grotere clusters meer vanzelfsprekend. Bij kleinere projecten (tot circa honderd woningen) is variatie binnen het project geen vereiste. Het project is dan in verhouding tot het totale woongebied te zien als een homogene buurt. In het gehele woongebied is dan wel variatie nodig om aan de aanbeveling te voldoen. In kleinere kernen ligt meer gevarieerde bouw, ook binnen een project, voor de hand.

Als een groot aantal bewoners een grootschalig complex of een zeer lange rij woningen deelt, leidt dit dikwijls tot anonimiteit en geringe betrokkenheid bij de wijk. Bewoners kennen en herkennen elkaar niet. Betrokkenheid zorgt voor minder vandalisme, minder woonoverlast en een veiliger gevoel. Hierover is meer informatie te vinden op de CCV-website in het dossier Woonoverlast. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 hanteert als uitgangspunt voor de optimale omvang van een gebouw, wooncomplex of rij woningen, een maximum van honderd wooneenheden in een gebouw of op een entree, en een maximum van twintig woningen in een rij.

Goed: de nieuwbouw is relatief kleinschalig en overzichtelijk.

S3 Vervolg

Hoogbouw

Voor in stedelijke gebieden bestaan woongebouwen doorgaans uit een groter aantal wooneenheden. Dit is niet per se problematisch. Relevant zijn de architectuur van de wijk en het woongebouw, de beoogde doelgroepen, en het beheer van het gebouw. Binnen het Politiekeurmerk Veilig Wonen zijn de ontwerpcriteria voor het maximale aantal aangesloten woningen wel belangrijk. Om anonimiteit te voorkomen en om eigenaarschap van een galerij, van een verdieping of van de omgeving rond een woonblok te bevorderen, is een maximum van twintig aaneengesloten wooneenheden een eis in de G-eisen.

De omvang van parkeergarages en bergingscomplexen heeft een belangrijke rol gespeeld bij het bepalen van deze normen ten aanzien van de omvang. Bij een groot gebouw wordt automatisch een grote garage en een groot bergingscomplex gecreëerd. Bewoners en bezoekers ervaren dit soort ruimten doorgaans als onaangenaam. De eisen G1, G6 en K1 hebben een relatie met dit principe. Tegenwoordig is er bijzondere aandacht voor de inrichting van de plint van woongebouwen. Voor bewoners behoort de situatie rond de plint tot een belangrijk onderdeel van de (veiligheids)beleving van de wijk of woonbuurt. De begane grond vormt wellicht maar tien procent van het totale gebouw, maar bepaalt wel voor negentig procent de uitstraling van het pand naar de omgeving. Niet alle plinten kunnen worden voorzien van winkels, horeca of andere voorzieningen die een groot woongebouw veelal een aantrekkelijk aanblik geven. Toch is hiervoor blijvende aandacht nodig, zodat wordt voorkomen dat grote woongebouwen kil ogen en een onveilig gevoel oproepen.

Laagbouw

Hoewel aanbeveling S3 bij laagbouw uitgaat van woonblokken met een lengte van maximaal twintig woningen, gaat de voorkeur uit naar blokken van maximaal tien aaneengesloten woningen. Dit heeft onder andere te maken met de gewenste lengte van achterpaden. Bij rijen langer dan tien woningen is een andere constructie van achterpaden nodig, bijvoorbeeld in de vorm van een breder achterpad of een doodlopend achterpad. Bij projecten in dichtbevolkte stedelijke gebieden zijn projecten met meer dan tien aaneengesloten woningen verdedigbaar.

Let op: S3 is weliswaar een aanbeveling maar K1 is een eis: maximaal aantal woningen aan het achterpad per zijde is 20.

Contact in en met de buurt

Hoofdstraten vormen de levensaders van een wijk. Onderzoek heeft laten zien dat wijken met centraal gelegen hoofdstraten te verkiezen zijn boven woonwijken waar de hoofdstraten omheen lopen. Wijken

met centraal gelegen hoofdstraten zijn sociaal veiliger, levendiger en economisch succesvoller. Dit komt doordat de hoofdwegen verschillende soorten bewoners en bezoekers naar het hart van de wijk leiden en daarmee meer kansen bieden voor ontmoeting, interactie en toezicht. In vooroorlogse wijken lopen de hoofdstraten vaak door de buurt en zijn deze hoofdstraten ook dragers van allerlei voorzieningen. In naoorlogse wijken is de verkeersfunctie van het hoofdstratennet dominant. De hoofdstraten worden tegenwoordig vaak om de wijk heen gepositioneerd - met alle gevolgen van dien voor de levendigheid en de ontmoetingsfuncties van de buurt. Levendigheid kan woninginbraken helpen voorkomen, omdat inbrekers liever niet gezien of gestoord worden.

Een mix van kopers en huurders in een woongebouw komt steeds vaker voor. Net als in wijken is het in woongebouwen wenselijk om al te grote verschillen in prijsklasse van de woningen, doelgroepen en gebruik te voorkomen. In gemengde parkeergarages van woongebouwen ligt het inbraakrisico relatief hoog. En sterke verschillen in levensstijl kunnen bijvoorbeeld woonoverlast veroorzaken. Belangrijk is de mogelijkheid dat bewoners elkaar in de openbare ruimte rond de woningen kunnen ontmoeten en leren kennen.

Conceptueel nadenken over de inrichting van wijken

Over de inrichting van de wijk is in internationale kringen sinds de jaren zestig veel gesproken en geschreven. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen is gebaseerd op concepten zoals *secured by design* (SBD). Over de theoretische onderbouwing van het ontstaan van wijkinrichtingsconcepten is alles te lezen in het handboek van het Politiekeurmerk Veilig Wonen 2000, zie literatuurlijst. Een concept dat verder gaat dan veiligheid, is het door veel gemeenten gebruikte integraal beheer van de openbare ruimte (IBOR). Daarin staan de begrippen schoon, heel, veilig en duurzaam centraal. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen heeft de afgelopen twintig jaar binnen dit soort integrale concepten zeker invloed gehad op het onderdeel veilig.

Collectief Particulier Opdrachtgeverschap

Steeds meer woningen worden gebouwd door collectieven. Deze groepen nemen (soms) de rol van ontwikkelaar, bouwer of corporatie over. Collectieven kunnen zelfs de keuze van de architect bepalen. Aandacht voor de eisen en aanbevelingen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen is dan ook niet uitsluitend een opgave voor gemeenten en/of woningbouwcorporaties, maar ook voor collectieven. Collectieven kunnen de opdracht geven aan architect, projectontwikkelaar en/of aannemer om het project onder het Politiekeurmerk Veilig Wonen te realiseren.

Fout: grootschalig woongebouw betekent veelal mindere sociale cohesie.

Goed: in kleine woongebouwen kennen bewoners elkaar.

Aansluiting op omliggende bebouwing S4

Wat Een nieuw woongebied is aangesloten op bestaande wijken in de bebouwde kom.

Hoe De overgang van bestaand naar nieuw woongebied wordt overzichtelijk en attractief vormgegeven door:

- herkenbare en aantrekkelijke entrees van het woongebied in het zicht van woningen;
- het bundelen van verkeersstromen, zodat informeel toezicht op toegangsroutes ontstaat;
- het ontbreken van niemandsland en van ruimtelijke barrières zoals spoorlijnen, autosnelwegen of geluidwerende voorzieningen;
- de maximale afstand tussen bestaand en nieuw woongebied is honderd meter.

Zie ook K6

Toepassing en interpretatie

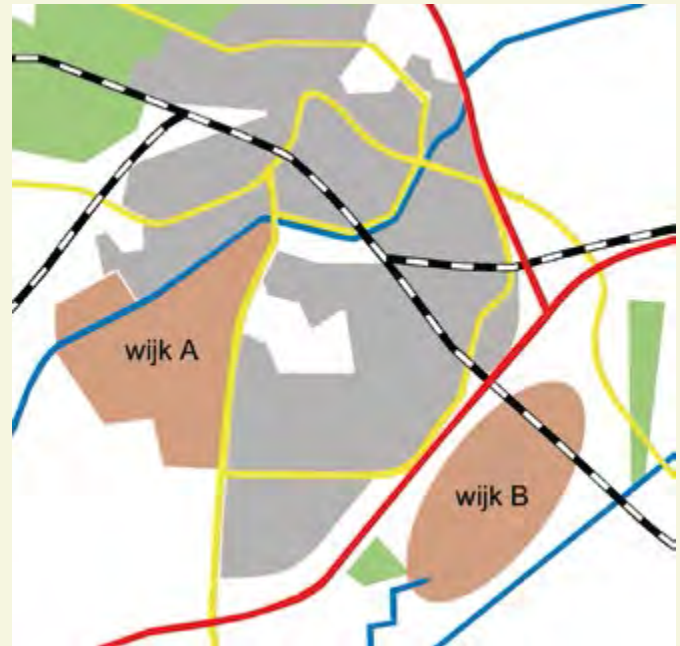
Aanbeveling S4 is bedoeld om niemandsland te voorkomen, een anoniem gebied waarop omwonenden geen zicht hebben en waarin (daarom) sociale controle ontbreekt. Als omwonenden deze plekken gaan mijden, of de auto gebruiken om overgangsgedebieden te passeren, neemt de sociale controle nog verder af.

Niemandsland ontstaat bijvoorbeeld als groen wordt aangelegd bij wijze van buffer tussen woonwijken. Ook kunstwerken (bijvoorbeeld in de functie van geluidswerende voorzieningen) langs wegen en kantorenparken tussen woonwijken, kunnen een niemandsland vormen. Dat geldt ook voor braakliggende gebieden, of terreinen waar bebouwing gesloopt is. Door nieuwe wijken te laten aansluiten bij de omliggende bebouwing, kan vandalisme worden voorkomen en kan de veiligheidsbeleving verbeteren. Aansluiting op omliggende bebouwing maakt een wijk of een gebied goed toegankelijk.

Aanbeveling S4 is van toepassing op gebieden of plekken die bewoners en bezoekers van wijken gebruiken om voorzieningen, een stadscentrum of andere buurten te bereiken. Het kan hierbij ook gaan om nachtroutes voor langzaam verkeer van en naar de wijk. Als er een goed alternatief is voor routes door overgangsgedebieden, is deze aanbeveling niet van toepassing op groenzones en op parken met een recreatieve functie. In veel gevallen gaat aanbeveling S4 dan ook over de vormgeving van de ontsluiting en de entree van een wijk, waarbij speciale aandacht uitgaat naar langzaam verkeer. Ruimtelijke barrières, die het zicht vanuit de omringende bebouwing beperken, worden zo veel mogelijk vermeden. Door verkeersstromen te bundelen, ontstaan sociaal veilige routes. De sociale controle neemt nu eenmaal toe naarmate er meer bewoners en bezoekers op straat zijn. Aandachtspunten vormen gebieden in en rond een wijk die langere tijd geen wijkfunctie vervullen. Door vervuiling en brandstichting kan dit soort gebieden een negatief stempel op de wijk drukken. Het is belangrijk dat braakliggende gebieden zo snel mogelijk een definitieve bestemming krijgen. Alternatief is een tijdelijke invulling. De gemeente kan bijvoorbeeld het braakliggend terrein tijdelijk ter beschikking stellen aan bewoners, ondernemers of kunstenaars. Met als doel om buurtcontacten en wijkactiviteiten te stimuleren, en om overlast en verloedering tegen te gaan.

Placemaking

Wanneer braakliggend terrein (tijdelijk) niet is te voorkomen, kunnen gemeenten inzetten op placemaking. Placemaking zorgt ervoor dat bewoners of gebruikersgroepen tussengebieden adopteren en onderhouden alsof het eigen grond is. Voorbeelden hiervan zijn stadslandbouwprojecten, volkstuinten en stadstranden. Het gaat doorgaans om kleine initiatieven waarbij bewoners zich kunnen aansluiten als ze daaraan behoefte hebben. Er zijn ook andere vormen van tijdelijk ruimtegebruik denkbaar. Hierbij ligt de taak primair bij gemeenten, ontwik-

Twee opties voor nieuwbouw: wijk A is de goede keuze. Hierbij is integratie in bestaand stedelijk gebied. Wijk B is afgesneden van de bestaande wijk door spoorlijn, braakliggend terrein en autosnelweg.

Goed: de (semi) openbare ruimte krijgt bij voorkeur een functie voor de wijk. Hier wordt een stadstuin aangelegd.

kelaars of andere partijen. Tijdelijk ruimtegebruik biedt de mogelijkheid om de identiteit van overgangsgedebieden geleidelijk te ontwikkelen en om sociale controle en levendigheid te verbeteren.

S5 Wijkontsluiting

Wat Het aantal ontsluitingen – en de locatie van die ontsluitingen – in woonwijken zijn van tevoren goed in kaart gebracht.

Hoe

1. Woonwijken zijn goed toegankelijk zowel vanuit de omliggende gebieden als vanuit de stad als geheel.
2. Woonwijken met hoofdwegen door de wijk zijn sociaal veiliger dan woonwijken waarbij de hoofdwegen om de wijk heen liggen.

Toepassing en interpretatie

Een goede wijkontsluiting is een noodzakelijke voorwaarde voor sociale controle. Wijken die goed ontsloten zijn, zijn eenvoudig bereikbaar en zijn daarom aantrekkelijk voor bewoners en bezoekers. De aanwezigheid van bewoners en bezoekers zorgt voor extra ogen en oren op straat, en voor een mate van levendigheid die positief uitwerkt op de veiligheidsbeleving.

Tegelijkertijd kan de pakkans voor daders worden verhoogd als het aantal wijkontsluitingen wordt beperkt. Door verkeersstromen te bundelen – en daarmee de toegankelijkheid van een wijk te beperken – ontstaat meer toezicht op de entrees en uitgangen van de buurt. Dat kan daders afschrikken, die doorgaans niet herkend willen worden.

In het algemeen geldt dat de sociale veiligheid in woonwijken die goed zijn ontsloten beter is dan in woonwijken die aan een of meerdere kanten niet, of onvoldoende, zijn ontsloten. Zowel op het niveau van de stad als vanuit de omliggende gebieden is het dan ook belangrijk dat wijken goed toegankelijk en bereikbaar zijn.

Een wijk is een eenheid van 500 tot 3000 woningen, afhankelijk van de grootte van de gemeente. Binnen een wijk bevinden zich meerdere buurten. Buurten zijn te herkennen aan clusters van woningtypen en aan verschillen in ruimtelijke opbouw. Buurten bestaan dikwijls uit een klein cluster van straten. De grootte van buurten is, net als de grootte van wijken, sterk afhankelijk van de omgeving. In een stedelijke omgeving bestaat een buurt uit honderd tot 500 woningen. In een kleinere kern kan een buurt bestaan uit twintig tot honderd woningen. Het is altijd van belang dat partijen tijdig met elkaar overleggen over de ontsluiting van een wijk. Daarbij kijken de partijen naar de volledige ste-

denbouwkundige opzet van elke wijk. Hierbij zijn vaak minimaal twee toegangswegen verplicht. Dit om de wijk voldoende levendig te houden en om de bereikbaarheid van de wijk voor hulpdiensten te garanderen. Door een klappaaltje in de derde of vierde toegangsweg te plaatsen, kan het mogelijk zijn om regulier verkeer via twee toegangswegen te leiden, en de wijk toch altijd bereikbaar te houden voor hulpdiensten.

Inbreidingslocatie

Het volledige eisenpakket van het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 is van toepassing op uitbreidingswijken en grotere inbreidingslocaties (dat wil zeggen: locaties met meer dan honderd woningen). Bij kleinere inbreidingslocaties zijn de stedenbouwkundige randvoorwaarden niet van toepassing. Voorbeelden van dergelijke inbreidingslocaties zijn een appartementencomplex of een nieuw blok eengezinswoningen in een bestaande woonwijk. Het is raadzaam om hierover al in de planfase contact op te nemen met een PKVW-adviesbureau. Hierbij is het ook van belang dat eis O1 over openbare verlichting op haalbaarheid wordt getoetst. Eis O2 over parkeren in de open lucht dient binnen de kaders van het plan meegenomen te worden. Dit is maatwerk. Het is belangrijk om van tevoren al duidelijk te hebben op welke wijze S- en O-eisen al dan niet ingevuld kunnen worden. In de handboeken 2015 worden de verantwoordelijkheden meer gesplitst. Dit vraagt om een andere manier van opdrachtgeverschap.

Aanbeveling S5 geldt niet bij inbreiding binnen een woongebied, bijvoorbeeld na het slopen van een aantal woningen of van een school. Tegenwoordig bestaan er rekenkundige modellen die inzichten geven in het optimale aantal ontsluitingswegen en in de locatie ervan. Zie onder andere de publicatie Sociaal Veilige Stedebouw in de literatuurlijst.

Ontsluiting van de wijk is duidelijk vormgegeven.

Het is belangrijk om in een zo vroeg mogelijk stadium over wijkontsluiting na te denken.

Recreatie en ontspanning S6

Wat Plekken voor recreatie en ontspanning liggen centraal in de buurt op goed verbonden plekken. Door de centrale ligging en aantrekkelijke inrichting worden deze plekken goed bezocht, en bieden ze kansen voor ontmoeting en interactie.

Hoe

1. Verspreid in het woongebied zijn kleine (groene) plekken aanwezig, onder andere voor recreatie en spel.
2. In het woongebied, of aan de rand ervan, ligt een (groen) gebied met mogelijkheden voor multifunctioneel gebruik. Denk aan spelen, wandelen, vissen, evenementen enzovoort.

Zie ook O6

Grasvelden en water om te recreëren.

Toepassing en interpretatie

Openbare ruimten, zoals parken, plantsoenen en pleinen, bepalen in hoge mate de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van woonomgevingen. Het is hierbij belangrijk dat deze ruimten op de goede plek zijn gevestigd en aantrekkelijk zijn ingericht. Pleinen en parken die niet toegankelijk zijn en die ruimtelijk niet goed verbonden zijn met de rest van de wijk, worden onvoldoende gebruikt en vallen al snel ten prooi aan verloedering. Bij een aantrekkelijke woonomgeving voelen bewoners zich ook meer betrokken. Potentiële daders ervaren een verzorgde woonomgeving als een drempel.

Naast groenvoorzieningen kunnen ook zogenaamde grijze gebieden mogelijkheden bieden voor recreatie en ontspanning. Het gaat dan bijvoorbeeld om verharde terreinen, zoals een trapveldje of een skateboardplek, die met name kinderen in de directe woonomgeving ruimte bieden om te spelen en te recreëren. Als grijze gebieden in goed overleg met de omgeving worden ingericht – en aansluiten bij de behoeften van bewoners – kunnen deze voorzieningen overlast voorkomen. Door

bewoners op deze manier te betrekken wordt voorkomen dat een voorziening, zoals een skatebaan, in de praktijk niet wordt gebruikt en uiteindelijk verloedert. Grijze gebieden kunnen ook gebruikt worden als hangplek zonder dat daarmee (ernstige) geluidsoverlast ontstaat. Daarnaast kan zo'n hangplek verkeersonveilige situaties voorkomen. In sommige gemeenten is de openbare ruimte in nieuwbouwplannen zo schaars, dat er creatief wordt nagedacht over manieren om kinderen te laten spelen en om jongeren een ontmoetingsplek te geven. Er zijn bijvoorbeeld boulevardterreinen ingericht waar kinderen op straat kunnen spelen zonder gehinderd te worden door auto's.

Tip over jongerenontmoetingsplaatsen

Het is verstandig om jongerenontmoetingsplaatsen in overleg met jongeren in te richten, zodat de doelgroep zelf een bijdrage aan de plek kan leveren. Sommige gemeenten geven zelfs het beheer (inclusief een bescheiden budget) in handen van jongeren.

S6 Vervolg

Aantrekkelijk ingerichte openbare ruimten en verzorgd groen dragen bij aan de afwisseling en positieve belevingswaarde van buurten. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen zoekt steeds naar het evenwicht tussen het garanderen van voldoende gebruiksruimte en het voorkomen van anonimiteit. Dit evenwicht bepaalt het verschil tussen een aangename en een enge plek. Hierbij geldt bijvoorbeeld dat voor jongeren voldoende plekken zijn waar zij kunnen samenkomen zonder overlast te veroorzaken voor buurtbewoners. Tegelijkertijd is het belangrijk om deze plekken niet te groot te maken, om te voorkomen dat een gebrek aan controle leidt tot overlast en onveiligheidsgevoelens. Bij gebrek aan onderhoud worden deze gebieden bovendien het doelwit van vandalisme en vernieling.

Goed: speelterrein tussen de woningen.

Om het juiste evenwicht te vinden tussen ruimte en anonimiteit zijn het type buurt, de aanwezigheid van voorzieningen en de behoeften van bewoners relevant. Het is de bedoeling dat (groene) ruimten tussen bebouwing het zicht en de controle op de omgeving (inclusief de voorzieningen) niet belemmeren. Zo kunnen zichtlijnen, bijvoorbeeld op de routes voor langzaam verkeer, niet ontbreken. Langgerekte plantsoenen bieden dikwijls een goed compromis tussen zicht, controle en voldoende oppervlakte.

Zichtbaarheid en bereikbaarheid van voorzieningen voor recreatie en ontspanning

Recreatieplekken die niet goed bereikbaar zijn, of niet logisch gesitueerd zijn in de wijk, worden doorgaans niet intensief gebruikt. Daarom is het aan te bevelen dat bewoners en bezoekers vanuit de hoofdstructuur van de wijk worden geattendeerd op de recreatie- en ontspanningsfaciliteiten. Idealiter maken wijkbewoners (kinderen, jongeren én volwassenen) niet alleen gebruik van de eigen tuin, maar ook van de omliggende parkjes en de publieke groen- en speelvoorzieningen. Op deze plekken kunnen buurtbewoners met elkaar in contact komen en ontstaat levendigheid in de wijk. Daarmee wordt voorkomen dat voorzieningen voor recreatie en ontspanning verwaarloosde, ongebruikte plekken worden.

Fout: zitplaats wordt niet goed schoongehouden en ligt niet in het zicht. Maar in een wijk met wat meer hoogbouw zijn dit soort faciliteiten wel nodig zodat mensen elkaar kunnen ontmoeten en kunnen recreëren in hun eigen omgeving.

Wijkvoorzieningen gekoppeld aan de woonfunctie S7

Wat Wijkvoorzieningen liggen op goed bereikbare plekken in de wijk.

Hoe

1. Voorzieningen veroorzaken geen overlast.
2. Voorzieningen liggen bij voorkeur centraal in het woongebied.
3. Boven minimaal zestig procent van de winkels liggen woningen, die zicht hebben op het voorzieningengebied.
4. Vanuit tenminste twee woningen en/of vanaf openbaar gebied bestaat zicht op ingangen en gevels van voorzieningen.
5. De openbare ruimte in de wijk is overzichtelijk, en bevat geen onoverzichtelijke hoeken en paadjes.
6. Er zijn bij voorkeur geen tunnels, viaducten en/of onderdoorgangen op langzame verkeerroutes naar voorzieningen. Wanneer dit niet voorkomen kan worden, dan voldoen de tunnels, viaducten en/of onderdoorgangen aan de richtlijnen van bijvoorbeeld Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV) of de richtlijn van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV).
7. Minimaal één van de loop- en fietsroutes van en naar voorzieningen ligt binnen 75 meter in het zicht van minimaal twee woningen. Dit is een eis in S1.
8. Het aantal parkeerplaatsen voor auto's en het aantal stallingsmogelijkheden voor fietsen zijn in overeenstemming met het aantal te verwachten gebruikers of bezoekers. Vanuit omringende bebouwing is zicht mogelijk op deze parkeerplaatsen en stallingsmogelijkheden. De gemeente onderzoekt tijdig het te verwachten gebruik.
9. Er wordt rekening gehouden met dag- en nachtgebruik van een voorzieningengebied.

Zie ook O2, O4

Goed: bewoners hebben zicht op het schoolplein.

Toepassing en interpretatie

Een gebied met voorzieningen bestaat uit functies zoals wonen, basisscholen, winkels, horeca (voor zover deze geen overlast veroorzaken), en faciliteiten zoals bibliotheken, postkantoren, zorgvoorzieningen, banken en buurtcentra. Aanbeveling S7 gaat over de locatie van voorzieningen ten opzichte van woningen. Een gunstige, veilige situering van voorzieningen is te herkennen aan het feit dat mensen zich niet laten afhouden van het gebruik van de (loop)routes er naar toe. Hoewel het

Politiekeurmerk Veilig Wonen zich richt op de woonomgeving – en niet op het voorzieningengebied, winkelcentrum of buurtcentrum – is het duidelijk dat (gebundelde) voorzieningen een positieve functie kunnen vervullen. Bijvoorbeeld als het gaat om de sociale samenhang binnen wijken.

Aanbeveling S7 is opgenomen omdat bewoners gebruik maken van voorzieningen in de woonomgeving, maar daarvan geen overlast willen ervaren. Menging van functies vergroot de levendigheid in de wijk, de kans op contacten op straat en de betrokkenheid van bewoners bij de

S7 Vervolg

buurt. Het combineren van woonfuncties en voorzieningen in woonwijken heeft ook als voordeel dat er meer controle en toezicht is. Zo ontstaan na sluitingstijd geen anonieme, verlaten gebieden. Als woningen en routes zorgvuldig worden ontworpen, kan een mix van woonfuncties en wijkvoorzieningen ook onveiligheidsgevoelens, vandalisme, woonoverlast, inbraken, autodiefstal, diefstal uit auto's en openbare geweldpleging tegengaan. Als omwonenden zich betrokken voelen, wordt de wijk minder aantrekkelijk voor potentiële daders.

Berekeningen over plekken voor voorzieningen

Met behulp van wiskundige formules kunnen de beste plekken voor voorzieningen in wijken berekend worden. Hierbij wordt rekening gehouden met de omvang van de wijk, de doelgroep, de voorzieningen in aangrenzende gebieden en de wijkopzet. Met de uitkomsten kan maatwerk voor nieuwbouwwijken geleverd worden. Bij bestaande bouw kunnen de wiskundige formules worden ingezet om de meest ideale routing naar voorzieningen te berekenen. Zie onder andere Sociaal Veilige Stedenbouw in de literatuurlijst.

Er is een duidelijk verschil tussen voorzieningen in woonwijken en publiekstreckende voorzieningen die bij voorkeur gesitueerd worden aan de rand van wijken. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen richt zich vooral op faciliteiten in woonwijken die (positieve) invloed kunnen uitoefenen op de preventie van criminaliteit en overlast in de wijk.

Dag- en nachtgebruik

Aanbeveling S7 maakt onderscheid tussen dag- en nachtgebruik. Overdag heeft een voorzieningengebied een positieve uitstraling, zodat het aantrekkelijk is als ontmoetingsplaats. Het is belangrijk dat 's nachts geen verlaten, ongecontroleerd gebied ontstaat. Er zijn bij voorkeur veilige, alternatieve routes beschikbaar in het zicht van woningen.

Wonen boven winkels

De afgelopen jaren wordt in steeds meer nieuwe stadskernen woonruimte gerealiseerd boven winkelgebouwen. Deze mix van functies creëert een minder abrupte overgang tussen dag- en nachtgebruik in winkelgebieden, hetgeen een positieve uitwerking kan hebben op criminaliteitspreventie.

Locatievoorzieningen

Bij de locatie en plaatsing van voorzieningen kan woonoverlast beperkt worden door:

- te zorgen voor multifunctioneel gebruik van de voorzieningen;
- entrees in te richten dichtbij de openbare weg, met in de directe omgeving een fietsstalling en parkeerplaatsen, waarbij voldoende zicht is vanuit woongebouwen;
- te zorgen voor voldoende parkeergelegenheid in de directe omgeving van de voorziening, waarbij het belangrijk is dat de gemeente tijdig het te verwachten gebruik onderzoekt;
- te voorzien in sociaal veilige looproutes vanuit voorzieningen naar haltes voor openbaar vervoer. Dit kan bijvoorbeeld door korte routes aan te leggen in het zicht van woningen en verkeer.

Twee goede voorbeelden zijn te vinden in de Maastrichtse wijken Marienberg en Pottenberg, waar verschillende scenario's zijn doorgetoetst voor de aanleg van nieuwe centrale routes door de wijk. Het is de bedoeling dat de centrale routes de culturele identiteit en de vitaliteit van de wijken ontginnen en versterken, en dat (in Pottenberg) het winkelcentrum beter ontsloten wordt.

Goed: woningen met zicht op openbare ruimte rondom winkelcentrum zodat er sociale controle is.

Vervolg S7

Fietsvoorzieningen

Voor fietskluisen, fietshangars of fietsklemmen gelden de volgende adviezen. Parkeervoorzieningen voor fietsen zijn bij voorkeur:

- geplaatst op plekken waar ze geen obstakel vormen;
- goed in het zicht gelegen;
- geplaatst bij entrees, bij routes die door fietsers worden gebruikt, of bij voorzieningen;
- voorzien van de mogelijkheid om de fiets vast te maken aan de voorziening;
- uitgevoerd conform de eisen van het keurmerk Fietsparkeur (www.fietsersbond.nl/fietsparkeur).

Als fietsklemmen niet op een logische plek zijn gesitueerd, zullen ze niet worden gebruikt. Fietsers parkeren de fiets dan alsnog (hinderlijk) voor bijvoorbeeld een deur.

Publiekstrekkende voorzieningen

Als het gaat om publiekstrekkende voorzieningen is het belangrijk om overlast door bovenwijkse, grootschalige of drukbezochte voorzieningen te voorkomen. Voorbeelden zijn grote (middelbare) scholencomplexen, bedrijventerreinen, kantoren en horeca. Een verwijzing naar O2 en O3 mag hier niet ontbreken. De belangrijkste aandachtspunten zijn:

- publiekstrekkende voorzieningen liggen bij voorkeur niet in woongebieden;
- de route naar publiekstrekkende voorzieningen loopt niet door de woonwijk of door woonstraten;
- parkeerfaciliteiten voor publiekstrekkende voorzieningen zijn niet ingericht in nabijgelegen woonstraten. Er is voldoende parkeerruimte, of een barrière.

Vanuit publiekstrekkende voorzieningen zijn sociaal veilige looproutes naar haltes voor openbaar vervoer. Dit kan bijvoorbeeld worden gerealiseerd door korte routes in het zicht aan te leggen van woningen of andere verkeersstromen. Bij sportaccommodaties is niet altijd zicht mogelijk op alle gevels. Daarbij zijn zichtlijnen van belang. Zo is het af te raden om kantines te situeren aan de achterzijde van sportcomplexen, diep in het groen.

Veel nieuwbouwwijken kenmerken zich door een autoluwe opzet en het ontbreken van een stedenbouwkundige tussenschaal. De hoofdwegen liggen om de wijk, of erbuiten. Woningen zijn fysiek van de ontsluitingswegen afgewend en er is een abrupte overgang tussen de drukke (ontsluitings)wegen en de stille woonstraten. Er is dan een extra tussenschaal nodig: een as waar bezoekers en bewoners gelegenheden hebben om elkaar te ontmoeten. Hiervoor is het noodzakelijk dat de as toegankelijk is voor langzaam verkeer en voor langzaam rijdend autoverkeer (in de vorm van een 30 of 50 kilometer zone). De woningen zijn op de as georiënteerd. Op deze manier worden de plinten van de woningen – en daarmee de verkeersassen – geactiveerd. Weggebruikers krijgen hierdoor meer het gevoel op de hoofdroute van de wijk te rijden. Voor toekomstige bewoners groeit hiermee ook het aantal keuzemogelijkheden voor een bepaald type woonmilieu. Ze kunnen een woning kopen in een straat waar meer reuring en vertier op straat is. Of ze kunnen een weloverwogen keuze maken voor een rustige woonplek in een van de zijstraten. Ruimte voor ontmoeting en bedrijvigheid is hierbij een belangrijke factor om meer interactie langs de verkeersassen te laten plaatsvinden.

Goed: functionele fietsenrekken bij woonvoorzieningen.

Openbare ruimte

Eisen

O1	Openbare verlichting	46
O2	Parkeren in de open lucht nabij woningen	48
O3	Openbare parkeergarage bij een woonfunctie	51
O4	Binnenterreinen	52

Aanbevelingen

O5	Haltes openbaar vervoer	54
O6	Straatmeubilair en wijkvoorzieningen	55
O7	Beheerplan woonomgeving	57

Eisen en aanbevelingen

Om aan het Politiekeurmerk Veilig Wonen te voldoen, moeten alle eisen per categorie gehaald worden. Aanbevelingen mogen, op verzoek van de opdrachtgever, mee beoordeeld worden. Aanbevelingen die goed opgevolgd worden, kunnen bijdragen aan op maat gesneden oplossingen in de wijk. Vanuit het Politiekeurmerk Veilig Wonen wordt dan ook sterk aanbevolen om de aanbevelingen goed door te nemen en om een keuze te maken welke aanbevelingen relevant zijn voor de desbetreffende nieuwbouwwijk.

O1 Openbare verlichting

Wat Een woongebied is bij duisternis helder, niet-verblindend en gelijkmatig verlicht. Uitgangspunt is dat mensen op een afstand van minimaal vier meter andere personen en hun gelaatstrekken kunnen zien.

Eis O1 geldt voor alle openbaar toegankelijke woongebieden en voor winkelgebieden die zijn gekoppeld aan een woonfunctie, inclusief parkeerplaatsen, straten en pleinen, (brom)fietspaden en voetpaden. De eis geldt niet voor de minder sociaal veilige fiets- en voetpaden in groengebieden.

- Hoe**
1. Openbare verlichting in woongebieden behaalt gedurende de periode waarvoor het Politiekeurmerk Veilig Wonen wordt afgegeven (tien jaar) altijd – gemeten op het wegdek –
 - een gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van minimaal 3 lux (Em), met een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh en een kleurweergave van minimaal 25 (Ra); of
 - een gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van minimaal 2 lux (Em), met een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra); of
 - een gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van minimaal 3 lux (Em), met een gelijkmatigheid van minimaal 0,20 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra).
 2. Openbare verlichting wordt niet gehinderd door openbaar groen (met name bomen).
 3. De verlichtingswaarde in onderdoorgangen bereikt 's avonds en 's nachts – gemeten op het wegdek – een gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van minimaal 15 lux (Em), met een gelijkmatigheid van 0,30 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra).

Zie ook S1, O2, O3 en K1

Toepassing en interpretatie

In goed verlichte wijken en buurten voelen bewoners zich veiliger, is zicht op de omgeving mogelijk en vindt minder criminaliteit plaats. Voor openbare verlichting conform de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen gelden de minimale lichtwaarden voor sociale veiligheid. Normaal gesproken wordt de sterkte van openbare verlichting bepaald door de verkeerskundige functie. Deze waarden zijn terug te vinden in de Richtlijn Openbare Verlichting (ROVL 2011). Het Politiekeurmerk Veilig Wonen legt daarentegen de nadruk op het sociaal veilig verlichten van

het woongebied. Goede openbare verlichting verkleint niet alleen de kans op verkeersongevallen, maar vermindert ook vandalisme, inbraken, autokraken en diefstallen (van brommers, fietsen, auto's enzovoort).

Tip: vraag advies aan

Het is belangrijk dat een gemeente zich goed laat informeren door professionele partijen die werken met beproefde programma's voor verlichtingsberekeningen. Veelal wordt er gekozen voor meer verlichting dan noodzakelijk is voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen.

Openbare verlichting met gebogen masten.

Vervolg 01

Aandachtspunten bij openbare verlichting conform het Politiekeurmerk Veilig Wonen:

- Het Politiekeurmerk Veilig Wonen heeft als uitgangspunt dat openbare verlichting ook 's nachts aan eis O1 dient te voldoen. De verlichtingseisen zijn tot stand gekomen in goed overleg met de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV).
- Om schijnveiligheid te voorkomen, worden sociaal minder veilige routes niet verlicht (zie eis S1).
- Detectieverlichting in de openbare ruimte bevindt zich nog in een experimenteel stadium en haalt veelal de gestelde eisen binnen het PKVW niet.
- Bij experimenten zoals met strooiverlichting, vraagt het Politiekeurmerk Veilig Wonen aandacht voor gelijkmatige verlichting. In woonwijken is gelijkmatige verlichting overigens belangrijker dan op verbindingroutes waar strooilicht bedoeld is om gebruikers te helpen zich te oriënteren.
- Gelijkmatigheid van verlichting is belangrijk omdat ogen wennen aan de verlichtingssterkte. Dit betekent ook dat zicht goed kan zijn bij een geringe verlichtingssterkte – mits deze een grote gelijkmatigheid kent. De afwisseling van sterk verlichte plekken en donkere plekken kan voor gebruikers storend zijn en maakt een omgeving minder goed zichtbaar en herkenbaar. Als het gaat om nachtschakeling, adviseert het Politiekeurmerk Veilig Wonen dan ook om alle armaturen te dimmen, in plaats van armaturen om en om uit te schakelen.
- De kleurweergave (Ra) bepaalt de mate van kleurherkenning: nul betekent geen kleurherkenning, honderd volledige herkenning van alle kleuren.
- Wit licht heeft een hoge kleurweergave. Wit licht in bijvoorbeeld PL-armaturen heeft een kleurweergave die hoger is dan 70 (Ra). Deze eigenschap maakt het mogelijk om kleuren te herkennen, bijvoor-

beeld van auto's op parkeerplaatsen, kleding en gezichten. Grofweg kan gesteld worden dat kleurherkenning zo'n vijftien procent meer zicht geeft. Op die manier kan een hoge kleurweergave een gematigde verlichtingssterkte compenseren.

- Oranje verlichting heeft een kleurweergave van minder dan 25 (Ra). Hierdoor zijn kleuren niet, of slecht herkenbaar. Omdat het menselijk oog het meest gevoelig is voor dit licht, zijn bewegingen juist weer wel goed zichtbaar. Om deze reden staat oranje verlichting doorgaans langs autosnelwegen en op bedrijventerreinen.
- Ontwikkelingen in de verlichtingsindustrie hebben inmiddels gezorgd voor nieuwe lichtbronnen en armaturen. Deze zorgen voor betere verlichting tegen lagere kosten. Dit kan voor een gemeente een overweging zijn om verlichting in de wijk te vernieuwen.

LED-verlichting

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen is in het verleden kritisch geweest over LED-verlichting omdat de resultaten te wensen over lieten in vergelijking tot de kosten. Maar de ontwikkelingen gaan snel, waardoor er positieve resultaten zichtbaar zijn:

- Er is witte LED-verlichting beschikbaar die wordt geleverd met een kleurweergave van minimaal 70 (Ra).
- LED-verlichting heeft een beduidend langere levensduur dan bijvoorbeeld spaarlampen.
- LED-verlichting biedt de mogelijkheid om alleen (de inhoud van) het armatuur te vervangen in plaats van een gehele lichtmast.

Door deze ontwikkelingen – en vanwege de enorme opmars van LED in de verlichtingsindustrie – is het inmiddels geen probleem meer om met dit type verlichting aan de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen te voldoen. Dat geldt voor zowel de eisen over de luxwaarde als de gelijkmatigheid en de kleurweergave.

Gelijkmatige openbare verlichting in het woongebied.

O2 Parkeren in de open lucht nabij woningen

Wat Er is parkeergelegenheid voor bewoners en bezoekers in de nabijheid van woningen en woongebouwen. Deze parkeergelegenheid is veilig doordat vanuit de woningen zicht bestaat op de geparkeerde auto's en fietsen.

Ingeval een parkeerterrein valt onder de verantwoordelijkheid van een projectontwikkelaar of woningcorporatie is het eisonderdeel verlichting van de eis O2 van toepassing op het certificaat Veilig Wooncomplex.

- Hoe**
- Bewoners kunnen, met behoud van de voortuin, op het eigen erf parkeren. Parkeerplaatsen voor bezoekers zijn in de nabijheid en vrijwel allemaal in het zicht van tenminste twee woningen. Of bewoners en bezoekers kunnen hun auto parkeren op korte afstand van de woning, waarbij bijna elke parkeerplaats zichtbaar is vanuit minimaal twee woningen.
 - Soms is er sprake van een kleine parkeergelegenheid in de straat of buurt die niet in het zicht van woningen ligt. Bij een maximum van drie parkeerplaatsen buiten het zicht kan het Politiekeurmerk Veilig Wonen het project goedkeuren. In de buurt zijn dan wel andere parkeermogelijkheden in het zicht van woningen, zodat bewoners een keuze maken kunnen waar ze parkeren.
 - Een andere manier om aan eis O2 te voldoen is door overzichtelijke parkeerterreinen van maximaal 25 plaatsen te creëren, waarbij vrijwel elke parkeerplaats zichtbaar is vanuit minimaal twee woningen.
 - Aan eis O2 kan ook worden voldaan met grotere parkeerterreinen voor bewoners en/of bezoekers bij woningen en woongebouwen. Deze terreinen zijn sociaal veilig, overzichtelijk en goed verlicht, waarbij:
 - het terrein gecompartmenteerd is in aparte, herkenbare, kleinere eenheden met elk maximaal 25 parkeerplaatsen;
 - er vanuit minimaal twee woningen zicht is op vrijwel elke parkeerplaats (maximaal drie parkeerplaatsen mogen uit het zicht liggen als het niet anders kan);
 - er geen obstakels of struiken hoger dan 0,5 meter zijn, die het zicht op het terrein belemmeren.
 - Op de verlichting van parkeerterreinen is eis O1 van toepassing. Bij grotere parkeerterreinen, vanaf 25 parkeerplaatsen of meer, is de kleurweergave minimaal 70 (Ra) om de (kleur)herkenbaarheid van personen en auto's te vergroten.
 - Bij een mix tussen parkeren in de open lucht en op een overdekte locatie gelden de volgende voorwaarden:
 - op vrijwel iedere parkeerplaats bestaat zicht vanuit minimaal twee woningen (maximaal drie parkeerplaatsen mogen uit het zicht liggen van woningen);
 - bij een terrein van maximaal 25 overdekte parkeerplaatsen is de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van het overdekte deel – gemeten op het wegdek – minimaal 20 lux (Em), met een kleurweergave van minimaal 70 (Ra) en een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh;
 - bij een terrein van meer dan 25 overdekte parkeerplaatsen is de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van het overdekte deel – gemeten op het wegdek – minimaal 40 lux (Em), met een kleurweergave van minimaal 70 (Ra) en een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh;
 - als er geen zicht is vanuit minimaal twee woningen op vrijwel iedere parkeerplaats, dan geldt eis G9.
 - Voorzieningen voor het stallen van fietsen (bijvoorbeeld fietsbeugels) zijn verplicht op maximaal twintig meter afstand van een hoofdentree van een woongebouw. Hierbij wordt de volgende formule toegepast:
 - voor de eerste veertig woningen geldt dat er één stallingsplaats op vier woningen is, met een minimum van vier plaatsen;
 - bij meer dan veertig woningen geldt dat er één stallingsplaats extra komt bij elke tien woningen (of een deel van tien).
 Bijvoorbeeld: in een nieuwbouwcomplex met 78 woningen zijn voor de eerste veertig woningen al tien stallingsplaatsen nodig. Voor de volgende 38 woningen komen er nog vier stallingsplaatsen bij. Dit brengt het totaal aantal fietsstallingsplaatsen bij het complex op 14.
 Voor het aantal fietsparkeerplaatsen bij een multifunctioneel woongebouw gelden de normen die per type gebruikersfunctionaliteit aangeven hoeveel stallingsplaatsen er nodig zijn.

Zie ook O1, W1

Toepassing en interpretatie

Geparkeerde auto's verminderen de aantrekkelijkheid van de woonomgeving en nemen veel ruimte in beslag. Daarom worden parkeerterreinen nogal eens uit het zicht van woningen aangelegd. Maar autocriminaliteit gaat om veelvoorkomende delicten, zoals diefstal van en uit auto's, vernieling en vandalisme. Daarom is het belangrijk dat parkeerplekken worden aangelegd op een manier die toezicht vanuit de woonomgeving mogelijk maakt.

Voor effectief toezicht is het noodzakelijk dat auto's dicht bij de woning en in het zicht van de bewoners geparkeerd kunnen worden. Dit werkt drempelverhogend voor potentiële daders. Door grote terreinen op te delen in kleinere, van elkaar te onderscheiden eenheden, kunnen bewoners zich beter oriënteren en (auto's van) anderen herkennen. Dat

draagt bij aan de sociale veiligheid, want gebruikers van parkeerterreinen bij woongebouwen zetten hun auto dikwijls op een vaste plaats. Door deze gewoonte gaan mensen auto's en hun eigenaren kennen. Dit kan anonimiteit verminderen en communicatie bij verdachte situaties of incidenten verbeteren. Bovendien kan de veiligheidsbeleving erbij gebaat zijn dat parkeerterreinen worden opgedeeld in herkenbare eenheden. Ook zicht vanuit de woningen en goede verlichting met wit licht (zodat de kleur van auto's zichtbaar is) kunnen een positieve uitwerking hebben op de veiligheidsbeleving van gebruikers van parkeerterreinen.

Parkeerterrein

Een parkeerterrein is een gedeelte op of langs de weg, dat is ingericht om te parkeren. Een gedeelte van de weg dat is ingericht voor langsparkeren wordt niet als parkeerterrein aangemerkt.

Goed: onder voorwaarden is deels overdekt parkeren toegestaan. Vanuit een ander woongebouw is er zicht op de geparkeerde auto's.

Langsparkeren

Langsparkeren is het in de lengterichting van de rijbaan parkeren van motorvoertuigen. Voor auto's die op deze manier geparkeerd worden, zijn ook op korte afstand van de eigen woning parkeervoorzieningen nodig, waarbij vanuit minimaal twee woningen zicht op de auto mogelijk is.

Parkeren van fietsen bij een woongebouw of een multifunctioneel gebouw

Het reguleren van fietsparkeren bij de ingang van een woongebouw kan verloedering tegengaan. Als er woningen vlak naast de entree zijn, kunnen adequate stallingsplaatsen voor fietsen ook conflicten voorkomen. De eisen voor fietsparkeren zijn opgenomen bij O2 én bij G3. Wanneer de grond eigendom is van de gemeente valt het onder Veilige Omgeving. De fietsparkeernorm levert een positieve bijdrage aan het verminderen van de druk op de openbare ruimte. Gemeenten hebben daarom fietsnormen bepaald op basis van de kerncijfers van CROW, een onafhankelijke kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte en verkeer & vervoer.

Relatie en verschillen tussen fiets- en autoparkeernormen

De autoparkeernorm van gemeenten heeft een bandbreedte met een minimum en maximum. De fietsparkeernorm is een minimumnorm, die bepaalt hoeveel fietsparkeerplaatsen minimaal gerealiseerd moeten worden. Maar er zijn geen beperkingen aan het maximum aantal fietsparkeerplaatsen dat gerealiseerd mag worden.

De fietsparkeernorm wordt niet via de bouwverordening geregeld. Daarom bestaat de noodzaak om een koppeling met het bestemmingsplan te realiseren.

Tip: voorkom dode hoeken

Vanaf het ontwerp kun je kiezen voor overzicht en het voorkomen van dode hoeken in een overdekte parkeergarage.

Bouwbesluit 1 april 2012

In het Bouwbesluit van 1 april 2012 is een bepaling opgenomen die bergruimte voor fietsen bij nieuwbouwwoningen (weer) verplicht stelt.

Zicht en verlichting

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen stelt als eis dat er zicht mogelijk is op vrijwel elke parkeerplaats vanuit minimaal twee woningen. Vanzelfsprekend geldt hier: hoe meer zicht, hoe beter. Overigens is het niet noodzakelijk dat iedere bewoner de eigen auto kan zien. Het is al voldoende als de auto zichtbaar is vanuit woningen in andere complexen. Het is wel zo dat bewoners eerder geneigd zijn om in te grijpen bij onraad als ze de eigenaar van een auto kennen. Parkeervoorzieningen dichtbij de woning genieten daarom de voorkeur. Dit ook vanwege het gebruiksgemak. Bij de aanleg van parkeerplaatsen is ook aandacht nodig voor het (toe) zicht vanuit woningen op andere voorzieningen. Het is niet de bedoeling dat auto's het zicht wegnemen op bijvoorbeeld speelvoorzieningen, routes voor langzaam verkeer en bushaltes.

Obstakels die het zicht op een parkeerterrein kunnen belemmeren zijn bijvoorbeeld beplanting, containers, en kasten van nutsbedrijven. Op openbare, en ook op private, parkeerterreinen (bijvoorbeeld bij een woongebouw), is adequate verlichting nodig om het zicht op geparkeerde auto's te garanderen. Daarom is eis O1 van toepassing op verlichting van parkeervoorzieningen. Om kleurherkenning te bevorderen is bij parkeervoorzieningen met meer dan 25 parkeerplaatsen de minimale kleurweergave 70 (Ra).

Compartimenteren

Compartimentering geeft de omgeving kenmerken waarmee bewoners en/of bezoekers zich op een groot terrein kunnen oriënteren en de geparkeerde auto kunnen terugvinden. Bij compartimentering zijn kleine groepen parkeerplaatsen (met maximaal 25 auto's) van elkaar gescheiden. Bijvoorbeeld door looppaden, laagblijvend groen, hagen en gesnoeide bomen. Verder is van belang dat terreinen zijn voorzien van onbelemmerde zichtlijnen; goede verlichting; en duidelijke en logische looproutes van de parkeerplaatsen naar de entree (van de woning, van het woongebouw of van aanliggende voorzieningen).

Voldoende parkeerplaatsen

Hoewel het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 geen concrete normen aangeeft voor het aantal parkeerplaatsen bij een nieuwbouwwooncomplex, is het van belang om aandacht te besteden aan voldoende parkeervoorzieningen. Om overlastsituaties te voorkomen, zijn voldoende parkeerplaatsen in de directe woonomgeving noodzakelijk.

O2 Vervolg

Een te lage parkeernorm leidt tot parkeren op plekken die daarvoor niet bedoeld zijn, met alle ergernissen onder bewoners van dien. Bij sommige nieuwbouwprojecten wordt ruimte gereserveerd voor toekomstige parkeerplaatsen. Deze worden aangelegd als er een gebrek aan parkeer-ruimte ontstaat. Overigens gelden ook voor deze parkeerplaatsen de voorwaarden uit eis O2.

Overdekt parkeren

De normen uit eis O1 en O2 zijn ook van toepassing op geheel of gedeeltelijk overdekte parkeerplaatsen met een openbaar karakter (dat wil zeggen dat de entrees niet afgesloten zijn).

Fout: verdiept parkeren en groen zorgen voor onvoldoende sociale controle.

Goed: parkeren in de plint van een woongebouw wordt steeds vaker toegepast. Ook hier dient zicht te zijn vanuit minimaal twee woningen op vrijwel alle auto's. Dit soort parkeeroplossingen is maatwerk binnen het PKVV.

Goed: door ramen in de kopgevels is sociale controle mogelijk.

Openbare parkeergarage bij een woonfunctie O3

Wat Openbare parkeergarages bij een woonfunctie zijn sociaal veilig.

Deze eis is van toepassing ingeval er een duidelijke koppeling is met de woonfunctie, bijvoorbeeld doordat bewoners van een woongebouw hier parkeren.

Hoe

- De parkeergarage voldoet minimaal aan de volgende verlichtingseisen:
 - in- en uitritten (dagsituatie) minimaal 200 lux (Em) op 1 meter hoogte;
 - lift en trappenhuis minimaal 100 lux (Em) op de vloer;
 - in- en uitritten (nachtsituatie) minimaal 100 lux (Em) op 1 meter hoogte;
 - parkeervakken en rijstroken minimaal 75 lux (Em) op de vloer;
 - gelijkmatigheid tenminste 0,50 Uh en een kleurweergave van tenminste 70 (Ra);
 - kassa's balies en betaalautomaten (randzone van 1 meter) minimaal 200 lux (Em) op de vloer, de gelijkmatigheid ten minste 0,80 Uh en een gelijkmatigheid van tenminste 80 (Ra).
- Daarnaast voldoet een openbare parkeergarage ook aan de eisen van sociale veiligheid en er zijn geen dode hoeken (zie bijlage 2. Leidraad beoordeling onoverzichtelijke gedeelten in openbare parkeergarages):
 - als er wel dode hoeken zijn, worden slagvaste spiegels geplaatst, bij voorkeur gecertificeerd conform SKG KE 572;
 - er is een goede identificatie mogelijk van parkeerplaatsen (verdieping, rijen, vakken);
 - binnen en buiten de parkeergarage is goede bewegwijzering;
 - er is doorzicht vanuit het trappenhuis naar de hal en de parkeervloer;
 - er is een goede afsluiting na sluitingstijd en een afscherming van alle buitenopeningen;
 - er is helder, doorzichtig (spiegeldraad)glas of op andere wijze doorzicht aangebracht in alle deuren van ruimten die voor publiek toegankelijk zijn.
- Voor bewoners van een woongebouw of wooncomplex is een apart afgesloten parkeergedeelte aanwezig.
- Wanneer de bewoners van een woongebouw of wooncomplex door een openbaar gedeelte van de parkeergarage moeten om bij het woongebouw of het afgesloten parkeergedeelte van de bewoners te komen, dient het openbare deel van de parkeergarage te voldoen aan O3.

Zie ook G9

Voor de beoordeling van een overzichtelijke parkeergarage wordt verwezen naar de 'leidraad beoordeling onoverzichtelijke gedeelten in openbare parkeergarages' in bijlage 2.

Mensen ervaren parkeergarages vaak als onveilig en niet prettig. Sociale controle is meestal onvoldoende. Bij eis O3 gaat het er niet om wie de eigenaar of beheerder is. Het kan zijn dat de gemeente een certificaat Veilige Omgeving Nieuwbouw aanvraagt, terwijl ze de parkeergarage niet in eigendom heeft. De gemeente zal haar bestuurlijk instrumentarium moeten inzetten om de gewenste veiligheid te bereiken. De gemeente kan, ook als zij geen eigenaar is, eisen stellen aan openbare parkeergarages, namelijk in de gebruiksvergunning of bouwvergunning (verbouwing). De eis loopt gelijk met de waarden in de NEN 2443, met dien verstande dat daarin de paragraaf "sociale veiligheid" informatief is voorgeschreven.

Toepassing en interpretatie

Eis O3 geldt voor openbare parkeergarages in geval er een duidelijke koppeling is met het woongebied, of er nu wel of geen parkeervergoeding wordt verlangd. Net als bij andere voorzieningen in de woonomgeving, ligt de nadruk van de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen op het veilig kunnen gebruiken van de voorziening. Bij parkeren in een openbare parkeergarage is ook de route van de woning naar de garage van belang (eisen langzaamverkeer routes). Wellicht ten overvloede: de woonwijk of het wooncomplex krijgt het Politiekeurmerk Veilig Wonen, niet individuele gebouwen zoals een parkeergarage. De openbare parkeergarage zal worden gebruikt door een vaste groep bewoners, voor deze bewoners dient een apart en afgesloten gedeelte te worden gecreëerd.

Een garage, gekoppeld aan een woongebouw, moet overzichtelijk en goed verlicht zijn.

Het gedeelte voor openbaar parkeren is afgeschermd van het gedeelte dat voor bewoners bestemd is.

O4 Binnenterreinen

Wat Een binnenterrein is niet kwetsbaar voor vandalisme en woonoverlast en maakt aanliggende woningen niet gevoelig voor inbraak. Van te voren is duidelijk welke functies een binnenterrein krijgt en hoe de inrichting zich verhoudt tot het doel van het binnenterrein.

Ingeval een binnenterrein valt onder de verantwoordelijkheid van een projectontwikkelaar of woningcorporatie is de eis O4 van toepassing op het certificaat Veilig Wooncomplex.

- Hoe**
- Op de entrees tot binnenterreinen én op de terreinen zelf bestaat zicht vanuit tenminste twee woningen die zich bevinden op een maximale afstand van 75 meter.
 - Binnenterreinen hebben een besloten karakter en kunnen, als de situatie daartoe aanleiding geeft, worden afgesloten.
 - Als het binnenterrein is afgesloten met een gemeenschappelijk toegangshek of een deur, dan is binnen 7,5 meter een schemer- geschakeld verlichtingsarmatuur aangebracht, of is binnen een afstand van 7,5 meter een armatuur van de openbare verlichting aanwezig. De poort of de deur biedt doorzicht naar achterliggende paden of terreinen, bijvoorbeeld via een spijlenhek met een afstand tussen de spijlen van minder dan vijftien centimeter. De poort is:
 - minimaal 1,8 meter hoog;
 - zelfsluitend;
 - voorzien van een flipperbeveiliging;
 - aan de binnenkant zonder sleutel te openen, waarbij het bedieningspunt is afgeschermd tegen manipulatie vanaf de buitenzijde. Om bediening van het bedieningspunt van buitenaf te voorkomen, kan een beschermingsplaat worden aangebracht met een minimale afstand tot het bedieningspunt van zeventig centimeter. Deze afstand voorkomt dat het bedieningspunt bereikbaar is van buitenaf. Als het bedieningspunt gebruik maakt van een draaiknopcilinder, dan biedt een beschermingsplaat over het algemeen voldoende beveiliging. Maar als het bedieningspunt een deurkruk betreft, dan is een beschermingsplaat niet afdoende. Deze deurkruk kan namelijk eenvoudig met een hulpmiddel, bijvoorbeeld een stok of een tak, bediend worden. In deze gevallen kan een (ronde of rechthoekige) kokervormige afscherming een oplossing bieden.
 - Als het woongebouw via het binnenterrein vrij kan worden betreden, dan is het hekwerk minimaal 2,85 meter hoog.
 - Het binnenterrein is door plaatsing van groen en/of speelobjecten ingedeeld in compartimenten, zodat geen ruimte wordt gecreëerd voor sportieve activiteiten zoals voetbal of basketbal.
 - De verlichting van paden in binnenterreinen bereikt een gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van minimaal 2 lux (Em), met een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 U_h en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra). Aan de eis O4 wordt ook voldaan als de verlichting van paden in binnenterreinen een gemiddelde horizontale verlichtingssterkte bereikt van minimaal 3 lux (Em), met een gelijkmatigheid van minimaal 0,20 U_h en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra).
 - Openbare verlichting wordt niet gehinderd door openbaar groen (met name bomen).

Toepassing en interpretatie

Een binnenterrein is een ontmoetingsplaats voor bewoners van aanliggende woningen, maar kan kwetsbaar zijn voor vandalisme en overlast. Om deze reden voelen buurtbewoners zich er niet altijd veilig. Omdat binnenterreinen grenzen aan de achterzijden van woningen, leiden gebruik en misbruik snel tot woonoverlast. Dit kan te maken hebben met kinderen (die geluidsoverlast veroorzaken, of een bal in tuinen of door ruiten schieten) of – met name in stedelijke gebieden – met daklozen en verslaafden. Omdat het (toe)zicht op binnenterreinen vaak onvoldoende is en het beheer onduidelijk, zijn deze problemen nogal eens lastig op te lossen. Afsluiten kan dan een mogelijkheid zijn, omdat hiermee de toegankelijkheid van woningen aan de achterzijde wordt beperkt.

Binnenterreinen krijgen in stedelijke gebieden doorgaans de vorm van gesloten bouwblokken. Vanuit het perspectief van sociale veiligheid wordt de aanleg van binnenterreinen bij voorkeur vermeden. Als er toch binnenterreinen zijn, is het belangrijk dat de inrichting en het gebruik aansluiten bij de behoeften en wensen van bewoners – en bij voorkeur in overleg met bewoners worden gekozen. Paden op binnenterreinen worden verlicht. Binnenterreinen worden aangelegd en ingericht op een zodanige manier dat afsluiting mogelijk is als overlast daartoe aanleiding geeft. Goede afspraken over het beheer kunnen de situatie verbeteren. Als een binnenterrein wordt afgesloten, is het verstandig om met hulpdiensten te overleggen over de bereikbaarheid van de gebouwen.

Binnenterrein

Een binnenterrein is een terrein dat omsloten wordt door bebouwing, of minimaal grenst aan drie zijden van bebouwing, en dat duidelijk is ingericht als onderdeel van het nieuwbouwproject. Een binnenterrein is bij voorkeur óf een openbaar gebied óf een privégebied. Succesvol beheer van semi-publiek gebied is namelijk een zeldzaamheid. Een scheiding van publiek en privaat terrein maakt het eenvoudiger om verantwoordelijkheden voor onderhoud en beheer aan te geven.

Fout: teveel bankjes en straatmeubilair kan zorgen voor een ongewenste hangplek wanneer de doelgroep voor wie de faciliteiten bedoeld zijn hier geen gebruik (meer) van maken.

Vervolg 04

Afscherming binnenterrein

Als binnenterreinen door een hekwerk of lage bebouwing worden afgeschermd, is het van belang om rekening te houden met de juiste maatvoering. In sommige gemeenten gelden voorschriften voor de hoogte van hekwerken van binnenterreinen. In beginsel wordt voor een hekwerk een minimale hoogte gehanteerd van 1,8 meter. Een hekwerk met deze hoogte heeft vooral een juridische functie - het is in de praktijk ongeschikt om onbevoegden daadwerkelijk tegen te houden. Bij binnenterreinen van appartementencomplexen die vrije toegang geven tot de gemeenschappelijke ruimten van het woongebouw, is de hoogte van het hekwerk of de bebouwing minimaal 2,85 meter. Het is aan te bevelen om hekwerken onder architectuur te laten ontwerpen. Dit geeft binnenterreinen doorgaans een aantrekkelijker aanzicht.

Tip: aandacht voor akoestiek(problemen)

Als door afscheidingen op binnenterreinen een klankkasteffect optreedt, kan vergroening uitkomst bieden. Denk aan vaste planten in speciale bakconstructies voor blinde muren. Deze maatregel absorbeert geluid, helpt fijnstof te filteren, en wordt door bewoners als aantrekkelijker ervaren dan beton.

Denk van tevoren na over de inrichting van het binnenterrein. Hier is sprake van een waterpartij en groenvoorziening.

Goed: slim geplaatste speeltoestellen en verhogingen in het terrein maken overlast door oudere jeugd (voetballen) onmogelijk.

O5 Haltes openbaar vervoer

Wat Haltes voor het openbaar vervoer in een woonwijk zijn goed zichtbaar, ogen verzorgd en opgeruimd.

- Hoe**
1. Haltes van het openbaar vervoer liggen binnen 75 meter in het zicht van woningen. Dit geldt niet als de halte specifiek bedoeld is voor bedrijven en kantoren ter plaatse.
 2. Het zicht op haltes van het openbaar vervoer wordt niet belemmerd door beplanting of andere obstakels.
 3. Abri's zijn transparant en verlicht, zodat de gebruikers vanuit de omringende bebouwing kunnen worden gezien. Het is toegestaan om een poster en/of een stadsplattegrond te plaatsen aan een zijde in het wachthuisje.
 4. Er is geen sprake van ongewenste graffiti of andere vernielingen.
 5. Er zijn mogelijkheden in de buurt om klein afval te deponeren.

Zie ook S7

Toepassing en interpretatie

Aanbeveling O5 is gericht op het voorkomen van onveiligheidsgevoelens van gebruikers van haltes van het openbaar vervoer. En op het voorkomen van vernielingen van en rond de haltes. Een abri is in veel opzichten te vergelijken met ander straatmeubilair (zie ook O6).

Tips

- Het is aan te bevelen om vanuit voorzieningen sociaal veilige looproutes naar haltes te creëren. Dit kan bijvoorbeeld door korte routes aan te leggen in het zicht van woningen en ander verkeer (zie ook S7).
- Clustering van voorzieningen, zoals een afvalbak en een fietsenrek, verbetert het gebruiksgemak en geeft meer mogelijkheden voor sociale controle.
- Een van de motieven van daders om het glas in een abri te vernielen is om de poster eruit te halen. Afgesproken kan worden om bij (potentieel) populaire posters de kast niet af te sluiten.

De gemeente kan ook de mogelijkheid bieden om populaire posters af te halen, bijvoorbeeld bij het gemeentehuis of bureau Halt.

- Om ernstigere vormen van vandalisme – of een toenemend aantal vernielingen – te voorkomen, is snelle vervanging van kapotgeslagen ramen nodig. Op vandalismegevoelige plekken is het raadzaam om slagvaste materialen te gebruiken, zoals volkern kunstharspanelen.
- Haltes worden bij voorkeur niet geplaatst bij hangplekken of andere hot spots. Situering bij deze plekken zorgt ervoor dat gebruikers van de halte zich onveiliger voelen.

Goed: zicht op bushokje vanuit de woningen. Het bushokje is heel, schoon en de prullenbak is geleegd.

Straatmeubilair en wijkvoorzieningen 06

Wat Straatmeubilair, speelplaatsen en ontmoetingsplaatsen zijn afgestemd op het te verwachten gebruik en afgestemd op de behoefte van bewoners en gebruikers. De wijkvoorzieningen geven geen aanleiding tot vandalisme, graffiti of buurtoverlast en leveren geen bijdrage aan crimineel of overlastgevend gedrag. En er is toezicht op de faciliteiten.

- Hoe**
1. Straatmeubilair en andere wijkvoorzieningen zijn alleen op logische plaatsen gepostioneerd.
 2. Kleine voorzieningen zoals brievenbussen, telefooncellen, bushokjes, zitbanken en afvalbakken, worden zoveel mogelijk gecombineerd.
 3. De (gecombineerde) voorzieningen liggen binnen 75 meter in het zicht van minimaal twee woningen.
 4. Zitbanken worden gecombineerd met afvalbakken om zwerfvuil te voorkomen.
 5. Zitbanken worden zodanig geplaatst dat deze niet aantrekkelijk zijn als hangplek. Banken zijn het meest op hun plaats op pleinen en in plantsoenen.
 6. Straatmeubilair en speeltoestellen zijn zodanig geplaatst, dat de bereikbaarheid van (woon)gebouwen gegarandeerd blijft voor voertuigen van de brandweer (ook met het oog op de openbare bluswatervoorziening), voor ambulances, voor vuilophalendiensten en voor andere (hulp)diensten.
 7. Materialen van straatmeubilair en speeltoestellen zijn vandalismebestendig en goed te beheren.
 8. Er is speelruimte voor kinderen van alle leeftijdsgroepen, afgestemd op de te verwachten behoeften in de wijk.
 9. Afhankelijk van de behoeften van de wijkbewoners zijn er afzonderlijke en van elkaar gescheiden speelplaatsen voor kinderen tot zes jaar, voor jeugd van zes tot twaalf jaar, en voor jongeren van twaalf jaar en ouder.
 10. Op speelplaatsen voor kinderen tot twaalf jaar (bijvoorbeeld met speeltoestellen) is binnen 75 meter zicht vanuit woonvertrekken van minimaal twee omliggende woningen. Deze speelplekken zijn niet gelegen langs een doorgaande verkeersroute voor gemotoriseerd verkeer.
 11. Voor oudere jeugd is er ruimte voor sportieve activiteiten, zoals een plein of grasveld.
 12. Voorzieningen voor oudere jeugd (waaronder ook jongerenontmoetingsplaatsen) zijn wel binnen de invloedssfeer, maar niet per se in het directe zicht van woningen gesitueerd.
 13. De gemeente laat waterpartijen langs speelplaatsen voor spelende kinderen jonger dan zes jaar afschermen.

Zie ook 07

Toepassing en interpretatie

Onder straatmeubilair wordt verstaan: bushokjes, brievenbussen, zitbanken, afvalbakken, kasten van nutsbedrijven, speeltoestellen enzovoort. Inrichtingselementen in de openbare ruimte leveren een bijdrage aan een attractieve omgeving.

Tegelijkertijd is straatmeubilair nogal eens het doelwit van vernielingen, vandalisme en graffiti. Aanbeveling 06 is gericht op het voorkomen van deze vernielingen. En 06 wil mogelijk maken dat omwonenden straatmeubilair sociaal veilig en prettig kunnen gebruiken. Gebruik van de voorzieningen mogen geen overlast veroorzaken, zoals geluidsoverlast.

Het is de bedoeling dat bewoners, met name kinderen en jongeren, over voldoende ruimte beschikken om te spelen en te recreëren. Het gaat bij aanbeveling 06 om ruimte in de (directe) woonomgeving. Plekken die ongeschikt zijn voor spel en recreatie, veroorzaken bijvoorbeeld geluidsoverlast en/of verkeersonveiligheid. Het is belangrijk dat speelplekken afgestemd zijn op de behoefte van omwonenden, dat wil zeggen op het aantal en de leeftijdscategorie van jongeren in de wijk. Voorzieningen voor jongeren voorkomen vandalisme, woonoverlast en graffiti.

Aanbeveling 06 gaat niet alleen over het plaatsen van speeltoestellen, maar ook over ruimte om te spelen. Grofweg kunnen drie leeftijdscategorieën kinderen worden onderscheiden. Zij maken alle drie op een eigen manier gebruik van de woonomgeving.

- Kinderen tot zes jaar spelen dicht bij huis, op kleine speelplekken.
- Jongeren van zes tot twaalf jaar gebruiken uiteenlopende spelmogelijkheden, en hebben een voorkeur voor ruige plekken die zich vooral in de eigen woonwijk bevinden.
- De jeugd van twaalf jaar en ouder legt de nadruk op sport en bij elkaar komen. Het rondhangen is niet beperkt tot de eigen woonwijk.

Voor de twee oudste leeftijdsgroepen hebben een sterke voorkeur voor plekken waar dingen gebeuren, waar iets te kijken is. Een breed trottoir is daarom vaak een populaire speelplek. Om veilig spelen mogelijk te maken stelt het attractiebesluit onder andere voorwaarden aan constructie, valhoogte en ondergrond.

Afscherming waterpartij

Hoe de gemeente een waterpartij afschermt om verdrinking van kleine kinderen te voorkomen, is een zaak van de gemeente zelf, bij voorkeur in samenspraak met buurtbewoners.

Aanbeveling 06 maakt onderscheid tussen de voorzijde en de achterzijde van een woning. Ongewenst gebruik van een zitbank is aan de voorzijde (dat wil zeggen openbare kant) van woningen minder hinderlijk dan aan de achterzijde. De afstand van de bank tot de woning is daarom aan de voorkant minder belangrijk. Aan de achterzijde (dat wil zeggen aan de private kant) van een woning zijn zitbanken en speelvoorzieningen binnen vijftien meter van de achtertuin (erfgrens) ongewenst. Dit kan overlast veroorzaken, vooral in de zomer.

Materialen van straatmeubilair zijn bij voorkeur stevig, vandalismebestendig en goed te beheren. Want vervuiling en vernieling leiden al snel van kwaad tot erger. Het plaatsen van voldoende afvalbakken voorkomt zwerfvuil en vervuiling van de omgeving. De hoeveelheid zwerfvuil verschilt van wijk tot wijk – om die reden is het noodzakelijk om de aanpak per situatie te bepalen. Beheerders kunnen controleren of een wijk schoon blijft.

Meer informatie is te vinden in webdossiers over bijvoorbeeld overlast, veiligheidsbeleving en wijkinterventies op www.hetccv.nl.

O6 Vervolg

Goed: de voorziening ziet er goed onderhouden uit. Let op of deze bank gebruikt wordt waarvoor hij bedoeld is. Zo niet, dan is het goed om de bank te verwijderen.

Tips

- Bij het plaatsen van straatmeubilair tegen gebouwen, is aandacht nodig voor opklimmogelijkheden tot die gebouwen.
- Kasten van nutsbedrijven worden bij voorkeur ingebouwd in een gebouw of muur. Als kasten van nutsbedrijven tegen een gevel moeten worden geplaatst, is het aan te bevelen om de bovenzijde schuin te maken. Dit bemoeilijkt opklimming via de kast.
- Bij nieuwbouw verdient het de voorkeur om de keuze voor speelvoorzieningen samen met bewoners te maken.
- Speelplekken, met name als ze bedoeld zijn voor de allerkleinsten, kunnen samen met omwonenden worden ingevuld, uitgaande van een vooraf bepaald budget. Als buurtbewoners helpen met het inrichten van de speelplek, kan geld worden uitgespaard en kunnen budgetten beter worden benut. Op die manier kan de begroting meer ruimte bieden om (hoogwaardige) toestellen aan te schaffen en om de kwaliteit van de locatie te garanderen. Bovendien zijn zelfwerkzame bewoners sterk betrokken bij de voorziening, hetgeen vandalisme inperkt.
- Het is belangrijk om ruimte te creëren voor toekomstige veranderingen. Want de wijksamenstelling wijzigt nu eenmaal. Een wijkbeheerder kan in regelmatig overleg met bewoners helpen om voorzieningen in stand te houden of aan te passen.
- Door op voetbalveldjes rekening te houden met de traprichting, kan worden voorkomen dat ballen (te) vaak in tuinen terechtkomen, of dat kinderen de straat op rennen.
- Speel- en ontmoetingsplekken kunnen worden ingericht in samenspraak met jongeren en overige bewoners in de wijk (bijvoorbeeld via scholen en wijkcentra). De afspraken kunnen bijvoorbeeld in een beheerplan worden opgenomen. Door voldoende afvalbakken bij zitbanken en speelvoorzieningen te plaatsen, kan zwerfvuil worden voorkomen.

Goed: straatmeubilair wordt alleen geplaatst op plekken waar men gebruik verwacht, zoals bij deze speellocatie.

Goed: voorbeeld van ingebouwde kast van nutsbedrijf.

Beheerplan woonomgeving 07

Wat Afspraken over (de plaats van sociale veiligheid in) het beheer van de woonomgeving zijn door de betrokkenen schriftelijk vastgelegd.

- Hoe**
- In het beheerplan van een woonomgeving staan afspraken over de wijze waarop zorg wordt gedragen voor een schoon, heel en veilig woongebouw. Er wordt daarbij onder meer rekening gehouden met het volgende:
 - er is een meldpunt waar bewoners kapotte verlichting, vervuiling en/of andere onderhoudsklachten kunnen melden;
 - de noodzakelijke schoonmaak en reparatie van bestrating, muren, straatmeubilair, verlichting en andere openbare bezittingen worden binnen een afgesproken termijn na melding uitgevoerd – en er is controle op deze schoonmaak en reparatie;
 - er is structureel onderhoud van groen, zodat het zicht niet wordt belemmerd en (openbare) verlichting niet wordt gehinderd;
 - er worden maatregelen getroffen om overlast van hondenpoep tegen te gaan;
 - er vinden regelmatig controles plaats op vervuiling, vernieling en graffiti, zodat deze problemen (met name als het gaat om aanstootgevende of discriminerende bekladding) snel worden opgelost.
 - Het beheerplan voorziet in procedures voor samenwerking en communicatie met bewoners en andere betrokkenen.

Zie ook G11

Toepassing en interpretatie

Beheer en onderhoud van de woonomgeving zorgen voor een wijk die schoon en heel blijft. Mensen voelen zich veiliger in een wijk die een goed verzorgde indruk achterlaat. Beschadigde voorzieningen, vernielingen en vuil verminderen de aantrekkelijkheid van de wijk en de betrokkenheid van bewoners. Een neerwaartse spiraal is het gevolg (ook wel erosievandalisme genoemd). Gericht beheer en toezicht kunnen dit voorkomen. Voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen is het van belang dat beheerders met alle betrokkenen – al in het stadium van planvorming – nadenken over manieren om de kwaliteit van een gebouw te bewaken. Een beheergericht ontwerp maakt toekomstig beheer eenvoudiger en beter uitvoerbaar. Een praktisch beheerplan vermindert vandalisme en woonoverlast.

Tips om graffiti te voorkomen

- Gevels zijn kwetsbaar als ze zich direct in de openbare ruimte bevinden. Een strook (lage) beplanting, bij voorkeur slecht door-dringbare planten met stekels, kan gevels afschermen.
- Graffiti in een gebouw kan worden voorkomen door afsluiting van de entreehal, goede materiaalkeuze, regelmatige controles en snelle reacties op graffiti.

Tips om graffiti te verwijderen

Welke methode voor het verwijderen van graffiti wordt gekozen, is sterk afhankelijk van de frequentie van bekladding en van eigen voorkeuren. Mogelijkheden zijn schoonmaken, overschilderen of vervangen.

- Kies voor materialen die makkelijk schoon te maken zijn. Denk aan gladde en niet-poreuze materialen, zoals tegels of (gekleurde) panelen met een glaslaag. Tegels worden bij voorkeur zonder (kit)voegen geplaatst.
- Breng antigraffiticoating aan om poreuze materialen, zoals baksteen, te beschermen. Coating maakt schoonmaken mogelijk. Er is daarna doorgaans wel verschil zichtbaar tussen de schoongemaakte gedeelten en de rest van de wand. En na het schoonmaken moet de (dure) coating weer opnieuw worden aangebracht.
- Schilder graffiti regelmatig over. Deze laatste variant kan goedkoper uitpakken dan gladde tegels of coating en is vooral binnen gebouwen aantrekkelijk. Gemeenschappelijke ruimten krijgen daardoor regelmatig een frisse, nieuwe verflaag.

Goed onderhouden speelvoorzieningen zorgen ervoor dat mensen zich veiliger voelen.

07 Vervolg

Het doel van aanbeveling O7 is om afspraken te maken over verantwoordelijkheden op het gebied van toekomstig onderhoud en beheer van het woongebouw. In het beheerplan vastgelegde afspraken kunnen gaan over bijvoorbeeld de gewenste reactie op klachten, vernielingen en graffiti. Zo kan de termijn worden vastgelegd waarbinnen graffiti wordt verwijderd, of vernielingen worden gerepareerd. Zowel preventie als handhaving spelen een rol. Voor de toetsing van deze aanbeveling van het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 is het voldoende om afspraken in een document vast te leggen. Een volledig, technisch beheerplan, dat alle reguliere onderhoudsmaatregelen beschrijft, is niet noodzakelijk. Mogelijke aandachtspunten in het beheerplan zijn:

- omschrijvingen van taken en verantwoordelijkheden van betrokken partijen;
- vastlegging van overlegstructuren, zoals regulier bewonersoverleg, bewonerscommissies, wijkoverleggen en informatieavonden;
- regelingen voor controle en herstel van vervuiling, vernieling en graffiti;
- klachtenregelingen, inclusief een meldpunt en criteria voor opvolging;
- bemiddeling bij burenruzies en (geluids)overlast;
- afstemming tussen reguliere onderhoudsmaatregelen van verschillende beheerders (bijvoorbeeld van de gemeente en woningcorporatie), met name als het gaat om het opruimen van zwerfvuil, het herstellen van vernielingen en het verwijderen van graffiti (vooral aanstootgevende, racistische, discriminerende bekladding);
- participatie en eigen beheer door bewoners.

Het is niet altijd nodig om een nieuw document op te stellen om aan aanbeveling O7 te voldoen. Soms zijn de bedoelde afspraken al vastgelegd in wijkontwikkelingsplannen of wijkveiligheidsplannen.

Toezicht

Er is onderscheid te maken tussen informeel, semi-formeel en formeel toezicht.

- Formeel toezicht kan bestaan uit toezicht door politie, stadswachten of bewakingsdiensten. Voor afspraken in de wijk is een wijkagent van groot belang.
- Semi-formeel toezicht bestaat uit toezicht door huismeesters, buurtconciërges of wijkmeesters. Vaak hebben zij controlerende en signalerende taken, fungeren ze als het aanspreekpunt voor bewoners, bemiddelen ze bij ruzies en overlast, en voeren ze kleine onderhoudstaken uit.
- Alle aanwezigen in een wijk vormen samen het informele toezicht. Toezichthoudende bewoners, die zijn aangesteld door een woningcorporatie of gemeente, hebben een voorbeeldfunctie in de wijk. Tegen een kleine vergoeding houden zij toezicht en geven ongeregelheden door aan verantwoordelijke instanties. Soms voeren zij ook opruim- en schoonmaakactiviteiten uit.

Onderhoud aan groenvoorzieningen

Onderhoud en inrichting van het groen in een wijk zijn bedoeld om te voorkomen dat zichtlijnen worden belemmerd en dat lichtcirkels rond lantaarnpalen verdwijnen. Dit betekent dat laagblijvend groen (tot maximaal vijftig centimeter) noodzakelijk is. Dit kan eventueel aangevuld worden met stammengroen, dat wil zeggen bomen in plaats van struiken. Rondom parkeerterreinen heeft bodembedekkende beplanting de voorkeur.

Fout: ook overgroeiing van faciliteiten en veroudering zorgen voor een onverzorgde indruk.

Fout: bij vervuiling in het straatbeeld neemt het onveiligheidsgevoel toe, daarom adviseert het PKVW te zorgen voor een schone omgeving.

Kavels

Eisen

K1	Achterpaden	60
K2	Complex van bergingen, schuren of privégarages: situering en verlichting	65

Aanbevelingen

K3	Verkaveling en situering van eengezinswoningen: voorzijde	66
K4	Verkaveling en situering eengezinswoningen: achterzijde	67
K5	Verkaveling en situering woongebouwen	68
K6	Erfafscheidingen	69

Eisen en aanbevelingen

Om aan het Politiekeurmerk Veilig Wonen te voldoen, moeten alle eisen per categorie gehaald worden. Aanbevelingen mogen, op verzoek van de opdrachtgever, mee beoordeeld worden. Aanbevelingen die goed opgevolgd worden, kunnen bijdragen aan op maat gesneden oplossingen in de wijk. Vanuit het Politiekeurmerk Veilig Wonen wordt dan ook sterk aanbevolen om de aanbevelingen goed door te nemen en om een keuze te maken welke aanbevelingen relevant zijn voor de desbetreffende nieuwbouwwijk.

K1 Achterpaden

Wat Achterpaden zijn sociaal veilig. De achterpaden zijn verlicht, overzichtelijk en niet uitnodigend voor onbevoegden.

- Hoe**
1. Het achterpad is kort, recht, verlicht en minimaal 1,5 meter breed.
 2. Achterpaden ontsluiten maximaal tien woningen per zijde. Als het achterpad elf tot maximaal twintig woningen per zijde ontsluit, is het pad minimaal 1,8 meter breed.
 3. Achterpaden vormen geen doorlopende ontsluitingsstructuur voor langzaam verkeer in een woongebied, maar maken tuinen en woningen aan de achterzijde bereikbaar voor bewoners. Hierbij gelden de volgende voorwaarden:
 - vanaf de toegang(en) heeft het achterpad maximaal één hoek, splitsing of kruising;
 - het achterpad heeft maximaal twee toegangen;
 - als een achterpad een hoek, kruising of splitsing heeft, dan is er sprake van twee gekoppelde achterpaden. De minimale breedte van beide achterpaden is in dat geval de vereiste breedte van het deel met de meeste ontsluitingen van woningen;
 - bij meer dan twee in elkaars verlengde liggende achterpaden is de ontsluitingsstructuur onderbroken.
 4. Het achterpad is voorzien van (openbare) verlichting met een kleurweergave van minimaal 70 (Ra) en één van de drie volgende voorwaarden:
 - de (openbare) verlichting heeft een lichtpuntafstand van maximaal zes keer de lichtpunthoogte;
 - of
 - bij aanwezigheid van voldoende bergingen, is de verlichting aangebracht aan elke berging in de tuin. Hierbij geldt dat de verlichting zo hoog mogelijk (minimaal twee meter vanaf het maaiveld) en zo dichtbij mogelijk (maar met een maximale afstand van 0,3 meter vanaf de grens van het achterpad) is aangebracht, met een maximale onderlinge afstand van 12 meter;
 - of
 - de (openbare) verlichting heeft een gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van minimaal 2 lux (Em) en een gelijkmatigheid van minimaal 0,15 Uh.
 5. Verlichting wordt altijd door middel van schemerschakeling ingeschakeld. Bij voorkeur worden vandalisbestendige armaturen toegepast.

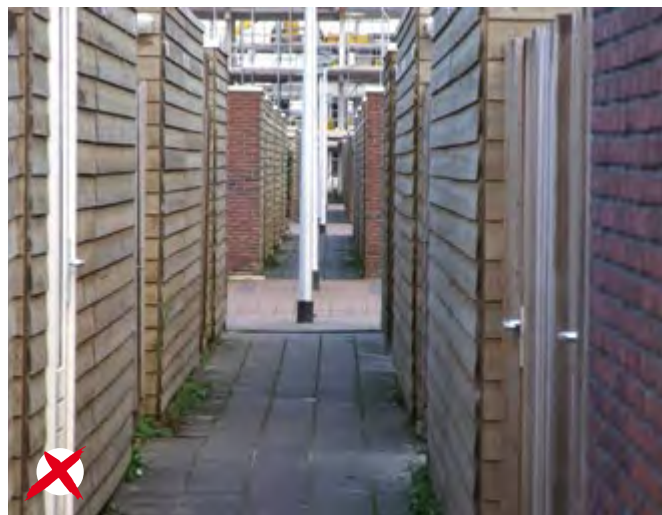
Zie ook S2, S3, K4, W6

Toepassing en interpretatie

Achterzijden van woningen zijn kwetsbaar voor woninginbraak. Inbraak via de achterzijde van woningen is al jarenlang de meest voorkomende plaats van inbraak. Achterpaden vormen de toegang tot achterzijden van woningen. Gebruikers voelen zich soms onveilig in smalle en onoverzichtelijke paden. Om sociale veiligheid te verbeteren, richt het Politiekeurmerk Veilig Wonen zich op het terugdringen van anonimiteit op straat en op het verhogen van betrokkenheid van burgers bij de woonbuurt. Dit kan door een beperkt aantal tuinen te verbinden met de achterpaden en door doorgaande routes via achterpaden te vermijden. Door een pad zo te maken dat het in een oogopslag te overzien is – dat wil zeggen door het verlicht, kort en breed te maken, en nissen of zijtakken achterwege te laten – is het prettig in het gebruik. Het maximum van twee ontsluitingen kan ervoor zorgen dat een achterpad voor bewoners overzichtelijk blijft én dat een dader een beperkt aantal vluchtwegen tot de beschikking heeft. Maar als meer dan twee achterpaden in elkaars verlengde liggen, kan er een ongewenste verkeersroute door de wijk ontstaan. In die gevallen zijn extra maatregelen nodig, bijvoorbeeld door een achterpad doodlopend uit te voeren. Hoeken, splitsingen en kruisingen in achterpaden zijn plaatsen waar mensen zich doorgaans minder veilig voelen. Meer dan één hoek zorgt voor een verminderde overzichtelijkheid en is binnen het Politiekeurmerk Veilig Wonen dan ook niet toegestaan.

Om inbraken te voorkomen, adviseert het Politiekeurmerk Veilig Wonen om geen achterpaden aan te leggen. Dit is in de praktijk niet bij alle woningtypen mogelijk. Als toch een achterpad wordt aangelegd, dan is dit bij voorkeur doodlopend. Dit kan worden gerealiseerd door bijvoorbeeld tuinen door te trekken, of schuren op paden te plaatsen. Met het oog op de veiligheidsbeleving is het raadzaam om bewoners vanuit de

achtertuinten zicht te geven op achterpaden. Dit vergroot ook de kans op herkenning van potentiële daders. Zijpaden, nissen en andere verbredingen belemmeren de sociale controle en worden dan ook bij voorkeur vermeden. Doodlopende paden hebben het voordeel dat er geen netwerk van achterpaden ontstaat, waardoor een potentiële dader zich vrijwel ongezien door de wijk kan bewegen. Bij een doorlopende ontsluitingsstructuur bestaat het risico dat fietsers en bromfietzers de achterpaden gaan gebruiken, hetgeen overlast kan veroorzaken. Daarom stelt eis K1 het maximale aantal toegangen tot een achterpad op twee.

Fout: achterpaden die in elkaars verlengde liggen kunnen voor een ongewenste verkeersroute door de wijk zorgen.

Vervolg K1

Breedte

De breedte van het achterpad is afhankelijk van het aantal aanliggende woningen, maar altijd minimaal 1,5 meter. Deze breedte zorgt ervoor dat mensen elkaar redelijk kunnen passeren. Het pad biedt ook overzicht. Bij grotere aantallen woningen wordt het overzicht verbeterd door achterpaden breder te maken. Uitgangspunt van eis K1 is dat, als een achterpad niet recht is (bijvoorbeeld omdat een pad een L- of T-vorm heeft) beide delen minimaal de voorgeschreven breedte hebben van het achterpad. Dit betekent bij een ontsluiting van maximaal tien woningen per zijde dat beide delen minimaal 1,5 meter breed zijn. Bij een ontsluiting van elf tot maximaal twintig woningen zijn beide delen minimaal 1,8 meter breed.

Afsluiten

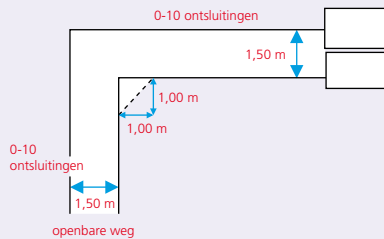
Als de verhouding tussen het aantal aan het achterpad grenzende tuinen en de breedte niet klopt, is het noodzakelijk om dit onder de aandacht te brengen van de Commissie van Compenserende Maatregelen (de voormalige Dispensatiecommissie). De compenserende maatregel zou kunnen bestaan uit de mogelijkheid om het pad af te sluiten met een poort. Verbreding heeft de voorkeur, omdat hierbij geen afhankelijkheid bestaat van organisatorische maatregelen van bewoners. Een poort in het achterpad is geplaatst aan het begin van achterpaden, en biedt doorzicht naar achterliggende paden, bijvoorbeeld via een spijlenpoort met een afstand tussen de spijlen van minder dan vijftien centimeter. De poort is:

- minimaal 1,8 meter hoog;
- zelfsluitend;
- voorzien van een flipperbeveiliging;
- aan de binnenkant zonder sleutel te openen, waarbij het bedieningspunt is afgeschermd tegen manipulatie vanaf de buitenzijde.

Om bediening van het bedieningspunt van buitenaf te voorkomen, kan een beschermingsplaat worden aangebracht met een minimale afstand tot het bedieningspunt van zeventig centimeter. Deze afstand voorkomt dat het bedieningspunt bereikbaar is van buitenaf. Als het bedieningspunt gebruik maakt van een draaiknopcilinder, dan biedt een beschermingsplaat over het algemeen voldoende beveiliging. Maar als het bedieningspunt een deurkruk betreft, dan is een beschermingsplaat niet afdoende. Deze deurkruk kan namelijk eenvoudig met een hulpmiddel, bijvoorbeeld een stok of een tak, bediend worden. In deze gevallen kan een (ronde of rechthoekige) kokervormige afscherming een oplossing bieden.

Rechte achterpaden

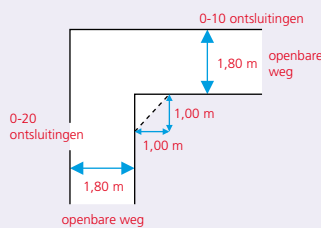
Een achterpad heeft maximaal twee ontsluitingen. Vanaf de ontsluiting heeft een achterpad maar één hoek, kruising of splitsing.

Doodlopend achterpad in L-vorm

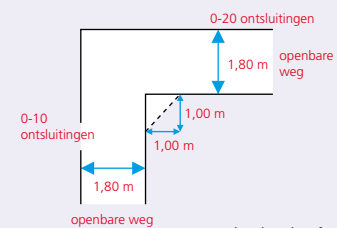
1-10 ontsluitingen 1,50 m per zijde

De minimale breedte van een achterpad is afhankelijk van het hoogste aantal ontsluitingen van woningen, gemeten aan 1 zijde van 1 deel. Is dit maximaal 10 dan zijn beide delen minimaal 1,50 meter breed. Is dit van 11 tot en met 20 woningen dan zijn beide delen minimaal 1,80 meter breed.

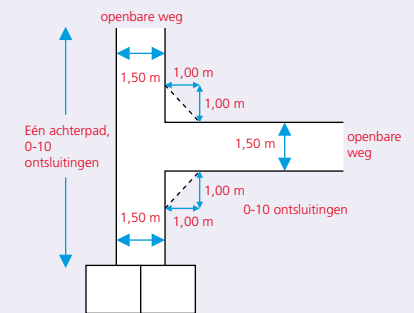
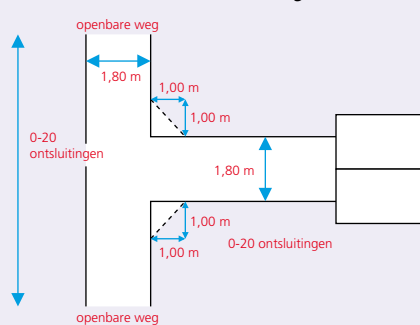
--- onthoeken heeft de voorkeur

Doorlopend achterpad in L-vorm

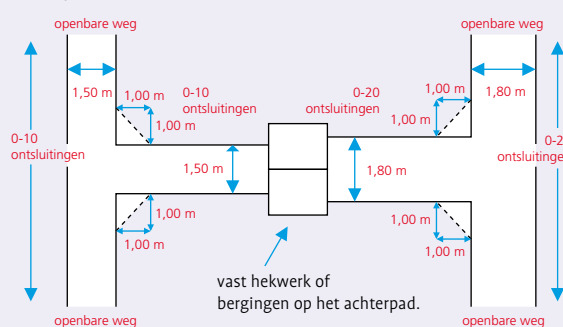
OF

--- onthoeken heeft de voorkeur

T constructie: maar twee ontsluitingen

--- onthoeken heeft de voorkeur

Achterpad in een H structuur

Het horizontale achterpad is dmv bergingen doodlopend gemaakt. Hierdoor ontstaan er twee achterpadconstructies met elk twee achterpaden.

--- onthoeken heeft de voorkeur

K1 Vervolg

Een poort tot achterpaden vergt discipline van bewoners. Met name als veel bewoners over een sleutel beschikken, is verantwoord sleutelbeheer nodig. Een metalen hek, dat doorgaans met enig lawaai dichtvalt, kan geluidsoverlast veroorzaken. Andere nadelen van poorten zijn dat er niet altijd een muur bij de woningen aanwezig is om het hek te plaatsen, en dat deurdrangers vaak na enige tijd defect zijn. Bovendien kunnen spelende kinderen niet makkelijk heen en weer bewegen tussen de woning en de openbare ruimte. Om geluidsoverlast te voorkomen, wordt aanbevolen om het hekwerk aan losse staanders te bevestigen. Ook het gebruik van rubbers aan het hekwerk verdient extra aandacht.

In nieuwbouwwijken kennen bewoners elkaar dikwijls nog niet, waardoor het moeilijk is om onderlinge afspraken te maken over toegangsbeheer. Bewoners zijn niet altijd overtuigd van het nut van een toegangspoort, of vinden het gemak van een openstaande deur belangrijker dan de veiligheid van een afgesloten poort.

In de bestaande bouw werkt het afsluiten van achterpaden vaak beter. Door het hele land zijn voorbeelden zichtbaar van projecten met positieve ervaringen met hekafsluitingen. Randvoorwaarde is altijd draagvlak onder de bewoners. Door een (al dan niet afgesloten) poort te combineren met een laag hekje of een boog aan het begin van het achterpad krijgt het pad een semi-privaat karakter. Dat maakt het voor onbevoegden onaantrekkelijker om het achterpad te betreden. Deze oplossing is natuurlijk onvoldoende als een afgesloten poort wordt geëist.

Einde van het achterpad

Het achterpad eindigt zodra dit doorsneden wordt door een openbare weg, zoals een voet- of fietspad, een rijbaan of een combinatie daarvan. Essentieel daarbij is dat de openbare weg minimaal vier meter breed is om het achterpad te laten eindigen. Dergelijke situaties hebben geen invloed op een doorlopende achterpadstructuur. Als er meer dan twee in elkaars verlengde liggende achterpaden aanwezig zouden zijn, zou een doorlopende achterpadstructuur ontstaan. Dit is niet toegestaan en kan worden voorkomen door achterpaden doodlopend te maken.

Aantal ontsluitingen van woningen

Bij een recht achterpad wordt het maximaal aantal woningen aan een zijde geteld. Op basis hiervan wordt de minimale breedte bepaald. Meer dan twintig ontsluitingen aan een zijde is niet toegestaan. Via een recht achterpad kunnen dus maximaal veertig woningen worden ontsloten.

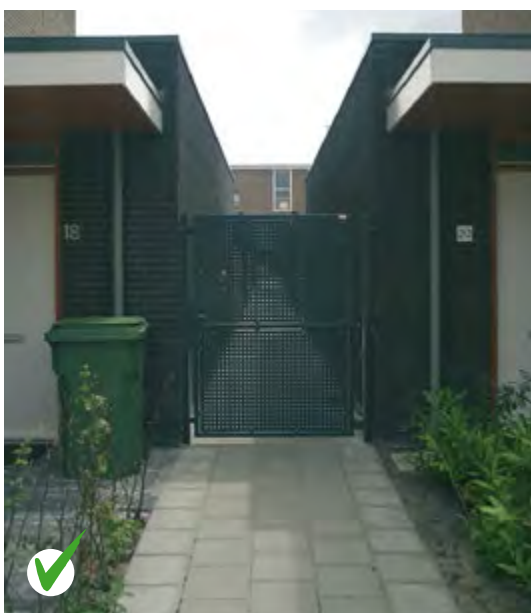
Bij een L- of T-vorm van het achterpad wordt niet om de hoek geteld: elk recht deel van het pad mag maximaal twintig ontsluitingen aan een zijde hebben. Omdat meer dan een hoek, kruising of splitsing niet is toegestaan, kan een totaal achterpad in een L- of T-vorm aan een zijde nooit meer dan veertig woningen ontsluiten. Voor bijzondere projecten waarbij de opdrachtgever meer dan veertig aaneengesloten woningen wenst en nagedacht heeft over alternatieve veiligheidsmaatregelen, kan contact opgenomen worden met de Commissie van Compenserende Maatregelen van het CCV.

Verlichting

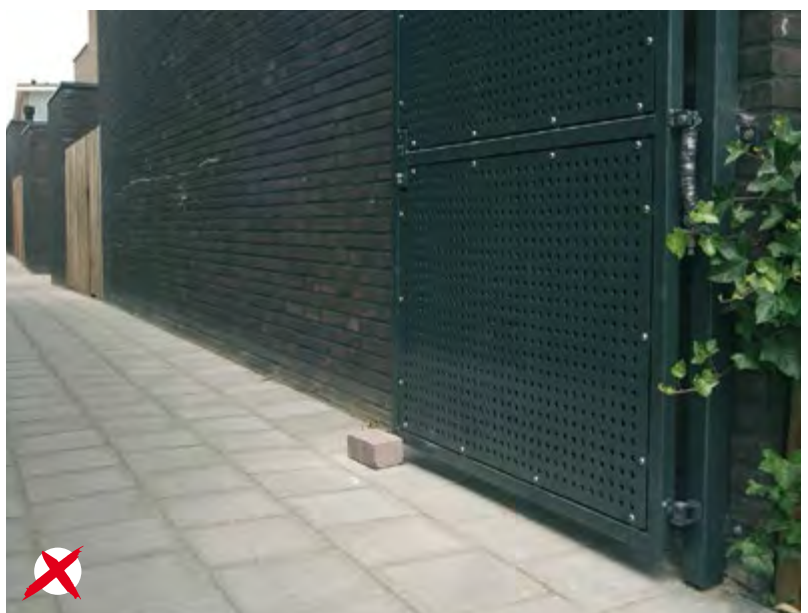
Verlichting in achterpaden zorgt ervoor dat de ruimte ook in het donker te overzien is als daar bewegingen in plaatsvinden. Het vergroot de kans op signalering en herkenning van een dader. Als er een toeleidend pad is naar het feitelijke achterpad dan wordt ook dit pad volgens deze eis verlicht. Openbare verlichting heeft de voorkeur vanwege het geregelde onderhoud, maar er is ook de mogelijkheid om schemergeschakelde armaturen aan de bergingen aan te brengen. Deze zijn dan wel in het achterpad opgehangen. Ook is het toegestaan om lampen aan de berging in de tuin of op de hoek te monteren. Hieraan is de voorwaarde verbonden dat lampen zo hoog mogelijk en op elke berging zijn aangebracht en ook worden ingeschakeld door middel van een schemerschakeling. Als verlichtingsarmaturen worden gemonteerd, wordt elk armatuur zo dicht mogelijk bij het achterpad aangebracht (maximaal dertig centimeter vanaf de grens met het achterpad) om schaduwwerking in paden zo klein mogelijk te maken. Dit kan met name bij enkelzijdige verlichting gebeuren. Het onderhoud en de elektriciteit komen in dergelijke gevallen voor rekening van de bewoner. Door het monteren van een verlichtingsarmatuur op elke berging, is de gelijkmatigheid van de verlichting dikwijls voldoende. Bij voorkeur worden vandalismebestendige armaturen toegepast.

Doorlopende achterpadenstructuur

Doodlopende achterpaden zijn binnen het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 niet verplicht. Onderzoek heeft wel laten zien, dat het risico op criminaliteit toeneemt naarmate daders de wijk – zonder te worden opgemerkt – via paadjes en achterpaden kunnen betreden. Daarnaast kunnen achterpaden die in elkaars verlengde liggen overlast van fietsers en bromfietzers creëren, omdat de paden als verkeersroutes wor-

Goed: achterpad afgesloten met toegangshek.

Fout: toegangshek heeft op deze manier geen nut.

Vervolg K1

Duurzame onthoeking bij oplevering. Geen verplichting, maar zeker aan te raden.

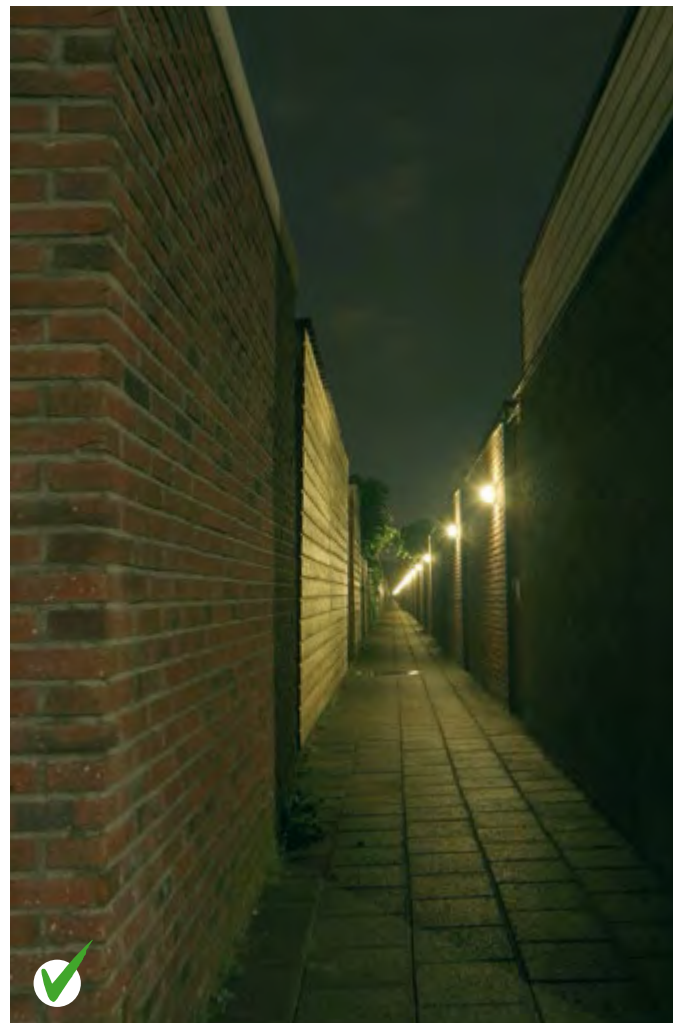
den gebruikt. Een doorlopende ontsluitingsstructuur is binnen het Politiekeurmerk Veilig Wonen dan ook niet toegestaan. Bij meer dan twee in elkaars verlengde liggende achterpaden wordt een achterpad bewust onderbroken door bijvoorbeeld het tegen elkaar plaatsen van tuinen, of door het plaatsen van bergingen zodat doodlopende paden ontstaan.

Tip: subsidie

Sommige gemeenten geven subsidie op een gedeelte van de aanschafkosten van hekken of achterpadverlichting. Dit is bedoeld als stimulant om bewoners gezamenlijk te laten nadenken over de veiligheid in hun woonomgeving.

Tip: onthoeking

Hoeken in achterpaden worden bij voorkeur onthoekt. De gewenste onthoeking bedraagt een halve vierkante meter. Dit betekent dat aan beide zijden een gelijke afstand van een meter van de hoek wordt afgehaald. Onthoeking van een knik in een pad heeft als doel om de ruimte overzichtelijk te houden en om het voor onbevoegden onmogelijk te maken om zich direct achter de hoek te verstoppen. Een onthoeking van precies een halve vierkante meter is noodzakelijk. Als de onthoeking groter is, ontstaat namelijk een klein pleintje dat aantrekkelijk kan worden als hangplek. Als een van de paden op de hoek breder is dan vier meter, dan is onthoeking niet nodig. Ook zonder onthoeking is een dergelijke splitsing voldoende overzichtelijk. Een alternatief voor onthoeking zijn vandalismebestendige spiegels, die bij voorkeur voldoen aan de eis van SKG KE572.

Goed: een lamp op elke berging. Nog beter voor de gelijkmatigheid zijn ook armaturen op de tegenoverliggende bergingen (in driehoeksverband).

K1 Vervolg

Goed: zowel achterpad als tuin worden goed verlicht.

Goed: hier is een combinatie van het verlichten van de bergingsdeur en het achterpad goed te zien.

Goed: openbare verlichting aan het begin van het achterpad heeft meerwaarde.

Complex van bergingen, schuren of privégarages: situering en verlichting K2

Wat Een complex van bergingen, schuren of privégarages is zodanig geplaatst dat een sociaal veilige en overzichtelijke situatie ontstaat.

Eis K2 geldt voor complexen van garages, bergingen of schuren, waarvan individuele deuren direct uitkomen op de openbare ruimte. Eis K2 geldt ook voor vrijstaande garage- en bergingscomplexen met een gemeenschappelijke toegangsdeur.

Hoe

1. De deuren of toegangen liggen binnen 75 meter in het zicht van tenminste twee woningen.
2. Het gebied is voorzien van (openbare) verlichting conform eis O1 met een kleurweergave van minimaal 70 (Ra).
3. Bergingen, schuren en garages zijn inbraakwerend conform de normen van eis W5 en W6.

Een aanbeveling is om bergingen of schuren die behoren bij eengezinswoningen of woongebouwen in kleine concentraties te plaatsen. Dit geldt ook voor privégarages. Aanbevolen wordt om concentraties van maximaal twintig bergingen of tien garages toe te passen.

Zie ook G7, O1, W5 en W6

Toepassing en interpretatie

Complexen van bergingen of garages leveren vaak onoverzichtelijke plekken op, die bewoners een onbehaaglijk of onveilig gevoel geven. Bij grotere eenheden garages of complexen ontstaan pleintjes met volledig gesloten wanden zonder overzicht of toezicht. En jongeren die voetballen tegen metalen garagedeuren veroorzaken geluidsoverlast. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen vraagt om een overzichtelijke en attractieve omgeving. Dit betekent dat complexen van bergingen of garages klein zijn en open naar de omgeving, zodat zicht op de entrees mogelijk is. Het is raadzaam om de toegangswegen tot de complexen in het zicht van woningen te plaatsen.

Eis K2 is van toepassing op de situering van garages en bergingen en op het zicht op toegangen en deuren. De inbraakwerendheid van garages en bergingen is geregeld in W5 en W6. Binnen deze eisen is een verlichtingsarmatuur bij elke bereikbare ingang verplicht. Een verlichtingsarmatuur is niet nodig als een toegangsdeur grenst aan de openbare ruimte en de verlichting voldoet aan eis O1. Bij deuren aan andere dan (openbaar) verlichte zijden, is een verlichtingsarmatuur dat voldoet aan eis W5 of eis W6 wel noodzakelijk.

Goed: bij bergingen rechtstreeks op de openbare ruimte hoort ook (openbare) verlichting.

K3 Verkaveling en situering eengezinswoningen: voorzijde

Wat De voorzijde van een eengezinswoning is zichtbaar vanaf de openbare ruimte. Er is een zone die afstand scheidt en een scheiding aanbrengt tussen de openbare ruimte en de privéruimte rond de woning.

Hoe

1. Elke woning heeft een voortuin of andere vorm van afscheiding tussen de twee en vijf meter diep. Een hoekwoning heeft ook een zijtuin.
2. De voorzijde van de woning ligt in het zicht van de openbare ruimte.
3. De voorgevel is vlak. Als de gevel inspringt, beperkt dit zichtlijnen en sociale veiligheid niet.

Zie ook K4, K5

Toepassing en interpretatie

Een tuin vormt een buffer tussen de openbare ruimte en de privéruimte van een woning. Voortuinen bevorderen het contact tussen wijkbewoners. Mensen die in de tuin zitten of werken, knopen makkelijker een praatje aan met buren en voorbijgangers.

Voortuinen die dieper zijn dan vijf meter hebben als nadeel dat het zicht op het openbare gebied (vanuit de woning) of het zicht op de woning (vanaf de publieke ruimte) door eventuele beplanting verloren kan gaan.

Zijtuin

Brede zijtuinen belemmeren dikwijls het zicht op de openbare ruimte. Dat gebeurt bijvoorbeeld als bewoners voor de zijramen hoge beplanting plaatsen, of naast het huis een caravan stallen. Door te kiezen voor een zijtuin van circa twee meter breed, wordt ook voorkomen dat naast het huis een garage gebouwd wordt (zie W1). Overigens worden smalle zijtuinen vaak slecht onderhouden.

Sociale controle

Aanbeveling K3 besteedt aandacht aan een zo vlak mogelijke gevellijn, waardoor er optimale zichtlijnen ontstaan. Deze zichtlijnen zijn van belang voor de mate waarin sociale controle kan worden uitgevoerd. Het is bekend dat potentiële daders meer rekening houden met de mogelijkheid van sociale controle dan dat deze er ook daadwerkelijk is. Het is dan ook van belang dat zichtlijnen, in combinatie met een goed verlichtingsniveau, de mogelijkheid van sociale controle vergroten. In- of uitspringingen zijn mogelijk, maar kunnen de benodigde zichtlijnen negatief beïnvloeden.

Goed: woning met voor- en zijtuin: duidelijk zicht.

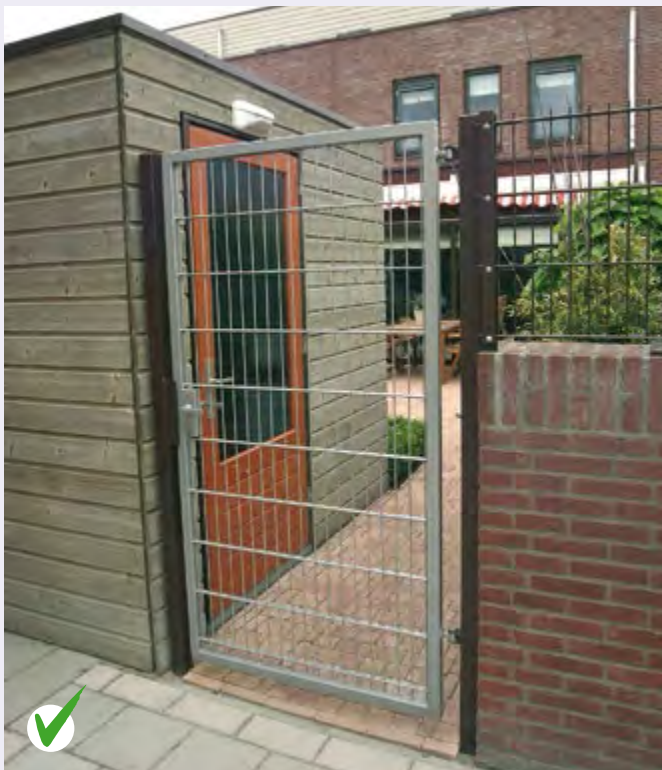

Goed: elke woning heeft een voortuin. De voordeur van de woning ligt goed in het zicht van de openbare ruimte.

Verkaveling en situering eengezinswoningen: achterzijde K4

Wat De achterzijde van een eengezinswoning is voor inbrekers moeilijk bereikbaar.

- Hoe**
1. De achterzijde van de woning heeft een duidelijk privé-karakter. De toegankelijkheid van achtertuinten voor inbrekers wordt bemoeilijkt.
 2. Aan aanbeveling K4 kan worden voldaan door:
 - achtertuinten niet te laten grenzen aan de openbare ruimte;
 - het toepassen van een volledig gesloten bouwblok;
 - het laten ontbreken van achterpaden;
 - fysieke afscheiding van de tuin van minimaal 1,8 meter.

Aanbeveling K4 is een overkoepelend onderwerp op het gebied van achterpaden en tuinen. Maatregelen zijn erop gericht barrières aan de achterzijde op te werpen tegen woninginbraak en het privé-karakter van achterzijden te versterken. Dit in tegenstelling tot de voorzijde van de woning (K3), waar juist zicht en uitzicht (openbaarheid) centraal staan.

Goed: achtertuin voor inbreker lastiger te bereiken.

Goed: achterpaden ontbreken. Achtertuin grenst aan water.

K5 Verkaveling en situering van woongebouwen

Wat De situering van een woongebouw is overzichtelijk en sociaal veilig. Bij woningen op de begane grond is er een zone die afstand schept en een scheiding aanbrengt tussen de openbare ruimte en de privéruimte rondom de woning.

- Hoe**
1. Ingangen van het gebouw en toegangen van bergingscomplexen zijn zichtbaar vanaf de openbare ruimte.
 2. Zicht op het woongebouw wordt niet weggenomen door bomen, struiken, schuurtjes en andere obstakels die doorzicht belemmeren.
 3. Elke woning op de begane grond van een woongebouw, waarvan de voordeur uitkomt op de openbare ruimte, heeft een semi-private ruimte of een andere vorm van afscheiding met een diepte tussen de twee en vijf meter.
 4. Aan de achterzijde hebben woningen op de begane grond een tuin en/of terras over de gehele breedte van de woning.
 5. Toegangsroutes zijn overzichtelijk.
 6. Parkeerplaatsen in de open lucht worden zo gesitueerd, dat ze goed bereikbaar zijn vanaf de hoofdingang.

Zie ook O2

Toepassing en interpretatie

Aanbeveling K5 is gericht op goede oriëntatiemogelijkheden. Het is de bedoeling dat bewoners en bezoekers makkelijk en in het zicht de weg kunnen vinden. De ingang van het woongebouw en de ingang tot de bergingen zijn daarom goed herkenbaar en eenvoudig te bereiken via overzichtelijke routes. Het gaat hier om de routes vanaf de openbare weg, vanaf het parkeerterrein of vanaf het bergingscomplex naar de ingang van het woongebouw of naar de toegang tot de berging.

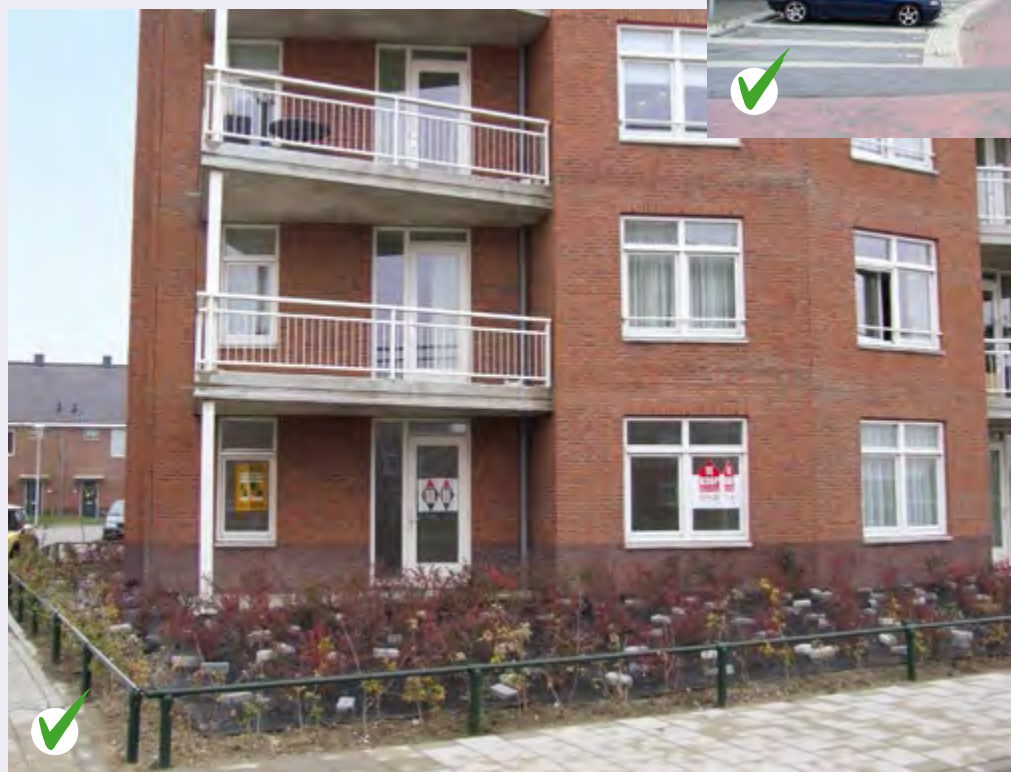
Bij woongebouwen hebben privétuinen een bufferfunctie. Dat geldt ook voor een collectieve, geprivatiseerde strook grond bij woningen op de begane grond. Dikwijls wordt daar alleen een terras aangelegd, terwijl het overige deel van de gevel grenst aan openbaar groen. Dit is voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen onvoldoende. De privétuin, waarvan het terras onderdeel kan zijn, strekt zich uit langs de gehele gevel van de woning. Een collectieve, geprivatiseerde strook vertoont een privé-karakter. Deze strook is duidelijk afwijkend van de inrichting van de openbare ruimte.

Tip: kavelafscheidingsen

De aandacht voor verkaveling is misschien wel een van de belangrijkste onderdelen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Een leerpunt is om kavelafscheidingsen beter in te zetten voor prettige voorzieningen in een wijk. Denk aan de mogelijkheid om een kavelafscheiding met plantenbakken een aantrekkelijker aanzien te geven. En aan de inzet van kunst om de afscheidingsen een extra functie te laten vervullen.

Goed: sociaal veilige route naar toegang van het woongebouw. Voortuinen bij woningen op de begane grond waren bij dit ontwerp beter geweest.

Woningen op de begane grond met een geprivatiseerde strook tuin.

Erfafscheidingen K6

Wat Bij woningen die liggen bij een toegang tot het woongebied of langs (wijk)ontsluitingsroutes zorgen erfafscheidingen voor een drempel tegen inbrekers en andere onbevoegden.

- Hoe**
- De erfafscheiding wordt geplaatst langs zij- en achtertuinen van woningen die grenzen aan een toegangsweg tot het woongebied en bij woningen die langs (wijk)ontsluitingsroutes liggen.
 - Een stevige erfafscheiding met een hoogte van 1,8 meter biedt een duidelijke scheiding tussen openbare ruimte en privéterrein.
 - Een erfafscheiding sluit aan op de woning en/of berging, zodat de tuin volledig is afgeschermd.

Zie ook K3, K4

Toepassing en interpretatie

Erfafscheidingen creëren een fysieke barrière tussen de woning en/of tuin en de omgeving. In veel gevallen zorgen erfafscheidingen er ook voor, dat bewoners minder zicht hebben op de openbare ruimte. Bovendien kunnen gesloten wanden de straat en het trottoir minder aantrekkelijk maken, en daarmee onveiligheidsgevoelens vergroten. In het afwegings- en keuzeproses van inbrekers, spelen het aanzicht en de eerste indruk van de wijk een belangrijke rol. Erfafscheidingen doen een wijk er moeilijk toegankelijk en afgeschermd uitzien, hetgeen een psychologische drempel opwerpt tegen inbrekers. Een erfafscheiding is bij voorkeur (gedeeltelijk) transparant, zodat zicht op de woning mogelijk blijft.

Aanbeveling K6 vereist dat de bouwplanadviseur en opdrachtgever een afweging maken over erfafscheidingen bij woningen op plekken die kwetsbaar zijn voor woninginbraak. Dit zijn onder andere woningen die makkelijk bereikbaar zijn en goede vluchtwegen bieden, zoals:

- Woningen waarvan de achtertuinen grenzen aan wijk- of stadsdeelontsluitingswegen. Dit zijn hoofdwegen waarlangs gemotoriseerd verkeer de wijk kan verlaten. De achterkant van woningen is makkelijk bereikbaar, en biedt daarmee een directe vluchtweg.
- Woningen bij de entree van een woonwijk. Uit onderzoek naar woninginbraken blijkt dat daders eerst een (risico-)afweging maken voordat ze een wijk betreden. Woningen bij de entree van een wijk bieden relatief goede vluchtmogelijkheden, vooral als sociale controle en/of levendigheid in de wijk ontbreken. Door op deze plekken erfafscheidingen toe te passen, ontstaat een indruk van beslotenheid en eigendom.

- Hoekwoningen zijn iets gevoeliger voor woninginbraken dan woningen midden in een rij. Voor vrije kavels, zeker bij grotere kavels, kan het soms moeilijk zijn om erfafscheidingen te plaatsen die voldoen aan de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. In wettelijke en gemeentelijke regelgeving is bepaald dat in sommige gevallen erfafscheidingen niet hoger mogen zijn dan een meter bij de voorzijde of twee meter bij de achterzijde. Het is verstandig dit na te vragen bij de gemeente, want er bestaan uitzonderingen bij bijvoorbeeld beschermde stads- en dorpsgezichten.

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen heeft als uitgangspunt voor erfafscheidingen een hoogte van 1,8 meter omdat dit de gemiddelde hoogte van schuttingen is. Inmiddels is ook twee meter een gangbare maat. Deze hoogte is moeilijker overklimbaar en creëert desondanks geen onaangenaam hoge, massieve wand.

Het is de bedoeling dat een erfafscheiding aansluit bij gevels van een woning of een berging. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen adviseert de gehele tuin te omgeven met een erfafscheiding. Het gaat om het gebied grenzend aan de openbare ruimte. Het is aan te raden om bewoners de keuze te geven voor het type erfafscheiding. Dit voorkomt dat bewoners dure voorzieningen vlak na oplevering weer afbreken.

Tip: standaard erfafscheiding

Een dichte schutting, met name bij hoekwoningen, zorgt voor privacy, maar neemt tevens de mogelijkheid tot sociale controle weg. Zeker indien er bij oplevering een standaard erfafscheiding geplaatst wordt, kan hiermee rekening gehouden worden.

Doorzicht (nu nog) mogelijk.

Gebouw

Eisen

G1	Woongebouw: ontsluiting en toegankelijkheid	72
G2	Woongebouw: onderdoorgang	74
G3	Hoofdingang woongebouw	75
G4	Toegangsdeuren gemeenschappelijke ruimten	78
G5	Verlichting gemeenschappelijke ruimten	81
G6	Collectief bergingscomplex: ontsluiting en omvang	83
G7	Berging: inbraakwerendheid gevelelementen, deuren, ramen en ventilatieopeningen	85
G8	Voorzieningen in een woongebouw	86
G9	Parkeergarage behorend bij een woongebouw	87
G10	Collectieve (fietsen)stalling	90

Aanbevelingen

G11	Beheerplan en toezicht woongebouw, inclusief maatregelen tegen graffiti	92
-----	---	----

Eisen en aanbevelingen

Om aan het Politiekeurmerk Veilig Wonen te voldoen, moeten alle eisen per categorie gehaald worden. Aanbevelingen mogen, op verzoek van de opdrachtgever, mee beoordeeld worden. Aanbevelingen die goed opgevolgd worden, kunnen bijdragen aan op maat gesneden oplossingen in de wijk. Vanuit het Politiekeurmerk Veilig Wonen wordt dan ook sterk aanbevolen om de aanbevelingen goed door te nemen en om een keuze te maken welke aanbevelingen relevant zijn voor de desbetreffende nieuwbouwwijk.

G1 Woongebouw: ontsluiting en toegankelijkheid

Wat Een woongebouw is qua compartimentering overzichtelijk en niet toegankelijk.

Onder bepaalde voorwaarden geldt deze eis niet voor een kleinschalig woongebouw met alleen op de eerste etage een galerij met daaraan gelegen maximaal tien woningentrees.

- Hoe**
1. Een woongebouw bevat maximaal twintig woningen per etage, of wordt bij meer dan twintig woningen per etage gecompartmenteerd in clusters van maximaal twintig woningen door het toepassen van deuren die voldoen aan de eisen van eis G4, van een bellenbord en van een intercom.
 2. Een woongebouw is niet vrij toegankelijk doordat toegangsdeuren voldoen aan eis G4. Het opklimmen naar een galerij op de eerste etage is niet mogelijk binnen 2,85 meter. Een tussenruimte tussen de vloer van de galerij en de balustrade van maximaal vijf centimeter is toegestaan. De eenvoudige opklimmogelijkheden, zoals genoemd in bijlage 1 Bereikbaarheid, zijn van toepassing op deze eis.
 3. Bij een bereikbare galerij op de begane grond voldoen de toegangsdeuren naar de overige gemeenschappelijke ruimten aan eis G4.
 4. Brandtrappen en noodtrappenhuizen zijn niet vrij toegankelijk binnen 2,85 meter en niet opklimbaar. De eenvoudige opklimmogelijkheden zoals genoemd in bijlage 1 Bereikbaarheid zijn van toepassing.
 5. Als brandtrappen en noodtrappenhuizen toegangsdeuren hebben, voldoen ze aan de normen van eis G4.
 6. Als in het gebouw faciliteiten beschikbaar zijn voor anderen dan de bewoners, dan zijn deze faciliteiten afgescheiden van algemene ruimten behorend bij de woonfunctie door middel van een scheiding die voldoet aan eis G4 (zie ook G8).
 7. Een kleinschalig woongebouw met alleen een begane grond en een eerste etage kan onder voorwaarden geheel open blijven en behoeft niet afgesloten te zijn. De voorwaarden zijn:
 - er zijn maximaal tien woningen op de eerste etage;
 - de route vanaf het openbaar gebied naar de galerij ligt volledig in het zicht vanaf het openbare gebied en/of vanuit minimaal twee woningen;
 - de trap naar de eerste etage is voorzien van schemergeschakelde verlichting. Er is een armatuur op de begane grond en op de eerste etage binnen 2 meter van het begin en het einde van de trap. Als de afstand tussen deze twee lampen groter is dan vijftien meter, wordt een extra armatuur geplaatst;
 - een balustrade op de eerste etage is over maximaal één meter hoog niet doorzichtig;
 - als zich in het woongebouw compartimenten bevinden, zoals een parkeergarage of een bergingscomplex, dan zijn deze afgesloten met een deur die voldoet aan eis G4;
 - als de eerste etage per lift bereikt kan worden, wordt de lift met een sleutel bediend en is deze alleen toegankelijk voor bewoners.

Zie ook S3, G6

Toepassing en interpretatie

Kleinschaligheid in de woonomgeving zorgt voor overzicht, herkenbaarheid en sociale controle. Bewoners voelen zich meer betrokken bij gemeenschappelijke ruimten als zij deze delen met een klein aantal andere huishoudens. Bij kleine aantallen woningen zijn mensen immers beter in staat vreemden te herkennen. Het vergroot de mogelijkheden voor contact en controle van de eigen omgeving. Over het algemeen geldt: hoe kleiner een gebouw, hoe veiliger het is. Woongebouwen hebben daarom bij voorkeur de vorm van een urban villa of een appartementengebouw met een centrale lift of trappartij. Idealiter omvat een woongebouw niet meer dan honderd woningen.

Een woongebouw is niet vrij toegankelijk voor onbevoegden en is afgesloten met een deur conform eis G4. Een afgesloten toegangsdeur betekent vrijwel automatisch dat er elektrische ontsluiting nodig is, zodat vanuit de woning toegang verleend kan worden. Minimaal een intercominstallatie, of beter nog: een video-intercominstallatie, is dan een logisch gevolg.

Opklimmen galerij

In eis G1 is opgenomen dat het opklimmen van een galerij op de begane grond niet mogelijk mag zijn. Dit geldt alleen als deze galerij afgesloten is en er dus geen verbinding is tussen deze galerij en de buitenruimte. Als deze verbinding er wel is – dat wil zeggen: als bewoners op de begane grond vanuit hun woning via de galerij naar de straat kunnen

lopen – is de tussendeur van deze galerij naar de (centrale) hal afgesloten met een deur die voldoet aan eis G4. Hierdoor geeft de galerij onbevoegden geen toegang tot het woongebouw. Het is niet mogelijk om binnen een hoogte van 2,85 meter het gebouw binnen te komen door op de galerij te klimmen. Deze maat verschilt van de maatvoering in bestaande bouw. De maatvoering van 2,85 meter is gekozen omdat dit bij nieuwbouw de gebruikelijke verdiepingshoogte is. Balustrades met een spijlen hekwerk bieden houvast om de galerij op te klimmen.

Goed: bij een galerij op de begane grond dienen de deuren naar de centrale ruimte conform G4 uitgevoerd te worden.

vervolg G1

Balustrades dienen tot een hoogte van 2,85 meter, gerekend vanaf het maaiveld, vlak afgewerkt te zijn, zodat er geen aangrijpingspunten zijn om op te klimmen. Het is ook belangrijk om hiermee rekening te houden bij de afscherming van een noodtrappenhuis door middel van een hekwerk.

Zorgfaciliteiten

Steeds vaker worden seniorencomplexen gerealiseerd met in de plint van het gebouw, en soms ook op etages, voorzieningen zoals een gemeenschappelijke ruimte, een fysiotherapeut, een kapsalon enzovoort. Op deze ontwikkeling kan het Politiekeurmerk Veilig Wonen prima aansluiten. Dit op voorwaarde dat de voorzieningen uitsluitend bestemd zijn voor de bewoners. Als de voorzieningen ook voor de wijk bestemd zijn, dan is vanuit het perspectief van het Politiekeurmerk Veilig Wonen een scheiding (G4) nodig tussen de ruimtes van de voorzieningen en de woonfunctie. Zodat alleen bewoners toegang hebben tot het woongedeelte.

De verwachting is, dat in woongebouwen voor senioren steeds vaker zelfstandig wonen wordt gecombineerd met een woonvorm met totale verzorging. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen zoekt naar een goede balans tussen beveiliging en toegankelijkheid, vooral als het gaat om verantwoord toegangsbeheer. Bij nieuwbouwprojecten waarin verschillende zorgniveaus worden samengebracht, is het verstandig om tijdig de bouwtekeningen voor te leggen aan een PKVW-adviesbureau. Meer informatie hierover is te vinden op de themapagina's Zorg- en woonfunctie op pagina 21 van dit handboek.

Fout: met goede afscherming kan dit voorkomen worden.

Fout: deze noodtrap is onvoldoende afgeschermd.

De afscherming van deze noodtrap is minimaal 2.85 meter.

G2 Woongebouw: onderdoorgang

Wat Onderdoorgangen in een woongebouw zijn sociaal veilig en goed verlicht.

- Hoe**
1. Verkeersroutes (ook voor langzaam verkeer) in een onderdoorgang liggen op gelijke hoogte en in het zicht van elkaar.
 2. Onderdoorgangen hebben:
 - overdag geen verlichting;
 - 's avonds en 's nachts – gemeten op het wegdek – een gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van minimaal 15 lux (Em), een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 U_h en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra);
 - geen deuren die toegang geven tot woningen, tot bergingen en/of gemeenschappelijke ruimten.
 - de verlichting is in een vandalismebestendige constructie aangebracht, conform de criteria van SKG KE 571. Bij voorkeur is die constructie gecertificeerd.

Toepassing en interpretatie

Onderdoorgangen in een woongebouw kunnen sociaal minder veilige plekken zijn. Er kan een hangplek voor jongeren ontstaan, die overlast veroorzaakt en de veiligheidsbeleving negatief beïnvloedt. Om deze redenen is een onderdoorgang niet wenselijk vanuit het perspectief van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Als een onderdoorgang noodzakelijk is, dan kunnen de maatregelen van eis G2 zorgen voor een zo sociaal veilig mogelijke situatie.

Het is in principe niet toegestaan om de toegang tot woningen, bergingen en/of bergingscomplexen in de onderdoorgang te situeren. Dit omdat bewoners dan de deuren doorgaans buiten het zicht van de omgeving betreden. In sommige nieuwbouwprojecten is het lastig om aan deze eis te voldoen. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 geeft daarom de mogelijkheid om in overleg met de Commissie van Compenserende Maatregelen te kiezen voor maatregelen die niet ten koste gaan van de sociale veiligheid. Hiervoor is het nodig om een dispensatieverzoek in te dienen.

Fout: de verlichting zal niet de hele onderdoorgang kunnen verlichten, het plaatsen van fietsen is niet geregeld.

Hoofdingang woongebouw G3

Wat De hoofdingang van een woongebouw is uitnodigend voor bewoners en bezoekers, maar niet voor onbevoegden. Het ontsluitingssysteem biedt bewoners de mogelijkheid elkaar en bezoekers te herkennen.

Let op: deze eis geldt onder bepaalde voorwaarden niet voor een kleinschalig woongebouw met alleen op de eerste etage een galerij met daaraan gelegen maximaal tien woningentrees (zie ook G1).

- Hoe**
- De hoofdingang van een woongebouw ligt in het zicht van het openbare gebied.
 - De hoofdingang ligt bij voorkeur vlak in de gevel. Als de hoofdingang terugspringt, is de nis minimaal twee keer zo breed als diep.
 - Als de nis niet aan de minimale maatvoering voldoet, is hier – gemeten op de vloer – een gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van minimaal 15 lux (Em), met een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra).
 - De hoofdingang is binnen voorzien van verlichting. Binnen is – gemeten op de vloer – een gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van minimaal 40 lux (Em), met een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra).
 - De verlichting buiten bestaat uit minimaal twee lichtpunten. Deze zijn zo aangebracht, dat de entree vanuit het openbare gebied goed zichtbaar is. De kleurweergave is buiten minimaal 70 (Ra). Verlichting van binnenuit is onder voorwaarden toegestaan.
 - De hoofdingang van een woongebouw is voorzien van:
 - een deur aan de buitenzijde die voldoet aan G4;
 - een deur die van buitenaf met een sleutel en door bewoners op afstand van de woning kan worden ontsloten;
 - een bellenbord bij de deur met naambordjes;
 - een intercom of videofoon.
 - Als de grond rond het gebouw eigendom is van de ontwikkelaar, of onder verantwoordelijkheid van de ontwikkelaar wordt gerealiseerd, dan zijn voorzieningen voor het stallen van fietsen (bijvoorbeeld fietsbeugels) verplicht op maximaal twintig meter afstand van de hoofdingang. Hierbij wordt de volgende formule toegepast:
 - voor de eerste veertig woningen geldt dat er een stallingsplaats op vier woningen is, met een minimum van vier plaatsen;
 - bij meer dan veertig woningen geldt dat er een stallingsplaats extra komt bij elke tien woningen (of een deel van tien).
 Bijvoorbeeld: in een nieuwbouwcomplex met 78 woningen zijn voor de eerste veertig woningen al tien stallingsplaatsen nodig. Voor de volgende 38 woningen komen er nog vier stallingsplaatsen bij. Dit brengt het totaal aantal fietsstallingsplaatsen bij het complex op 14.
 Als de grond rond het gebouw door de gemeente wordt ingericht, valt deze eis onder O2.
 - Voor de entreehal gelden de volgende eisen:
 - De entreehal is overzichtelijk. Onoverzichtelijke situaties kunnen worden verbeterd door een of meerdere slagvaste spiegels te plaatsen, bij voorkeur spiegels die gecertificeerd zijn conform SKG KE 572. Het is de bedoeling dat de slagvaste spiegels zicht bieden aan personen met een ooghoogte variërend van 1 meter tot 1,80 meter, ongeacht de looproute die deze personen volgen;
 - Als er liften aanwezig zijn in het woongebouw, dan wordt in de lift op de achterwand een spiegel aangebracht, op een hoogte tussen 1 en 1,8 meter. Als er sprake is van een doorlooflift, dan kan de spiegel op een zijwand worden aangebracht.
 - Als er ontwerptechnisch een niet-afgesloten voorhal noodzakelijk is voor postkasten, dan is dit alleen toegestaan als er sprake is van tijdschakelingen op de deur van het voorportaal en op de tweede deur. Het voorportaal kan in dat geval geopend zijn tussen 06.00 uur en 20.00 uur. In dat tijdvak is de tweede deur afgesloten. De deur van het voorportaal is daarmee afgesloten tussen 20.00 en 06.00 uur. En de afgesloten deur voldoet aan G4. De hal is dan voorzien van glas, zodat daglicht kan toetreden en zodat van buitenaf zichtbaar is op wat er binnen gebeurt.

Toepassing en interpretatie

Bewoners gebruiken een ingang dagelijks. De ingang geeft bezoekers een eerste indruk van het gebouw. Eis G3 heeft als uitgangspunt een ingang met een afsluitbare deur, zodat buitenstaanders niet eenvoudig het gebouw kunnen betreden. De ingang biedt (over)zicht en goede oriëntatiemogelijkheden. In beginsel ligt de afsluitbare deur aan de buitenzijde van het gebouw. Aandachtspunt zijn dode hoeken bij de entrees van een woongebouw, bijvoorbeeld achter of onder een trap.

Door de ingang in de gevellijn te plaatsen, ontstaan geen (donkere) nissen: plekken waar onbevoegden blijven staan of zich kunnen verstoppen. Een open, transparante entree met glas in muren en deuren kan juist beter uitspringen uit de gevel. Want dan is de entree opvallend en biedt de toegang goed zicht op wat er binnen gebeurt. Eis G3 vraagt om afsluiting van de buitenste schil van het gebouw.

Een voor iedereen toegankelijk voorportaal, of een voor iedereen toegankelijke tochtsluis, is niet toegestaan. Want dan ontstaat het risico dat ongewenste personen er gaan rondhangen, of er bijvoorbeeld wachten op een kans om mee te lopen met een bewoner. Als ontwerptechnisch een voor iedereen toegankelijk voorportaal noodzakelijk is, dan stelt G3 eisen aan de niet-afgesloten voorhal. Daarnaast is het belangrijk dat bewoners zich bewust worden van het risico van meelopende bezoekers.

Toegangsdeur

De toegangsdeur van de entreehal is niet inbraakwerend. Het is wel een zelfsluitende deur. Deze eis is opgenomen in het Bouwbesluit, net als een deuropener en een spreekinstallatie. Toegangsdeuren zijn bedoeld om een drempel op te werpen voor onbevoegden om binnen te komen. Een anti-inbraakstrip of een slot met dagschootblokkering kan als beveiliging tegen flipperen worden gebruikt.

G3 Vervolg

Overzichtelijkheid

De entreehal van een woongebouw is een centrale ontmoetingsplaats voor bewoners en bezoekers. Idealiter wordt al in het ontwerp rekening gehouden met de overzichtelijkheid van de ruimte. Als er toch onoverzichtelijke situaties zijn gecreëerd, kunnen slagvaste spiegels de veiligheidsrisico's verminderen. Van belang is, dat de looproutes vanuit de hoofdentree naar de lift en de trappartij – en vice versa – overzichtelijk zijn.

Scootmobielen

Steeds vaker worden in woongebouwen ruimtes gereserveerd voor het plaatsen en opladen van scootmobielen. In afzonderlijke ruimtes vallen deze voorzieningen onder G9 en zijn er inbraakwerende maatregelen nodig. Het is niet toegestaan om in een centrale hal losse parkeerplaatsen voor scootmobielen te creëren. Als er vrije stallingsruimten zijn in hallen op hogere etages in een nieuwbouwcomplex, dan zijn diefstalbestemmende maatregelen nodig. Denk aan een beugel aan de muur. Op dit moment zijn er nog geen kwaliteitseisen voor dit soort voorzieningen. Als er voor de scootmobiel van een bewoner ruimte is in een vrije zone in een corridor direct voor de woning, dan zijn geen extra voorzieningen nodig. Er wordt dan verondersteld dat de sociale controle voldoende is om diefstal te voorkomen.

Niet-manipuleerbare slagvaste spiegels

Een spiegel biedt overzicht zolang deze hangt op de locatie die daarvoor bedacht is. Daarbij zijn natuurlijk de hoogte en wijze van bevestiging van belang. Montage met behulp van een beugel die ervoor zorgt dat de

spiegel van de muur afhangt, maakt het nogal eens mogelijk om de spiegel te verdraaien. Een kwart- of halve bolspiegel die vast op de muur of het plafond is gemonteerd, geeft meer zekerheid dat het gewenste effect blijvend gerealiseerd wordt. Door de zichthoogte te stellen op 1 tot 1,80 meter, wordt voor vrijwel elke bewonersgroep een zichtlijn gecreëerd.

Spiegels algemeen

Op plekken in een woongebouw waar spiegels verplicht zijn, gaat het altijd om slagvaste uitvoeringen. De spiegels moeten voldoen aan de mate van slagvastheid zoals omschreven in de kwaliteitseis SKG KE 572. Certificatie heeft de voorkeur, maar is niet verplicht. Dit is een aanvullend beveiligingsproduct dat is gemerkt met V in de Productenlijst PKVW. Spiegels in liften helpen om vandalisme tegen te gaan. Naar je eigen negatieve gedrag kijken schrikt vandalen af.

Fietsen

Een aandachtspunt rond de entree is het verminderen of voorkomen van overlast door fietsen. Er zijn plekken nodig om fietsen van bezoekers en bewoners (overdag) te plaatsen. Voor fietskluisen, fietsentrommels of fietsklemmen geldt:

- dat ze geplaatst zijn op plekken waar ze geen obstakel vormen;
- dat ze goed in het zicht staan, dat wil zeggen maximaal twintig meter van de hoofdingang;
- dat ze aansluiten bij routes die fietsers gebruiken. Want als fietsklemmen op onlogische plekken zijn geplaatst, worden ze niet gebruikt en worden fietsen alsnog op hinderlijke plekken (zoals voor de entree) geplaatst.

Overzichtelijke entreepartij.

Vervolg G3

Verlichting buitenzijde hoofdentree

In de normen van eis G3 is opgenomen dat er minimaal twee verlichtingsarmaturen zijn aangebracht voor de verlichting van de buitenzijde van de hoofdentree. Er zijn situaties waarin het zeer lastig is om deze armaturen aan te brengen, bijvoorbeeld vanwege volledig glazen gevels. In die gevallen is het onder voorwaarden toegestaan om de verlichting van binnenuit te realiseren. De voorwaarden zijn:

- de verlichting aan de binnenzijde bij de gevel is minimaal 40 lux;
- de gevel is volledig transparant;
- de plaatsing van brievenbussen is zodanig dat de verlichting naar buiten slechts beperkt gehinderd wordt.

Tip: onderhoud van de entreehal

Voor het schoonmaken en onderhouden van de entreehal, is het van belang dat wanden en muren eenvoudig te reinigen zijn. Dit kan door wanden en/of vloeren te betegelen, of wanden te voorzien van een coating.

De entreehal vraagt om goed onderhoud en toezicht om vervuiling, graffiti en vandalisme te voorkomen. Dit is geregeld in aanbeveling G11. Om te voorkomen dat papier, post, folders en dergelijke blijven liggen, is het aan te bevelen om postkasten aan de bovenzijde schuin te laten aflopen.

Afvalbakken voor oud papier kunnen brandstichting opleveren. Er zijn afvalbakken met een vlamdovende constructie.

Tip: over elektrische schuifdeuren

Als de toegang is voorzien van een elektrische schuifdeur, dan is het de bedoeling dat deze niet met de hand open te drukken is. Als er sprake is van een uitloopsensor aan de binnenzijde van de deur, dan mag deze van buitenaf niet eenvoudig te beïnvloeden zijn. Dit is vaak het geval als deze bij twee schuivende delen in het midden direct na de deur is aangebracht. Een folder tussen de deurborstels is dan al voldoende om de deur van buitenaf te openen.

Goed: een schuine bovenkant zorgt dat rommel niet op de brievenbussen blijft liggen. Dit is in het handboek 2015 een aanbeveling geworden.

Goed: entreepartij goed verlicht.

Fout: deze entreepartij kan goed als hangplek dienen.

G4 Toegangsdeuren gemeenschappelijke ruimten

Wat Toegangsdeuren van het woongebouw en van compartimenten daarbinnen zijn zelfsluitend en beveiligd tegen flipperen. Toegangsdeuren in de buitengevel van het woongebouw, direct grenzend aan het (semi)openbare gebied, zijn aan de buitenzijde verlicht. Alle deuren bieden bij brand een veilige vluchtweg.

- Hoe**
1. Deuren zijn zelfsluitend, beveiligd tegen flipperen en van buitenaf alleen met een sleutel te openen.
 2. Deuren kunnen vanaf de binnenkant altijd zonder (elektronische) sleutel geopend worden, tenzij sleutelbediening vanaf de binnenzijde noodzakelijk is.
 3. De buitenkant van de deur heeft een niet-beweegbare deurknop.
 4. Er is helder, doorzichtig (spiegeldraad)glas in of naast de deur aangebracht. Glas is niet noodzakelijk in nooddeuren als bewoners deze niet als toegangen tot het woongebouw kunnen gebruiken en in deuren van containerruimten indien deze in de buitenschil liggen. Deuren in gemeenschappelijke verkeersruimten zijn wel voorzien van glas. Glas in of naast de deur dient minimaal vanaf 1 meter tot 1,80 meter – gerekend vanaf de vloer – aanwezig te zijn, met een minimale breedte van veertig centimeter.
 5. Als een woongebouw een lift heeft, mag deze onbevoegden niet direct toegang bieden tot gemeenschappelijke ruimten zoals een bergingencomplex of parkeergarage. Als dat wel het geval is, dient de betreffende verdieping alleen met een sleutelschakelaar in de lift toegankelijk te zijn voor de bewoners.
 6. Deuren in de buitengevel, die toegang geven tot gemeenschappelijke ruimten in het woongebouw, liggen in het zicht.
 7. Bij toegangsdeuren die uitkomen in het semi-openbare gebied is buitenverlichting aanwezig, met een kleurweergave van minimaal 70 (Ra). De afstand tussen het verlichtingsarmatuur en de toegangsdeur is maximaal 7,5 meter.
 8. Buitendeuren van containerruimtes voldoen aan eis G4. Als de deur is gelegen in de buitenschil, en er dan via de containerruimte toegang is tot het woongebouw voldoet ook de "2e" deur aan G4, waarbij beide zijden met vaste greep zijn uitgevoerd. Het is niet noodzakelijk dat deuren van containerruimten die zich bevinden in een garage (G9), een collectieve fietsenstalling (G10) of een bergingencomplex (G6) afgesloten zijn.
 9. Bij nooddeuren in de buitengevel die niet zijn voorzien van openbare verlichting of achterpadverlichting is de afstand tussen het verlichtingsarmatuur en de toegangsdeur maximaal 7,5 meter en is buitenverlichting met een kleurweergave van minimaal 70 (Ra) verplicht.

Toepassing en interpretatie

De buitenschil van een wooncomplex dient zo afgesloten te zijn, dat onbevoegden het gebouw niet eenvoudig kunnen betreden. Daarom geldt voor toegangsdeuren van een woongebouw eis G4. Om te zorgen dat de buitendeur alleen met een sleutel kan worden geopend, kan de deur worden voorzien van een knop aan de buitenzijde, en een maatregel om flipperen te voorkomen (zoals een slot met dagschootblokkering, een anti-inbraakstrip, of een slot met automatische nachtschootuitwerper). Een dranger zorgt ervoor dat de deur ook weer dicht gaat. De noodzaak om een deur met een tweezijdige sleutel te bedienen, is aanwezig als bijvoorbeeld (ook) andere personen dan bewoners gebruik-

maken van een parkeergarage zonder dat zij toegang hebben tot de overige gemeenschappelijke ruimten van het woongebouw. Deuren of hekwerken van bijvoorbeeld noodtrappenhuizen vereisen ook zodanige afscherming dat ongeoorloofde toegang tot het woongebouw wordt voorkomen. Als zo'n afscherming een hekwerk of niet volledig afgesloten afscherming is, geldt een hoogte van minimaal 2,85 meter.

Deuren die door bewoners of bezoekers gebruikt kunnen worden om het gebouw binnen te gaan of te verlaten, zijn aan de buitenzijde verlicht. Een schemergeschakelde verlichtingsarmatuur binnen 7,5 meter van de deur met een kleurweergave van minimaal 70 (Ra) zorgt daarvoor. Deze eisen gelden ook voor nooddeuren die uitkomen in het semi-openbare gebied, en die niet kunnen rekenen op achterpadverlichting of openbare verlichting.

Het is niet de bedoeling dat bezoekers in elke gemeenschappelijke ruimte van een woongebouw kunnen komen. Daarom spreekt het Politiekeurmerk Veilig Wonen over het afsluiten van compartimenten. Bij een compartiment kan het gaan om een bergingencomplex in het gebouw (G6), een parkeergarage (G9) of een containerruimte. Ook een collectieve fietsenstalling of een stallingruimte voor scootmobielen zijn compartimenten. Maar hiervoor gelden wat betreft toegankelijkheid de zwaardere normen van eis G10.

Een compartiment wordt afgesloten met een deur die voldoet aan eis G4 om te voorkomen dat de gemeenschappelijke ruimte zonder sleutel kan worden betreden. Tegelijkertijd kan een compartiment met een kruk worden verlaten, omdat het veelal om een vluchtweg gaat.

In de tekeningen in dit hoofdstuk worden voorbeelden gegeven van compartimenten die voldoen aan de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015. De deuren die zijn uitgevoerd conform G4 zijn in de kleur blauw aangegeven; de pijl wijst op de zijde waar de sleutel gebruikt wordt.

Goed: elke toegangsdeur is verlicht.

Vervolg G4

Een bijzondere situatie is de garage in een woongebouw. Het is aan te raden vluchtwegen te maken die rechtstreeks naar de openbare weg leiden, zonder dat andere ruimtes in het complex betreden hoeven te worden. Dit om te voorkomen dat onbevoegden die meelopen door de garage, zonder hindernis een andere gemeenschappelijke ruimte kunnen binnenkomen. Als er sprake is van een woongebouw waarin alle bewoners gebruik maken van de garage, vormt de deur naar de centrale hal hierop een uitzondering. Dat wil zeggen dat de centrale hal betreden kan worden zonder afgesloten deur. Tegelijkertijd is het niet toegestaan om via de centrale hal zonder sleutel toegang te krijgen tot de garage. Als de bewoners van meerdere gebouwen gebruik maken van één parkeergarage, dan dienen ook de deuren vanuit de garage afgesloten te zijn. In de ontwerpfase is dan aandacht nodig voor vluchtwegen. Meerdere gebouwen die gezamenlijk niet meer dan honderd woningen bevatten en die gezamenlijk beheerd worden, mogen overigens als één gebouw worden beschouwd.

Glas

Met het oog op sociale veiligheid vraagt het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 om doorzicht van ruimten in een woongebouw. Dit geldt voor deuren die toegang geven tot gemeenschappelijke ruimten en die compartimenten afsluiten. En ook voor deuren die niet afgesloten zijn, maar wel in een algemene verkeersruimte liggen. Denk aan deuren van een galerij of aan brandcompartimentsdeuren in een bergingsgang. Eis G4 beschouwt een doorzichtige (draad)glasstrook in, of direct naast, de deur als voldoende. Er is geen doorzicht noodzakelijk in deuren die bewoners geen toegang geven tot het woongebouw, zoals een containerruimte in de buitenschil zonder tussendeur, of een nooddeur met blind beslag aan de buitenzijde.

Verlichting

Om een goede lichtovergang tussen binnen en buiten te hebben, en spiegeleffecten te voorkomen, is het nodig om de verlichtingswaarde af te stemmen. De lichtovergang van binnen naar buiten, kan met een verlichtingsarmatuur bij de entree(s) worden geregeld. Dit armatuur is bij voorkeur vandalismebestendig. Ook bij toegangen tot fietsenstallingen, bergingen en/of parkeergarages is verlichting verplicht.

Tip: vuilopslag

Bewoners ervaren de looppistes naar vuilcontainerruimten in een woongebouw vaak als onprettig. Een ondergrondse vuilopslag kan dit tegengaan.

Bij voorkeur is het woongebouw zo ontworpen dat het overzichtelijk is. Op sommige plaatsen helpen spiegels daarbij.

Verlichting is niet nodig bij uitgangen die alleen in geval van nood worden gebruikt als er binnen 7,5 meter van deze uitgangen openbare verlichting of achterpadverlichting aanwezig is. Deze uitgangen mogen overigens geen toegangsfunctie hebben, en ook niet van buitenaf te openen zijn door bewoners.

Afsluitbaarheid

Eis G4 betekent dat de buitenkant van deuren geen krukken heeft, maar knopschilden en niet-beweegbare deurknoppen. Wie van buiten naar binnen wil, heeft dus een sleutel nodig. Vanaf de buitenkant zijn de deuren ook beschermd tegen flipperen. Van binnen hebben de deuren krukken of draaiknoppen, zodat bewoners en bezoekers zonder sleutel naar buiten kunnen.

Een vergelijkbare vorm van toegankelijkheid kan bereikt worden met sloten met automatische nachtschootuitwerpers. Als de deur dan dichtvalt, wordt de nachtschoot uitgeworpen terwijl de deur bruikbaar blijft als vluchtweg. Een dergelijk slot vervult daarmee ook de functie van beveiliging tegen flipperen. Omdat automatische nachtschootuitwerpers alleen kunnen worden gemonteerd op deuren van goede kwaliteit, kunnen anti-inbraakstrips als alternatieve maatregel tegen flipperen dienen. Een nadeel van anti-inbraakstrips is dat er verwondingen kunnen ontstaan als er vingers tussen de deur komen. Een ander nadeel is dat de deur niet meer sluit als de strip verbogen is. Dit risico ontstaat vooral bij toegangen tot bergingscomplexen waar bewoners met (brom)fietsen passeren. Daarnaast kunnen strips opzettelijk worden verbogen.

Liften

Als een lift direct uitkomt in gemeenschappelijke ruimten, zoals parkeergarages of bergingscomplexen, en er zich tussen de lift en deze ruimten geen deuren bevinden die voldoen aan eis G4, dan kan de lift alleen met sleutelbediening uitkomen in de verdieping waar deze gemeenschappelijke ruimten zich bevinden. Anders gezegd: een lift die direct uitkomt op gemeenschappelijke ruimten, wordt bediend met een sleutel, zodat de lift gelijkgesteld kan worden met een deur die voldoet aan eis G4. Hiermee wordt voorkomen dat onbevoegden die tot in de centrale hal van het gebouw zijn doorgedrongen, ook de gemeenschappelijke ruimten kunnen betreden.

Containerruimtes in andere compartimenten

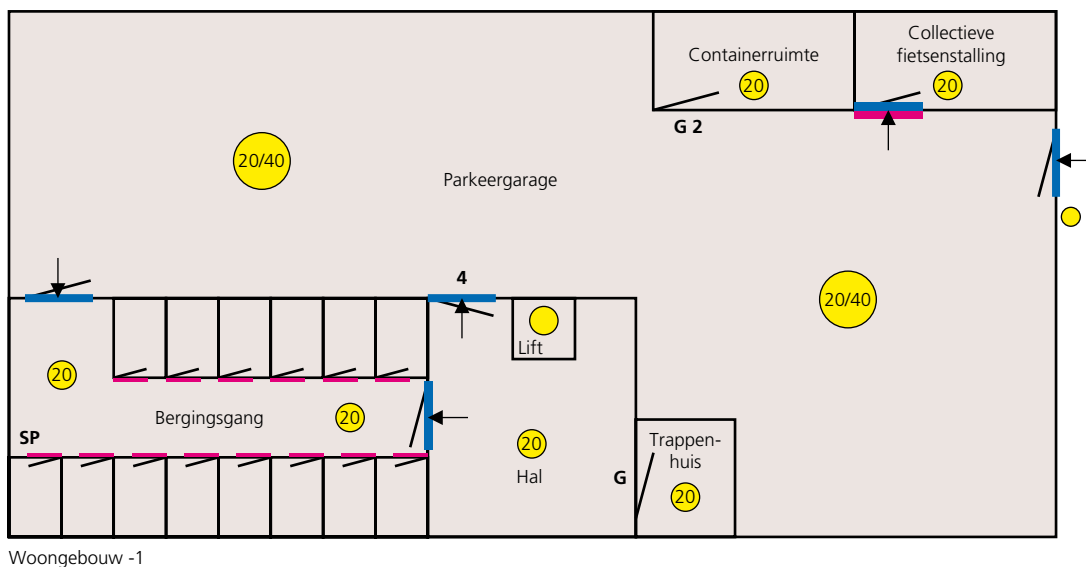
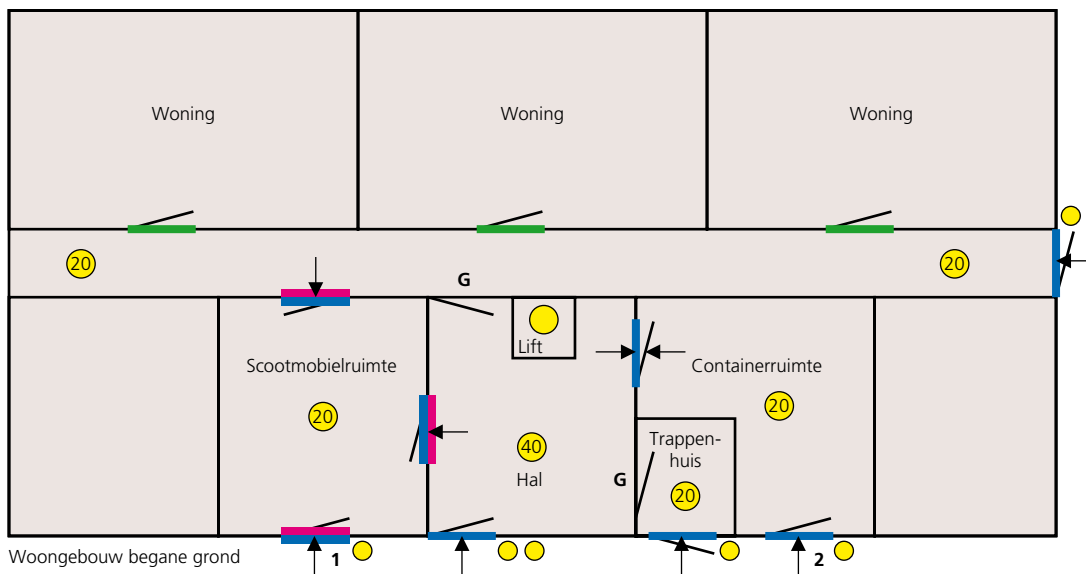
Bij containerruimtes die vanaf de buitenschil doorgang hebben naar de algemene ruimten van een woongebouw kunnen veiligheidsproblemen ontstaan. Immers kan dit een deur zijn die men open laat staan voor langere tijd, o.a. voor ophaaldiensten. Vandaar dat het PKVW stelt dat in dat geval ook de deur die vanuit de containerruimte naar de algemene ruimte van het woongebouw leidt, dient te voldoen aan G4. Omdat men ook vanuit bijvoorbeeld de hal niet zonder sleutel de containerruimte in mag, dient deze dus aan twee kanten sleutel bediend te zijn en voorzien van een vaste greep. Bij containerruimtes die in een ander compartiment zijn gelegen, zoals parkeergarages of bergingsgangen, is er geen verplichting om de deuren in de binnenschil niet-afgesloten te houden.

Tip: afsluitbare deuren

Regelmatig worden in algemene toegangsdeuren weerstandsklasse 2 gevelelementen aangetroffen met meerpuntssluitingen en tweezijdig bedienbare cilinders. Dit is niet functioneel, omdat bewoners algemene deuren niet op slot draaien en veelal ook niet mogen draaien in verband met de vluchtwegen. In de meeste gevallen volstaat een deur conform eis G4.

G4 Vervolg

- 1 Deur in de buitenschil bij collectieve fietsenstalling of scootmobielruimte geen glas noodzakelijk.
 - 2 Indien containerruimte alleen bereikbaar is via garage of bergingsgang is afsluiten niet noodzakelijk, wel een glasstrook.
 - 3 Indien containerruimte in de buitenschil niet als toegang voor de bewoners te gebruiken is dan is glas in de deur niet noodzakelijk.
 - 4 Indien meer dan 1 woongebouw op 1 garage uitkomt dienen de deuren naar het woongebouw aan 2 zijden afgesloten te zijn.
- G** Deur in gemeenschappelijke verkeersruimte moet doorzicht bieden.
- SP** Spiegel om de dode hoek in de gang overzichtelijk te maken.
- Schemergeschakeld armatuur met een RA waarde van minimaal 70.
- (40) Geeft de minimaal gemiddelde verlichtingswaarde aan. Let op de uitzonderingen in de eis en de gelijkmatigheidsfactor.

— Weerstandsklasse 2 NEN 5096

— Deur conform G4

- zelfsluitend
- glas in of naast de deur
- anti-flipper voorziening
- aan zijde pijl met sleutel te openen

— Deur conform G10

3 minuten inbraakwerend

- zelfsluitend
- glas binnen 70 cm kruk klasse P2A
- slot met automatische nachtschootuitwerper
- aan zijde pijl met sleutel te openen

— Inbraakwerendheid conform de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst.

Een voorbeeld van de compartimenten zoals het PKVW bedoelt.

Verlichting gemeenschappelijke ruimten G5

Wat Gemeenschappelijke ruimten in een woongebouw zijn goed verlicht.

Eis G5 is van toepassing op alle gemeenschappelijke verkeersruimten in een gebouw, zoals hallen, (bergings)gangen, corridors, galerijen, trappenhuizen en collectieve fietsenstallingen. Hoofdingangen vallen niet onder eis G5, maar onder eis G3.

Hoe

1. Er is sprake van heldere, niet-verblindende en gelijkmatige verlichting over de hele oppervlakte van de ruimte met – gemeten op de vloer – een gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van minimaal 20 lux (Em), een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra).
2. Voor buitengalerijen en daaraan gelegen woningentrees geldt dat bij elke voordeur op de buitengalerij een verlichtingsarmatuur is aangebracht. Bij een grotere onderlinge afstand dan vijftien meter, is een extra verlichtingsarmatuur vereist. De kleurweergave is minimaal 70 (Ra).
3. Dimmen of uitschakelen in collectieve bergingencomplexen (G6) en in collectieve stallingen (G10) of in noodtrappenhuizen is toegestaan onder de volgende voorwaarden:
 - de ruimte wordt constant verlicht conform de eis over een minimale lengte van 7,5 meter na de toegangsdeur van het compartiment, buiten deze afstand is dimmen of uitschakelen toegestaan;
 - in het geval van dimmen is het advies te dimmen tot een niveau van – gemeten op de vloer – minimaal 2 lux (Em), een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra);
 - Bij het betreden van de betreffende ruimte schakelt de verlichting automatisch naar het vereiste niveau van verlichting, en blijft dan minimaal tien minuten branden met de maximale sterkte van de eis.
4. Dimmen in een parkeergarage behorend bij een kleinschalig woongebouw met een maximum van 25 parkeerplaatsen, is toegestaan tot een niveau van minimaal 2 lux (Em), een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra). Bij grotere parkeergarages bij een woongebouw is dimmen toegestaan tot een niveau van minimaal 4 lux (Em), een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra). Parkeergarages worden constant verlicht conform de eis over een minimale lengte van 7,5 meter na de toegangsdeur(en). Buiten deze afstand is dimmen toegestaan. Bij het betreden van een parkeergarage bij een woongebouw schakelt de verlichting automatisch naar het vereiste niveau van verlichting en blijft dan minimaal tien minuten branden met de maximale sterkte van deze eis.
5. Bij verlichting in containerruimten kan worden volstaan met een schakelaar aan de buitenzijde (als het gaat om een aangrenzende binnenruimte).

Toepassing en interpretatie

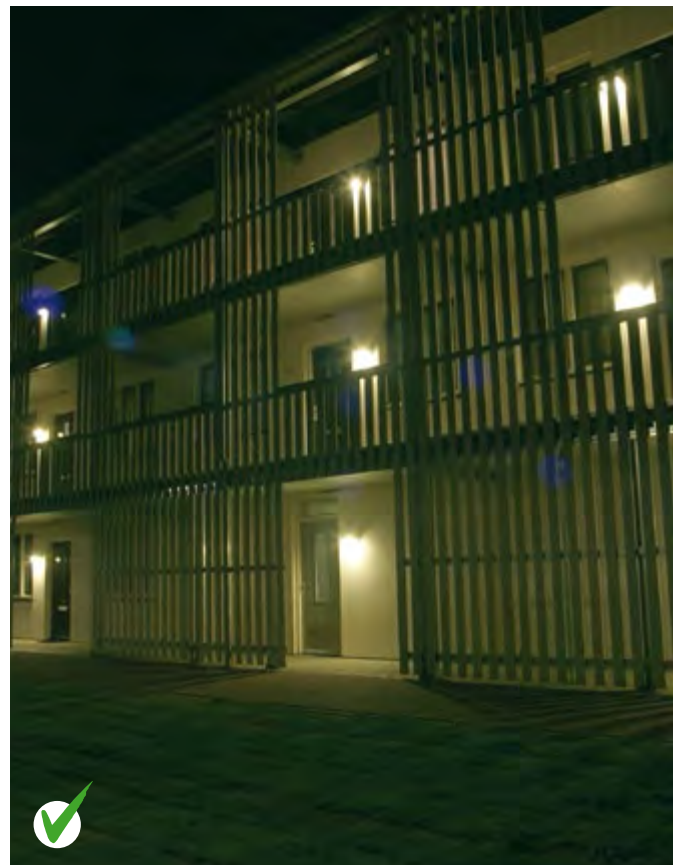
Gemeenschappelijke ruimten hoeven niet altijd door kunstlicht te worden verlicht. Als invallend daglicht de verlichtingsnorm haalt, hoeft kunstverlichting overdag niet te branden omdat door het daglicht ruimschoots aan de eisen voldaan wordt. Denk aan een trappenhuis aan de buitenzijde van een gevel met grote glaspartijen.

Met schemerschakelaars kan het kunstlicht worden ingesteld, zodra het daglicht het vereiste verlichtingsniveau niet meer haalt. Overigens zijn tijdschakelaars hiervoor niet geschikt.

Galerijen aan de buitenzijde van een gebouw zijn gelijkmatig verlicht met wit licht. De verlichtingssterkte buiten hoeft niet hetzelfde te zijn als de binnenverlichting. Want bij galerijen wordt het licht maar aan één zijde gereflecteerd. De buitenruimte absorbeert het licht. Daardoor is het lastig om een hoog verlichtingsniveau te bereiken. Bij een galerij aan de buitenzijde van een gebouw is een armatuur bij elke voordeur verplicht. Bij een containerruimte met deuren in de buitengevel is het over het algemeen niet de bedoeling dat bewoners van buitenaf die ruimte betreden. Daarom wordt er geen schakelaar aan de buitenzijde geplaatst.

Lichtovergang

Om een goede lichtovergang tussen binnen en buiten te bereiken – en spiegeffecten te voorkomen – is het noodzakelijk om de verlichtingswaarde af te stemmen. De overgang van binnen naar buiten, kan met lampen bij de entree(s) worden geregeld. Er zijn inmiddels armaturen op de markt die voor een goede spreiding van het licht zorgen, bijvoorbeeld met prisma's. Het gebruik van vandalismebestendige armaturen is aanbevolen.

Verlichte buitengalerijen.

G5 Vervolg

Atrium of wintertuin

Bij een overdekte gemeenschappelijke ruimte, zoals een atrium of wintertuin, is in ieder geval verlichting verplicht die voldoet aan eis G5 bij de entrees van woningen en op de looproutes. Deze eis geldt niet voor het middengebied, die veelal de centrale ruimte vormt.

Dimmen

Het dimmen van verlichting in woongebouwen mag onder een aantal voorwaarden. Zo is dimmen en uitschakelen alleen in enkele specifieke ruimten toegestaan: collectieve (fietsen)stallingen, noodtrappenhuizen en bergingencomplexen. Ook is dimmen mogelijk in parkeergarages. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen kleinschalige parkeergarages (met maximaal 25 parkeerplaatsen) en overige parkeergarages. Dit betekent dat bij kleinschalige parkeergarages gedimd mag worden tot 2 lux en bij overige parkeergarages tot 4 lux.

In het algemeen kan worden gesteld dat dimmen is toegestaan tot negentig procent van het in beginsel geëiste verlichtingsniveau. In collectieve fietsenstallingen en bergingencomplexen mag zelfs gedeeltelijk uitgeschakeld worden. In alle gevallen geldt als eerste voorwaarde dat de eerste zone van 7,5 meter goed verlicht is, zodat overzicht ontstaat voordat een ruimte betreden wordt. Deze eerste zone dient dus verlicht te worden met een gemiddelde sterkte van minimaal 20 of 40 lux. Bij het betreden van de betreffende ruimte, schakelt de verlichting automatisch naar het vereiste verlichtingsniveau. Bijvoorbeeld door in de ruimte nabij de betreffende toegangsdeur een passief infrarood detector te plaatsen, of door de schakeling te koppelen aan het gebruik van de deur.

Een tweede voorwaarde is dat de vereiste verlichting minimaal tien minuten blijft branden. In sommige situaties, met name bij de automatische inschakeling, kan dit lastig te realiseren zijn.

LED-verlichting

Het is bij het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 toegestaan om LED-verlichting te gebruiken in een woongebouw, op voorwaarde dat de vereiste niveaus van lux, gelijkmatigheid en kleurweergave worden behaald.

Goed verlichte bergingsgang.

Collectief bergingencomplex: ontsluiting en omvang G6

Wat Bergingencomplexen hebben een ontsluitingssysteem dat zowel praktisch bruikbaar als sociaal veilig is.

- Hoe**
1. Bergingencomplexen bevatten maximaal 35 bergingen, of de individuele bergingen zijn ondergebracht in compartimenten die maximaal 35 bergingen bevatten. Toegangsdeuren voldoen aan eis G4.
 2. Als een compartiment meer dan 35 – en niet meer dan vijftig bergingen – bevat, zijn extra maatregelen nodig:
 - het glas in de toegangsdeur tot het compartiment, en het glas binnen een afstand van zeventig centimeter naast de deurkruk, is inbraakvertragend conform de classificatie P2A;
 - er is conform de montagehandleiding een slot ingebouwd met een automatische nachtschootuitwerper van lijst Y van de PKVW Productenlijst, en dit slot kan aan de binnenzijde met een kruk of draaiknop bediend worden;
 - scharnieren en veiligheidsbeslag voldoen aan de eisen van de PKVW Beveiligingsrichtlijn.
 3. Bewoners hebben alleen toegang tot het eigen compartiment.
 4. Aan de buitenzijde van het gebouw is bij de toegangsdeuren tot bergingencomplexen buitenverlichting aangebracht binnen 7,5 meter van die deur, met een kleurweergave van minimaal 70 (Ra).
 5. De toegang tot bergingencomplexen vanaf het openbare gebied ligt op maaiveldniveau in het zicht. Als de toegangsdeur onder het maaiveldniveau ligt, bestaat er zicht op deze deur vanuit omliggende bebouwing of vanaf het openbare gebied.
 6. Als de toegangsdeur onder het maaiveldniveau ligt, dan is er bij de deur – gemeten op de vloer en minimaal twee meter vanaf de deur – een gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van minimaal 15 lux (Em), met een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra).
 7. Bergingencomplexen of –compartimenten zijn voorzien van een of meerdere rechte ontsluitingsgangen, zonder bochten, knikken of nissen. Als rechte gangen niet mogelijk zijn, dan wordt de overzichtelijkheid verbeterd door een of meerdere slagvaste spiegels te plaatsen, bij voorkeur spiegels die gecertificeerd zijn conform de kwaliteitseis SKG KE 572. Slagvaste spiegels kunnen niet uit positie worden gebracht. Het is de bedoeling dat de slagvaste spiegels zicht bieden aan personen met een ooghoogte variërend van 1 meter tot 1,80 meter.
 8. Verlichting in het bergingencomplex voldoet aan eis G5.

Toepassing en interpretatie

Bergingencomplexen zijn door hun beslotenheid en materiaalgebruik dikwijls ruimten waarin bewoners zich onbehaaglijk voelen. Door te kiezen voor een kleinschalige opzet met goed overzicht, wordt het gebruik van bergingen zo veilig en prettig mogelijk. Bergingencomplexen zijn alleen toegankelijk voor eigenaren van een berging. Bergingencomplexen zijn verlicht. Bij binnenkomst is het de bedoeling dat een eigenaar het hele compartiment kan overzien, zodat een weloverwogen beslissing kan worden genomen om naar binnen te gaan. Compartimentering zorgt ervoor dat bewoners zich meer betrokken voelen bij sociale veiligheid en dat eventuele graffiti en vandalisme zich niet door het hele complex verspreiden.

Beglazing en brandwerendheid

In de eisen G6 en G10 is P2A beglazing een onderdeel van de eisen. Dit betreft dan gelaagde, inbraakvertragende beglazing. Bij dertig en zestig minuten brandwerende beglazing is het glas ook voorzien van folies. Maar brandwerende beglazing heeft niet standaard dezelfde eigenschappen als inbraakvertragende beglazing. Een CE-verklaring van de leverancier van brandwerende beglazing kan aantonen dat deze beglazing over dezelfde eigenschappen beschikt als P2A beglazing.

Tip: dispensatie

Bij gebouwen met een bijzondere indeling, bijvoorbeeld kantoorgebouwen die tot woongebouwen worden omgebouwd, is het soms lastig aan de eisen van eis G6 te voldoen. Maatwerk is dan mogelijk na dispensatie door de Commissie van Compenserende Maatregelen. Hiervoor is het nodig om een dispensatieverzoek in te dienen bij het CCV.

Bergingen in een gebouw zijn doorgaans ondergebracht in complexen op de begane grond of in de kelder. Een bergingencomplex kan in omvang worden beperkt als een deel van de bergingsruimte in de woning is gerealiseerd. Dit is voor bewoners prettiger in het gebruik. Voor de gebruiksvriendelijkheid zijn bergingen soms gecombineerd met collectieve fietsenstallingen op de begane grond (zie eis G10).

Omvang

Als het woongebouw of het complex meer dan 35 woningen bevat, zal het bergingencomplex worden opgedeeld in compartimenten van maximaal 35 individuele bergingen. Gebruikers hebben dan alleen toegang tot het compartiment waarin hun berging zich bevindt. Soms is het niet mogelijk om dit te realiseren. Daarom is het mogelijk om onder extra voorwaarden compartimenten tot vijftig bergingen te realiseren. Deze voorwaarden betreffen ten eerste dat toegangsdeuren inbraakwerend worden uitgevoerd met sloten met automatische nachtschootuitwerpers. Daarnaast gelden de voorwaarden zoals bepaald bij de collectieve fietsenstalling (eis G10). Deze extra voorwaarden zorgen er niet voor dat minder gebruikers toegang krijgen tot de bergingsruimte, maar wel dat bewoners er zeker van zijn dat alleen bevoegden in de bergingsgang aanwezig zijn. Dat helpt het veiligheidsgevoel te vergroten.

Zicht en verlichting

Ontsluitingsgangen zijn kort, recht en breed in verband met zichtlijnen door de bergingsgangen. Door in een rechte lijn uit te komen in de hal, kan een bewoner de gang al controleren voordat de deur geopend wordt. In of naast de deur is helder glas aangebracht, zodat een bewoner in de hal tot het einde van de bergingsgang kan kijken. Er mogen geen nissen of donkere hoeken zijn. Er zijn mogelijkheden tot dimmen (zie eis G5). De kwaliteit van slagvaste spiegels is omschreven in de kwaliteitseis SKG KE 752 en dient wel aangetoond te worden. Certificatie heeft daarbij de voorkeur.

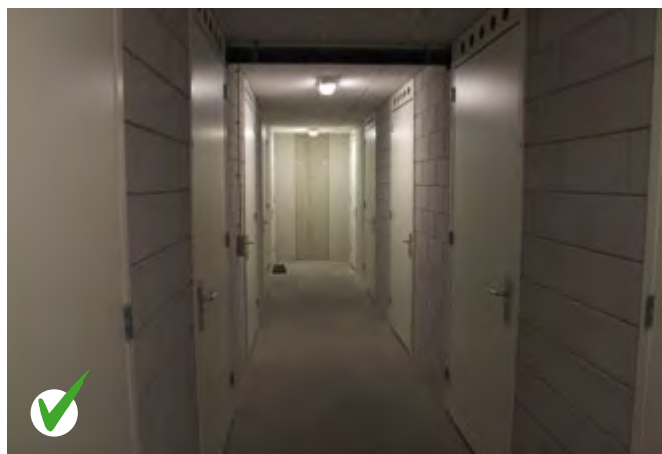
G6 Vervolg

Toegang

Toegangsdeuren tot een bergingencomplex liggen op maaiveldniveau, ook als de bergingen zelf onder het maaiveld liggen. Dit deel van de eis is van toepassing op deuren die vanuit het openbare gebied toegang geven tot het gebouw. De norm geldt niet voor deuren die vanuit gemeenschappelijke ruimten toegang tot het bergingencomplex geven. Als toegangsdeuren helemaal onder het maaiveld liggen, dan kan op maaiveldniveau een constructie worden gemaakt met daarin een toegangsdeur. De routing vanaf deze toegangsdeur tot aan het gebouw en de bergingscomplexen is dan wel fysiek afgeschermd. Een directe toegang van de buitenzijde van het gebouw naar bergingencomplexen heeft de voorkeur. Dit voorkomt dat bewoners zich met fietsen door de hal begeven en gebruik maken van de lift. Wanneer er zicht op de deuren van bergingencomplexen is vanuit omliggende bebouwing of vanaf het openbare gebied, dan kan de deur onder maaiveldniveau liggen. Zicht op de toegangsdeuren is wel belangrijk. Dit kan worden gewaarborgd door toegangspaden tot de bergingen recht te laten uitkomen op deze deuren. En door doorzichtige balustrades te plaatsen rond hellingsbanen die direct langs de gevel naar beneden lopen.

Combinatie met parkeergarage

In eis G9 is vastgelegd dat individuele bergingen bij voorkeur in een apart compartiment worden ondergebracht dat afgesloten is met een deur die voldoet aan eis G4. De entree van dit compartiment kan in de parkeergarage zijn gevestigd, maar bergingencomplexen hebben bij voorkeur een directe, eigen entree op de begane grond. Dit om ervoor te zorgen dat fietsers niet door de parkeergarage rijden.

Goed: kleinschalige bergingencomplexen met rechte gangen geven maximaal overzicht.

Goed: een spiegel zorgt voor overzicht om de hoek.

Goed zichtbare entree van een bergingencomplex met verlichting en doorzicht.

Berging: inbraakwerendheid gevelelementen, deuren, ramen en ventilatieopeningen

G7

Wat Deuren, ramen en ventilatieopeningen zijn minimaal drie minuten inbraakwerend, zonder de gebruiksvriendelijkheid te schaden.

G7 geldt voor individuele bergingen (boxen, schuren of garages) in of bij een complex van woningen of van een woongebouw, die bereikbaar zijn via een gemeenschappelijke ruimte (bergingsgang). Deze eis geldt niet voor boven de deur gesitueerde openingen waarvan een van de dagmaten kleiner is dan vijftien centimeter.

- Hoe**
1. Aan ramen of ventilatieopeningen met een dagmaat kleiner dan vijftien centimeter stelt het Politiekeurmerk Veilig Wonen geen eisen.
 2. Er wordt een gevelement toegepast dat:
 - door een erkend keuringsinstituut op basis van weerstandsklasse 2 van NEN 5096 (inbraakvertraging van minimaal drie minuten) is getest en goedgekeurd; of
 - een conformiteitsverklaring heeft verkregen op basis van toetsing en goedkeuring van een erkend keuringsinstituut; of
 - is voorzien van een goedgekeurde combinatie van producten zoals genoemd in de PKVW Beveiligingsrichtlijn en Productenlijst.
 3. Deuren kunnen met één handeling afgesloten worden.
 4. In bergingsdeuren is geen glas aangebracht.
 5. Als een bergingsdeur wordt uitgevoerd als garagedeur, dan voldoet deze aan eis W5.
 6. Bij het gebruik van stelkozijnen wordt sluitwerk met een hakende functie gebruikt.

Zie ook W6, W7

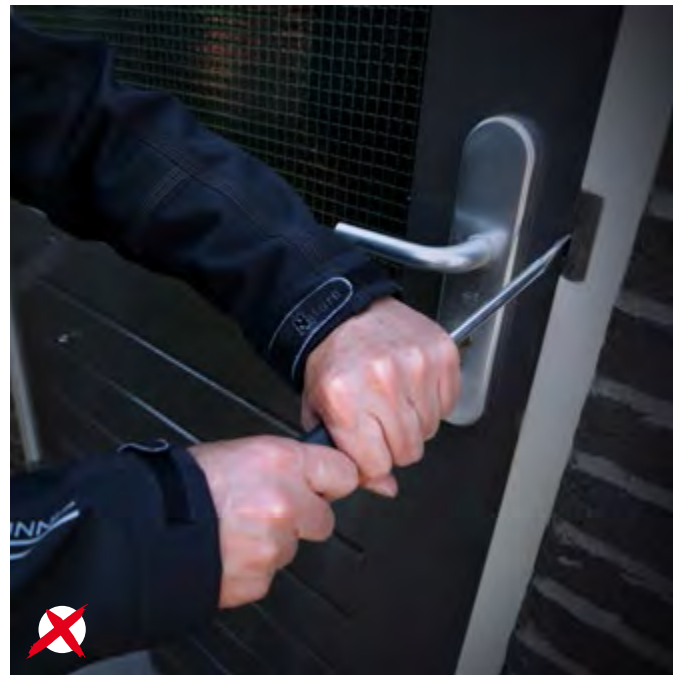
Toepassing en interpretatie

Inbraakwerendheid

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen bevat de verplichting dat privébergingen drie minuten inbraakwerend zijn. Dit voorkomt dat inbraken en vernielingen in bergingsgangen in serie worden uitgevoerd. Eis G7 stelt ook voorwaarden aan de kwaliteit van deuren en kozijnen. Voor bergingsdeuren kunnen daarom geen holle of boardkartonnen deuren worden gebruikt. De kwaliteit van bergingsdeuren en kozijnen komt overeen met de gemiddelde kwaliteit zoals omschreven in de BRL 3104. Inbraakwerendheid van bergingen kan zowel met goedgekeurde productcombinaties (uit de PKVW Beveiligingsrichtlijn en Productenlijst) worden bereikt als met geattesteerde gevelelementen. Producten worden toegepast en gemonteerd volgens de voorschriften in de PKVW Beveiligingsrichtlijn en Productenlijst. Het is noodzakelijk dat de deur in één handeling kan worden afgesloten. De deur van een berging heeft geen glas. Op deze manier is het niet mogelijk vanuit de gang in de bergingen te kijken en een inschatting te maken van de aanwezige waarde van goederen.

Bevestiging deurkozijn berging

Bij bergingen die zijn beveiligd conform de PKVW Beveiligingsrichtlijn en Productenlijst, is het toegepaste kozijn bepalend voor de keuze van een goedgekeurde combinatie van beveiligingsproducten. Bij toepassing van stelkozijnen worden, ongeacht het materiaal, een slot met hakende functie toegepast en, ongeacht de draairichting, drie scharnieren met geïntegreerde dievenklauwen. De sluitzijde is voorzien van een goedgekeurde schootopvang conform voornoemde PKVW Beveiligingsrichtlijn en Productenlijst. Uitgezonderd zijn gevelelementen die voldoen aan klasse 2 van de NEN 5096. Een stelkozijn wordt geplaatst tussen het ruwe (steen)materiaal en het feitelijke kozijn. Hierdoor hoeft het kozijn niet direct op het ruwe materiaal geplaatst te worden.

Veel van de inbraken worden met een eenvoudige schroevendraaier gepleegd.

G8 Voorzieningen in een woongebouw

Wat Eventuele voorzieningen zonder woonfunctie binnen een woongebouw – zoals winkels, bedrijven, en voorzieningen met een wijkfunctie – verstoren (de sociale veiligheid van) de woonfunctie niet.

- Hoe**
1. Voorzieningen zonder woonfunctie binnen een woongebouw beschikken over een zelfstandige entree. Bezoekers kunnen niet in gemeenschappelijke ruimten van het woongebouw komen.
 2. Als bewoners van het woongebouw vanuit gemeenschappelijke voorzieningen naar het woongebouw kunnen, dan voldoet de deur aan eis G4.
 3. Nooduitgangen van de voorzieningen zonder woonfunctie kunnen uitkomen in gemeenschappelijke ruimten van het woongebouw, tenzij het gaat om parkeergarages, bergingencomplexen en/of collectieve fietsenstallingen. Als voorwaarde geldt dat de nooduitgangdeuren zijn voorzien van detectie gekoppeld aan akoestisch alarm. Dit alarm is aangebracht aan de zijde van de voorzieningen.

Toepassing en interpretatie

Het combineren van woningen met voorzieningen zonder woonfunctie kan positieve veiligheidseffecten sorteren. Het gebruik van de openbare ruimte wordt dan gevarieerder. Mensen zijn vaker op straat, en levendigheid en buurtcontacten nemen toe. Tegelijkertijd is het belangrijk dat wordt voorkomen dat overlast ontstaat en onveiligheidsgevoelens toenemen.

Om woningen en voorzieningen in een wooncomplex op een verantwoorde wijze te combineren, zijn de volgende richtlijnen relevant:

- voorzieningen met een positief imago bij omwonenden genieten de voorkeur;
- er is een scheiding tussen woningen en voorzieningen in het gebouw, dat wil zeggen dat er aparte entrees zijn en dat toegangsroutes zijn gescheiden;
- voorzieningen die groepen jongeren aantrekken en een hoog risico op overlast meebrengen, zoals videotheken, snackbars en discotheken, zijn af te raden;
- het heeft nadrukkelijk de voorkeur om nooduitgangen van voorzieningen niet in het woongebouw uit te laten komen. Personenstromen moeten zoveel mogelijk gescheiden blijven. Soms is deze combinatie onvermijdelijk. Daarom gelden er extra voorwaarden voor nooduitgangen van voorzieningen die in het woongebouw uitkomen. Er gaat bij gebruik van de deur in de voorziening een akoestisch signaal af.

Zorgfaciliteiten

Steeds vaker worden seniorencomplexen gerealiseerd met in de plint van het gebouw, en soms ook op etages, voorzieningen zoals een gemeenschappelijke ruimte, een fysiotherapeut, een kapsalon enzovoort. Op deze ontwikkeling kan het Politiekeurmerk Veilig Wonen prima aansluiten. Dit op voorwaarde dat de voorzieningen uitsluitend bestemd zijn voor de bewoners. Als de voorzieningen ook voor de wijk bestemd zijn, dan is vanuit het perspectief van het Politiekeurmerk Veilig Wonen een scheiding (G4) nodig tussen de ruimtes van de voorzieningen en de woonfunctie. Zodat alleen bewoners toegang hebben tot het woongedeelte.

Meer informatie hierover is te vinden op de themapagina's Zorg- en woonfunctie op pagina 21 van dit handboek.

Goed: een voorziening in een woongebouw met eigen entree.

Tip: inbraakwerende gevelelementen

Het is aan te bevelen om de bereikbare gevelelementen van voorzieningen in een woongebouw te laten voldoen aan weerstandsklasse 2 van NEN 5096, inclusief cilindertrekbeveiliging.

Het CCV zorgt voor informatievoorziening aan veiligheidsprofessionals, zie www.hetccv.nl/webwinkel voor gratis downloads.

Parkeergarage behorend bij een complex van woningen G9

Wat Parkeergarages voor bewoners bij een complex van woningen of bij een woongebouw zijn sociaal veilig.

Hoe

1. Parkeergarages zijn afgesloten en alleen toegankelijk voor bewoners en/of bezitters van een parkeerplaats.
2. Wanneer de bewoners van een woongebouw of wooncomplex door een openbaar gedeelte van de parkeergarage moeten om bij het woongebouw of het afgesloten parkeergedeelte van de bewoners te komen, dient het openbare deel van de parkeergarage te voldoen aan O3.
3. Buitenopeningen met een dagmaat van vijftien centimeter of groter worden afgeschermd. Als de parkeergaragedeuren in de buitengevel ook door fietsers gebruikt worden, dan is er doorzicht nodig.
4. De toegangen tot de parkeergarages vanuit het complex zijn afgesloten met deuren die voldoen aan eis G4.
5. Maximaal 35 individuele bergingen kunnen rechtstreeks verbonden zijn met de parkeergarage als er een gegarandeerde vrije ruimte is van minimaal een meter tussen de berging en het geparkeerde voertuig of de rijbaan. De vrije ruimte kan worden gegarandeerd door bijvoorbeeld een hek of biggenruggen. Biggenruggen zijn op minimaal 1,5 meter van de bergingsdeuren geplaatst. Dit met het oog op de overstek van de voor- of achterzijde van personenauto's.
6. Als deuren van individuele bergingen in het parkeergedeelte liggen:
 - voldoet de deur aan eis G7;
 - is de berging goed bereikbaar via een looppad van minimaal een meter breed. Dit pad is afgeschermd voor auto's;
 - is er sprake van heldere, niet-verblindende en gelijkmatige verlichting over de hele oppervlakte van de ruimte met – gemeten op de vloer – een gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van minimaal 40 lux (Em), met een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra).
7. Bij kleinschalige woongebouwen (met maximaal 25 parkeerplaatsen) is de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte in de bijbehorende parkeergarage – op de vloer gemeten – minimaal 20 lux (Em), met een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra).
8. De mogelijkheden tot dimmen in de parkeergarage zijn vermeld in eis G5. Uitschakelen van verlichting is geen optie.
9. Bij de in- en/of uitgangen van parkeergarages voor auto's is buitenverlichting aangebracht die voldoet aan eis G4. Als de in- en/of uitgangen van de parkeergarages beneden het maaiveld liggen, is het verlichtingsniveau – gemeten op de vloer – minimaal 15 lux (Em), met een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra).
10. Huurders en bezitters van parkeerplaatsen die niet in het woongebouw wonen, hebben geen toegang tot de overige gebruiksruiden van de bewoners.
11. Als bezoekers van bewoners gebruik kunnen maken van parkeerplaatsen in de garage van het woongebouw, dan zijn de volgende extra eisen van toepassing:
 - bij de entree van de parkeergarage is een intercomfunctie aanwezig, zodat bewoners de bezoekers vanuit de woning gecontroleerd toegang kunnen geven tot de garage;
 - er zijn afzonderlijk gemarkeerde parkeerplaatsen voor bezoekers;
 - bij de entree van de hal(len) naar de parkeergarage is ook een intercomfunctie aanwezig, zodat bewoners de bezoekers vanuit de woning gecontroleerd toegang kunnen geven tot de garage;
 - er zijn voorzieningen getroffen zodat er niet meer bezoekers toegelaten kunnen worden dan er plaatsen voor bezoekers zijn.
12. Andere collectieve voorzieningen vormen een apart compartiment in de parkeergarages en zijn voorzien van toegangsdeuren die voldoen aan eis G4.

Zie ook O3

Toepassing en interpretatie

Parkeergarages zijn dikwijls ruimten waarin bewoners zich onveilig en onbehaaglijk voelen. Parkeergarages vormen een onderdeel van het woongebouw en worden gebruikt door een vaste groep bewoners. Als onderdeel van het gebouw of complex vallen garages onder het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Voor parkeergarages bij een woongebouw gelden andere eisen dan voor openbare parkeergarages (O3).

De belangrijkste overwegingen bij het beoordelen van de sociale veiligheid van parkeergarages zijn controleerbaarheid en het voorkomen van anonimiteit. Als een parkeergarage bij een woongebouw gecombineerd wordt met een openbare parkeergarage dan zouden deze fysiek van elkaar gescheiden moeten worden. De fysieke scheiding geldt ook voor toegangen vanuit de openbare parkeergarage naar het woongebouw en voor toegangen vanuit de openbare parkeergarage naar de openbare ruimte. Autobezitters kunnen dus niet vanuit het openbaar toegan-

kelijke deel van parkeergarages toegang krijgen tot garages van het woongebouw (met eventuele bergingen). Bezoekers vallen niet in de categorie bevoegden. Bevoegden zijn bewoners en sleutelkaarthouders, maar kunnen ook medewerkers van bedrijven zijn die in de plint van het gebouw werken. Deze medewerkers krijgen geen toegang tot andere algemene ruimten van het woongebouw.

Compartiment voor bergingen

Deuren van individuele bergingen (zogenoemde boxen) liggen bij voorkeur in een apart compartiment, afgesloten met deuren die voldoen aan eis G4. Vanuit het perspectief van het Politiekeurmerk Veilig Wonen worden bergingen en/of fietsenstallingen bij voorkeur niet via parkeergarages ontsloten. Dit om het gebruik van deze voorzieningen aantrekkelijk te maken. Bij voorkeur hebben bergingen en/of fietsenstallingen een directe, eigen ingang op de begane grond. Op deze manier zijn er geen onoverzichtelijke gangen verbonden met de garages. Voor bergingsgangen geldt eis G6. Het is toegestaan dat er door middel van

G9 Vervolg

belijning een aparte zone wordt gecreëerd voor het kortstondig plaatsen van fietsen. Dit op voorwaarde dat er individuele bergingen (die voldoen aan eis G6 en G7) of een centrale fietsenstalling (conform eis G10) aanwezig zijn. Fietsbeugels zijn niet toegestaan. Als in parkeergarages andere voorzieningen zijn ondergebracht (zoals fietsenstallingen en bergingen), is het gebruiksvriendelijk en veilig als naast het toegangshek of de toegangsdeur een aparte loopdeur voor fietsers en wandelaars is aangebracht. Hierdoor wordt meelopen door ongewenste personen zo veel mogelijk voorkomen.

Dimmen

Bij doelmatige bewegingsdetectie is dimmen toegestaan naar minimaal 2 lux (Em) bij kleinschalige parkeergarages. Bij grotere parkeergarages is bij doelmatige bewegingsdetectie dimmen naar minimaal 4 lux (Em) toegestaan (zie eis G5). Hierbij is wel verplicht dat de verlichting bij het betreden van de garage naar het vereiste niveau schakelt en gedurende minimaal tien minuten op dat niveau blijft branden voordat weer gedimd wordt.

Meerdere gebouwen bij één parkeergarage

Regelmatig worden complexen gebouwd waarbij bewoners van meerdere fysieke gebouwen gebruik maken van één gemeenschappelijke parkeergarage onder de gebouwen. In beginsel stelt het Politiekeurmerk Veilig Wonen dat bewoners van een gebouw geen toegang hebben tot de andere gebouwen. Soms is dat problematisch voor vluchtroutes. Hoewel het de nadrukkelijke voorkeur heeft dat vluchtwegen rechtstreeks naar de buitenruimte voeren – en niet door gebouwen lopen – is het in het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 wel toegestaan. Dit op voorwaarde dat het totale aantal woningen van de verschillende gebouwen niet meer is dan honderd én dat er sprake is van een gemeenschappelijk beheer van de gebouwen.

Meelopers

De entree van een garage is kwetsbaar. Een lange openingsduur van garagedeuren maakt het mogelijk voor onbevoegde personen om zonder sociale controle de garage te betreden. Het toepassen van een speedgate kan hiervoor een oplossing zijn.

Deze parkeergarage is verlicht en goed afgesloten met een speedgate.

Fout: de verlichtingseis zal niet gehaald worden.

Vervolg G9

Goed: voordat je de garage ingaat is deze goed te overzien.

Goed: doorzicht gegarandeerd door de deur.

G10 Collectieve (fietsen)stalling

Wat Als privéstallingen ontbreken (zoals een schuur of een berging) is een inbraakvertragende en verlichte collectieve stalling met voldoende stallingsplaatsen noodzakelijk.

Eis G10 is van toepassing als er geen privéstallingen zijn voor fietsen, rolstoelen, scootmobielen en dergelijke.

- Hoe**
1. Er is een collectieve stalling als er geen eigen berging voor bewoners aanwezig is.
 2. Het aantal stallingsplaatsen is minimaal 1,5 per woning. Bij studentenwooneenheden en eenpersoonshuishoudens kan met één stallingsplaats per woning worden volstaan.
 3. Voor de toegangsdeur van een collectieve fietsenstalling gelden de volgende eisen:
 - het glas in de toegangsdeur tot de collectieve fietsenstalling, en het glas binnen een afstand van zeventig centimeter naast de deurkruk, is inbraakvertragend conform de classificatie P2A;
 - er is conform de montagehandleiding een slot ingebouwd met een automatische nachtschootuitwerper van lijst Y van de PKVW Productenlijst;
 - de scharnieren en het veiligheidsbeslag voldoen aan de eisen van de PKVW Beveiligingsrichtlijn.
 4. Voor de toegangsdeur in de buitenschil is doorzichtig glas in of naast de deur geen vereiste; voor de deur vanuit de collectieve stalling naar andere algemene ruimten van het woongebouw is dit wel verplicht.
 5. Ramen in de collectieve fietsenstallingen voldoen aan de eisen van de PKVW Beveiligingsrichtlijn.
 6. Verlichting voldoet aan eis G5. Schakeling van de verlichting is toegestaan bij een glasloze deur in de buitenschil van het gebouw als dit de enige toegangsdeur is. De verlichting dient aan te gaan direct bij de opening van de deur en vervolgens minimaal tien minuten te branden.
 7. Fietshangars dienen te voldoen aan weerstandsklasse 2 van NEN 5096. De openingen in de hangar zijn zodanig dat een fiets daar niet doorheen kan.
 8. Eis G10 is ook van toepassing op stallingsruimten die (mede) zijn bedoeld voor scootmobielen, tenzij het gaat om een gemeenschappelijke verkeersruimte op een woonetage.
 9. De toegang van stallingen vanaf het openbare gebied ligt op maaiveldniveau, in het zicht van de openbare ruimte. Bij toegangsdeuren in de buitenschil is binnen 7,5 meter een verlichtingsarmatuur aangebracht met een kleurweergave van minimaal 70 (Ra). Als de toegangsdeuren van de stalling onder maaiveldniveau liggen, is er zicht mogelijk op deze deur vanuit de omliggende bebouwing of vanaf het openbare gebied. Daarnaast geldt als minimale verlichtingssterkte bij de deur 15 lux (Em).

Toepassing en interpretatie

Diefstal van fietsen is het meest helinggevoelige delict in Nederland. Jaarlijks worden ongeveer 600.000 fietsen gestolen. Uitgaande van een gemiddelde verkoopprijs van 989 euro bij de vakhandel veroorzaakt fietsendiefstal een economische schadepost van zo'n 600 miljoen euro. Voldoende en veilige stallingsplekken zijn daarom belangrijk.

Elke collectieve stalling voldoet aan eis G10. Er is altijd een collectieve stalling als bewoners geen eigen berging hebben, ook als het om eengezinswoningen gaat. Bewoners neigen ernaar om fietsen in dergelijke situaties buiten te laten staan, of juist mee te nemen naar de eigen galerij. Collectieve stallingen die aan eis G10 voldoen en dichtbij de hoofdingang liggen, zijn een veilige oplossing. Stallingen zijn ook gebruiksvriendelijk als deze dicht bij de hoofdingang liggen en bereikbaar zijn zonder dat van liften of trappenhuizen gebruik gemaakt hoeft te worden. Als zich in een woongebouw meerdere collectieve fietsenstallingen bevinden, dan is er sprake van verschillende compartimenten. Gebruikers hebben dan alleen toegang tot het compartiment waarin hun stallingsplaats zich bevindt. Omdat een stalling een collectieve ruimte is, geldt dat de ruimte afgesloten wordt met een automatisch afsluitbare en zelfsluitende deur. Dit automatisch afsluiten gebeurt als het slot in de deur is voorzien van een automatische nachtschootuitwerper. De deur is hierdoor inbraakwerend en als vluchtroute te gebruiken.

Glas in de deur van collectieve fietsenstallingen kan verschillende effecten hebben. Aan de ene kant geeft het glas gebruikers de gelegenheid om de fietsenstalling te controleren vóór het betreden. Aan de andere

kant kan een dader door het glas de buit zien staan en daarmee vooraf de attractiviteit bepalen. Ook kan de deur eenvoudig worden geopend door het glas in te slaan. Daarom wordt er bij voorkeur geen glas toegepast in de buitenschil. Met het oog op de sociale veiligheid vereist het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 voor binnendeuren wel glas. Omdat voor collectieve stallingen de garantie van minimaal drie minuten inbraakwerendheid geldt, is inbraakwerend glas (dat voldoet aan P2A) een vereiste. Als de toegangsdeuren tot de fietsenstallingen zich in de buitengevel van het gebouw bevinden, is in of direct naast deze deur geen glas verplicht. Als er wel glas wordt toegepast, dan dient dit inbraakwerend zijn.

Goed: goedgekeurde fietshangar. Meer informatie op www.centrumfietsdiefstal.nl, een samenwerking tussen o.a. Stichting Aanpak Voertuigcriminaliteit en het CCV.

Vervolg G10

Als in een woongebouw zowel bergingen als collectieve fietsstallingen aanwezig zijn, dan dienen beiden inbraakwerend te worden uitgevoerd, dat wil zeggen respectievelijk conform eis G7 en eis G10. Voor iedere bewoner zou er gelegenheid moeten zijn om de fiets(en) veilig te stallen. Een fietsstalling met fietsklemmen biedt overzicht. Klemmen hebben bij voorkeur de mogelijkheid om een fiets vast te zetten. Collectieve fietskluisen of fietshangars (ook wel fietstrommels genoemd) zijn ook geschikte stallingen. Van deze voorzieningen wordt inbraakwerendheid verwacht (weerstandsklasse 2 van NEN 5096), maar glas is geen vereiste.

Inbraakwerende beglazing

Om de kwaliteit van inbraakwerende beglazing (P2A) aan te tonen, is een verklaring van de leverancier nodig.

Dimmen en uitschakelen

Dimmen of uitschakelen in collectieve bergingencomplexen (G6) en in collectieve stallingen (G10) of in noodtrappenhuizen is toegestaan onder de volgende voorwaarden:

- de ruimte wordt constant verlicht conform de eis over een minimale lengte van 7,5 meter na de toegangsdeur van het compartiment – buiten deze afstand is dimmen of uitschakelen toegestaan;
- in het geval van dimmen is het advies te dimmen tot een niveau van – gemeten op de vloer – minimaal 2 lux (Em), een gelijkmatigheid van minimaal 0,30 Uh en een kleurweergave van minimaal 70 (Ra);
- bij het betreden van de ruimte schakelt de verlichting automatisch naar het vereiste niveau van verlichting en blijft dan minimaal tien minuten branden met de maximale sterkte van de eis.

Toepassing sleutelschakelaars en elektronische oplossingen

Bij de toepassing van een deurautomaat met een sleutelschakelaar bestaat het risico dat het bedienkastje wordt gemanipuleerd, of dat de bedrading van de automaat wordt doorverbonden. Het bedienkastje wordt dan ook bij voorkeur in de muur bevestigd. In elk geval zijn bij

de montage van het kastje beveiligde schroeven noodzakelijk. Bij het gebruik van een zogenoemde proximity oplossing (een kaart of druppel) is een dergelijke manipulatie niet mogelijk.

Scootmobielen

Steeds vaker worden in woongebouwen ruimtes gereserveerd voor het plaatsen en opladen van scootmobielen. In afzonderlijke ruimtes vallen deze voorzieningen onder G10 en zijn er inbraakwerende maatregelen nodig.

Het is niet toegestaan om in een centrale hal losse parkeerplaatsen voor scootmobielen te creëren. Als er vrije stallingruimtes zijn in hallen op hogere etages in een nieuwbouwcomplex, dan zijn diefstalbeperkende maatregelen nodig. Denk aan beugels aan de muur. Op dit moment zijn er nog geen kwaliteitseisen voor dit soort voorzieningen.

Als er voor de scootmobiel van een bewoner ruimte is in een vrije zone in een corridor direct voor de woning, dan zijn geen extra voorzieningen nodig. Er wordt dan verondersteld dat de sociale controle voldoende is om diefstal te voorkomen.

Fout: door de te grote (> 15 cm) opening aan de bovenzijde is deze stalling onvoldoende inbraakwerend.

Dit is geen gewenste situatie. Let op: het glas direct naast deze toegangsdeur dient minimaal P2A te zijn en bij voorkeur is er geen zicht op de fietsen/scooters van buitenaf.

G11 Beheerplan en toezicht woongebouw, inclusief maatregelen tegen graffiti

Wat Afspraken over onderhoud en beheer van een woongebouw (inclusief de semi-openbare ruimte binnen het beheer en verantwoordelijkheid van de eigenaar en/of beheerder) zijn schriftelijk vastgelegd.

- Hoe**
1. In het beheerplan van een woongebouw staan afspraken over de wijze waarop wordt zorg gedragen voor een schoon, heel en veilig woongebouw. Er wordt daarbij onder meer rekening gehouden met:
 - de noodzakelijke schoonmaak en reparatie van bestrating, collectieve gebouwdelen en verlichting;
 - structureel onderhoud van groen, zodat het zicht niet wordt belemmerd en (openbare) verlichting niet wordt gehinderd;
 - herstel van vernielingen.
 2. Het beheerplan voorziet in procedures voor samenwerking en communicatie met bewoners en andere betrokkenen.
 3. Er is een meldpunt waar bewoners storingen en klachten kunnen melden.

Toepassing en interpretatie

Beheer en onderhoud van een woongebouw zorgen voor een wijk die schoon en heel blijft. Mensen voelen zich veiliger in een gebouw en woonomgeving die een goed verzorgde indruk achterlaten. Beschadigde voorzieningen, vernielingen en vuil verminderen de aantrekkelijkheid van de wijk en de betrokkenheid van bewoners. Een neerwaartse spiraal is het gevolg (ook wel erosievandalisme genoemd). Gericht beheer en toezicht kunnen dit voorkomen. Voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen is het van belang, dat beheerders met alle betrokkenen – al in het stadium van planvorming – nadenken over manieren om de kwaliteit van een gebouw te bewaken. Een beheergericht ontwerp maakt toekomstig beheer eenvoudiger en beter uitvoerbaar. Een praktisch beheerplan vermindert vandalisme en woonoverlast.

Tips: het voorkomen van graffiti

- Gevels zijn kwetsbaar als ze zich direct in de openbare ruimte bevinden. Een strook (lage) beplanting, bij voorkeur slecht door-dringbare planten met stekels, kan gevels afschermen.
- Graffiti in een gebouw kan worden voorkomen door afsluiting van de entreehal, goede materiaalkeuze, regelmatige controles en snelle reacties op graffiti.

Tips: graffiti verwijderen

Welke methode voor het verwijderen van graffiti wordt gekozen, is sterk afhankelijk van de frequentie van bekladding en van eigen voorkeuren. Mogelijkheden zijn schoonmaken, overschilderen of vervangen.

- Kies voor materialen die makkelijk schoon te maken zijn. Denk aan gladde en niet-poreuze materialen, zoals tegels of (gekleurde) panelen met een glaslaag. Tegels worden bij voorkeur zonder (kit)voegen geplaatst.
- Breng antigraffiti-coating aan om poreuze materialen, zoals baksteen, te beschermen. Coating maakt schoonmaken mogelijk. Er is daarna doorgaans wel verschil zichtbaar tussen de schoongemaakte gedeelten en de rest van de wand. En na het schoonmaken moet de (dure) coating weer opnieuw worden aangebracht.
- Schilder graffiti regelmatig over. Deze laatste variant kan goedkoper uitpakken dan gladde tegels of coating en is vooral binnen gebouwen aantrekkelijk. Gemeenschappelijke ruimten krijgen daardoor regelmatig een frisse, nieuwe verflaag.

Kunst door kinderen uit de wijk.

Vervolg G11

Het doel van aanbeveling G11 is om afspraken te maken over verantwoordelijkheden op het gebied van toekomstig onderhoud en beheer van het woongebouw. In het beheerplan vastgelegde afspraken kunnen gaan over bijvoorbeeld de gewenste reactie op klachten, vernielingen en graffiti. Zo kan de termijn worden vastgelegd waarbinnen graffiti wordt verwijderd, of vernielingen worden gerepareerd. Zowel preventie als handhaving spelen een rol. Voor de toetsing van deze aanbeveling van het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015 is het voldoende om afspraken in een document vast te leggen. Een volledig, technisch beheerplan, dat alle reguliere onderhoudsmaatregelen beschrijft, is niet noodzakelijk. Mogelijke aandachtspunten in het beheerplan zijn:

- omschrijvingen van taken en verantwoordelijkheden van betrokken partijen;
- vastlegging van overlegstructuren, zoals regulier bewonersoverleg, bewonerscommissies, wijkoverleggen en informatieavonden;
- regelingen voor controle en herstel van vervuiling, vernieling en graffiti;
- klachtenregelingen, inclusief een meldpunt en criteria voor opvolging;
- bemiddeling bij burenruzies en (geluids)overlast;
- afstemming tussen reguliere onderhoudsmaatregelen van verschillende beheerders (bijvoorbeeld van de gemeente en woningcorporatie), met name als het gaat om het opruimen van zwerfvuil, het herstellen van vernielingen en het verwijderen van graffiti (vooral aanstootgevende, racistische, discriminerende bekladding);
- participatie en eigen verantwoordelijkheid van bewoners;
- brandveiligheid, zoals – in gebouwen – het vluchtplan.

Het is niet altijd nodig om een nieuw document op te stellen om aan aanbeveling G11 te voldoen. Soms zijn de bedoelde afspraken al vastgelegd in integrale beheerplannen van de corporatie. In kleinere koopcomplexen zijn afspraken goed vast te leggen in een overeenkomst van de Vereniging van Eigenaren. Het is mogelijk om een combinatie te maken van een beheerplan voor het woongebouw en voor de woonomgeving. Een format voor een beheerplan is te vinden op www.politiekeurmerk.nl.

Toezicht

Er is onderscheid te maken tussen informeel, semi-formeel en formeel toezicht:

- formeel toezicht kan bestaan uit toezicht door politie, stadswachten of bewakingsdiensten. Voor afspraken in de wijk is een wijkagent van groot belang.
- semi-formeel toezicht bestaat uit toezicht door huismeesters, buurtconciërges of wijkmeesters. Vaak hebben zij controlerende en signalerende taken, fungeren ze als het aanspreekpunt voor bewoners, bemiddelen ze bij ruzies en overlast, en voeren ze kleine onderhoudstaken uit.
- alle aanwezigen in een wijk vormen samen het informele toezicht. Toezichthoudende bewoners, die zijn aangesteld door een woningcorporatie of gemeente, hebben een voorbeeldfunctie in de wijk.

Maatregelen tegen graffiti

Om graffiti te voorkomen kunnen blinde muren, vlakken, wanden en constructies worden afgeschermd door beplanting. Als afscherming niet mogelijk is, of plekken extra gevoelig zijn voor graffiti, dan kunnen deze voorzien worden van een coating. Coatings maken reiniging ook eenvoudiger. Kunstwerken of andere verfraaiingen zijn ook manieren om graffiti te voorkomen. Want in de wereld van graffiti is het niet netjes om andermans werk te bekladden.

Als er eenmaal graffiti is geconstateerd, dan is het belangrijk om de bekladding snel te verwijderen om een neerwaartse spiraal te voorkomen. Graffiti geeft een gevoel van verloedering en heeft daarmee een negatieve invloed op het veiligheidsgevoel. Door graffiti (zeer) snel te verwijderen, worden spuiters ontmoedigd. Op die manier gaat van schoonmaken ook een preventieve werking uit.

Beheer parkeergarages is soms een eis

Wanneer meerdere woongebouwen gebruik maken van een parkeergarage dan kan de situatie beoordeeld worden als één woongebouw als er gezamenlijk beheer is (zie G9).

Bij verdachte situaties bel 112. Noteer het signalement of maak een foto.

Corporatie stelt in overleg met bewoners de huisregels vast.

Op deze wijze heeft een hek geen zin, draagvlak bij de gebruikers is nodig.

Woning

Eisen

W1	Zicht op de openbare ruimte	96
W2	Deuren: zicht en verlichting	98
W3	Deuren: inbraakwerendheid	102
W4	Ramen, ventilatieopeningen, lichtkoepels en dakramen: inbraakwerendheid	105
W5	Garages: inbraakwerendheid en verlichting	107
W6	Berging of schuur: inbraakwerendheid en verlichting	109
W7	Rookmelder	110

Aanbevelingen

W8	Maatregelen bij hogere risico's, voorlichting en communicatie	111
----	---	-----

Eisen en aanbevelingen

Om aan het Politiekeurmerk Veilig Wonen te voldoen, moeten alle eisen per categorie gehaald worden. Aanbevelingen mogen, op verzoek van de opdrachtgever, mee beoordeeld worden. Aanbevelingen die goed opgevolgd worden, kunnen bijdragen aan op maat gesneden oplossingen in de wijk. Vanuit het Politiekeurmerk Veilig Wonen wordt dan ook sterk aanbevolen om de aanbevelingen goed door te nemen en om een keuze te maken welke aanbevelingen relevant zijn voor de desbetreffende nieuwbouwwijk.

W1 Zicht op de openbare ruimte

Wat Vanuit de woning bestaat zicht op de openbare ruimte, zodat sociale controle mogelijk is.

- Hoe**
1. Vanuit de woning heeft de bewoner zicht op de openbare ruimte.
 2. Kopgevels zijn voorzien van een raam, met uitzondering van die situaties waar dat op basis van wettelijke regels niet is toegestaan of wanneer minimaal twee andere woningen voldoende zicht op de openbare ruimte bieden.
 3. Het zicht wordt niet weggenomen door struiken, schuurtjes, schuttingen, hekwerken en andere obstakels in tuinen.

Toepassing en interpretatie

Zichtlijnen tussen woning en openbare ruimte zijn van belang voor informeel toezicht en betrokkenheid bij de omgeving. W1 is belangrijk voor eisen op het gebied van parkeren, straatmeubilair en openbaar verkeer. Het gaat om sociale controle op parkeer- en speelplaatsen.

Bewoners vormen de 'sociale ogen' en het 'informele toezicht'. Door ruimten waar vaak mensen zijn, zoals de woonkamer, aan de straatzijde te situeren en te zorgen voor goede zichtlijnen tussen woning en openbare ruimte, ontstaan vanzelf sociaal en informeel toezicht. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen werkt minder goed als bewoners zichtlijnen blokkeren, bijvoorbeeld door ramen aan de binnenzijde dicht te maken of de tuin dicht te laten groeien. Daarom is voorlichting (W8) aan bewoners over het 'hoe en waarom' van maatregelen belangrijk. De voorkeur gaat uit naar een woonkamer aan de voorzijde, maar ook een keuken aan de voorzijde waarborgt het zicht op het openbaar gebied.

Kopgevels

Ramen in kopgevels kunnen extra zicht bieden op de openbare ruimte. Zo kunnen bewoners bijvoorbeeld uitkijken op parkeerplaatsen. Via een raam zien zij ook de bezoekers die op weg zijn naar de deur in de zijgevel. Een zijtuin (zie ook aanbeveling K3) vormt een buffer tussen het raam en de openbare ruimte. Bewoners maken ramen in zijgevels vaak dicht met afplakmaterialen als deze aan een voetpad grenzen. Dit vraagt om voorlichting (W8) aan bewoners om vanwege de sociale controle deze ramen niet af te plakken vanwege privacy. Volgens het Bouwbesluit mogen in stegen smaller dan twee meter geen ramen zitten.

Tip: het tien-minuten-gesprek

Geef bewoners na oplevering van hun nieuwbouwwoning voorlichting over veilig en bewust wonen in een tien-minuten-gesprek per woning. De gemeente Veenendaal doet dit al.

Goed: zicht op openbare ruimte is gegarandeerd.

Vervolg W1

Deze gevel met glas geeft een goed zicht. Goed buurtcontact is belangrijk bij sociaal toezicht in de wijk.

Goed: een raam op de eerste verdieping heeft bij kopgevels vaak meer effect.

Goed: parkeren op 'eigen erf' geeft de grootste mate van sociale controle.

W2 Deuren: zicht en verlichting

Wat De voordeur van de woning is sociaal veilig, gebruiksvriendelijk en zichtbaar vanuit de (semi)openbare ruimte. Achter de eigen voordeur is te zien wie er voor de deur staat.

Hoe

Voordeur

1. De voordeur ligt in het zicht vanaf de (semi)openbare ruimte.
2. De voordeur ligt niet in een onderdoorgang, zoals bij poortwoningen.
3. De voordeur ligt bij voorkeur vlak in de gevel of springt naar voren. Als de voordeur terugspringt, is de nis minimaal twee keer zo breed als diep.
4. Bergingen aan de voorzijde zijn zo gesitueerd dat de voordeur zichtbaar is vanaf de straat. De nis die dan tussen de bergingen ontstaat, is minimaal twee keer zo breed als diep. Er zijn geen onoverzichtelijke ruimtes tussen woningen en bergingen.
5. Vanachter de voordeur kan een bewoner zien wie er voor de voordeur staat. Bijvoorbeeld door toepassing van glas of een deurspion. Een deurspion wordt geplaatst tussen de 1,35 meter en 1,55 meter vanaf de vloer. Een glasstrook geeft minimaal tussen deze hoogte zicht op wie er voor de deur staat.
6. Er is een verlichtingsarmatuur bij de voordeur aangebracht.

Overige bereikbare deuren

7. Er is een verlichtingsarmatuur aangebracht bij alle overige bereikbare deuren aan de buitenkant van de woning.
8. Als meerdere deuren vanuit een punt aangelicht kunnen worden, is een centraal aangebrachte verlichtingsarmatuur binnen 7,5 meter voldoende. Een combinatie met een verlichtingsarmatuur op de berging of garage is ook mogelijk.
9. Alleen (balkon)deuren tot een hoogte van 5,5 meter vanaf het aansluitend terrein vallen onder deze eis.

Zie ook G5, W5, W6

Goed: een grotere ruimte tussen geschakelde woningen is geen nis.

Vervolg W2

Kern van eis W2 is dat de voordeur van de woning duidelijk in het zicht ligt en dat er een overzichtelijke route is tussen straat en voordeur. Er is altijd een punt vanaf de openbare ruimte waarbij de voordeur in het zicht ligt. Bij alle voordeuren en in beginsel bij alle overige bereikbare deuren is een verlichtingsarmatuur aangebracht.

Toepassing en interpretatie

Bereikbare deuren

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen benoemt alle deuren van de woning op de begane grond – zowel voordeur, achterdeur als tuindeuren of schuifpui – als bereikbare ingangen voor inbrekers (zie bijlage 1 Bereikbaarheid). Ook een garage- of bergingsdeur valt onder eis W2 als deze toegang geeft tot de woning (dus als er een tussendeur is van de garage of berging naar de woning). Ook deuren die in een volledig afgeschermd de tuin uitkomen, bijvoorbeeld bij patio's, vallen onder eis W2. De verlichting bij deuren van garages en bergingen die geen toegang geven tot de woning, is geregeld in eis W5 en W6. Als een balkon opklimbaar is, vallen balkondeuren tot een hoogte van 5,5 meter vanaf het aansluitend terrein ook onder W2. Voor de opklimbaarheid geldt dan in beginsel een maat van 3,5 meter en aansluitend door middel van eenvoudige opklim-mogelijkheden tot een hoogte van maximaal 5,5 meter. Dit geldt zowel voor woongebouwen als eengezinswoningen.

Deze eis bepaalt dat verlichting niet verplicht is op hoger gelegen balkons en terrassen hoewel deze mogelijk conform bijlage 1 wel bereikbaar zijn en daarmee inbraakwerend moeten worden uitgevoerd. Vanaf een binnenterrein op bijvoorbeeld een tweede etage van een woongebouw geldt dat bereikbare deuren op het niveau van het binnenterrein verlicht moeten zijn. Verder geldt dat balkondeuren waarvan het balkon bereikbaar is binnen 5,5 meter vanaf het binnenterrein verlicht moeten zijn.

Armatuur/lamp

Een aangebrachte verlichtingsarmatuur moet degene die voor de voordeur staat 'aanlichten', zodat deze herkenbaar is. Als het armatuur verkeerd is aangebracht (achter de persoon of te hoog) ontstaan schaduwen. De herkenbaarheid van het gezicht is dan minder. Een verlichtingsarmatuur die aan de sluitzijde naast de deur wordt bevestigd, heeft het meeste effect.

Zicht

Om degene voor de voordeur te herkennen, is een raam of spion in de deur, of een strook helder glas naast de deur verplicht. Voor de gebruiksvriendelijkheid kan dit het beste een strook glas aan de sluitzijde in de deur zijn. Bij het vastpakken van de deurkruk kan de bewoner dan naar buiten kijken. Een deurspion wordt geplaatst tussen 1,35 meter en 1,55 meter hoogte, gerekend vanaf de vloer.

Verlichting: is het een deur of een raam?

Regelmatig worden gevelelementen toegepast die sluiten als een raam, maar die nagenoeg de afmetingen hebben van een deur. Om misverstanden te voorkomen is het volgende bepaald: als bij een gevelement geen sprake is van een deur en er is geen enkel te forceren bedieningspunt aan de buitenzijde (dus ook geen blind beslag) dan mag het betreffende gevelement, ongeacht de afmetingen, als raam beschouwd worden. Verlichting is dan niet verplicht.

Portiekwoningen

Woningen op een eerste of hoger gelegen etage met een portiekontsluiting of woningen aan een middencorridor, kunnen niet volledig voldoen aan eis W2. Om aan de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen te voldoen, moeten portiekwoningen onder andere voldoen aan de eisen G3 en G5.

Goed: zicht vanuit de hal.

Goed: verlichting maakt de voordeur goed zichtbaar. Bij voorkeur is de lamp naast de deur geplaatst.

W2 Vervolg

Gecombineerde verlichting

In eis W2 is opgenomen dat bij alle bereikbare deuren een verlichtingsarmatuur moet zijn aangebracht. Bij andere deuren dan de voordeur, is het mogelijk hiervan af te wijken als op een centraal aangebracht aansluitpunt een lamp is aangesloten die meerdere deuren (binnen 7,5 meter) direct kan verlichten. Een combinatie met een verlichtingsarmatuur op de berging is dan ook mogelijk (zie W6). Het is ook toegestaan dat de betreffende deur wordt aangeschreven door een verlichtingsarmatuur van de openbare verlichting. Voorwaarde is dan wel dat de afstand maximaal 7,5 meter is, gemeten vanaf het verlichtingsarmatuur tot een hoogte van 1,8 meter nabij de betreffende deur.

Een nis is een:

- inspringing in de gevellijn bij entrees van woningen. Deze inspringing heeft daarbij een minimale diepte van veertig centimeter en is tenminste twee keer zo breed als diep en maximaal drie keer zo breed als diep;
- bouwkundige situatie waarbij de entreedeur van een woning zodanig verdiept ligt dat controle vanaf het openbaar gebied slechts beperkt mogelijk is.

Aanbeveling: vlucht vriendelijke deur

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen raadt aan om tenminste één deur van de woning vlucht vriendelijk uit te voeren. Dit betekent dat iemand in panieksituaties, bijvoorbeeld bij brand, het huis zonder sleutel kan verlaten. De deur is vanaf de buitenkant uiteraard wel goed op slot. Inbraakwerendheid is een eis die ook voor vlucht vriendelijke deuren geldt.

Fout: zorg dat bij blinding de doorkijkmogelijkheid blijft bestaan.

Fout: tussenruimte tussen berging en gevel (nis) zorgt ervoor dat mensen zich kunnen verstoppen.

Vervolg W2

In het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2008 is de vlucht vriendelijke deur als eis opgenomen. Daarmee werd geanticipeerd op te verwachten landelijke ontwikkelingen in het Bouwbesluit. In 2011 bleek dat deze ontwikkelingen niet doorzetten. Mede daarom is de vlucht vriendelijke deur vanaf het handboek 2011 alleen als aanbeveling opgenomen. Ook in handboek 2015 vragen we aandacht voor dit onderwerp. Daar waar het technisch goed uitvoerbaar is, heeft een vlucht vriendelijke deur in de woning wel een meerwaarde. Het is dus belangrijk om deze aanbeveling niet zomaar terzijde te schuiven, ook al is het ook in deze versie een aanbeveling.

De vlucht vriendelijke deur is voorzien van een sluiting zoals een draaiknopcilinder, of een ander mechanisme waarmee de deur van binnenuit zonder sleutel kan worden geopend. Indien binnen één meter van het bedieningspunt aan de binnenzijde van de deur glas aanwezig is, dient dit glas inbraakwerend te zijn volgens de klasse die in het vigerende Bouwbesluit is aangegeven. Er kunnen andere materialen (bijvoorbeeld polycarbonaat) als gelijkwaardige oplossing worden toegepast. Hiertoe dient een verklaring van een erkend keuringsinstituut overlegd te worden. Verder dient er een anti-manipulatieplaat te worden toegepast die aanboren van de cilinder tegengaat, of een gecertificeerde draaiknopcilinder SKG**® die tegen manipulatie van buitenaf bestand is. Tot slot dient bij een brievenbusopening die zich binnen een afstand van 100 cm van het bedieningspunt van de deur bevindt én een grotere bruto opening dan 45 mm heeft, een SKG-goedgekeurde brievenbusafscherming geplaatst te worden. Hierbij moet de functie van de brievenbus behouden blijven.

Goed: een niet te diepe voortuin zorgt voor een privé-karakter, en tegelijkertijd voor goede zichtlijnen.

Zichtbaarheid door deurspion

Deurspionnen zijn er in diverse soorten, variërend van een kleine lens tot een compact LCD-scherm aan de binnenkant van de deur.

Goed: door gebruik van deurspion met LCD-scherm hebben de bewoners beter zicht vanuit de woning op bezoekers voor de deur.

Goed: glasstrook en verlichting geven goed zicht op wie er voor de deur staat.

W3 Deuren: inbraakwerendheid

Wat Alle bereikbare gevelelementen (zie bijlage 1 Bereikbaarheid) met deuren die toegang geven tot de woning zijn tenminste drie minuten inbraakwerend, zonder de gebruiksvriendelijkheid te schaden.

W3 geldt ook voor deuren van bergingen of schuren als deze toegang geven tot de woning.

- Hoe**
1. Er is een gevelement toegepast dat door een erkend keuringsinstituut op basis van de vigerende NEN 5096, weerstandsklasse 2 is getest en goedgekeurd of door een erkend keuringsinstituut op basis van toetsing en goedkeuring een conformiteitsverklaring (minimaal 3 minuten inbraakwerendheid) heeft verkregen.
 2. Als inbraakwerende beglazing moet worden toegepast, dient de kwaliteit te voldoen aan hetgeen in het vigerende Bouwbesluit is aangegeven.
 3. Er is een SKG gecertificeerde voorziening tegen cilindertrekken toegepast van tenminste 15 Kn.
 4. De buitendeuren van de woning zijn voorzien van een sluiting, die met een sleutel ('gelijksluitend') en licht te bedienen is.
 5. Tenminste één deur die toegang geeft tot de woning is tweezijdig bedienbaar.
 6. Iedere voordeur van de woning is voorzien van een SKG KE 573 goedgekeurde kierstandhouder. Dit is niet noodzakelijk als een kierstandhouder zowel operationeel als organisatorisch niet functioneel is, of de montage technisch niet uitvoerbaar is.
 7. Indien er een sleutelkluisje wordt toegepast dient dit ten minste een SKG**® gecertificeerd sleutelkluisje te zijn.

Zie ook bijlage 1 Bereikbaarheid, W5 en W6

Goed: inbraakwerend en gebruiksvriendelijk.

Toepassing en interpretatie

Inbraakwerendheid

Eis W3 regelt de inbraakwerendheid van de woning. Hierdoor wordt een inbraak drie minuten vertraagd. Onder deze eis vallen ook deuren van bergingen en garages als deze toegang geven tot de woning. Maken deuren deel uit van een bergingencomplex, dan is de inbraakwerendheid geregeld in G7. De inbraakwerendheid van garages staat in eis W5. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen eist, evenals het Bouwbesluit, de NEN 5096 weerstandsklasse 2. Onder een conformiteitsverklaring wordt verstaan een verklaring van een erkend keuringsinstituut dat aangeeft dat het gevelement voldoet aan de eisen van inbraakwerendheid.

Tip: hoge inboedelwaarde

Voor woningen met een waarde van 1,5 keer de gemiddelde verkoopwaarde per plaats, of meer dan 50.000 euro aan attractieve, meeneembare goederen, zie ook W8 voor aanvullende aanbevelingen.

Doorgangsopening

Per 1 april 2014 is de NEN 5096 (versie 2012) in het Bouwbesluit van kracht. Een grote wijziging is het hanteren van de doorgangsopening zoals die in de Europese normen NEN-EN 1627 t/m NEN-EN 1630 is opgenomen. Het gevolg is dat bijvoorbeeld bovenlichten waarvan één van de dagmaten kleiner is dan 250 mm niet beveiligd hoeven te worden. Hierdoor wordt de inbraakwerendheid van de gevelementen nadelig beïnvloed. De verwachting is wel dat op termijn deze maatvoering weer bijgesteld gaat worden. De NEN adviseert om de maatvoering van voor 1 april 2014 (150 x 250 x 250 mm) te hanteren. Binnen het Politiekeurmerk Veilig Wonen hanteert men de maatvoering van de doorgangsopening van de versie van de NEN 5096:2007 te weten het beproevingsblok van 150 x 250 x 250 mm. Dit betekent dat alleen ramen waarvan één van de dagmaten kleiner is dan 150 mm niet beveiligd hoeven te worden.

Gebruiksvriendelijkheid

Onder gebruiksvriendelijkheid van bereikbare deuren wordt in eis W3 verstaan dat deuren:

Vervolg W3

- voorzien zijn van gelijksluitende cilinders, waardoor het sluitwerk van de deuren van één woning met één sleutel is te bedienen;
- voorzien zijn van één bedieningspunt dat gelegen is tussen 0,9 en 1,4 meter gemeten vanaf de vloer;
- voorzien zijn van sluitwerk dat licht, dat wil zeggen, zonder buitensporige krachtsinspanning, vergrendeld kan worden.

Bij dubbel openslaande deuren geldt dat de bedieningspunten van de sluitingen van de passieve deur (maximaal twee) zijn gelegen tussen 0,9 en 1,4 meter, gemeten vanaf de vloer. Naar binnen draaiende deuren (voordeuren) zijn bij voorkeur voorzien van een 'anti-flippervoorziening'.

Balkon- en tuindeuren

Balkondeuren en tuindeuren die niet als ingang worden gebruikt, zijn bij voorkeur uitgerust met een slot met een halve cilinder en hebben geen of blind veiligheidsbeslag aan de buitenzijde.

Kierstandhouder

Woningovervallen zijn een toenemend probleem in Nederland. Door aan diverse eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen te voldoen, kan het risico op een woningoverval verkleind worden. Denk bijvoorbeeld aan zicht op wie er voor de deur staat, verlichting bij de voordeur en de kierstandhouder.

Een kierstandhouder maakt het mogelijk om te communiceren met iemand die voor de deur staat zonder de deur helemaal te openen. Daarmee is het een hulpmiddel tegen het binnendringen van personen. SKG heeft een testprotocol ontwikkeld, de SKG KE 573, op basis waarvan de kierstandhouders kunnen worden beproefd. Indien de test wordt doorstaan mag het product worden voorzien van het SKG logo voor aanvullende beveiligingsproducten (✓ of ✓✓). Op dit moment kan een kierstandhouder nog niet op alle ondergronden worden toegepast. In dit handboek is het aanbrengen van een kierstandhouder op de voordeur alleen verplicht indien dit functioneel is en organisatorisch en technisch mogelijk. Een kierstandhouder is bijvoorbeeld niet functioneel als de betreffende voordeur nagenoeg even breed is als de hal van de woning. De bewoner is dan niet in staat om door de ontstane kier te communiceren, of een document aan te pakken. Een kierstandhouder heeft dan geen meerwaarde. In zorgwoningen kan een kierstandhouder voor zorginstellingen organisatorisch tot problemen leiden, dus is de kierstandhouder in dat geval niet verplicht.

Meer informatie over woningovervallen kunt u lezen in de themapagina's Woningovervallen op pagina 22.

Cilindertrekbeveiliging

De eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen houden rekening met gangbare inbraakmethoden en volgen de ontwikkelingen op dit gebied. De afgelopen drie jaar is steeds vaker sprake van inbraken door middel van het cilindertrekken. De huidige cilinders (SKG **®), conform NEN 5089, zijn hier slechts beperkt tegen bestand. Sinds het verschijnen van het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2011 moet cilindertrekbeveiliging toegepast worden met een trekkracht van minimaal 15 Kn. In de praktijk betekent dat het toepassen van een SKG**® cilinder of een veiligheidsbeslag SKG **® of SKG ***® met cilindertrekbeveiliging.

Tweezijdige bediening

Om een woning snel inbraakwerend te verlaten is het noodzakelijk dat ten minste één deur van de woning tweezijdig bedienbaar is. Veelal zal dit de voordeur van de woning zijn. Indien het aannemelijk is dat een

Een gecertificeerde kierstandhouder bij het openen van de deur, gebruik deze niet als extra slot.

Modus operandi cilindertrekken. Cilindertrekbeveiliging is hiervoor de oplossing.

W3 Vervolg

Modus operandi hengelen. Dit kan niet met een slot dat echt op slot zit.

woning ook via een achterdeur verlaten kan worden, bijvoorbeeld via de achtertuin naar de openbare weg, zou het logisch zijn dat in ieder geval één achterdeur tweezijdig bedienbaar is. Dit is echter geen verplichting, maar kan wel als advies meegenomen worden.

Sleutelkluisjes

Het aantal zorg gerelateerde woningen en woongebouwen is fors toegenomen en de verwachting is dat dit aantal de komende jaren nog zal stijgen. De thuiszorgmedewerker, maar bijvoorbeeld ook de tuinman, de interieurverzorgster en Tafeltje Dekje moeten allemaal (eenvoudig) de zorgwoning binnen kunnen, terwijl ongewenste bezoekers buiten gehouden moeten worden. Een veilig en goed toegangsbeheer en controlesysteem is voor deze zorgwoningen dan ook van groot belang. Naast elektronische toegangsbeheersystemen is een oplossing voor toegangsbeheer het mechanisch systeem in de vorm van sleutelkluisjes. Voorwaarde die het PKVW stelt, is dat deze sleutelkluisjes ook tenminste drie minuten inbraakwerend dienen te zijn. Inmiddels zijn er verschillende vormen van door SKG goedgekeurde en gecertificeerde (SKG ***) sleutelkluisjes. Voor sleutelkluisjes die voorzien zijn van een cilinder wordt aanbevolen om een SKG*** cilinder te plaatsen. Er zijn sleutelkluisjes die in de muur aangebracht moeten worden. Minder opvallend zijn sleutelkluisjes die in het beslag van de voordeur zijn verwerkt. Meer informatie in de CCV flyer: toegang tot zorgwoningen.

Sleutelkluisje in veiligheidsbeslag. Bij voorkeur met SKG*** @ cilinder.

Modus operandi: flipperen met een stevig stuk plastic. Dit kan niet met een deur die op slot zit.

The flyer contains the following text:

Cilindertrekbeveiliging

De afgeleverde cilinder moet voldoen aan de eisen van de SKG. De cilinder moet worden geïnstalleerd op de deur van de voordeur van de woning. De cilinder moet worden geïnstalleerd op de deur van de voordeur van de woning. De cilinder moet worden geïnstalleerd op de deur van de voordeur van de woning.

TOEGANG TOT ZORGWONINGEN

De afgeleverde cilinder moet voldoen aan de eisen van de SKG. De cilinder moet worden geïnstalleerd op de deur van de voordeur van de woning. De cilinder moet worden geïnstalleerd op de deur van de voordeur van de woning.

WEDEROMKOP SYSTEEM

De afgeleverde cilinder moet voldoen aan de eisen van de SKG. De cilinder moet worden geïnstalleerd op de deur van de voordeur van de woning. De cilinder moet worden geïnstalleerd op de deur van de voordeur van de woning.

Informatie is gratis te verkrijgen via www.hetccv.nl/webwinkel of www.politiekeurmerk.nl/webshop.

Ramen, ventilatieopeningen, lichtkoepels en dakramen: inbraakwerendheid W4

Wat Alle bereikbare dak- en gevelelementen (zie bijlage1 Bereikbaarheid) met ramen en ventilatieopeningen, dakramen en lichtkoepels die toegang kunnen geven tot de woning zijn tenminste drie minuten inbraakwerend, zonder de gebruiksvriendelijkheid te schaden.

- Hoe**
1. Aan ramen, ventilatieopeningen, dakramen en lichtkoepels waarvan een van de dagmaten kleiner is dan vijftien centimeter, stelt het Politiekeurmerk geen eisen.
 2. Er wordt een gevelement, een dakraam of een lichtkoepel toegepast die door een erkend keuringsinstituut op basis van de vigerende NEN 5096, weerstandsklasse 2 is getest en goedgekeurd of door een erkend keuringsinstituut op basis van toetsing en goedkeuring een conformiteitsverklaring (minimaal 3 minuten inbraakwerendheid) heeft verkregen.
 3. Als inbraakwerende beglazing moet worden toegepast, dient de kwaliteit te voldoen aan hetgeen in het vigerende Bouwbesluit is aangegeven.
 4. De verschillende ramen, ventilatieopeningen en lichtkoepels in de woning zijn eenvoudig en licht te bedienen. Sluitpunten van ramen zijn bij voorkeur gelijksluitend (met één sleutel te bedienen).

Zie ook bijlage 1 Bereikbaarheid, W5, W6

Een raam is inbraakwerend en moet afgesloten zijn als bewoners afwezig zijn.

Aan smalle ramen (met een dagmaat < 15 centimeter) stelt het Politiekeurmerk Veilig Wonen geen eisen.

Toepassing en interpretatie

Inbraakwerendheid

Ongeacht de maatvoering is sprake van een raam als alleen bediening van binnenuit mogelijk is en de functie van deur is uitgesloten. Bovendien is aan de buitenzijde op geen enkele wijze een bedieningsmechanisme of beslag geplaatst en is het plaatsen daarvan ook niet eenvoudig. Bij ramen is een aansluitpunt voor verlichting niet verplicht. Onder een conformiteitsverklaring wordt verstaan een verklaring van een erkend keuringsinstituut dat aangeeft dat het gevelement voldoet aan de eisen van inbraakwerendheid. Eis W4 geldt voor alle bereikbare ramen, dus ook voor vaste (niet beweegbare) ramen, wc-raampjes en badkamerramen. De makkelijkste manier om inbraakwerendheid te bereiken is door het kiezen van een raam waarvan een van de dagmaten kleiner is dan vijftien centimeter. De inbraakwerendheidseis voor lichtkoepels is ook in deze eis opgenomen, omdat lichtkoepels over het algemeen wel bereikbaar zijn. Wellicht ten overvloede, maar volgens de NEN 5087 (versie mei 2013) vallen deze dan ook onder het Bouwbesluit en dienen daarom wettelijk te voldoen aan weerstandsklasse 2 van de NEN 5096.

Andere dakelementen

Bereikbare dakelementen, zoals lichtkokers, met een doorgangsopening die voldoende groot is om het beproevingsblok van 150 x 250 x 250 mm door te laten, vallen ook onder deze eis.

Gebruiksvriendelijkheid

Onder gebruiksvriendelijkheid van bereikbare ramen en ventilatieopeningen wordt verstaan dat de ramen en ventilatieopeningen:

- voorzien zijn van bedieningspunten (maximaal twee) die bij voorkeur (niet verplicht) zijn gelegen tussen 0,9 en 1,4 meter, gemeten vanaf de vloer;
- voorzien zijn van sluitwerk dat met één sleutel is te bedienen;
- voorzien zijn van sluitwerk dat licht, dat wil zeggen zonder buitensporige krachtinspanning, vergrendeld kan worden.

W4 Vervolg

In de nieuwbouw worden alle ramen en deuren tot een hoogte van 5,5 meter beveiligd.

Sloten met een afstandsbediening zorgen voor gebruiksgemak.

Een lichtkoepel op een uitbouw is veelal een bereikbaar dakelement. Het toepassen van weerstandsklasse 2 is vereist.

Inmiddels zijn er goedgekeurde lichtkoepels die aan de PKVW-eisen voldoen.

Garages: inbraakwerendheid en verlichting W5

Wat Alle bereikbare ramen, deuren, lichtkoepels, dakramen en ventilatieopeningen van garages (zie bijlage 1 Bereikbaarheid) zijn tenminste drie minuten inbraakwerend. Bij deuren is een verlichtingsarmatuur aangebracht.

Hoe

1. Aan ramen, ventilatieopeningen, lichtkoepels of dakramen waarvan één van de dagmaten kleiner is dan vijftien centimeter, stelt het Politiekeurmerk geen eisen.
2. Er zijn gevelelementen c.q. dakelementen (raam, ventilatieopening, deur, lichtkoepel of dakraam) toegepast die door een erkend keuringsinstituut op basis van de NEN 5096, weerstandsklasse 2 zijn getest en goedgekeurd of door een erkend keuringsinstituut op basis van toetsing en goedkeuring een conformiteitsverklaring (minimaal 3 minuten inbraakwerendheid) hebben verkregen.

Ramen en ventilatieopeningen

3. Ramen, ventilatieopeningen en lichtkoepels zijn eenvoudig te bedienen:
 - een raam heeft bij voorkeur een sluitpunt op bereikbare hoogte (0,9 m tot 1,4 m van de vloer);
 - sluitpunten van ramen zijn bij voorkeur gelijksluitend (met een sleutel te bedienen).

Toegangsdeuren

4. De toegangsdeur is met eenzelfde sleutel (gelijksluitend), eenvoudig en licht te bedienen.
5. Als bij een deur van een garage inbraakwerende beglazing moet worden toegepast, dient de kwaliteit te voldoen aan hetgeen in het vigerende Bouwbesluit is aangegeven.
6. Er is een verlichtingsarmatuur bij de toegangsdeuren. Als meerdere deuren vanuit een punt 'aangelicht' kunnen worden, kan volstaan worden met een centraal verlichtingsarmatuur, waarbij maximaal 7,5 meter ruimte tussen het verlichtingsarmatuur en de deuren mag zitten.

Zie ook bijlage 1 Bereikbaarheid, W3, W4

In een individuele garage zijn auto's, scooters, motoren geparkeerd en gereedschap en andere attractieve goederen opgeslagen. Daarom moeten garages volgens het Politiekeurmerk Veilig Wonen beveiligd worden.

Toepassing en interpretatie

Eis W5 geldt voor alle garages. Het is niet van belang of er een doorgang naar de woning is. W5 geldt ook voor individuele garages in een gemeenschappelijke parkeergarage in een woongebouw (zie G9). W5 geldt voor alle deuren die toegang geven tot de garage, dus enkele, dubbele, kantel-, sectionaal en roldeuren. De terminologie op de bouwtekening is niet leidend bij de definiëring van het begrip 'garage': als

duidelijk is dat er een auto geparkeerd kan worden, is W5 van toepassing. Als een kleinere ruimte voorzien wordt van een garagedeur (kantel of sectionaal), moet deze deur ook aan W5 voldoen.

In een deur die moet voldoen aan weerstandsklasse 2 van de NEN 5096 is enkel glas alleen toegestaan als dit inbraakwerend is. De kwaliteit hiervan dient te voldoen aan hetgeen in het vigerende Bouwbesluit is aangegeven. Hierbij wordt verwezen naar de NEN 5096, versie 2012 waarin ook een glastabel is opgenomen. Indien zich in een toegangsdeur van een garage glas bevindt, dient dit glas dus inbraakwerend te zijn (bij enkel glas), of dient dit te bestaan uit isolerende dubbele beglazing.

Goed: volgens de eisen beveiligde garagedeur.

W5 Vervolg

Goed: of garagedeuren nu wel of geen toegang geven tot de woning, de deuren dienen te voldoen aan weerstandsklasse 2.

Fout: bij deze garagedeur hoort een verlichtingsarmatuur, bij voorkeur schemergeschakeld.

Berging of schuur: inbraakwerendheid en verlichting W6

Wat Ramen, deuren, lichtkoepels en ventilatieopeningen van (vrijstaande) bergingen en schuren zijn tenminste drie minuten inbraakwerend. Bij deuren is een verlichtingsarmatuur aangebracht.

Eis W6 is van toepassing op bergingen en schuren die geen toegang geven tot de woning (zoals een schuur in de tuin). Als individuele bergingen ontbreken is G10 van toepassing.

- Hoe**
1. Aan ramen, ventilatieopeningen, lichtkoepels of dakramen waarvan één van de dagmaten kleiner is dan vijftien centimeter, stelt het Politiekeurmerk geen eisen.
 2. De toegangsdeur ligt niet in een onderdoorgang.
 3. Er is een gevelement toegepast dat:
 - door een erkend keuringsinstituut op basis van de NEN 5096, weerstandsklasse 2 is getest en goedgekeurd;
 - of
 - door een erkend keuringsinstituut op basis van toetsing en goedkeuring een conformiteitsverklaring (minimaal 3 minuten inbraakwerendheid) heeft verkregen;
 - of
 - voorzien is van een goedgekeurde combinatie van producten zoals genoemd in de vigerende PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst (minimaal drie minuten inbraakwerendheid).
 4. Deuren moeten met een handeling kunnen worden afgesloten.
 5. In vrijstaande bergingen of schuren is het toegestaan om enkelvoudig (draad)glas te plaatsen conform de vigerende Beveiligingsrichtlijn PKVW.
 6. Indien de gevel waarin een bergingsdeur is geplaatst bestaat uit een enkelvoudige wandconstructie, moet de deur voorzien zijn van sluitwerk met een hakende functie en scharnieren met een geïntegreerde dievenklauw. Hiervan zijn uitgezonderd gevelementen die voldoen aan weerstandsklasse 2 van de NEN 5096.
 7. Er is een verlichtingsarmatuur bij elke toegang van een berging of schuur. Als meerdere deuren vanuit een punt 'aangelicht' kunnen worden, kan volstaan worden met een centraal verlichtingsarmatuur, waarbij maximaal 7,5 meter ruimte is tussen het verlichtingsarmatuur en de deuren.

Zie ook K2

Toepassing en interpretatie

Als een woning een berging heeft, moet deze ruimte volgens het Politiekeurmerk Veilig Wonen inbraakwerend worden uitgevoerd. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen gaat uit van tenminste één inbraakwerende berging per woning. Welke ruimte dit is, is afhankelijk van de vraag waar bewoners attractieve goederen (gaan) bewaren. Bij een appartementencomplex waar fietsen worden gestald en een berging aanwezig is bij het appartement, is sprake van twee inbraakwerende bergingen. Tuinkasten, opslagruimtes voor rolcontainers en dergelijke hoeven niet inbraakwerend te zijn. Als deze afgesloten kunnen worden, vormt dat wel een drempel voor vandalisme en diefstal. Eis W6 geldt voor bergingen en schuren die:

- In de tuin bij woningen staan.
- In de openbare ruimte in de omgeving van de woning staan. Dit zijn soms ook clusters van bergingen (K2). Deuren komen direct uit op deze openbare ruimte. Op bergingen en schuren in een complex behorende bij een woongebouw (ontsluiting via een gemeenschappelijke ruimte) zijn de eisen G6 en G7 van toepassing.
- Geen toegang tot de woning geven. Als bergingen via een tussendeur toegang geven tot de woning beschouwt het Politiekeurmerk Veilig Wonen ze als deel van de woning. Dan zijn de eisen W2 tot en met W5 van toepassing. De inbraakwerendheid van deuren en ramen van bergingen en schuren (die geen toegang geven tot de woning) mag geregeld worden met goedgekeurde productcombinaties (zie PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst). Voor nieuwbouw is hieraan echter toegevoegd dat de deur met één handeling af te sluiten moet zijn.

Bevestiging deurkozijn in vrijstaande berging

Bij kozijnen in vrijstaande bergingen is de bevestiging regelmatig aan de zwakke kant. Zo is bij gevels van houten bergingen meestal sprake van een enkele wand, waardoor de bevestiging van het deurkozijn te veel ruimte en dus speling geeft. Dit gaat ten koste van de inbraakwerendheid. In ieder geval zullen sluitwerk met een hakende functie en scharnieren met een geïntegreerde dievenklauw gebruikt moeten worden. Uitgezonderd zijn gevelementen die voldoen aan klasse 2 van de NEN 5096. Geadviseerd wordt om in de gevel van de berging waar het kozijn wordt geplaatst een dubbele wand te plaatsen, waarbij extra gelet wordt op een verantwoorde bevestiging.

Verlichting

In de nieuwbouw moeten verlichtingsarmaturen bij deuren van bergingen of schuren zijn aangebracht.

Hier is aandacht nodig voor vandalismebestendige armaturen.

W7 Rookmelder

Wat Bewoners worden tijdig gealarmeerd als rook ontstaat.

- Hoe**
1. Rookmelders moeten worden aangesloten en geplaatst conform het vigerende Bouwbesluit.
 2. In het Bouwbesluit kan sprake zijn van een onbenoemde ruimte. Dit is bijvoorbeeld een zolderetage van een woning. Indien op de zolderetage een beliepbaar vloeroppervlakte aanwezig is van tenminste 8 m² en een stahoogte van tenminste 1,9 meter over deze oppervlakte, moet op deze etage een rookmelder worden aangesloten en geplaatst conform het vigerende Bouwbesluit.
 3. Rookmelders moeten worden aangesloten en geplaatst volgens de projecteringsrichtlijnen van de NEN-EN 2555 (2008).

Een rookmelder waarschuwt bewoners op tijd voor rookontwikkeling. Vooral 's nachts is dat van levensbelang. Als bewoners een brand dankzij het alarm tijdig ontdekken, hebben zij extra tijd om de woning te ontvluchten.

Toepassing en interpretatie

Rookmelders moeten zo worden geplaatst dat de vluchtroute nog vrij is als ze afgaan. Verder mogen ze bij een 'normaal' gebruik van de woning niet afgaan (zie Bouwbesluit). Inbraakwerendheid van de woning vereist dat bereikbare deuren zijn afgesloten. Om de woning snel te kunnen verlaten, raadt het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw een vluchtvriendelijke deur aan (zie W2). Dit voorkomt dat in panieksituaties naar de juiste sleutel moet worden gezocht. Alleen optische rookmelders, voorzien van een back-up batterij, mogen worden geplaatst en aangesloten op het lichtnet.

Plaatsing

Rookmelders moeten aan het plafond en bij voorkeur in het midden van de ruimte geplaatst worden. Verder moeten rookmelders minstens vijftig centimeter uit de hoek/van de wanden geplaatst worden. Bij schuine daken moet de rookmelder minimaal dertig centimeter recht onder het hoogste punt worden geplaatst. De projecteringsrichtlijnen van de NEN-EN 2555 geven exact aan op welke wijze rookmelders moeten worden geplaatst en aangesloten. Hierbij dienen rookmelders zo geplaatst te worden dat bij activering van de rookmelder(s) in iedere ruimte het geluidsniveau van het alarm tenminste 65 dB(A) bedraagt. In iedere slaapkamer moet minimaal 75 dB(A) behaald worden. Voor verdere informatie wordt verwezen naar de brochure "Plaatsing rookmelders" van het CCV.

Doorkoppelen rookmelders

Doorkoppelen van rookmelders is in beginsel niet verplicht. In de praktijk zal men dit over het algemeen wel doen.

Meer informatie over brandpreventie kunt u lezen in de themapagina's Woningbrand op pagina 20.

Advies aan de installateur en bewoner

Test rookmelders minstens één keer per maand. Voor een goede en blijvende werking moeten rookmelders minstens twee maal per jaar afgestoft worden. Tijdens extra stoffige omstandigheden, bijvoorbeeld tijdens een verbouwing of een grote schoonmaak, kan de rookmelder tijdelijk afgedekt worden met de meegeleverde stofhoes. Er zijn rookmelders te verkrijgen met batterijen die een lange levensduur (vijf of tien jaar) hebben.

Veelal staat in de productbeschrijving dat het verstandig is om de rookmelders elke tien jaar te vernieuwen.

Voorlichting en communicatie W8

Wat Bewoners van beveiligde woningen worden voorgelicht over veilig gedrag en maatregelen bij hogere risico's.

- Hoe**
- Bij het PKVW-certificaat Veilige Woning ontvangen bewoners (schriftelijk) informatie- en voorlichtingsmateriaal, dat aandacht besteedt aan een goed gebruik van keurmerkvoorzieningen. Tevens wordt aandacht besteed aan sleutelbeheer en aan vluchtroutes in geval van brand. Voorlichting moet bewoners wijzen op de maatregelen die genomen zijn ten behoeve van de (sociale) veiligheid in de wijk en de schakel die zij zelf vormen in de veiligheidsketen. De waarde van het Politiekeurmerk Veilig Wonen zit uiteindelijk in de houding van mensen en de manier waarop zij met de aangebrachte voorzieningen omgaan (organisatorische maatregelen). Bijvoorbeeld:
 - zichtlijnen niet doorbreken en dicht laten groeien;
 - ramen en deuren daadwerkelijk afsluiten en sleutels verwijderen;
 - voorkomen van insluiping;
 - verlichting inschakelen;
 - doorzicht van ramen niet blokkeren (bijvoorbeeld een ruitje in de voordeur niet dicht maken).

W8 is een belangrijke eis aangezien in de praktijk blijkt dat in keurmerk-woningen toch wordt ingebroken, omdat bewoners sloten niet of niet goed gebruiken. Om aan deze eis te voldoen wordt vaak de brochure 'ABC van veilig wonen' bij certificaten afgegeven, of één van de vele andere brochures van het Politiekeurmerk Veilig Wonen die verkrijgbaar zijn via de webwinkel van het CCV: www.hetccv.nl. Het geven van informatie tijdens kopers- of informatieavonden of een deur-aan-deur gesprek heeft de voorkeur, hoewel nooit iedereen op zo'n bijeenkomst aanwezig zal zijn.

Toepassing en interpretatie

Voorlichting aan bewoners kan op meerdere manieren worden georganiseerd. Persoonlijk contact is effectiever dan het verspreiden van schriftelijk materiaal. Ideeën voor voorlichting:

- kennismakingsgesprek tussen gemeente of politie en bewoners, waarvan voorlichting over het keurmerk een onderdeel is. Schriftelijk materiaal (folder/brochure) achterlaten.
- straatgesprek of voorlichtingsavond. Bij een bewoner in huis wordt een voorlichtingsbijeenkomst gehouden voor bewoners uit de eigen straat. Bijkomend voordeel: straatbewoners leren elkaar kennen.
- voorlichtingsavond voor de hele wijk. Bewoners worden mondeling of schriftelijk uitgenodigd, afhankelijk van het beschikbare budget en de menskracht. Deze avond kan gecombineerd worden met andere voorlichting over de wijk.
- opname van goed gebruik van voorzieningen, sleutelbeheer en vluchtroutes bij brand in het algemeen woonboek van de bouwer (een gebruiksaanwijzing van de woning).
- huis-aan-huis bezorgen van schriftelijk voorlichtingsmateriaal. Dit is de minst effectieve vorm. Let op anderstaligen.

Overzicht van mogelijke onderwerpen:

- Organisatorische maatregelen rond inbraakpreventie, zoals deuren en ramen daadwerkelijk afsluiten om insluiping te voorkomen.
- Bij het verlaten van de woning de indruk wekken dat er iemand is, bijvoorbeeld door 's avonds lampen te laten branden.
- Bewoners wijzen op het feit dat afhankelijk van de inboedelwaarde soms meer beveiligingsmaatregelen noodzakelijk zijn.
- Mogelijke korting op de verzekeringspremie.
- Niet zomaar mensen binnenlaten bij woongebouwen.
- Opletten op meelopen in parkeergarages, bergingscomplexen of bij toegangen van woningentrees.
- Zichtlijnen van de woning naar de openbare ruimte in stand houden. Dus: geen hoge struiken laten groeien in voor- of zijtuin, of een doorzichtige balustrade van het balkon afschermen.
- Het belang van verlichting bij voor- en achterdeur en bergingen.
- Ramen niet blokkeren of dichtmaken, zeker niet de ruit in de voordeur of ramen in zijgevels.

Bij verdachte situaties altijd direct 112 bellen en signalement geven of een foto maken.

W8 Vervolg

- Gebruiksregels en afspraken bij poorten in achterpaden.
- Meldpunt klachten over onderhoud van woongebouw, achterpad, parkeerterrein en openbare ruimte. Wie is wijkbeheerder, conciërge, wijkagent.
- Toelichting op erfafscheidingen.

Naast voorlichting is het aan te raden een aantal zaken in overleg met toekomstige bewoners te bepalen, zodat een grotere betrokkenheid ontstaat. In de handboeken van het Politiekeurmerk Veilig Wonen gaat het dan onder andere over:

- speelvoorzieningen;
- straatmeubilair (zitbanken, verzamelcontainers);
- inrichting en gebruiksmogelijkheden van een binnenterrein.

Inbraakpreventie voor recent opgeleverde nieuwbouwwoningen

Sociale controle is een belangrijk onderdeel van het Politiekeurmerk Veilig Wonen (PKVW). Bij net opgeleverde nieuwbouwwoningen ontbreekt deze controle. Tijdens de bouw laat de projectontwikkelaar in veel gevallen de bouwplaats beveiligen. Maar na de sleuteloverdracht is de huiseigenaar zelf verantwoordelijk voor de beveiliging. In het begin, wanneer er nog geklust wordt, is de woning (en dus vaak de hele straat) niet bewoond. Inbrekers kunnen zo eenvoudig hun kans grijpen. Ze gooien een ruit in om binnen te komen, want er is toch niemand die hen hoort. Vervolgens nemen ze cv-ketels en zelfs hele keukens mee. Hier is geen sprake van gelegenheidsinbrekers. Deze inbraken zijn zorgvuldig voorbereid en gaan vaak gepaard met grof inbrekersgeweld.

Hiernaast staan tips die inbraak in recent opgeleverde nieuwbouwwoningen kunnen voorkomen:

Preventietips

- Sluit altijd alle ramen en deuren. Haal ook alle sleutels uit de sloten, anders kunnen inbrekers door gaatjes te boren of ramen in te gooien toch bij de sleutel komen.
- Ga alvast in de woning slapen. Laat duidelijk zien dat u in de woning aanwezig bent door een lamp aan te doen en bijvoorbeeld de radio aan te zetten. Zorg dat u een mobiele telefoon bij de hand hebt, zodat u bij onraad de politie (112) kan bellen.
- Maak afspraken met de nieuwe buren om bij toerbeurt te slapen in de nieuwbouwwoning. Wissel GSM-nummers uit en informeer elkaar. Naarmate er meer bewoners komen zal de sociale controle toenemen en het risico afnemen. Een aantal auto's in de straat geeft ook aan dat er mensen zijn.
- Maak als bewoners (bijvoorbeeld via de Vereniging van Eigenaren) afspraken met de projectontwikkelaar over de te nemen beveiligingsmaatregelen. De projectontwikkelaar kan de opgeleverde woningen bijvoorbeeld nog voor een langere periode meenemen in de bewakingsronden.
- Verwijder het front van uw cv-installatie en bewaar hem ergens anders zolang u de woning nog niet betreft. De dief die het op uw installatie heeft voorzien, kan er dan niets meer mee. Maak via een biljet op uw ramen kenbaar dat dit gebeurd is. Berg het bijgeleverde garantiebewijs van de installatie elders op. Daarin staan merk, type en nummers van uw installatie.
- Installeer (tijdelijk) een draadloos alarmsysteem. Als het alarm afgaat, moet geverifieerd worden of het om een echt of om een vals alarm gaat. Pas als het inbraakalarm geverifieerd is, doet de politie haar uiterste best om binnen vijftien minuten ter plaatse te zijn. De bij toerbeurt slapende bewoners kunnen hier een rol in spelen. Een inbraakalarmmelding dient door een persoon of door technische voorzieningen geverifieerd te worden.
- Zorg dat de opstal- en inboedelverzekering in gaat op het moment van de sleuteloverdracht.

Ook bewoners onderling kunnen elkaar informeren. Meer informatie over bewonersparticipatie op www.hetccv.nl.

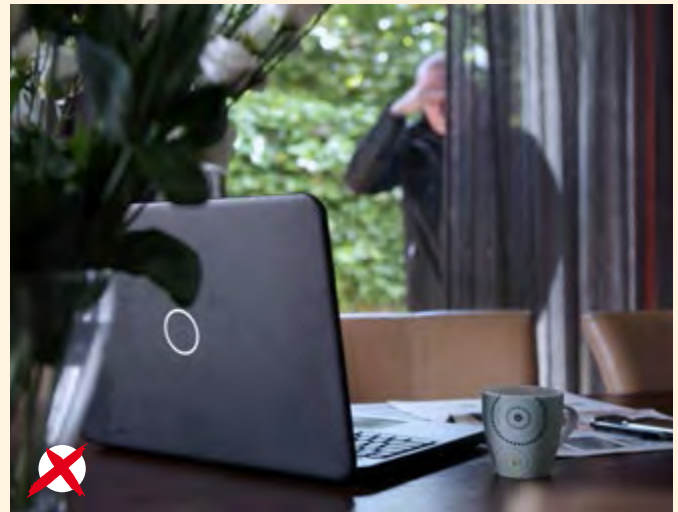
Vervolg W8

Maatregelen bij hogere risico's

De eerste stap van inbraakbeveiliging van een woning is de inbreker buiten de deur houden. De tweede stap is signalering van de inbreker. Bij hoge inboedelwaarden verplicht een verzekeringsmaatschappij bewoners dikwijls tot het aanleggen van een alarmsysteem. Bouwkundige maatregelen die het Politiekeurmerk Veilig Wonen eist, vormen het standaardniveau. Als mensen boven deze standaardklasse uitkomen, ligt aanvullende elektronische beveiliging voor de hand. Zwaardere bouwkundige beveiliging is niet altijd mogelijk. Deze aanbeveling is opgenomen om zonder veel hak- en breekwerk elektronische beveiliging te kunnen aanbrengen. Een beveiligingsbedrijf kan dan eenvoudig, tegen kosten voor meerwerk, een elektronische alarminstallatie aanbrengen die voldoet aan de eisen van de verzekeringsmaatschappij. Er moet rekening worden gehouden met loze leidingen van de meterkast naar de voordeur en de bereikbare achterpui. In appartementengebouwen is een meterkast soms buiten de voordeur in een gemeenschappelijke hal ondergebracht. Om de kabels te beschermen, moet de meterkast dan ook beveiligd worden conform de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst. Een sabotageluis van de alarminstallatie naar de meterkast is ook noodzakelijk.

Klasse 3 van de EN 1627/1630

Het is mogelijk om in duurdere woningen (meer dan anderhalf maal de gemiddelde verkoopwaarde van woningen in de betreffende woonplaats in Nederland, of met attractieve meeneembare goederen met een totale waarde van meer dan € 50.000), in plaats van voorbereidende maatregelen voor een bedraad alarmsysteem, de inbraakwerendheid van de (dak)ramen en deuren te verhogen. Hierbij is het de bedoeling dat dan alle ramen en deuren voldoen aan weerstandsklasse 3 van de EN 1627/1630. Deze inbraakwerendheidsklasse gaat uit van een 'zwaarder' type inbreker (semi-professioneel) dan de gelegheidsinbreker. Dit betekent dat er gebruik gemaakt moet worden van elementen die voldoen aan vijf minuten inbraakwerendheid. Omdat deze elementen ook nog eens met een zwaarder gereedschapspakket zijn getest, is het verschil meer dan de twee minuten ten opzichte van de klasse 2 van de NEN 5096. Een ander groot verschil is dat deze gevelementen altijd voorzien moeten zijn van inbraakwerend glas conform klasse 3 van de EN 1627/1630.

Berg waardevolle spullen op uit het zicht, ook als u maar even van huis bent.

Onderzoeker Ben Vollaard van Tilburg University houdt zich momenteel bezig met veldonderzoeken in de gemeenten Haarlemmermeer en Tilburg. Hij onderzoekt welke manier van communiceren met bewoners leidt tot het gewenste gedrag. Daarbij gaat het onder meer om: preventieadvies "nieuwe stijl", de whatsapp groep en de inzet van de ex-inbreker die de bewoners laat weten in welke huis hij in hun straat als eerste zou gaan inbreken en waarom. Meer nadruk wordt gelegd op het onderling vergelijken van bij elkaar gelegen woningen en het gedrag van de bewoners. Voor informatie over deze en andere projecten rondom gedragsbeïnvloeding verwijzen we naar www.hetccv.nl.

6. Bijlagen

1.	Bereikbaarheid	116
2.	Leidraad beoordeling onoverzichtelijke gedeelten in openbare parkeergarages	119
3.	Overzicht wijzigingen nieuwbouw 2015	120
4.	Definities	122
5.	Literatuurlijst	125

Bijlage 1: Bereikbaarheid

Hoewel de meeste woninginbraken plaatsvinden op de begane grond, bereiken inbrekers hun doelwit ook door ergens op of overheen te klimmen. Daarom moeten gevelopeningen die op deze wijze bereikbaar zijn aan dezelfde inbraakwerende eisen voldoen als op de begane grond. Als basis verwijst het keurmerk hiervoor naar de criteria die zijn vastgelegd in de NEN 5087 (versie mei 2013). Deze norm definieert de bereikbaarheid van dak- en gevelelementen en daarmee gelijk te stellen constructieonderdelen. Als aanvulling op de NEN 5087 beschouwt het keurmerk dak- en gevelelementen ook bereikbaar als ze benaderd kunnen worden door het opklimmen via constructies zoals daken, hemelwaterafvoeren, garages, luifels, afdakjes, balkons of schuttingen. Als die laatste opklimmogelijkheden er niet zijn, is een bereikbaarheidsvlak (voorheen werkvlak genoemd) tot een hoogte van 3,5 meter bereikbaar. De maat voor bereikbaarheid wordt berekend vanaf het maaiveld of vanaf een gemeenschappelijke ruimte in een gebouw.

Toepassing en interpretatie

Basis van het Bouwbesluit is de NEN 5087, versie mei 2013. Deze norm omschrijft welke dak- en gevelelementen en daarmee gelijk te stellen constructieonderdelen voor woningen bereikbaar zijn. Dit kunnen dus ook dakramen en lichtkoepels zijn. Voorlichting aan bewoners (W8) moet voorkomen dat zij onbedoeld gevelelementen bereikbaar maken. Bijvoorbeeld door opklimmogelijkheden te bieden via schuttingen, rolcontainers en luifels. Gelet op de versoepeling van het aanvragen van een bouwvergunning (lichte procedure) voor aan- en uitbouwen, neemt de bereikbaarheid van dak- en gevelelementen toe. Adviseurs van het Politiekeurmerk Veilig Wonen moeten in hun advies goed letten op opties in de bouw: zo kan een extra uitbouw (bijvoorbeeld een bijkeuken) meer ramen in de eigen woning en ramen bij de burens bereikbaar maken, bijvoorbeeld door een doorklimmogelijkheid naar een dakvlak. Als aanvulling op de volgens de NEN 5087 bereikbare ramen en deuren, verplicht het keurmerk ook hoger gelegen ramen en deuren te beveiligen als deze bereikt kunnen worden via opklimmogelijkheden zoals daken, hemelwaterafvoeren, garages, luifels, afdakjes, balkons en schuttingen. Ook gemetselde bloembakken, tuinmuren, pergola's, erfafscheidingen, opstelplaatsen voor klikbakken en tuinkasten, kunnen een opklimmogelijkheid vormen.

Het keurmerk gaat dus verder dan de NEN 5087. Reden hiervoor zijn ervaringen in de praktijk. Er moet bij eenvoudige opklimmogelijkheden wel een bereikbaarheidsvlak aanwezig zijn waar de inbreker op kan staan. Bij flats gaat de NEN 5087 er in principe van uit dat alleen de begane grond en de eerste verdieping (balkonzijde) bereikbaar zijn, tenzij er specifieke omstandigheden zijn waarbij opklimming naar hoger gelegen verdiepingen mogelijk is, zoals bij terrasflats. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen en het Bouwbesluit geven aan dat gevelelementen bij balkons ook bereikbaar zijn als iemand vanaf de bovenste galerij van een flatgebouw op een dak kan klimmen (3,5 meter of eenvoudige opklimmogelijkheden). Balkons zijn ook bereikbaar als mensen via een niet goed afgesloten luik in het trappenhuis en/of op het dak kunnen komen, of als mensen zonder al te grote risico's vanaf het dak de balkons van de flats op de bovenste verdieping kunnen bereiken.

Insluiping

Door het toepassen van de NEN 5087 (versie mei 2013) wordt bereikt dat het toepassen van opties op de begane grond geen gevolgen heeft voor het toepassen van inbraakwerende gevelelementen op de eerste etage. Immers binnen 5,5 meter vanaf het maaiveld moeten alle gevelelemen-

ten voldoen aan weerstandsklasse 2 van de NEN 5096. Indien er geen uitbouw is, dan dienen bewoners ook rekening te houden met insluiping via een openstaand raam op de eerste etage via een regenpijp of de kap van een zonwering. Binnen de voorlichting (W8) kan daar aandacht aan geschonken worden.

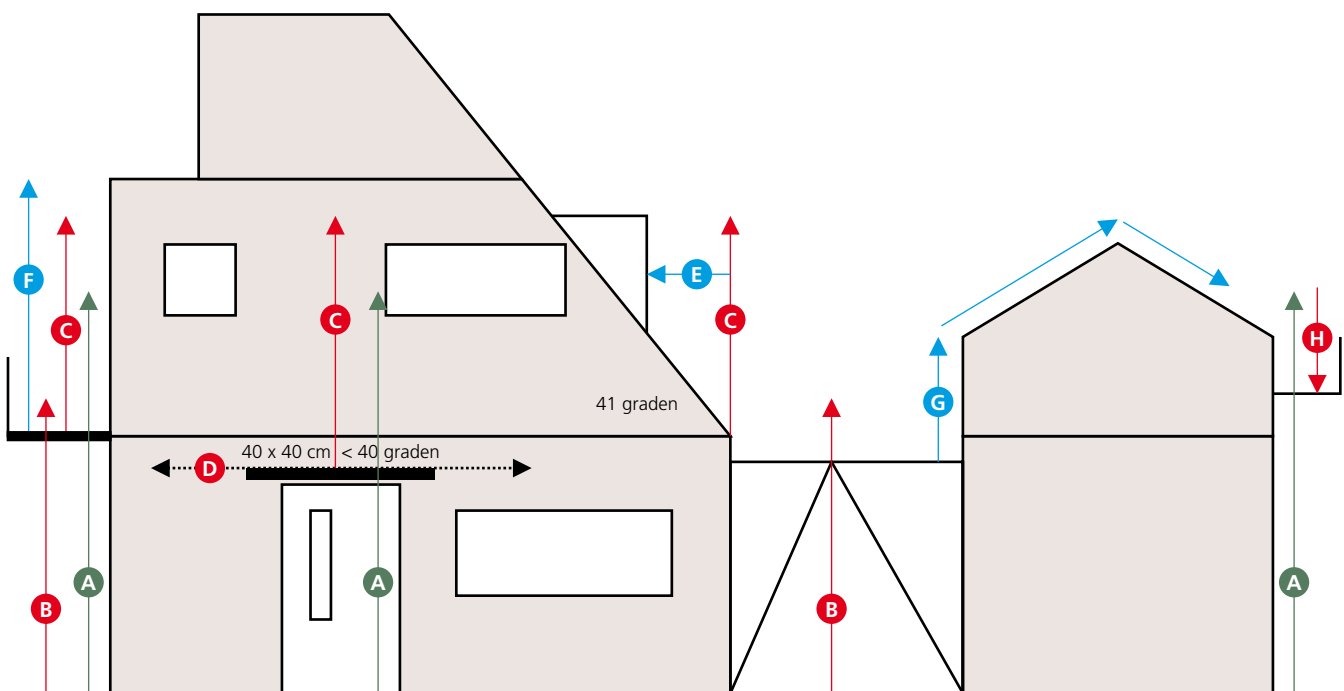
Water

Water in woonwijken is in de meeste gevallen ondiep. Bovendien ontstaat bij bevriezing een groot werkvlak waarbij veel woningen (onverwacht) potentieel doelwit worden. Water is dus een werkvlak. Binnen de NEN 5087 geldt voor water de maat van opklimbaarheid (3,5 meter) en kan, bij bevriezing van water, ook gelden als bereikbaarheidsvlak.

In het kort de belangrijkste items:

1. Vanaf maaiveld, water, of aansluitend terrein geldt een bereikbaarheid van gevelelementen van 5,5 meter. In de praktijk is dat de begane grond en de eerste etage van een woning of woongebouw. Deze 5,5 meter geldt ook vanaf een gemeenschappelijk binnenterrein. De 5,5 meter geldt niet vanuit andere ruimtes, zoals een dak, een galerij of een corridor.
2. Buiten de 5,5 meter geldt dat indien er een bereikbaarheidsvlak is binnen 3,5 meter van minimaal 40 bij 40 cm, met een maximale hellingshoek van + of - 40 graden, dat gerekend vanaf dat bereikbaarheidsvlak binnen 2,4 meter hoogte een gevelelement bereikbaar is. Ook als dat geheel of gedeeltelijk binnen 1 meter rechts of links van dat bereikbaarheidsvlak ligt. Het bereikbaarheidsvlak kan een gewicht van 50 kg dragen.
3. Een gevelelement is niet meer bereikbaar indien het gelegen is meer dan 1 meter voor of achter het bereikbaarheidsvlak.
4. Vanaf een hoger gelegen bereikbaarheidsvlak kan er in de nieuwbouw onbeperkt worden doorgeklommen als sprake is van een volgend bereikbaarheidsvlak binnen 2,40 meter. Er kan slechts één keer worden doorgeklommen vanaf een hoger gelegen bereikbaarheidsvlak indien er sprake is van eenvoudige opklimmogelijkheden. Voorwaarde is dat de breedte om op te klimmen minimaal 40 cm is en de terugvallengte (wordt in de NEN 5087 ook wel horizontale vrije ruimte genoemd) altijd minimaal 1 meter.
5. Als de verticale valhoogte meer is dan 5,5 meter, dan wordt bijvoorbeeld een hemelwaterafvoer niet meer beschouwd als eenvoudige opklimmogelijkheid. De hoogte en het valrisico zijn dan te groot.
6. Een bereikbaarheidsvlak kan bereikt worden als de afzakhogte, bijvoorbeeld vanaf een plat dak, maximaal 3,5 meter bedraagt. Er kan in de nieuwbouw onbeperkt afgezakkt worden. Voorwaarde is dat de terugvallengte altijd minimaal 1 meter is.
7. Van een woning wordt altijd de buitenschil beveiligd. Als de woning via een berging of garage betreden kan worden, dan moet de bergings- of garagedeur voldoen aan weerstandsklasse 2 van de NEN 5096. Het is niet toegestaan in plaats daarvan de binnendeur te beveiligen. De kans op zicht door omwonenden en passanten is enkel bij de buitenschil aanwezig.

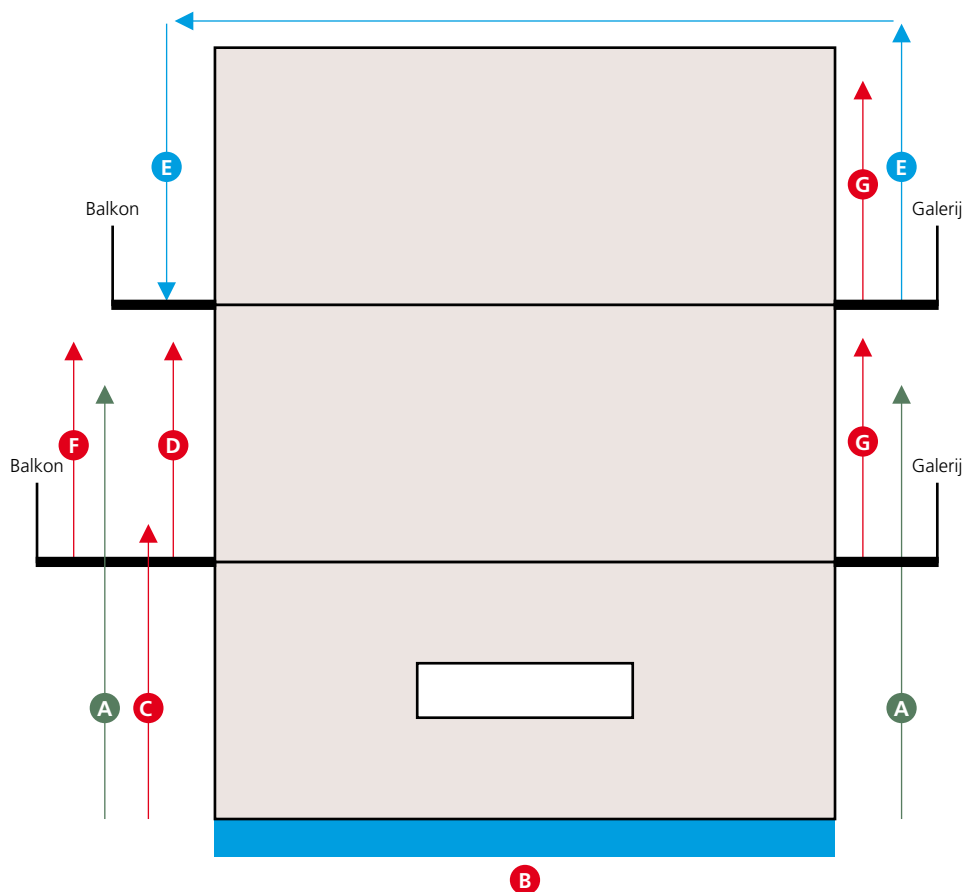
8. Overklimmen van een dakvlak is alleen aan de orde indien het dakvlak zelf een bereikbaarheidsvlak is.
9. Indien een gevelement bestaat uit meerdere delen, dan is alleen het deel in het inbraakvlak bereikbaar. Dit geldt niet voor dak- en gevelementen die vallen onder punt 1. Het gedeelte van het betreffende gevelement in het inbraakvlak moet daarbij ook voldoende groot zijn om een beproevingsblok (doorgangsopening) - zoals bedoeld in de NEN 5096 versie juni 2007 - door het gevelement te plaatsen. Het PKVW wijkt in dit geval af van het Bouwbesluit (NEN 5096 versie december 2012) af. Dit komt omdat men verplicht was om het grotere beproevingsblok zoals genoemd in de Europese normen 1627 t/m 1630 te hanteren.
10. Wanneer bij eenvoudige opklimmogelijkheden een overstek gepasseerd moet worden van minimaal 25 cm, zoals een dakgoot, dan zijn de daarboven gelegen gevelementen niet bereikbaar.

Bereikbaarheid conform het PKVW Nieuwbouw: grondgebonden woningen

- A Alle dak- en gevelementen vanaf maaiveld of gemeenschappelijk terrein binnen 5,5 meter zijn bereikbaar. Water is een bereikbaarheidsvlak. (Door bevroering ontstaat een gelegenheid)
- B Een bereikbaarheidsvlak is een vlak van minimaal 40 bij 40 cm, gelegen in een hoek van - of + 40 graden, met een belasting van minimaal 50 kg. Een bereikbaarheidsvlak is bereikbaar indien dit gelegen is binnen 3,5 meter vanaf maaiveld of gemeenschappelijke ruimte. Verder is een bereikbaarheidsvlak bereikbaar via eenvoudige opklimmogelijkheden zoals een schutting, een regenpijp etc.
- C Vanaf een bereikbaarheidsvlak is een dak- en gevelement binnen 2,4 meter hoogte bereikbaar.
- D Naast het bereikbaarheidsvlak geldt een breedtemaat van 1 meter links en rechts van dat vlak waardoor een dak- en gevelement binnen een totale breedte van 2,4 meter bereikbaar is.
- E Vanaf een bereikbaarheidsvlak is een dak- of gevelement naar voren binnen 1 meter bereikbaar.
- F Doorklimmen naar een nog hoger gelegen bereikbaarheidsvlak is mogelijk indien dit binnen 2,4 meter is gelegen en rekening wordt gehouden met een doorklimbreedte van minimaal 40 cm en een terugvallengte van minimaal 1 meter.
- G Overklimmen over een dakvlak van minder dan 40 graden naar een bereikbaar dak- en gevelement is mogelijk waarbij rekening wordt gehouden met een doorklimbreedte van minimaal 40 cm en een terugvallengte van minimaal 1 meter. Het dak moet dan vanaf maaiveld of gemeenschappelijk terrein bereikbaar zijn (maat van opklimbaarheid is dan 3,5 meter), of via doorklimmen vanaf een hoger gelegen bereikbaar bereikbaarheidsvlak (2,4 meter), of door middel van duidelijke opklimmogelijkheden zoals schuttingen e.d.
- H Een bereikbaarheidsvlak is bereikbaar indien iemand zich binnen een maat van 3,5 meter kan laten zakken vanaf een gemeenschappelijke ruimte of een ander bereikbaarheidsvlak, waarbij rekening wordt gehouden met een terugvallengte van minimaal 1 meter.

Bereikbaarheid conform het PKVW Nieuwbouw: flats

- A Alle dak- en gevelelementen vanaf maaiveld of gemeenschappelijk terrein binnen 5,5 meter zijn bereikbaar.
- B Water is een bereikbaarheidsvlak dus zijn vanaf het water dak- en gevelelementen binnen 5,5 meter bereikbaar.
- C Een bereikbaarheidsvlak is een vlak van minimaal 40 bij 40 cm, gelegen in een hoek van - of + 40 graden, met een belasting van minimaal 50 kg.
- D Een bereikbaarheidsvlak is bereikbaar indien dit gelegen is binnen 3,5 meter vanaf maaiveld of gemeenschappelijke ruimte. Verder is een bereikbaarheidsvlak bereikbaar via eenvoudige opklimmogelijkheden zoals een schutting, een regenpijp etc.
- E Vanaf een bereikbaarheidsvlak is een dak- en gevelelement binnen 2,4 meter hoogte bereikbaar. Indien iemand vanaf maaiveld of gemeenschappelijk terrein binnen 3,5 meter op een dak kan klimmen met een hellingshoek van minder dan 40 graden en zich aan een andere zijde minder dan 3,5 meter kan laten zakken dan is ook daar een bereikbaarheidsvlak mogelijk. Hierbij dient wel rekening gehouden te worden met een doorklimbreedte van minimaal 40 cm en een terugvallengte van minimaal 1 meter.
- F Doorklimmen bij bijvoorbeeld terrasflats is mogelijk indien het hoger gelegen bereikbaarheidsvlak binnen 2,4 meter is gelegen. Hierbij dient wel rekening gehouden te worden met een doorklimbreedte van minimaal 40 cm en een terugvallengte van minimaal 1 meter. Doorklimmen is niet mogelijk indien de balustrades in een rechte lijn boven elkaar liggen.
- G Op een galerij geldt een bereikbaarheid van 2,4 meter.

Bijlage 2: Leidraad beoordeling onoverzichtelijke gedeelten in openbare parkeergarages

In de praktijk komt het voor dat er verschil van inzicht ontstaat inzake het beoordelen van onoverzichtelijke situaties (dode hoeken) in openbare parkeergarages behorende bij een woongebouw. De consequentie kan zijn dat in een openbare parkeergarage een fors aantal slagvaste spiegels (SKG KE 572) moet worden geplaatst. Bij voorkeur zijn deze slagvaste spiegels gecertificeerd. Buiten het feit dat dit kostentech- nisch tot weerstand leidt, komt in een aantal gevallen het grote aantal spiegels overdreven over. Daarom is er een leidraad opgesteld voor het beoordelen van deze onoverzichtelijke situaties.

Algemene uitgangspunten bij het bepalen van onoverzichtelijke situaties

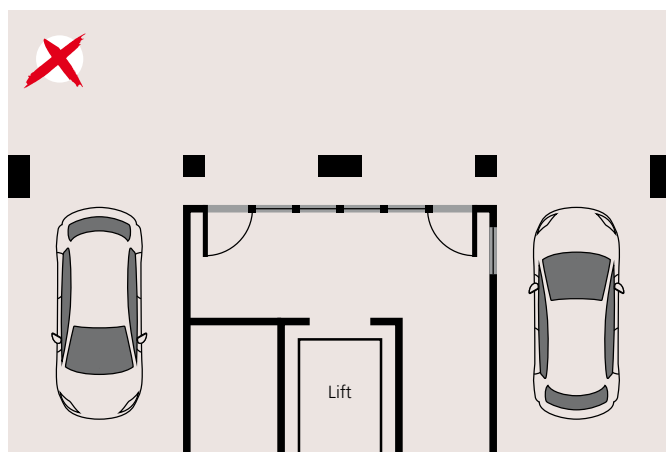
Voor het vaststellen van onoverzichtelijke situaties is uitsluitend de route bepalend die de voetganger in de parkeergarage gedwongen is te volgen. Het betreft hier de niet te vermijden route voor een voetgan- ger om een garage te betreden, dan wel te verlaten. Het moment van overzichtelijkheid start enerzijds bij het betreden van de parkeergara- ge bij de toegangsdeur, dus in feite voordat men de garage betreedt. Anderzijds start het moment van overzichtelijkheid op het moment dat men de auto verlaat en een route moet nemen om de parkeergarage te verlaten. Vanuit die route zal dan bepaald dienen te worden of situaties onoverzichtelijk zijn en dus een negatief effect kunnen hebben op de veiligheidsbeleving van de voetganger. De meest voorkomende situatie die als onoverzichtelijk wordt ervaren zijn die van algemene toegangs- deuren, waarbij aan één of twee naastgelegen zijden van de toegangs- deur parkeervakken zijn geplaatst.

Omschrijving dode hoek

Een dode hoek betreft een locatie in de parkeergarage die vanaf de rijstrook, rijbaan of looproute onoverzichtelijk is.

Voor het binnengaan van een garage, moet al voldoende zicht zijn op de situatie in de garage.

Vooruitliggende entreepartij zorgt voor onoverzichtelijkheid. Hier moeten spiegels worden geplaatst.

Hier kan de voetganger nog oversteken naar de andere rijbaan.

Bijlage 3: Overzicht wijzigingen Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw 2015

De wijzigingen zijn bedoeld om het eisenpakket actueel te houden en aandacht te besteden aan de vereenvoudiging en haalbaarheid van de eisen. De acceptatie van dit veiligheidsinstrument onder afnemers wordt zo vergroot. Dit hoofdstuk is bedoeld voor professionals die al langer met het keurmerk werken.

Naar een ander concept

Het PKVW-eisenpakket Nieuwbouw was altijd één totaalpakket. Een certificaat PKVW Nieuwbouw kon alleen behaald worden als de wijk, de woongebouwen en de woningen aan de eisen voldeden. Dit is nog steeds het ideale scenario. Afnemers geven echter aan dat zij graag aangesproken willen worden op individuele verantwoordelijkheden. Zo kan een projectontwikkelaar wel verantwoordelijk zijn voor een woongebouw, maar niet voor de keuze die de gemeente maakt ten aanzien van het verlichtingsniveau in de openbare ruimte. De afhankelijkheden binnen het keurmerk kennen als systematiek voordelen, maar ook nadelen. Het totaalpakket wordt daarom opgesplitst. De systematiek lijkt nu sterk op die van de bestaande bouw. Het PKVW Nieuwbouw 2015 heeft nu vier certificaatvormen.

1. Certificaat Veilige Omgeving Nieuwbouw

- a. Stedenbouwkundige randvoorwaarden (S-eisen)
- b. Openbare ruimte (O-eisen)
- c. Kavels (K-eisen)

2. Certificaat Veilig Wooncomplex

- a. Openbare ruimte (O2 en O3 indien van toepassing)
- b. Kavels (K-eisen)
- c. Gebouw (G-eisen)
- d. Woning (W-eisen)

3. Certificaat Veilige Woning (als het om een eigen kavel gaat)

- a. Woning (W-eisen)

4. Certificaat Veilige Wijk Nieuwbouw

Als de certificaten Veilige Omgeving Nieuwbouw en Veilig Wooncomplex en indien relevant het certificaat Veilige Woning zijn behaald, kan de opdrachtgever het certificaat Veilige Wijk Nieuwbouw krijgen.

De K-eisen zijn opgenomen in de certificaten 1 en 2 omdat de gemeente een achterpad kan beheren (valt dan onder het certificaat Veilige Omgeving Nieuwbouw) of de bewoners in gezamenlijkheid (valt dan onder het certificaat Veilig Wooncomplex). Daarnaast blijft de mogelijkheid van een certificaat Veilige Woning bestaan als het om een woning op een vrije kavel gaat.

Overzichtelijkheid en leesbaarheid

Om het eisenpakket overzichtelijker te maken worden per eisenblok (bijvoorbeeld de G-eisen en W-eisen) allereerst de eisen beschreven, gevolgd door de aanbevelingen. Op deze manier blijft het PKVW een volledig advies geven, maar is voor partijen duidelijker wat verplicht is.

In bepaalde hoofdstukken met een toelichting op de eisen staan wel nog aanbevelingen in de vorm van adviezen of tips. Deze zijn dus optioneel. Veiligheidspartners die zich optimaal willen inspannen voor een veilige woonomgeving krijgen zo echter een compleet beeld.

Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste wijzigingen in het Politiekeurmerk Nieuwbouw 2015.

S-eisen

In overleg met enkele stedenbouwkundigen en adviseurs ruimtelijke omgeving is dit eisenpakket geactualiseerd. Zo wordt bijvoorbeeld het advies om de hoogte van woongebouwen te beperken tot 5 woonlagen in een andere context geplaatst. Erkend wordt dat het vooral de combinatie van de schaalgrootte van de wijk, het type bewoners, het gebruik van de wijk en de hoogte van de woongebouwen is, die bepalen of de wijk wel of geen anoniem karakter krijgt. Ook wordt meer geschreven over contact in en met de buurt en wordt een ontwikkeling ten aanzien van collectief particulier opdrachtgeverschap benoemd. De wijze waarop bewegingen van bewoners en bezoekers (levendigheid in de wijk) de criminaliteit in de wijk beïnvloeden, wordt meer benadrukt.

In feite blijven er in de S-eisen twee eisen staan, te weten **Routes langzaam verkeer** en **Verkaveling en achterpaden**.

De aanbevelingen voor wijkvoorzieningen en publiekstrekkende voorzieningen zijn samengevoegd.

O-eisen

Het nieuwe Politiekeurmerk Veilig Wonen koppelt gestelde eisen aan een woonfunctie. Eisen (of onderdelen daarvan) die niet het directe woongebied betreffen, worden geschrapt. Zo ontstaat focus binnen het keurmerk. Waar nodig wordt wel verwezen naar normen en regelingen voor de omgeving.

De eis **O1 Openbare verlichting** is in overleg met de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV) geactualiseerd. Zo wordt door de positieve ontwikkeling van LED-verlichting de kleurweergave verhoogd van 60 (Ra) naar 70 (Ra). Reden is dat de lichtindustrie tegenwoordig enkel nog producten met minimaal deze kleurweergave levert. Dit vergroot de herkenbaarheid van personen en daarmee de pakkans van criminelen.

De eis **O2 Parkeren in de open lucht nabij woningen** wordt vereenvoudigd. Het onderdeel voor parkeerplaatsen in de openlucht bij winkelcentra en uitgaansgebieden die niet aan een woonwijk zijn gekoppeld, is verwijderd. Dit geldt ook voor de grotere wijkontsluitingswegen en wegen die niet direct in een woongebied liggen. Het keurmerk verwijst hiervoor naar andere bronnen. Bij parkeerplaatsen wordt toegestaan dat enkele individuele parkeerplaatsen niet direct in het zicht van tenminste twee woningen liggen, waardoor de eis wordt versoepeld. Belangrijk is dat het merendeel van de auto's wel in het zicht staat.

De eis **O3 Openbare parkeergarage** is alleen van toepassing indien deze is gekoppeld aan de woonfunctie (lees gecombineerde parkeergarages). Daarnaast worden de lichtwaarden in de garages geactualiseerd op basis van de NEN 2443, versie maart 2013.

De eis **Tunnels en onderdoorgangen** is gewijzigd waarbij alleen aandacht wordt besteed aan de onderdoorgangen (bij woongebouwen). Een gedeelte van deze eis is overgeheveld naar de Gebouw-eisen en de verlichting in onderdoorgangen wordt geregeld in de O1-eis. Voor het ontwerp van tunnels in een woonwijk verwijst dit keurmerk naar andere bronnen.

De aanbevelingen **O7 Straatmeubilair** en **O8 Voorzieningen voor jongeren** zijn samengevoegd. Het onderdeel **Antigraffiti** uit **O9** is een onderdeel van het hoofdstuk beheerplan woonomgeving en is niet langer een apart hoofdstuk. Vanzelfsprekend blijft de aanpak van graffiti wel een belangrijk onderdeel van een prettige en veilige wijk.

K-eisen

In feite gaat het hier over slechts twee eisen en wel de eis van de achterpaden (K1) en de eis complex van bergingen, schuren of garages (K2). De overige 4 onderdelen zijn aanbevelingen.

De eis **K1 Achterpaden** is op enkele onderdelen aangepast. Zo wordt de onthoeking en de toepassing van vandalisbestendige spiegels niet meer geëist. Dit zijn nu aanbevelingen die in overleg tussen opdrachtgever en uitvoerder toegepast kunnen worden.

Ook eis **K2 Complex bergingen, schuren of garages** laat een versoepeling zien. Het maximum aantal garages (voorheen 10 aaneengesloten garages of 20 bergingen) in een cluster op de openbare weg wordt vrijgelaten, waarbij het wel verstandig is om het aantal te beperken. In de praktijk levert het geen problemen op, dus projecten met bijvoorbeeld 12 aaneengesloten garages kunnen zonder tussenkomst van de Commissie van Compenserende maatregelen goedgekeurd worden.

G-eisen

G1 Omvang en toegankelijkheid. Het maximum aantal woningen in een woongebouw wordt vrijgelaten, zodat het PKVW ook voor grotere woongebouwen haalbaar wordt. Er wordt sterk verwezen naar de beschikbare informatie in de S eisen. Daarbij stelt het keurmerk dat goed nagedacht dient te worden over het voorkomen van ongewenste anonimiteit in woongebouwen en in de wijk. De opklimmaat van de galerij op de 1e etage is versoepeld naar 2,85 meter, zodat architecten niet meer worden geconfronteerd met een verplichte galerij met doorzichtige balustrade. Hierdoor wordt de haalbaarheid van het eisenpakket vergroot.

G2 Aanbeveling inzake balkons is komen te vervallen. Volgens deskundigen is de informatie ten aanzien van balkons zo bekend dat de informatie hier verwijderd is. G2 is onderdeel van een woongebouw geworden. Een deel van de eisen uit de O-eisen is verplaatst, omdat de scheiding van verantwoordelijkheden is doorgevoerd.

G3 Hoofdingang. Deze eis is op bepaalde onderdelen aangepast. Zo is extra verlichting ter compensatie van nisvorming bij de hoofdingang standaard en daarmee altijd haalbaar. Afschuinde postkasten en de verplichte aanwezigheid van veel glas in de hoofdingang is komen te vervallen. De eis ten aanzien van het plaatsen van spiegels is versoepeld. Toepassing van verlichting bij de hoofdingang van binnenuit wordt mogelijk, waardoor de vrijheid van architecten niet of nauwelijks wordt belemmerd.

De stallingsplaatsen voor fietsen van bezoekers worden op basis van eigendom van de grond (ontwikkelaar of gemeente) geplaatst in verschillende hoofdstukken. Als standaard is de mogelijkheid voor de niet afgesloten voorhal met tijdschakeling opgenomen. Argument hiervoor is dat postbodes post kunnen afleveren in de voorhal waar de postbussen staan als dit ontwerptechnisch niet anders kan.

G5 Verlichting in een woongebouw is versoepeld. Met name wanneer het gaat om de verlichtingseis voor bergingencomplexen en parkeergarages. Onder bepaalde voorwaarden mag gedimd worden tot 10% van het vereiste niveau. Voor bergingencomplexen en collectieve fietsenstallingen mag er onder bepaalde voorwaarden uitgeschakeld worden. Zo wordt ook fors op de energie bespaard. Dit zal de acceptatie bij bewoners en corporaties sterk doen verbeteren.

G6 Lift. Deze eis is komen te vervallen omdat een groot deel van de eisen al in de "liftenormering" is verwerkt. Het onderdeel "een spiegel in de lift om vandalisme te voorkomen" is in G3 verwerkt. Het argument is dat vandalen zich geremd voelen als ze zien wat ze aan het doen zijn. Directe toegang vanuit de lift tot parkeergarage of bergingencomplex is nu geregeld in G4.

G6 Collectief Bergingencomplex. Dit was G7. De verlichtingseis is in geval van dimmen sterk gereduceerd. Uitschakelen van verlichting onder bepaalde voorwaarden is ook toegestaan. Het aantal bergingen in een compartiment (was 25 /35, nu 35/50) is versoepeld, waardoor deze eis in meerdere typen woongebouwen beter gehaald kan worden. Het toepassen van slagvaste spiegels is wel gehandhaafd, maar dit hoe-

ven niet altijd de gecertificeerde exemplaren te zijn. Argument is dat afnemers de prijs van gecertificeerde spiegels niet accepteren en deze zodoende niet gebruiken. Dit in combinatie met de focus van het keurmerk op inbraakbeperking en dus inbraakwerende producten, heeft tot het besluit geleid dat de eis ten aanzien van gecertificeerde spiegels is komen te vervallen. De criteria voor slagvastheid conform de SKG KE572 blijven wel van toepassing.

Inbraakwerende beglazing bij of in de toegangsdeur van compartimenten groter dan 35 wordt versoepeld naar P2A, waardoor combinaties van brandwerende deuren voorzien van inbraakwerende beglazing beter op elkaar kunnen aansluiten.

G8 Voorzieningen in een woongebouw. Indien de nooduitgang van een voorziening in een algemene ruimte van een woongebouw uitkomt, dient het "alarm" signaal aan de zijde van de voorziening te komen. Dit was eis G9.

G9 Parkeergarage voor bewoners. De verlichtingseis is in het geval van dimmen sterk gereduceerd. Het aantal bergingen dat rechtstreeks op de garagevloer uitkomt, is versoepeld naar 35. Verder is de overzichtelijkheid door middel van spiegels en identificatie van parkeerplaatsen vervallen. Dit was eis G11.

W-eisen

Op het gebied van de woningeisen zijn de veranderingen in de nieuwbouw beperkt. In de nieuwbouw speelt het Bouwbesluit voor woningen een grote rol en het PKVW kan en wenst daar wat betreft de eisen en maatregelen niet onder te gaan zitten. De definitie van de woning binnen het PKVW Nieuwbouw is de woning met de directe omgeving zoals het achterpad. Hiermee wijkt het certificaat Veilige Woning dus in de nieuwbouw af van de bestaande bouw. Argumentatie is dat dit maar één keer goed gedaan kan worden. Het in een latere fase herstellen van de breedte en overzichtelijkheid van de achterpaden is vrijwel onmogelijk. De meeste inbraken gebeuren via het achterpad en/of de achterkant van de woning en deze directe omgeving is van invloed op de keuze van de inbreker om wel of niet in te breken.

1. een voorziening tegen cilindertrekken is geëist (blijft gelijk ten opzichte van van het vorige handboek);
2. de gecertificeerde kierstandhouder is verplicht tenzij dit technisch niet kan of geen functionele toegevoegde waarde heeft. Dat is het geval als bewoners geen mogelijkheid hebben om met behulp van de kierstandhouder naar buiten te kijken (er is hier ruimte voor overleg tussen opdrachtgever en inspecteur), of als het om bewoners gaat die niet begrijpen hoe de kierstandhouder werkt. Die kierstandhouder is geen slot en dient alleen te worden gebruikt als de bewoner de deur opendoet;
3. voor zorgwoningen wordt aandacht besteed aan inbraakwerende sleutelkuisjes en andere toegangsbeheersystemen (gecertificeerd sleutelkuisje is een eis, minder in het zicht liggende oplossingen worden geadviseerd en hebben de voorkeur);
4. gelijksluitendheid van ramen is een aanbeveling geworden omdat dit in de praktijk niet altijd haalbaar is gebleken;
5. PKVW houdt vast aan een doorgangsopening van 150 x 250 x 250 mm in het kader van inbraakwerendheidstesten. Binnen Europa worden hier andere maatvoeringen voor gehanteerd die dusdanig soepel zijn, dat verwacht kan worden dat inbrekers door insluiping naar binnen kunnen komen.

Bijlage 4: Definities

- Abri:** overdekt bushokje voor openbaar vervoer.
- Achterpad:** openbaar of particulier (structuur) van paden dat toegang geeft tot de achterzijde van bebouwing of daar langs voert. Wanneer het pad een breedte overstijgt van 4 meter spreken we niet meer van een achterpad.
- Aansluitpunt:** een onderdeel van een elektrische installatie waarop een armatuur kan worden aangesloten.
- Aansluitend terrein:** maaiveld of bijvoorbeeld een (binnen)terrein van een woongebouw, eventueel op een hogere etage. Hieronder wordt niet begrepen een galerij of dak van een woning.
- Afsluitbaar:** een opening die door een constructie is afgesloten. Deze constructie bevat/is: -een deur die vanzelf sluit en in de vergrendeling valt als deze is geopend; -aan de zijde van het openbaar gebied alleen met een sleutel te openen; -aan de zijde van het tot het achterpad of gebouw behorende gebied of ruimte in één handeling, zonder sleutel te openen. Deze bediening is niet bereikbaar als men aan de andere kant staat; -minimaal 1,80 meter of 2,40 meter hoog; -zodanig geconstrueerd en gemonteerd dat er geen openingen ontstaan waarvan de maaswijdte groter is dan vijftien centimeter; -een voorziening tegen flipperen.
- Anti-inbraakstrip:** twee in elkaar vallende lange metalen strippen waarvan een deel op de deur en een deel op het kozijn wordt bevestigd.
- Armatuur:** een constructie bedoeld voor een lamp (230 V AC), aangesloten op een aansluitpunt.
- Balkon:** open uitbouw met balustrade aan een verdieping. Ook een loggia of dakterras.
- Barrièrevoorziening:** een traliwerk of barrièrestang dat inklimmen door bijvoorbeeld ramen verhindert.
- Bereikbaar dak- of gevelement:** elk willekeurig dak- of gevelement dat conform de beschrijving in bijlage 1 van dit handboek als bereikbaar wordt beschouwd.
- Bereikbaarheidsvlak:** Vlak van waaruit een volgend bereikbaarheidsvlak of inbraakvlak bereikt kan worden.
- Bewegingsschakelaar/bewegingsdetectie (lamp):** sensor die de lamp automatisch aanschakelt bij beweging in de directe omgeving van de lamp.
- Bijzetslot:** een slot dat wordt geplaatst als aanvulling op bestaande sloten of sluitingen.
- Binnenterrein:** een semi-openbaar gebied, dat omsloten wordt door bebouwing, of minimaal grenst aan drie zijden van bebouwing en duidelijk is ingericht als onderdeel van het project.
- Blinde gevel of muur:** gevel zonder gevelopeningen.
- Blind beslag:** inbraakwerend bouwbeslag, al dan niet voorzien van een deurkruk of vaste greep, ter afscherming van de cilinder, waarbij de buitenplaat niet is voorzien van een gat voor een europrofielcilinder.
- Bomenplan:** het bomenplan is een plan waarin rekening wordt gehouden met de omvang van de gekozen bomen, zodat deze passen in de woonomgeving. Zo speelt bijvoorbeeld de verhouding van bomen tot lantaarnpalen in de wijk een rol.
- Bouwplanadviseur:** adviseur die speciaal is opgeleid als adviseur Politiekeurmerk Veilig Wonen.
- Bovenwoning:** woning op hoger gelegen verdieping (bijvoorbeeld eerste of tweede etage), al dan niet met een zelfstandige entree op de begane grond.
- BRL:** beoordelingsrichtlijn.
- Buurt:** gedeelte van een stad of wijk, herkenbaar als een zekere eenheid (zie uitgebreide omschrijving bij wijk).
- Buurtstalling:** een stalling in een semi-openbare, afsluitbare ruimte waar meerdere fietsen kunnen worden neergezet.
- CCV:** Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid. Sinds 2005 eigenaar en beheerder van de regeling Politiekeurmerk Veilig Wonen
- Certificatie:** het geheel van activiteiten uitgevoerd door een certificatie-instelling om afnemers vertrouwen te geven dat het te leveren product of dienst aan de gestelde eisen voldoet.
- Certificatie-instelling:** een onder toezicht werkende onafhankelijke instelling, die verantwoordelijk is voor het kwaliteitsproces en het afgeven van certificaten.
- Cilindertrekbeveiliging:** beveiliging tegen het uit het slot trekken van de cilinder.
- Collectief:** een situatie waarbij meerdere personen gebruik maken van een voorziening of gebouw.
- Commissie van compenserende maatregelen:** een commissie, onder regie van het CCV, van onafhankelijke bouwplanadviseurs, die alternatieve maatregelen beoordeelt of de beoogde prestatie wordt gehaald (voorheen dispensatiecommissie).
- Compartment:** een door wanden omsloten ruimte, voorzien van een toegangsdeur naar semi-openbaar gebied.
- Compartmenteren:** het opdelen in kleinere eenheden, waarbij elk deel van bijvoorbeeld een gebouw alleen toegankelijk is voor bewoners of gebruikers van dat deel.
- Corridor:** een (overdekte) gang in een gebouw.
- Dagmaat:** lengte- of breedtemaat van een opening of beweegbaar deel van bijvoorbeeld een raam, hekwerk, gevelement. Maat wordt gemeten aan de binnenkant van kozijn of sponning.
- Dagschoot:** het met de deurkruk, draaiknop of trekhaak beweegbare deel van het slot.
- Deurspion:** een klein kijkertje in de voordeur, waardoor bezoekers voor de deur gezien kunnen worden.
- Doorboorbeveiliging:** beveiliging tegen het doorboren van een cilinder.
- Doorzicht/doorzichtig:** van doorzicht is sprake als personen of voorwerpen te zien zijn door een constructie en daarbij niet van afmeting, kleur of contour veranderen.
- Draaiknop:** ovale, ronde of driekantige knop om aan de binnenzijde een (toegangs)deur te bedienen.
- Eengezinswoning:** grondgebonden woning met tuin en erf, veelal geschakeld in rijen. Voorbeelden zijn: vrijstaande woningen als villa en bungalow, meer-onder-1-kapwoningen, geschakelde woningen en eventuele gestapelde woningen zonder gemeenschappelijke ruimten (zoals duplex-woningen).
- Entree:** het gevelement waarin zich de deur bevindt waarlangs men de woning of het woongebouw betreedt.
- Erfafscheiding:** bouwwerk ter markering van een erfscheiding.
- Erfscheiding:** grens van een perceel.
- Flipperen:** het van buitenaf, via de ruimte tussen de deur en het kozijn, manipuleren van de dagschoot van het slot van de deur met behulp van een buigzaam materiaal, zoals een creditcard of een stukje zonweringslamel. Als de deur op slot is (nachtschoot) heeft flipperen geen effect. Een flipperbeveiliging kan bestaan uit een slot met een automatische nachtschootuitwerper, een slot met een dagschootvergrendeling of uit anti-inbraakstrips.
- Frans balkon:** naar binnen openslaande deuren in een gevelvlak op de eerste bouwlaag of hoger, zonder balkon maar voorzien van een constructie die naar beneden vallen verhindert.
- Galerij:** een gang aan de buitenkant van een gebouw.

- Gemeenschappelijke ruimten:** ruimten zoals het bergingencomplex, parkeergarage, fietsenstalling, trappenhuis, die door de bewoners van een gebouw gezamenlijk worden gebruikt.
- Gevel:** buitenmuur van gebouw, bijvoorbeeld voorgevel, zijgevel, achtergevel (naar de openbare weg gekeerd).
- Gevelement:** een constructie van een of meerdere materiaalsoorten opgebouwd uit ramen en/of deuren inclusief de kozijnen en vlakvullingen. Zij vormen steeds een geheel.
- Glaslatten:** latten waarmee het glas in het kozijn is vastgezet.
- Glas P1A:** dit glas dient enkel als letselwerende beglazing toegepast te worden. Als beveiligingsglas met een doorbraakvertragende werking voldoet P1A nauwelijks. Bij een serieuze eerste doorbraakpoging ontstaat al snel een opening in het glas, zodat iemand bijvoorbeeld een raam kan openen of een woning kan binnendringen.
- Glas 2PA:** dit is glas met een doorgooibeperkende beglazing dat beschouwd mag worden als de lichtste vorm van doorbraakvertragende beglazing. P2A beglazing zoals 44.2 PVB (Polyvinylbutyral) gelaagd is geschikt om een eerste inbraakpoging te stoppen en inbrekers af te schrikken.
- Glas P4A:** dit is zwaar inbraakvertragende beglazing. Het is bestand tegen serieuze doorbraakpogingen zonder zware slagwapens. Het advies luidt om dit glas te gebruiken in winkels met diefstalgevoelige producten en afgelegen woningen. In de NEN 5096 en het PKVW wordt dit glas voorgeschreven voor woningen als inbraakwerende beglazing vereist is.
- Grotere parkeerplaats:** een parkeerplaats met meer dan 25 parkeerplaatsen.
- Hengelen:** het van buitenaf open maken van de dagschoot door het manipuleren van het slot (knop) via openingen (brievenbus, katentluikje) in de deur.
- Inbreiding:** nieuwbouw op een plek in de bestaande kern, bijvoorbeeld doordat een andere functie verdwijnt (bijvoorbeeld sportvelden) of gesloopt wordt (bijvoorbeeld een fabriek, woningen of scholen).
- Inspectie:** het constateren of op een bepaald moment aan een geheel van de in het inspectieschema gestelde eisen is voldaan.
- Inspectie-instelling:** een instelling met een licentie om de inspectie activiteiten zoals omschreven in het inspectieschema uit te voeren en daarbij gerechtigd is inspectiecertificaten te verstrekken.
- Kavel:** de grond in eigendom van een persoon of instantie, waarop de woning of het gebouw staat.
- Kierstandhouder:** hendel met een beugel (steviger variant van een deurketting) die ervoor kan zorgen dat de voordeur maar op een kier kan worden geopend. Dit voorkomt binnendringen.
- Langsparkeren:** het in de lengterichting van de rijbaan parkeren van motorvoertuigen.
- LED verlichting:** het woord led is een afkorting van light-emitting diode, in het Nederlands: licht-emitterende diode of licht uitstralende diode. Led is een elektronische component, een halfgeleidercomponent die licht uitzendt als er een elektrische stroom in de doorlaatrichting doorheen loopt. Deze diode wordt ingebouwd in een kleine doorzichtige behuizing van een paar millimeter groot, die tevens als lens werkt. LED-verlichting is inmiddels met een hoge waarde kleurweergave te leveren variërend van 70 tot 90 (Ra-waarde).
- LVG:** Licht Verstandelijk Beperkt: Een LVG'er is iemand met een licht verstandelijke beperking met een IQ variërend van 50 tot 85. Iemand met een IQ binnen deze bandbreedte valt binnen de doelgroep die zorgaanbieders en andere maatschappelijke organisaties als zodanig aanduiden. De scheiding tussen de LVG-doelgroep en de EVG-doelgroep (EVG = Ernstige verstandelijke beperking) ligt rond een IQ van 50.
- Maaiveld:** (hoogte van het) afgewerkte terrein of aangrenzend gebied.
- Modus Operandi:** manier van werken van een dader (inbreker).
- Nachtschoot:** het met de sleutel beweegbare gedeelte (schoot) van het slot dat in de sluitkom/sluitkast valt.
- Nachtschootuitwerper:** een type slot dat bij sluiten (dichtvallen) van de deur, zonder een sleutel te gebruiken, in het nachtslot valt.
- NEN:** Nederlandse eenheidsnorm.
- NEN-norm:** de op het moment van bouwvergunningverlening geldende NEN-norm.
- Onderdoorgang:** verkeersroute onder een (woon)gebouw of andere constructie
- Openbaar:** ruimte of gebied waar iedereen zich mag bevinden.
- Opklimmogelijkheid:** vast opgestelde of losse obstakels met een permanente plaats, die een opstapmogelijkheid naar een hoger gelegen bouwdeel vormen.
- Overlast:** situatie waarbij een persoon of personen onnodig lawaai, rommel, intimidatie, vernieling van andermans eigendom veroorzaken. Dit betekent niet dat alles wat een ander niet bevalt tot overlast gerekend kan worden.
- Parkeervak:** plek om een auto te parkeren.
- Parkeerterrein:** verzameling parkeerplaatsen. Een op of langs de weg gelegen gedeelte dat is ingericht om te parkeren. Een terrein met meer dan 25 parkeerplaatsen geldt als groot parkeerterrein. Het gedeelte van de weg dat is ingericht om langs te parkeren, wordt niet als parkeerterrein aangemerkt.
- Plint:** als we spreken over de plint van de binnenstad, hebben we het over de begane grond. Wat ervaar je als je in de openbare ruimte op maaiveldniveau staat en om je heen kijkt? De plint van een woongebouw: het onderste gedeelte van een gebouw dat gezien vanaf maaiveldniveau, als bepalend kan worden aangemerkt voor de beleving in stedenbouwkundige, architectonische en functionele zin.
- Poortwoning:** een woning die direct naast of boven een onderdoorgang is gebouwd.
- Portiek:** een (semi)openbaar toegankelijk, aan de straatzijde geheel overkapte ruimte, voor de deur of deuren van woningen.
- Praktijkverlichtingssterkte (Em):** laagst toelaatbare waarde van de gemiddelde verlichtingssterkte (op het moment dat onderhoud aan de verlichtingsinstallatie zou moeten worden verricht) op het gespecificeerde oppervlak. Dit conform de NEN 12464-1.
- Publiekstreckende voorzieningen:** voorzieningen zoals scholen, bedrijven, sportvoorzieningen, kantoren, jongerencentra of discotheken die door veel mensen worden bezocht en overlast kunnen veroorzaken.
- Raamboompje:** een beweegbare en te vergrendelen handgreep waarmee het raam geopend en gesloten wordt.
- Ra-waarde:** een cijfer van 0 tot 100 voor de kleurweergave van de lamp: hoe natuurlijk zien kleuren van een voorwerp eruit onder de lichtbron. Onder een lichtbron met een Ra-waarde van 0 zijn geen kleuren te onderscheiden, bij een Ra-waarde van 100 zijn alle kleuren te onderscheiden.
- Rechtstand:** recht gedeelte in een lijn, weg of spoorweg.
- Roorkmelder:** een apparaat dat een indringend geluid maakt als er rook gesignaleerd wordt.
- Schemerschakelaar (lamp):** sensor in lamp die automatisch inschakelt als het donker wordt en automatisch uitschakelt als er voldoende licht is.

Schijnveiligheid: situatie waarbij bijvoorbeeld een fiets- of voetpad door een park of groenvoorziening veilig lijkt te zijn omdat er verlichting en een overzichtelijk pad is. Echter, door het ontbreken van (informeel) toezicht en mogelijke dichte bebossing kan er een situatie van onveiligheidsbeleving ontstaan. Een gevoel van (on)veiligheid is persoonsafhankelijk en daardoor moeilijk meetbaar.

Semi-formeel toezichthouderschap: huismeester, conciërges, wijkbeheerders en dergelijke.

Slagvast materiaal: materiaal voldoet aan de criteria gesteld in SKG KE-571 (armaturen) of SKG KE-572 (spiegels).

Sleutel: een voorwerp om een slot te openen

Sleutelkluisje: een kluisje dat bedoeld is om een sleutel in op te bergen voor derden die desgewenst hulp kunnen verlenen. De inbraakwerende kwaliteit van het sleutelkluisje dient minimaal SKG **® te zijn. Indien het sleutelkluisje is voorzien van een cilinder dient de kwaliteit minimaal SKG**® te zijn. Om cilinder trekken tegen te gaan wordt geadviseerd om een SKG***® toe te passen. Er zijn kluisjes die in de muur bevestigd moeten worden. Minder opzichtige kluisjes zijn er in de vorm van een handgreep die verwerkt is in inbraakwerend beslag voor de voordeur.

Sociale veiligheid: mate waarin mensen vrij van dreiging gebruik kunnen maken van de gebouwde omgeving. Het begrip sociale veiligheid omvat zowel een subjectieve als een objectieve component: enerzijds de feitelijke kans om in een bepaalde omgeving slachtoffer te worden van een delict en anderzijds de mate waarin de omgeving als veilig wordt ervaren door mensen.

Steeg: smalle, steenachtige doorgang in een gebouw of tussen gebouwen.

Stelkozijn: een stelkozijn is een raamwerk dat tegen de kopse kant van het metselwerk in de muuropening wordt aangebracht en waartegen men later, in de afbouwfase, het montagekozijn (het eigenlijke kozijn) plaatst. Een stelkozijn is meestal van hout en soms van kunststof.

Straatmeubilair: alle objecten in de openbare ruimte, zoals zitbanken, kunst, lantaarnpalen, Abri's, trafo-huisjes, blik-, glas-, papieren textielbakken en verzamelcontainers.

Tunnel: volledig omsloten verkeersroute.

Uh-waarde: cijfer dat de gelijkmatigheid van de verlichting weergeeft.

Uitbreidingswijk: nieuwbouwlocatie aan de rand van een bestaande kern, doorgaans op agrarische gronden.

Vakvulling: glas, hout of kunststof als vulling van een raam of deur.

Wijk: gedeelte van een stedelijk woongebied, een herkenbare eenheid van 500 tot 3.000 woningen. Het onderscheid van de omgeving ontstaat door fysieke barrières zoals doorgaande wegen, spoorlijnen of groenzones, maar ook door sociale aspecten en de naam. Binnen een wijk van grote omvang komen meerdere buurten voor, bijvoorbeeld door clusters van type woningen en verschillen in de ruimtelijke opbouw. Buurten bestaan dikwijls uit een klein cluster van straten. De grootte van buurten is sterk afhankelijk van de omgeving. In een meer stedelijke omgeving gaat het om 100 tot 500 woningen per buurt. In kleinere kernen gaat het om 20-100 woningen. Buurten kunnen door de uitstraling en vormgeving van bebouwing en openbare ruimte (kleur, details in woningen, straatprofielen, toegangspoort) een eigen, samenhangend en besloten karakter krijgen.

Wijkontsluitingsweg: hoofdroute voor gemotoriseerd verkeer met een doorgaand karakter in een woonwijk, dikwijls ook de verbinding tussen het woongebied en andere woongebieden.

Woning: een complex van ruimten, bedoeld voor de huisvesting van één huishouding.

Woongebouw: een gebouw met woningen die zijn te bereiken door één of meer gemeenschappelijke verkeersruimten. De meest voorkomende woongebouwen zijn: gebouwen met een portiekontsluiting, gebouwen met een galerijontsluiting, gebouwen met binnengangen of corridors, gestapelde bouw of laagbouw met een overkapt binnenterrein.

Woonhof: een openbare ruimte aan de voorzijde van woningen, zonder doorgaande routes dat een verblijfsgebied voor de omwonenden vormt, vaak met openbaar groen en/of speelvoorzieningen.

Woonlaag: een verdieping waar woningen zijn gesitueerd.

Woonvertrek: veelgebruikte ruimte in een woning die als gezamenlijke verblijfsruimte wordt gebruikt: de woon- of zitkamer.

Zicht vanuit woningen: om sociale veiligheid te creëren is (in)formeel toezicht op de omgeving en de voelbare aanwezigheid van mensen van belang. Door woningen zo te ontwerpen dat vanuit veelvuldig gebruikte ruimten, zoals woonkamer en keuken goed zicht op de omgeving bestaat, ontstaat een prettig te gebruiken buitenruimte. Dit komt terug bij eisen op het terrein van parkeervoorzieningen, straatmeubilair, speelvoorzieningen en bushaltes. Ramen in kopgevels zijn van belang omdat dan zicht op andere plekken ontstaat. Erkers en uitspringende ramen bieden vaak een goed uitzicht op straat en de eigen voordeur/voortuin. Soms bieden split-level woningen met hooggelegen woonkamers extra zicht.

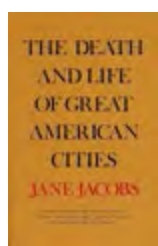
Bijlage 5: Literatuurlijst

Toelichting op het eisenpakket Politiekeurmerk Veilig Wonen
Nederlands Politie Instituut
December 2000

Bijlage 1 Nota Parkeernormen Fiets en Auto
Gemeente Utrecht
22 maart 2013

The Death and Life of Great American Cities
Jane Jacobs
Publicatiedatum 1961

Bijlmermeer regenerated, modifications of Public and Semi-Public Areas – What can we learn?
Willemijn van de Klundert, Tutor John Bold, Westminster University London
Januari 2014

Preventiemaatregelen woninginbraken – aandachtsgebied achterpaden
Robin Christiaan van Halderen
18 maart 2013

Improving safety from crime in streets and public spaces and reducing fear of crime – through the means of urban planning and design
Bo Grönlund
2013

Beheer en Veiligheid in binnensteden
SVOB en CCV, tekstbureau Alfa
Januari 2012

V67 KEI-atelier Veiligheid in de openbare ruimte
KEI kenniscentrum stedelijke vernieuwing
23 februari 2010

Hot spotaanpak in vier stappen
DSP-groep
Bram van Dijk en Carolien van den Handel
Politie Haaglanden
Peter Versteegh
Augustus 2011

Eindrapportage Graffiti in beeld
Dr. Gabry Vanderveen, Funda Jelsma MSc
Instituut voor Strafrecht & Criminologie (Universiteit Leiden)
Onderzoek uitgevoerd in opdracht van het CCV
December 2010

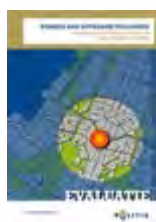
Babeltrucs bij diefstal uit woning
Politieacademie, lectoraat Criminaliteitsbeheersing & Recherchekunde
Misja van de Klomp MSc, Renate Klein Haneveld MSc, Dr. Nicolien Kop
Januari 2014

Brandveiligheid stimuleren in studentenhuizen middels sociaal psychologische interventies
Resultaten van een veldexperiment in Utrecht, Rotterdam en Nijmegen
Dr. B. Pol, Drs. A. de Boer, I. Smit MSc, MA
Den Haag, maart 2012

University Student Crime Prevention Awareness Project Evaluation
Tamara D. Madensen, M.A.
Marie K. Skubak, M.S.
November 2005

Werken aan duurzame Veiligheid
Evaluatie aanpak woninginbraken in Leidschendam-voorburg
Politie / Eenheid Den Haag / Analyse & Research
Kristiaan Schuppers, Tim Saleminck, Peter Versteegh
2013

Veiliger ouder worden.

Gerhard Versluis
Rotterdam, maart 2014

Binnenstad op ooghoogte

Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad
Jeroen Laven, Yvonne Rijpers van STIPO
November 2011

Gewelddadige vermogenscriminaliteit

Overvallen en straatroof publicatie 2012 en 2013
Politie
Auteurs: Sally Mesu, Dorien van Nobelen, Joyce van der Mark, Emilie Verschuuren
Eindredactie: Irene Spijker
2013 en 2014

Sociaal Veilige Stedenbouw

Manuel Lopez - RCM advies, Akkelies van Nes,
Laura de Bonth, Dirk Verhagen
Januari 2013

Ruimte, Tijd en Criminaliteit.

Onderzoek naar de relatie tussen de ruimtelijke structuur en de omvang en spreiding van criminaliteit in de steden Gouda en Alkmaar
M. Lopez, A. van Nes
Februari 2006

Hoe doen ze het toch? Modus Operandi Woninginbraak

Eindrapportage
DSP-groep
Carolien van den Handel, Oberon Nauta
Paul van Soomeren, Pepijn van Amersfoort
23 november 2009

Woningcriminaliteit, Verslag van een onderzoek voor het Nationaal dreigingsbeeld 2012

Politie
Sally Mesu
Dorien van Nobelen
2013

Een veilige wijk, een veilig gevoel?

Onderzoek naar de veiligheidsbeleving van bewoners van PKVW gecertificeerde nieuwbouwwijken
Manuel J.J. López, Chris Veenstra,
Erik van der Eijk, Eric Seuren
Den Haag, juli 2010

Nieuwbouw, Handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen 2011

Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
Chris van der Nat, Lilian Tieman
Augustus 2011

Bestaande bouw, Handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen 2011

Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
Chris van der Nat, Lilian Tieman
Augustus 2011

Leren over het lokale inbraakrisico

Verslag van een onderzoek
Martin Salm, Ben Vollaard
April 2014

Beïnvloeding van inbraakpreventiegedrag

Een handreiking voor beleidsmakers
Ben Vollaard
April 2014

Interessante websites:

www.hetccv.nl

www.politieacademie.nl

www.ccv-secondant.nl

www.politiekeurmerk.nl

www.maakhetzeniettemakkelijk.nl

www.designingoutcrime.com

www.bouwbesluitonline.nl

www.preventiecertificaat.nl

www.verzekeraars.nl

www.nsvv.nl

www.veilig-ontwerp-beheer.nl

www.aedes.nl

www.cpted.net

www.stroomversnelling.net

www.centrumfietsdiefstal.nl

Colofon

Redactie

Chris van der Nat, CCV

Hans Schelvis, CCV

Lilian Tieman, CCV

Fotografie

Hans Schelvis, CCV

Heleen Graauw, CCV

Inge van Mill Fotografie

Pallieter de Boer Fotografie

Peter Monteny, Nationale Politie

Foto's van het PKVW-project Dolderse Duinen

(een samenwerking tussen Seyster Veste,

Woningbouwvereniging De Combinatie en

ERA Contour)

Foto van het SSH-studentencomplex Casa Confetti

Vormgeving

Gerard van Vliet, Gé grafische vormgeving

Drukwerk

Coos Venis, insandouts communication design print

Uitgave

December 2014

Bestellen

Kijk op www.politiekeurmerk.nl/handboeken

of www.hetccv.nl/webwinkel

ISBN 978-90-77845-54-7

N

2015

Niets is erger dan thuiskomen en ontdekken dat er ingebroken is. Daarom beveiligen bewoners hun huis volgens het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Voor meer informatie zie www.politiekeurmerk.nl

CCV centrum voor
criminaliteitspreventie en
veiligheid

